

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Д. Фоменко, І. Цинковська, Г. Юхимець

АРКУШЕВІ ОБРАЗОТВОРЧІ ВИДАННЯ

у фондах

Національної бібліотеки України

імені В. І. Вернадського

(1904–1923)

Бібліографічний покажчик

ББК Щ158.913(4Укр.)61я1+Щ156.63(4Укр.)61я
УДК [76 (084.5)+656.835.12] (477)

Фоменко Д., Цинковська І., Юхимець Г. Аркушеві образотворчі видання у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1904–1923): Бібліогр. покажч. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; Редкол.: О. С. Онищенко (гол.) та ін.; Авт. вступ. ст. Г. Юхимець. – К.: НБУВ, 2002. – 196 с.: іл.

ISBN 966-02-2502-4

До бібліографічного покажчика ввійшли поштові картки та плакати за 1904–1923 рр. з фондів Відділу образотворчого мистецтва НБУВ, що містять текст українською мовою та іншими мовами. Покажчик буде корисним дослідникам української культури, мистецтвознавцям, краєзнавцям, етнографам, філокартистам, художникам, історикам, філологам, працівникам бібліотек, музеїв, видавництв.

ББК Щ158.913(4Укр.)61я1+Щ156.63 (4Укр.)61я
УДК [76 (084.5)+656.835.12] (477)

Редакційна колегія

О. С. Онищенко, акад. НАН України (гол.), П. Т. Тронько, д. і. н., акад. НАН України,
Л. А. Дубровіна, д. і. н., В. Ю. Омельчук, д. і. н., В. С. Чишко, д. і. н.

Консультант

М. С. Забочень

Рецензенти

І. П. Антоненко, к. і. н., В. Ю. Омельчук, д. і. н., В. М. Яцюк

Бібліографічна редакція

Т. Є. Яковець

ISBN 966-02-2502-4

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2002
© Д. Д. Фоменко, І. І. Цинковська, Г. М. Юхимець, 2002

ВІД УКЛАДАЧІВ

Відділ образотворчого мистецтва, що входить до складу Інституту української книги НБУВ, працює над створенням бібліографічних покажчиків аркушевих образотворчих документів (оригіналів творів графічного мистецтва та аркушевих образотворчих видань), що зберігаються у фондах Бібліотеки. Ця робота є складовою частиною національного бібліографічного репертуару.

З огляду на специфіку, склад та обсяг аркушевих образотворчих документів вважаємо за доцільне формування й змістовне наповнення окремих бібліографічних покажчиків за видами, хронологією та тематикою описуваних документів.

У запропонованому покажчику вибір видів образотворчих аркушевих документів – друкована поштова картка та друкований плакат – зумовлений їх обсягом та вагомим інформаційним потенціалом. Бібліографічний покажчик охоплює матеріали, видані протягом 1904–1923 рр. (1904 – рік видання найдавнішого документа в межах зазначених видів, що зберігаються у відділі, 1923 р. – хронологічна межа, обумовлена початком реєстрації друківаних творів в Україні з 1924 р.).

У процесі роботи над покажчиком було опрацьовано фонди поштових карток та плакатів, відібрано для опису всі видання зазначеного хронологічного періоду, в яких зображення супроводжується текстом українською мовою.

У бібліографічному покажчику обрано розгорнутий науково-аналітичний опис видань, який максимально враховує основні та факультативні елементи і передбачає обов'язкове наведення всіх підписів, написів, видавничих знаків, печаток із зазначенням їх місцезрешташування на аркуші та збереженням орфографії і графіки друкарських текстів й рукописних написів. Аналітичне вивчення та опис кожного окремого документа здійснено безпосередньо за виданням *de visu*.

Джерелом опису стали зображення, відомості, наведені на аркуші, а також додаткова інформація, почерпнута з довідкових видань, спеціальної літератури, інших наукових праць.

Бібліографічний покажчик складається з двох розділів: «Поштові картки» та «Плакати».

У першому розділі матеріали розташовані за алфавітом місць видання, а в межах місця видання – за алфавітом назв видавництв, номерів серії, випуску та алфавітом назв поштової картки. Виходячи із специфіки поштової картки як виду аркушевого образотворчого видання, автори формулювали назву в описі самостійно, згідно з прийнятою в сучасній науці назвою репродукованого на поштівці зображення. З цією метою було проведено значну науково-дослідну роботу щодо визначення авторства репродукованого твору, дати його створення, техніки виконання. У разі виявлення видавничих помилок у підтекстовках до зображень авторами опису вказувалася правильна назва. Самостійне формулювання назви видання стало можливим лише за умови наведення в повному обсязі та без змін видавничих та друкарських текстів, що містяться у виданні. Здійснено також велику пошукову роботу з метою встановлення місця та року видання, інших його вихідних даних.

Відомості, наведення яких не передбачено іншими зонами опису (джерела атрибуції, необхідна додаткова інформація про репродукований художній твір: пояснення щодо авторства, назви, дати виконання, об'єкта зображення, місцезнаходження твору тощо), наводяться в зоні приміток.

Матеріали другого розділу розташовані за хронологією, а в межах року – за алфавітом назв плакатів, що зумовлено специфікою плаката, де авторські зображення і текст є нерозривними складовими творчого задуму. В описі назва є цитатою авторської назви, гасла, тексту або його частини. У разі відсутності будь-якого авторського тексту назву сформульовано авторами опису за змістом зображення.

Усі підписи, тексти, написи, що містяться на аркуші, в описі виділено курсивом.

Для полегшення користування виданням додаються допоміжні покажчики:

1. Іменний покажчик (наводяться за алфавітом усі прізвища, що зустрічаються у вступній статті та в тексті бібліографічного опису; від розкритих псевдонімів та криптонімів даються посилання на справжні прізвища авторів).

2. Список імен художників (наводяться за алфавітом усі прізвища, що зустрічаються у вступній статті та в тексті бібліографічного опису; розкриваються ім'я та по батькові, дата і місце народження та смерті, основний напрям діяльності).

3. Покажчик зображених осіб (наводяться за алфавітом прізвище, ім'я та по батькові, дата і місце народження та смерті, основний напрям діяльності).

4. Покажчик назв зображених місцевостей та архітектурних пам'яток (наводиться за алфавітом географічна назва зображеної місцевості, в межах географічної назви місцевості подається назва краєвиду або архітектурної пам'ятки).

5. Покажчик видавничих текстів-пояснень до зображальної частини поштівки (наводяться за алфавітом із збереженням орфографії їх написання у виданні).

6. Знаки видавництва і видавців.

Докладний опис кожного окремого документа здійснено за правилами, затвердженими Вченою радою НБУВ, протокол № 4 від 16 березня 2000 р. і викладеними у виданні: Цинковська І. І., Юхимець Г. М. Опис аркушевих образотворчих документів (К.: НБУВ, 2000), та за чинними стандартами: ДСТУ 3582–97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі», ГОСТ 7.12-77 «Сокращение русских слов и словосочетаний в библиографическом описании».

Видання розраховане на дослідників української культури, мистецтвознавців, краєзнавців, етнографів, філокартистів, художників, істориків, працівників бібліотек, музеїв, видавництв.

Авторський колектив висловлює щире подяку відомому колекціонеру, мистецтвознавцю, літописцю ілюстрованої поштової картки Михайлові Степановичу Забоченю та провідному шевченкознавцю, мистецтвознавцю, науковому співробітнику Державного музею Тараса Шевченка Володимирі Макаровичу Яцюку за допомогу в роботі над покажчиком.

ВСТУП

Україномовні видання образотворчого мистецтва є невід'ємною складовою видань образотворчого мистецтва, об'єднаних загальною назвою «Україніка».

До україномовних видань образотворчого мистецтва належать усі види друкованої продукції з українським текстом. Це книги, альбоми, каталоги, буклети, періодичні видання з питань образотворчого мистецтва та аркушеві видання: плакати, лубки, образотворчі поштові картки, репродукції творів образотворчого мистецтва, всі види прикладної друкованої графіки незалежно від географії їх походження, авторства і тематики.

«Аркушеві образотворчі видання у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1904–1923: Бібліографічний покажчик» – це перша спроба авторського колективу Відділу образотворчого мистецтва Інституту української книги НБУВ підготувати бібліографічний опис певної частини аркушевих друкованих образотворчих документів, що зберігаються в його фондах.

До покажчика аркушевих видань образотворчого мистецтва ввійшли поштові картки та плакати зазначеного періоду, що зберігаються у фондах Відділу образотворчого мистецтва НБУВ. Описувалися лише ті аркушеві образотворчі видання, в яких зображення обов'язково супроводжується будь-яким текстом українською мовою. Наступні бібліографічні покажчики аркушевих образотворчих документів висвітлять інші періоди та види аркушевих образотворчих друкованих видань і оригіналів творів графіки, що зберігаються у фондах Відділу.

Основу цього покажчика складають розділи «Поштові картки» та «Плакат». Дві третини описаних у ньому документів увійшли в розділ «Поштові картки». З 50 тис. художніх поштів, що зберігаються сьогодні у колекції Відділу образотворчого мистецтва, виявлено 379 україномовних видань, що вийшли до 1923 р. Вони репрезентують 21 видавництво (16 українських та 5 зарубіжних), які функціонували на початку ХХ ст.

Якщо український плакат досліджений, в основному, досить повно, то такий вид видавничої продукції, як поштова картка, до сьогодні залишається темою малодослідженою. Історія художньої поштової картки та діяльність видавництв, які практикували їх випуск, ще не висвітлені у ґрунтовних наукових працях. Книжка відомого колекціонера І. Бугаєвича, присвячена історії української поштової картки та філокартії після 1917 р., розпочинається розділом «З історії дожовтневої листівки на Україні», який за обсягом і за оглядовою побіжністю викладення матеріалу можна вважати історичним екскурсом до розділу радянського періоду української філокартії¹.

Інші нечисленні публікації відбивають історію художньої поштової картки в Україні лише з окремих тем. Це статті М. Забоченя «Листівки видавництва «Рассвет» та «Провісники волі»;

¹ Бугаєвич І. В. Українські листівки та філокартія: Нотатки колекціонера. – К.: Мистецтво, 1971. – С. 5–8.

В. Вероцького, М. Забоченя, В. Киркевича «Київ на ілюстрованих листівках»; каталоги «Філокартична Шевченкіана» (упорядники В. Яцюк, Л. Литовченко), «Іван Франко в ілюстрованій поштовій листівці за матеріалами колекції М. С. Забоченя», «Леся Українка в ілюстрованій поштовій листівці», «Каталог ілюстрованих поштових карток Ярослава Пстрака, виданих за життя художника у 1904–1914 роках» (упорядники М. Забочень, С. Полегенький), «Український артист-маляр Амвросій Ждаха» (упорядник В. Яцюк) та інші публікації².

Найґрунтовнішим виданням з історії української поштової картки є альбом-каталог «Україна у старій листівці»³. Понад сім тисяч репродукцій з давніх та рідкісних ілюстрованих поштових карток розташовані у виданні за тематичним принципом: «Україна й українці», «Україна у боротьбі за державність», «Тарас Шевченко: поет, художник, символ України», «Українська культура». Цей альбом є справжньою ілюстрованою енциклопедією історії та культури України і за повнотою «зорової» інформації не має аналогів серед філокартичних видань.

Українська поштова картка кінця ХІХ – початку ХХ ст. і за своєю кількістю, і за тематичною різноманітністю, і за якістю вибору ілюстрованих нею історичних, культурних, мистецьких, етнографічних пам'яток свідчить про надзвичайно високий рівень й активність українських видавництв та видавців того часу. Поштові картки, що ввійшли до покажчика, репрезентують такі відомі видавництва, як «День», «Друкар», «Галицька накладня», «Квітка», «Час», Світлопечатня С. Кульженка, «Русалка», «Союзний базар» та ін.

Майже половина україномовних поштових карток, що включено до покажчика, є спільною продукцією Видавничого товариства «Друкар» (Київ) та «Галицька накладня» (Коломия). Діяльність цих видавництв поки що залишається малодослідженою. В літературі з питань видавничої справи в Україні подаються лише побіжні відомості про ці видавництва, засновників, спрямування та хронологію діяльності. В «Енциклопедії українознавства» читаємо, що видавництво «Друкар» було «...засноване 1917 р. в Петербурзі і того ж року перенесене до Києва з друкарнею і книгарнею», а директором видавництва був Балицький⁴. Саме тому виникає необхідність проаналізувати коло тематичних інтересів цих видавництв на прикладі спільно виданих ними образотворчих поштівків. 1918 року назване Видавниче товариство друкувало кольорові поштівки-репродукції з творів українських художників М. Г. Бурачека, Г. О. Золотова, Ю. С. Михайліва, Н. Х. Онацького, а також серії «Староукраїнські типи» та «Українські типи» за малюнками німецького художника Еміля Вайса⁵.

До першого випуску покажчика ввійшли художні поштівки, спільно надруковані видавничим товариством «Друкар» та «Галицька накладня» в 1918–1919 рр. Усі 188 карток нашого покажчика (три з них – ксерокопії, які в 1997 р. подарував Відділу образотворчого мистецтва НБУВ відомий колекціонер та філокартист Михайло Степанович Забочень) з циклу «Українське мистецтво». В тринадцяти серіях цього унікального циклу репрезентовано кращі зразки різних видів українського образотворчого мистецтва ХV–ХІХ ст. Усі картки було надруковано з кліше, підготовлених за матеріалами відомого мистецтвознавця К. В. Широцького для задуманої, але не здійсненої ним «Історії українського мистецтва»⁶. Друге, повторне, видання цик-

² Див. список літератури.

³ Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М. Україна у старій листівці: Альбом-каталог / Ред.: М. В. Луків, В. О. Коваленко; Худ. ред. Л. І. Андрієвський. – К.: Криниця, 2000. – 507 с.: іл. – (На спомин рідного краю).

⁴ Енциклопедія українознавства / НТШ; Гол. ред. В. Кубійович. – Репр. відтворення видання 1955–1984 рр. – К.: Глобус, 1993. – Т. 2: Перевидання в Україні. – 1994. – С. 599.

⁵ Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М. Зазнач. праця. – С. 312, 344, 380, 382, 458.

⁶ У часописі «Книгарь» читаємо: «В-че Т-во «Друкар» друкує велику працю Широцького «Історія українського мистецтва в двох томах з 250 ілюстраціями» (1918. – Черв. – С. 608).

лу було надруковане 1923 року видавництвом Якова Оренштайна «Українська накладня» у Відні. Листівки цього видання відрізняються від одноколірних тонових карток попереднього випуску тільки тим, що були надруковані фіолетовою фарбою в один колір⁷. У рекламі циклу «Українське мистецтво», поданій у часописі «Наше минуле» за 1919 р., тринадцять серій цього художнього видання пропонуються у такій послідовності:

«Серія 1-ша.	Будівництво цивільне.	15 номерів.
Серія 2-га.	Кераміка.	10 номерів.
Серія 3-тя.	Народне малярство.	15 номерів.
Серія 4-та.	Снісарство.	15 номерів.
Серія 5-та.	Шиття і тканини.	15 номерів.
Серія 6-та.	Малярство академічне XVIII–XIX ст.	15 номерів.
Серія 7-ма.	Портрети.	17 номерів.
Серія 8-ма.	Метальові вироби.	13 номерів.
Серія 9-та.	Різьби.	13 номерів.
Серія 10-та.	Ікони.	15 номерів.
Серія 11-та.	Ікони.	15 номерів.
Серія 12-та.	Штихи.	15 номерів.
Серія 13-та.	Штихи.	15 номерів» ⁸ .

Але якщо виходити з нумерації поштових бланків на картках, що починається № 260427 і закінчується № 260614, то послідовність серій буде зовсім іншою:

Серія 1.	Портрети.	17 номерів.
Серія 2.	Різьби.	13 номерів.
Серія 3.	Малярство академічне XVIII–XIX ст.	15 номерів.
Серія 4.	Ікони, серія I.	15 номерів.
Серія 5.	Народне малярство.	15 номерів.
Серія 6.	Штихи.	15 номерів.
Серія 7.	Снісарство.	15 номерів.
Серія 8.	Шиття і тканини.	15 номерів.
Серія 9.	Кераміка.	10 номерів.
Серія 10.	Штихи, серія II.	15 номерів.
Серія 11.	Будівництво цивільне	15 номерів.
Серія 12.	Ікони, серія II.	15 номерів.
Серія 13.	Металеві вироби.	13 номерів.

Суттєві відхилення зауважуємо й у послідовності розташування поштівки у межах кожної серії: є розбіжності й у написанні окремих слів у назвах-підтекстовках на картках. Поки важко сказати, щоб це могло означати – неухважність укладача реклами? А може ми маємо два різних випуски з однаковим набором ілюстрацій у різній послідовності?...

Сьогодні важко переоцінити значення ініціативи видавничого товариства «Друкар» та «Галицька накладня» для розвитку української культури та мистецтвознавчої науки, популяризації кращих надбань вітчизняного образотворчого мистецтва, особливо в історичній перспективі. Кожна тематична серія, незважаючи на невелику кількість репродукованих пам'яток, дає досить повне уявлення про характер та спрямування розвитку зазначеного в її назві виду або жанру українського образотворчого мистецтва певного історичного періоду. Для репродукування відбиралися найтипівіші мистецькі твори високого художнього рівня, і більшість з

⁷ З бесіди автора статті з колекціонером М. С. Забоченем 26 лютого 1997 р.

⁸ Художнє видання: Українське мистецтво // Наше минуле. – 1919. – № 1/2. – С. 237–240.

цих репродукцій були по суті першими їх публікаціями, які стали доступними широкому колу науковців та шанувальників образотворчого мистецтва.

Серія «Портрети» містить сімнадцять репродукованих творів українського портретного живопису, сім з яких надзвичайно рідко зустрічаються в інших виданнях або публікаціях, і до того ж сьогодні майже недоступні науковцям. Поштові картки серії охоплюють історію українського портретного живопису, починаючи з 1635 р. широковідомим прекрасним зображенням львівської патриціанки Варвари Лангіш (Львів, Історичний музей). І завершує серію живописний портрет Устима Кармалюка – ватажка селянських повстань в Україні першої половини XIX ст.

Серед творів, репродукованих у цій серії, – портрети фундаторки Підгаєцького монастиря на Волині (XVII ст.), гетьмана Івана Самойловича з літопису Величка (бл. 1720 р., тепер зберігається у Петербурзі в Державній публічній бібліотеці), матері гетьмана України Марії Мазепи (копія XVI ст. з оригіналу кінця XVII ст., Краків, Національний музей), сотника Івана Романовича (бл. 1777 р., був власністю Н. Воїнової, нині місцезнаходження не відоме), бунчукового товариша Сергія Солонини (1730-ті роки). Всі названі портрети можна побачити в шеститомній «Історії українського мистецтва», працях П. Білецького, П. Жолтовського, каталогах українських музеїв та в деяких інших публікаціях. А от репродукції з портретів полковника Михайла Миклашевського (1706), письменника Іоанікія Галятовського, гетьмана Івана Мазепи, полковника Михайла Милорадовича (1726), дружини генерального судді Єфросинії Лисенко, жіночого і чоловічого натрумних портретів знаходимо лише в зазначеній серії з циклу поштових карток «Українське мистецтво». І це одразу надає поштівкам серії цінності раритетів. Серію «Портрети» необхідно розглядати і як унікальний іконографічний матеріал: більшість портретованих – видатні державні, політичні, культурні діячі України XVII–XVIII ст.

Серія «Різьби» зберігається у фондах НБУВ у повному обсязі і налічує 13 художніх поштівок, на яких репродуковано твори української кам'яної та дерев'яної скульптури XVI–XIX ст. Серед них – надгробок Костянтина Острозького в Києво-Печерській лаврі (1579) та надгробок Адама Кисіля у Низкиничках (1653), які майже обов'язково зустрічаються серед ілюстрацій до більшості видань з історії українського образотворчого мистецтва відповідного періоду. Інші ж пам'ятки, репродуковані в серії «Різьби» – дерев'яна скульптура «Фрасобливий Христос» (XVIII ст.), скульптурна трифігурна композиція з дерева «Розп'яття Ісусове», дерев'яні каріатиди (XVIII ст.), кам'яний хрест з Поділля, вулик, різьблений у вигляді чоловічої голови з Чернігівщини (XIX ст.), фігурка запорожця та інші – знаходимо лише в названій серії карток.

П'ятнадцять художніх поштових карток серії «Малярство академічне XVIII–XIX ст.» знайомлять з різними жанрами українського живопису. Це твори таких відомих українських художників, як Лука Боровиковський, Дмитро Левицький, Антон Лосенко, Тарас Шевченко, Порфирій Мартинович, Іван Соколов, а також російських живописців – Василь Тропінін, Михайло Микешин, Микола Ге, які мають безпосереднє відношення до історії українського живопису. Крім живописних творів автори добірки надрукували також дві репродукції малюнків з книги кунштів⁹.

Надзвичайно цікавою для дослідників культового українського живопису є добірка «Ікони», надрукована в двох серіях. 30 листівок цих серій репрезентують твори українського іконопису XV–XX ст. Поряд з такими відомими пам'ятками, як «Розп'яття з портретом Леонтія Свічки» (кінець XVII ст.) з м. Лубни (м. Київ, Національний художній музей), Розп'яття з виноградною лозою (XVIII ст.), Воскресіння (XVII ст.), Зустріч Марії та Єлисавети (1730-ті роки) з іконостасу церкви с. Сулимівка (див. наукові публікації П. Жолтовського), серія пропонує репродукції з пам'яток українського культового живопису, що майже не зустрічаються

⁹ Куншти – т. зв. «кужбушки» – альбоми малюнків XVIII ст., виконані учнями Лаврської іконописної майстерні, які слугували своєрідними навчальними посібниками.

у наукових мистецтвознавчих публікаціях. Це такі надзвичайно цікаві твори: динамічна барокова композиція «Плід страждань Христових» (XVIII ст.), «Алегоричне розп'яття» (куншт XVII ст. з Лаврської малярської школи в Києві), ікони «Покрова Богородиці» (перша половина XVIII ст., с. Сулимівка) з портретними зображеннями російського царя, церковних ієрархів та козацької старшини, «Страсті Христові» (XVII ст.), написана В. Познанським у стилі пізньосередньовічного західноєвропейського живопису, «Соглядатаї з землі Ханаанської» (початок XVII ст., с. Сулимівка). Остання з названих ікон виглядає як типова побутова картина.

Українська гравюра представлена двома серіями: «Штихи» та «Штихи, серія II», кожна з яких містить 15 карток. З неосяжної кількості пам'яток XVII–XIX ст. для репродукування були відібрані твори настільки продумано, що лише три десятки ілюстрацій дають досить повне уявлення про напрям розвитку української гравюри впродовж двох століть, її стилістичні спрямування, тематику, провідних майстрів.

Мистецтво графічного оздоблення українських стародруків у добірках подається такими художньо вишуканими зразками, як титули до книг: «Меч духовний» Л. Барановича (1666)¹⁰, «Часослов» київського видання 1742 р., «Правило к божественному причащенню» (1752), «Розаріум» (1672), «Євангеліє» (1707)¹¹, «Мир з Богом чоловіку» (1669), київський «Апостол» (1757).

Мистецтво складної багатофігурної композиції (типу панегірика), характерної для української графіки XVII–XVIII ст., проілюстровано в серіях «Штихи» трьома творами: «Теза на честь Прокопа Калачинського» роботи І. Щирського (1690-ті роки), «Теза Обидовського» Л. Тарасевича та І. Щирського (1691), а також великого розміру мідьорит на честь гетьмана Івана Мазепи, ритований 1706 р. І. Мигурою.

Зображення фамільного герба, традиційного для української друкованої книги XVII–XVIII ст., репрезентовано зразками найвищого художнього рівня: це «Герб Гедеона Балабана» в «Служебнику» 1604 р. та «Герб запорізького війська» з книги «Вірші на жалосний погреб зацного рицера Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича 1622 р. Це зовсім різні за типом геральдичні композиції. Перша – традиційна, орнаментально-геральдична; друга – оригінальна: постать козака з рушницею та шаблею на повний зріст закомпонована в орнаментальне коло.

Художні поштівки серій «Штихи» розкривають жанрове розмаїття української гравюри: батальний жанр («Здобуття фортець» Л. Тарасевича – ілюстрація до поеми П. Терлецького «*Slawa heroiczych dzieł... Worysa Petrowicza Szeremety...*» 1695 р.), побутовий жанр («Притча про багача» – ілюстрація до «Учительного євангелія» 1637 р.), пейзажний жанр (окремі гравюри роботи Л. Тарасевича до «Кієво-Печерського патерика» 1702 р.).

Добірка серій «Штихи» і до сьогодні не втрачає своєї цінності за добром репродукованих творів: чимало пропонованих гравюр майже не зустрічаються у наукових публікаціях та альбомах з історії українського образотворчого мистецтва XVII–XIX ст. Окремі поштівки серії репрезентують ілюстрації до стародруків, що існують у лічених примірниках як в Україні, так і поза її межами. Приміром, книга «Правило к божественному причащенню» (Київ, 1752) існує у трьох примірниках (БАН – Росія, НБУВ – Україна, БАН – Литва); книга Касіяна Саковича «Вірші на жалосний погреб зацного рицера Петра Конашевича-Сагайдачного» (Київ, 1622) збереглася лише у двох примірниках (ДБЛ, ДПБ – Росія); «Апостол» київського друку 1757 р. є тільки в НБУВ (Україна) та у Псковському музеї-заповіднику (Росія).

Добірка «Будівництво цивільне», яку складають 15 художніх поштівок, знайомить глядача із пам'ятками української архітектури XVI–XVIII ст. На фотографіях бачимо всі споруди у тому вигляді та оточенні, в якому вони перебували на початку XX ст. Так, на фотографії Брами Заборовського в Києві видно бази колон, що сьогодні сховані під шаром ґрунту. Особливий

¹⁰ У тексті поштівки дата (1664 р.) наведена помилково.

¹¹ У тексті поштівки дата (1706 р.) наведена помилково.

інтерес викликають поштівки, на яких ми можемо побачити пам'ятки, що не збереглися до нашого часу. Це будинок в Коростишеві на Волині (260585), ратуша XVIII ст. в м. Марківці Ямпільського повіту на Подолії (260581), дерев'яна караїмська кінаса в Луцьку (260578). Зазначені архітектурні пам'ятки навіть не згадуються у чотиритомному довіднику-каталозі, в якому подано перелік пам'яток містобудівництва та архітектури України¹².

Інші добірки циклу видавничого товариства «Друкар» та «Галицька накладня» – серії «Снісарство», «Шиття і тканини», «Кераміка», «Металеві вироби» – також дають досить повне уявлення про розвиток декоративно-прикладного мистецтва в Україні за період XVII–XIX ст., про його стилі, техніки, види. Серед репродукованих на поштівках творів є й такі, що, крім художньої, мають і велику культурно-історичну цінність. Це – «Євангеліє», подароване Петром Калнишевським церкві села Пустовійтівка на Полтавщині (260607), ікона XVII століття «Положення в труну» (дар гетьмана Івана Мазепи; 260614), кахльова груба з дому сестри Розумовського в Козельці (260563). Всі ці пам'ятки пов'язані з відомими в Україні та поза її межами історичними особами.

Окрасою колекції художніх поштових карток Відділу образотворчого мистецтва НБУВ є дві серії карток-репродукцій з широковідомих акварелей Амвросія Ждахи на теми українських народних пісень. Першу надруковано 1911 р. у Лейпцигу на замовлення київського видавництва «Час»¹³. Друга серія вийшла друком 1912 року. Десять карток першої серії позначені №№ 1 – 10¹⁴. На звороті поштівок цієї серії, на лівій половині, розміщено малюнок штандарту з зображенням на ньому стилізованої великої літери «З» і запорожця-вершника із прапором на списі. «Штандарт» прикрашений також пишними орнаментами та щитом. Поштівки другої серії на звороті у лівому верхньому куті замість штандарту мають знак видавництва «Час» і позначені №№ 11–22.

У часописі «Книгарь» за березень 1918 р. в рубриці «Видавнича хроніка» читаємо: «Товариство «Час» замовило в Лейпцигу друк першої серії картин-ілюстрацій до Українських пісень артиста-малюра А. Ждахи. Видання буде в формі переписних карток. Одночасно в Празі замовлене повторення другої серії карток-ілюстрацій до українських пісень того ж художника»¹⁵. Картка під № 7 із колекції Відділу образотворчого мистецтва НБУВ видана 1918 р. На відміну від видань 1911 р. штандарт і тексти на звороті в ній надруковано не синьою, а чорною фарбою, а також відсутній текст-гасло «Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!», що містяться на поштівках 1911 та 1912 років, надрукованих у благодійному виданні на підтримку розгорнутої в той час кампанії збирання коштів на пам'ятник Кобзареві¹⁶. Ці листівки мають величезну і наукову цінність як пам'ятки, за якими можна вивчати українську етнографію та народний фольклор. Безумовно, в ті часи такі твори могли вийти друком тільки у видавництві прогресивного спрямування, яке ставило перед собою завдання популяризації української національної культури. Саме таким і було видавництво «Час», засноване 1908 року¹⁷.

¹² Див.: Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР: Илл. справочник-каталог: В 4 т. – К.: Будівельник, 1983–1986.

¹³ Видавництво «Час», засноване 1908 року, – одне з найактивніших на той період в Україні. Тільки за перший рік існування видало 32 книги загальним тиражем 160 тис. прим. (Див.: Дей О. І. Книга і друкарство на Україні з 60-х років XIX ст. до Великого Жовтня // Книга і друкарство на Україні. – К.: Наук. думка, 1964. – С. 194).

¹⁴ О. Дей помилково стверджує, що кожна серія мала по 10 найменувань. (Див.: Книга і друкарство на Україні, с. 194.) В колекції НБУВ зберігаються поштівки під номерами 1–20, 22 та кольорова ксерокопія поштівки № 21 («Ой, біда, біда чайці небозі»), подарована В. М. Яцюком.

¹⁵ Книгарь. – 1918. – Бер. – С. 415.

¹⁶ Шевченківський словник: В 2 т. – К.: УРЕ, 1976. – Т. 2. – С. 78.

¹⁷ У статті О. І. Дей читаємо, що видавництво «Час» проіснувало до 1919 р. (Див.: Дей О. І. Знач. праця. – С. 192).

Організаторами його стали відомий громадський діяч, літератор та видавець В. Королів-Старий та гурт українських письменників – М. Синицький, П. Петрушевський, М. Левицький. «Час» видавав підручники, твори українських та зарубіжних письменників, серії малих видань, кольорові художні поштові картки. Велику роль відіграло видавництво і в популяризації літературної спадщини Тараса Шевченка.

У час зростання національної свідомості в Україні й посилення інтересу до народного життя й побуту минулого видання серії карток на теми українських народних пісень завдяки загальному патріотичному пафосу ждахівських акварелей та високій поліграфічній якості набуло надзвичайної популярності серед колекціонерів і широкого загалу.

Видавництво «Час» на базі світлопечатні С. Кульженка в Києві видало ще одну цікаву добірку художніх карток – «Українське старовинне вишивання та мережки». На звороті кожної картки цієї серії також міститься текст-гасло: «Жертуйте на пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Києві». Тому є всі підстави датувати цю серію 1909–1913 рр. Саме в ці роки, починаючи з 1908, Об'єднаний комітет зі спорудження пам'ятника Т. Г. Шевченку в Києві провів чотири міжнародних конкурси на кращий проект пам'ятника та кампанію зі збирання коштів на його спорудження¹⁸. Природно, що таке прогресивне видавництво, як «Час», взяло активну участь у патріотичній акції. Колекція Відділу образотворчого мистецтва містить повну добірку цієї серії – всього 18 карток. На жаль, картки інших серій, що вийшли друком у видавництві «Час» 1912 р., а саме малюнки А. Ждахи до історичної повісті «При битій дорозі» (6 од.) та «Мотиви українського орнаменту» за малюнками М. Дяченко (9 од.), у фондах НБУВ відсутні.

Вагоме місце в історії української художньої поштівки займає діяльність Якова Оренштайна. Енергійна, високоосвічена людина, прекрасний організатор, він заснував у Коломиї видавництво і розпочав у 1903 р. друкувати універсальну бібліотеку під назвою «Загальна Бібліотека». До 1932 р. видавництвом (з 1920 р. – у Берліні) було видано 230 томів «Загальної Бібліотеки». Це – твори класиків української літератури, українські музичні твори, шкільні підручники українською мовою, атласи і географічні мапи, дитячі книжки, художні поштівки. Матеріали для видань готував для видавництва адвокат з Коломиї Кость Трильовський¹⁹. За довгий період свого існування видавництво тричі змінювало свою назву. У 1902–1918 рр. продукція видавництва виходила під знаком: «Накладом Я. Оренштайна». У 1918 р. видавництво називалося «Галицька накладня», а у 1919–1920 рр. – «Українська накладня»²⁰. Ці відомості дають можливість дослідникам-філокартистам визначити певні хронологічні межі видання художніх поштівок видавництва, які часто не позначені датою випуску.

У Відділі образотворчого мистецтва НБУВ зберігаються 54 поштівки, видані накладнею Я. Оренштайна. Ці картки дають уявлення про надзвичайно плідну й копітку роботу видавництва, що поставило собі за мету широку популяризацію історії, мистецтва, етнографії, мальовничої природи України. Лише один із циклів художніх карток – «Малярські твори Т. Шевченка» – складався з шести серій і налічував 57 найменувань карток-репродукцій творів художника²¹. Таку кількість ілюстрацій мають лише солідні альбомні видання, присвячені творчості Т. Г. Шевченка-художника. У Відділі образотворчого мистецтва НБУВ є 39 карток цього циклу.

У колекції Відділу образотворчого мистецтва НБУВ також представлені серії «Запорізька січ» (4 картки), «Гуцульські типи» (8 карток), «Карпати» (5 карток) та одна поштівка з серії

¹⁸ Шевченківський словник: В 2 т. – К.: УРЕ, 1976. – Т. 2. – С. 78.

¹⁹ З бесіди автора вступної статті з філокартистом М. С. Забоченем 19 бер. 1997 р.

²⁰ З бесіди автора вступної статті з філокартистом М. С. Забоченем 19 бер. 1997 р.

²¹ Малярські твори Т. Шевченка в шести серіях // Наше минуле. – 1919. – № 1/2. – С. 240.

«Ілюстрації до історичної повісті Івана Франка «Захар Беркут», що складалася з 10 карток²². Остання з названих серій «...була перевидана Я. Оренштайном в Коломиї у 1918 р. в кольорах. Оригіналами послужили вручну розфарбовані чорно-білі ілюстрації. Замовлення на друк виконувалося у друкарні на поштових бланках під номерами 259499–259508, які позначені на адресній стороні переписного листка (картки)»²³. У фондах Відділу зберігається поштівка під № 259504 з серії, перевиданої 1918 р.

Життя України, етнографія народу, образотворче мистецтво, народна творчість, природа і архітектура краю – в центрі уваги багатьох видавців того часу. Прекрасну добірку художніх карток із зображенням українських писанок видрукувало літографським способом у 1912–1913 рр. київське видавниче товариство «Криниця», засноване 1912 р.²⁴ Найплідніший період видавничої діяльності «Криниці» припадає на 1917–1920 рр. Саме тоді видавництво розпочало друк ґрунтовних серій «Світова бібліотека»²⁵ та «Шкільна бібліотека»²⁶. Але ще й раніше, в 1912–1913 рр. – шевченківські ювілейні роки, товариство «Криниця», так само, як «Час», показало себе активним видавцем. У фондах НБУВ зберігаються 11 кольорових карток добірки малюнків українських писанок. Можливо, загальна кількість карток добірки становила 18. Усі вони виконані київським живописцем Віктором Масляниковим і надруковані в літографській майстерні Я. Бенціяновського. Висока художня якість цих поштівок як авторських творів та цінність їх для дослідників українського народного мистецтва незаперечні.

У 1910-ті рр. видавниче товариство «Криниця» видало серію карток, на яких репродуковано портрети видатних діячів української культури. Дві тонові картки з фондів Відділу образотворчого мистецтва НБУВ – портрети Ольги Кобилянської та Івана Франка – належать різним серіям²⁷. На звороті першої з названих поштівок зазначені порядковий номер (№ 5) даної картки в серії і друкарня С. В. Кульженка, на базі якої вона вийшла у світ. Надзвичайно цікаву серію «Українські письменники» видав 1917 р. у Відні відомий український видавець П. Дятлов. До серії ввійшли портрети Т. Шевченка, І. Нечуя-Левицького, І. Франка, Б. Грінченка, М. Драгоманова, Ольги Кобилянської, М. Грушевського, Лесі Українки, М. Коцюбинського, В. Стефаника, О. Кобця і В. Винниченка. «Цього ж або наступного року видання серії було повторено, але листівки мали інший адресний бік. Усі вони позначені ім'ям Т. Шевченка: у вишуканий український орнамент органічно закомпановані тризуби, – портрет поета і слова: «Возвеличу / Малих отих рабів німих! / Я на сторожі коло їх / Поставлю слово»²⁸. У фондах НБУВ є дві картки з цієї серії. А з видань П. Дятлова у повному обсязі є лише серія живописних творів С. Васильківського з 12 карток, на звороті яких вміщено карту України.

Широкою популярністю також користувалися художні поштові картки, що видавав у Львові галицький журналіст, власник видавництва Григорій Гануляк (псевдонім Г. Марусин)²⁹. Очо-

²² *Забочень М. С., Полегенький С. І.* Каталог ілюстрованих поштових карток Ярослава Пстрака, виданих за життя художника у 1904–1914 роках. – Дрогобич, 1994. – 67 с.: іл. – (Каталоги поштових карток українських художників; Вип. 1). – (Дод. до газети «Дрогобицький колекціонер». – 1994. – Ч. 8/9) – С. 14.

²³ Там само. – С. 17.

²⁴ *Енциклопедія українознавства / НТШ; Гол. ред. В. Кубійович та ін.* – К.: Глобус, 1993. – Т. 3: Перевидання в Україні. – 1996. – С. 1189. На відміну від авторів енциклопедичної статті, О. Дей стверджує, що видавництво «Криниця» було засноване 1913 р. (Див.: *Дей О. І.* Книга і друкарство на Україні з 60-х років XIX ст. до Великого Жовтня // *Книга і друкарство на Україні.* – К.: Наук. думка, 1964. – С. 202).

²⁵ *Книгарь.* – 1919 – Лют. – С. 1177.

²⁶ Там само. – С. 1155.

²⁷ Поштові картки мають різні розміри. А поштівка з портретом Івана Франка не позначена порядковим номером та назвою друкарні.

²⁸ *Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М.* Зазнач. праця. – С. 85.

²⁹ *Енциклопедія українознавства.* – С. 354.

люване ним видавництво розпочало діяльність 1911 р. і проіснувало до 1939 р. Його продукція до 1913 р. підписувалася: Изданием Гр. Гануляка, Львов; Видавництво ГГЛ, Львів; Гр. Гануляк, Львів. Після 1913 року – Видавництво «Русалка»³⁰. Поштові картки видавництва «Русалка» вирізнялися дуже високим рівнем офсетного кольорового друку та широтою українознавчої тематики. Підтвердженням цьому може бути навіть побіжна характеристика кола тематичних інтересів видавництва: українські типи Галичини (після 1911) та Волині (1924), фотографії акторів українських театрів (1923), ілюстрації Я. Пстрака до повісті М. В. Гоголя «Тарас Бульба» (1913), репродукції творів відомих і маловідомих українських художників А. Манастирського (1917), С. Томасевича (1917), О. Добровольського (1913), Є. Турбацького (1913) та ін. У фондах Відділу образотворчого мистецтва НБУВ зберігається 14 кольорових карток з циклу «Український орнамент» (№ 2–6; 8–10; 58; 60–63; 303). Малюнки до цього циклу, прекрасно виконані художником Т. Гриневичем, відзначені високим рівнем поліграфічного друку, стали надзвичайно цінним джерелом наукової інформації про високі зразки української народної творчості кінця XIX – початку XX ст. І природно, що «...на коломийській виставці гуцульських виробів 1912 року видавництво артистичних карток Григорія Гануляка було відзначене від імені архикнязя Карла Франца-Йосифа і архикнягині Зіти похвальним дипломом. Зображення цього диплому надруковано в жіночому календарі «Русалка» за 1914 рік, а також в ілюстрованому каталозі видавництва «Русалка» на 1924 рік»³¹. Великою популярністю в 1910-х рр. користувалися художні поштівки видавництва з репродукціями творів відомого українського живописця Ярослава Пстрака. Понад 120 найменувань таких карток, надрукованих у 1912–1914 рр., складають загальну кількість 16 тематичних серій³². У фондах НБУВ є всього три листівки з серій «Різдвяні картки» (№ 48; 49; 51) та три – з серії «Великодні картки» (№ 53; 54; 57), на яких ми бачимо яскраво й етнографічно точно відтворені художником сцени з українського народного життя. Поштові картки з цих серій – «Гість в дім – Бог в дім» (№ 50), «Йордан» (№ 52), «Писанки» (№ 55) і «Великодень» (№ 56) у колекції НБУВ відсутні.

Поштові картки-репродукції творів Я. Пстрака ще за його життя друкувалися й іншими видавництвами: Е. Хаеса в Коломиї (1904), Я. Оренштайна в Коломиї (1904), «Січ» у Львові (між 1904–1909), «Сучасне польське мистецтво» у Перемишлі (після 1908), «Крокус» у Кракові (після 1908), журналу «Поценгел» у Львові (після 1908), «Світлодрук і граверні майстерні» (після 1908) у Будапешті³³.

Видання тематичних добірок художніх поштових карток стало своєрідною традицією для українських видавництв. Не виняток і відоме київське видавництво «День», активна діяльність якого припадає на 1906–1915 рр. 1914 року «День» здійснило видання трьох серій кольорових карток (по вісім найменувань у кожній), об'єднаних однією темою – «Київ в творах українських художників»³⁴. Ініціатором та організатором видання цього тематичного циклу, присвяченого пам'яткам історії та архітектури Києва в творчості українських живописців, був В. Королів-Старий³⁵. «Листівки були надруковані в художньому закладі Депорта й Панцера у

³⁰ З бесіди автора вступної статті з М. С. Забоченем 19 бер. 1997 р.

³¹ *Забочень М. С., Полегенький С. І.* Каталог ілюстрованих поштових карток Ярослава Пстрака, виданих за життя художника у 1904–1914 роках. – Дрогобич, 1994. – 67 с.: іл. – (Каталоги поштових карток українських художників; Вип. 1). – (Дод. до газети «Дрогобицький колекціонер». – 1994. – Ч. 8/9) – С. 6.

³² Там само. – С. 5, 18–59.

³³ *Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М.* Знач. праця. – С. 387–393.

³⁴ *Вероцький В., Забочень М., Киркевич В.* Киев на иллюстрированных открытках // Сов. коллекционер. – 1983. – № 21. – С. 92. В. Ковалинський датує цей цикл 1912 р. Але репродуковані в першій серії циклу твори О. Романова «Цеповий міст на Дніпрі» (№ 2) і М. Бурачека «Міський музей» (№ 8) позначені 1913 р.

³⁵ З бесіди автора вступної статті з М. С. Забоченем 19 березня 1997 р.

Празі, перевидані у 1919 та 1924 р.»³⁶. На відміну від першого видання 1914 року, на звороті поштівки якого у лівому верхньому куті надруковано: «День», картки перевидань 1919 та 1924 років позначені вже зміненням на той час знаком видавництва: «День» взято у рамку неправильної п'ятикутної форми³⁷.

Колекція НБУВ налічує окремі поштові картки всіх трьох серій видання 1914 р.: першої (5), другої (2) та третьої (4), а також альбом «Київ» видавництва «День», надрукований у художньому закладі Депорта і Панцера в Празі. Альбом повністю повторює цикл карток «Київ в творах українських художників» видання 1914 р. і відрізняється тільки послідовністю розміщення репродукованих творів³⁸. Поштівки циклу – це кольорові репродукції з творів як відомих українських художників (І. Їжакевич, М. Бурачек, Є. Вжеш), так і менш знамих митців (О. Романов, Т. Попельська, М. Орлов, В. Галімсський, В. Фельдман), що стали сьогодні цінним джерелом для дослідження київської школи пейзажного живопису.

Для популяризації творчості українських художників кінця ХІХ – початку ХХ ст. чимало зробило і київське видавництво «Рассвет», засноване 1904 р.³⁹ Серії кольорових поштівки цього видавництва знайомили з творами В. Котарбінського, О. Красовського, А. Маневича, М. Пимоненка, Є. Вжеша, М. Холодовського, І. Їжакевича, І. Генюка, Б. Романовського, В. Козловського, Н. Онацького, В. Галімсського та ін.⁴⁰ У фондах Відділу образотворчого мистецтва НБУВ зберігаються: одна поштівка («Луг в квітах», Серія 4. № 14) з добірки картин Є. Вжеша (всього вийшло 25 карток)⁴¹; одна – («Стояча вода», № 59) з серії творів М. Холодовського (всього – 15); одна – («Дніпро», № 86 /ХІ) з серії картин Б. Романовського (всього – 12)⁴²; одна – репродукція картини («З гостей», № 98) І. Їжакевича і дві – репродукції картин («З поля», № 91 та «На узліссі», № 95) художника І. Генюка⁴³. Високу поліграфічну якість серії видавництву «Рассвет» забезпечили кращі друкарні Німеччини, куди для репродукування надсилалися бездоганно відібрані оригінали творів кращих українських живописців⁴⁴. Протягом 1911–1912, 1916 рр. було здійснено видання великої унікальної серії «Українські типи і краєвиди» (525 переважно кольорових карток), серії «Український театр» (31 номер), що стали іконографічною енциклопедією України, та серії з 167 кольорових поштівки на теми побутового гумору (1911; 1915)⁴⁵. У фондах НБУВ, на жаль, не зберігається жодної картки з цих серій.

У 1904–1909 рр. відомий український живописець Вячеслав Костянтинович Розвадовський видав кольорові картки з репродукціями кращих картин, які експонувалися на органі-

³⁶ Книгарь. – 1919. – № 25–26. – С. 1669.

³⁷ З бесіди автора вступної статті з М. С. Забоченем 19 бер. 1997 р.

³⁸ Київ: Альбом. – Прага: Депорт і Панцер, [1914]. – 24 арк.: іл.

³⁹ *Забочень М. С.* Открытки издательства «Рассвет» // Среди коллекционеров. – 1992. – № 1. – С. 50. До того ж видавництвом «Рассвет» протягом 1911–1916 рр. було здійснено видання великої унікальної серії «Українські види і краєвиди» (525 переважно кольорових карток) та серії з 167 кольорових поштівки на теми побутового гумору (1911р.; 1915 р.). (Див.: *Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М.* Зазнач. праця. – С. 146–161; 347–353).

⁴⁰ *Забочень М. С.* Открытки издательства «Рассвет» // Среди коллекционеров. – 1992. – № 1. – С. 48–50.

⁴¹ «На листівках видавництва «Рассвет» репродуковані вісім пейзажів Є. Вжеша (№ 11/18). Це «Вечір», «Хата з мальвами», «Літня ніч в Малоросії» та інші. ... В 1916 році видавництвом «Рассвет» була видана окрема серія 14 карток Вжеша (№ 1/25)». (Див.: *Забочень М. С.* Зазнач. праця. – С. 53).

⁴² Кожна репродукція з серії «Дніпро» супроводжувалася текстом з відповідного твору М. В. Гоголя. Листівка з фондів НБУВ саме такого випуску. Відомий також випуск без таких текстів. (Див.: *Забочень М. С.* Зазнач. праця. – С. 54).

⁴³ *Забочень М. С.* Зазнач. праця. – С. 54.

⁴⁴ *Забочень М. С.* Издавництво «Рассвет»: Каталог карток. – Дрогобич, 1999. – Ч. 1. – С. 3.

⁴⁵ Там само. – С. 3–4.

зованих ним пересувних художніх виставках містами та селами України в зазначений період. 1904 року ним було надруковано шість найменувань карток, у 1905 – дев'ять, а в 1909 – п'ять⁴⁶. На звороті листівок кожної серії текст: першої – «Издание народной выставки картин. 1904», другої – «Видання народної виставки картин 1905 року», третьої – «Видання народної виставки картин 1909 року»⁴⁷. Акція В. Розвадовського була благодійною – зароблені кошти від продажу поштівок-репродукцій йшли на організацію виставок⁴⁸. «Внизу однієї з таких репродукцій, – як стверджує М. Забочень, – були надруковані рядки «Заповіту» Т. Г. Шевченка»⁴⁹.

Сьогодні картки «Видання Народної виставки картин» є досить рідкісними й високо цінуються колекціонерами за високу якість друку. В фондах НБУВ зберігаються лише три картки з серії видання 1905 р.: «Дівчина» (худ. І. С. Куликов), «Жнива» (худ. В. К. Розвадовський) та «Сварка» (худ. С. М. Зейденберг).

До покажчика ввійшли також рідкісні художні картки з репродукціями картин українських художників, надруковані київськими видавництвами «Квітка» (одна), «Глобус» (дві) та львівським видавництвом «Союзний базар» (одна). Поштові картки з репродукціями творів образотворчого мистецтва на українську тематику охоче друкували також Акціонерне товариство Гранберг у Стокгольмі (у фондах НБУВ є дві поштівки) та Видавництво художників О. В. Маковського та О. І. Лажечникова у Петербурзі (у фондах є одна).

1912 р. з друкарні А. І. Гросмана в Києві⁵⁰ вийшла окремою книжкою «Енеїда» Івана Котляревського. Вона була проілюстрована літографіями з малюнків олівцем, виконаних у 1874–1875 рр. тоді ще зовсім юним П. Мартиновичем. У видання Гросмана ввійшли всі 13 малюнків. На жаль, монограму літографа, якою позначені ілюстрації в книзі, автору цієї статті розшифрувати не вдалося. «Енеїда» з ілюстраціями П. Мартиновича швидко розійшлася, і друкарня А. І. Гросмана видала серію з 13 поштових карток. Кожна картка – це, фактично, передрук проілюстрованого розвороту книги: ліва половина картки – малюнок-ілюстрація, права – відповідний ілюстрації текст з поеми. У видавничій справі подібні добірки поштових карток майже не зустрічаються.

Активно використовуючи для репродукування в різних тематичних серіях поштових карток твори українських художників, вітчизняні видавництва та друкарні початку ХХ ст. знайомили широку громадськість не тільки з пам'ятками духовної й матеріальної культури, історією України, а й з досягненнями сучасного національного мистецтва, і тим самим пропагували творчість вітчизняних митців.

Колекція україномовних поштівок кінця ХІХ – початку ХХ ст. з фондів НБУВ є сьогодні далеко не повною, але її історична та культурна цінність незаперечні. Не випадково ця колекція користується попитом у відвідувачів бібліотеки – істориків, етнографів, краєзнавців, художників, режисерів театру, кіно, телебачення, мистецтвознавців. І кожний знаходить у цих невеличких аркушах щось для себе дуже необхідне й важливе.

⁴⁶ Забочень М. С. Из села в село шли картины // Веч. Одесса. – 1974. – 4 июля.

⁴⁷ Автор вступної статті візуально ознайомився з поштівками кожної серії в колекції М. С. Забоченя 19 березня 1997 р.

⁴⁸ На окремих поштівках надруковано текст: Дохід з карток призначений на народні вистави картин.

⁴⁹ Забочень М. С. Из села в село шли картины // Веч. Одесса. – 1974. – 4 июля. Окремі інші картки також містять тексти. Поштова картка «Катерина» (худ. В. К. Розвадовський) має текст: «Плаче Катерина На голові хустиночка. На руках дитина». (Т. Шевченко); на поштівці «Каленик» (худ. В. К. Розвадовський) вміщено текст: «Що він думав дідько у тися його батькові, що він голова, що він обливає людей на морозі зимою водою, та і нас задирає! Ну, голова, голова. Я сам собі голова...» (М. Гоголь).

⁵⁰ У довіднику «Весь Киев» за 1910 р. уперше знаходимо інформацію про друкарню А. І. Гросмана, розташовану на вул. Вел. Володимирська, 48.

Розділ плаката в покажчику представлений україномовними виданнями 1917–1923 рр. Це період народження та розквіту мистецтва українського плаката, який розвивався надзвичайно динамічно. Характерними ознаками його одразу стали гострота і пафос відгуку на актуальні події того часу, широта тематики, сміливі формальні шукання, які дуже швидко привели до вражаючої стильової різноманітності. Авторами плакатів були художники різного фахового рівня, але загальний стан розвитку цього мистецтва, його стилістику визначали майстри високо обдаровані й ґрунтовно підготовлені.

Колекція україномовного плаката 1917–1923 рр. з фондів НБУВ – одна з найбільших серед інших відомих збірок плаката. Досить зазначити, що з 118 поданих у покажчику документів 57 (за каталогом Б. С. Бутника-Сіверського) зберігаються лише у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського⁵¹.

Становлення українського плаката в умовах революції і громадянської війни проходило під сильним впливом більшовицької ідеї соціального перетворення світу. Радянська влада залучала для агітації й пропаганди своїх ідей найталановитіших художників того часу. За короткий період було створено чимало визначних творів мистецтва: плакати О. П. Апсіта (?) «Цар, піп, та куркуль» (1919), О. В. Хвостенка-Хвостова «Геть Пана з України!» (1920), М. М. Кочергіна «Товаришам українцям» (1920) та «Українські митарства» (1920), А. Й. Страхова «Азбука революції» (1921), Б. В. Силкіна (?) «Вступайте до Червоної Кінноти!» (1920) та ін., які завдяки оригінальності художнього розкриття історичної події, лаконічній виразності й пристрасному пафосу стали класикою мистецтва європейського плаката ХХ ст. Але попри все основною відмінною рисою українського плаката стала національна ідея, що яскраво простежується як у своєрідній «українізації» відомих російських плакатів, так і в активному використанні художниками традицій національного мистецтва: характерні національні риси в зображенні типажу (плакати «Робітники землі» (1923), «Орися ж ти, моя ниво» (1921), мотиви орнаментів стародруків, рукописної книги, народного декоративно-прикладного мистецтва (плакат «Десять заповідей для промовців» (1920), афіші концертів Другої мандрівної капели Дніпросоюзу під кер. К. Стеценка та ін.). Гордістю колекції є плакат-афіша Георгія Нарбута «Літературно-художня виставка пам'яті Тараса Шевченка» (1920), в якому художник завдяки надзвичайно виразній архітектоніці стилізованого шрифту й сполученню чорного й коричневого кольорів на білому тлі створює урочистий настрій анонсованої культурної акції.

Гліб Юхимець

⁵¹ Див.: *Бутник-Сиверский Б. С. Советский плакат эпохи гражданской войны 1918–1921.* – М.: Изд-во Всесоюзн. кн. палаты, 1960. – 696 с.

РОЗДІЛ I

ПОШТОВІ КАРТКИ

ПОШТОВІ КАРТКИ, ВИДАНІ В УКРАЇНІ

Кам'янець-Подільський

Видання *Народної виставки картин 1905 р.*

Живописні твори з пересувних виставок

1. **Зейденберг, Савелій Мойсейович. Сварка. Початок 1900-х рр. П., о.** – Кам'янець-Подільський: Вид. Народної виставки картин 1905 року, [1905]. – Офсет кольор.; 8,8×13,7. – ([Живописні твори, експоновані на пересувних виставках, організованих В. К. Розвадовським: Серія]; Б. н.). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у лівому куті монограма літографа: *Н Н сПг*. На звороті вгорі посередині текст: *Переписний листок*; нижче текст до зображальної частини: *З картини «При сварці» артиста-маляра С. М. Зайденберга*; нижче: *Видане народ. вистави картин 1905 року*; нижче на лівій половині: *Місце до писання*; на правій половині: *Адреса*; внизу посередині: *Дохід з карток призначений на народні вистави картин*; угорі в лівому куті: *Адреса посилаючого*; на лівій половині кульковою ручкою фіолетовою пастою напис: 3. – Б.ц. Б.т.

2. **Куликов, Іван Семенович. Дівчина. 1903. П., о.** – Кам'янець-Подільський: Вид. Народної виставки картин 1905 року, [1905]. – Офсет кольор.; 13,8×8,8. – ([Живописні твори, експоновані на пересувних виставках, організованих В. К. Розвадовським: Серія]; Б.н.). – На лицевому боці аркуша вгорі в межах зображення у лівому куті авторський підпис і дата: *И. Куликовъ 1903.*; унизу в правому куті монограма літографа: *Н Н сПг*. На звороті вгорі посередині текст: *Переписний листок. З картини «Дівчина» артиста-маляра И. С. Куликова. Видане народ. вистави картин 1905 року. Выписати можно з Камінця-Под Художеств. кл.*; нижче на лівій половині: *Місце до писання*; на правій половині: *Адреса*; унизу посередині: *Дохід з карток призначений на народні вистави картин*; угорі в лівому куті: *[Адрес]а посилаючого*. – Стан збереження аркуша добрий; на звороті угорі в лівому куті втрачено частину тексту. – Б.ц. Б.т.

3. **Розвадовський, В'ячеслав Костьович. Жнива. 1904. П., о.** – Кам'янець-Подільський: Вид. Народної виставки картин 1905 року, [1905]. – Офсет кольор.; 8,8×13,7. – ([Живописні твори, експоновані на пересувних виставках, організованих В. К. Розвадовським: Серія]; Б.н.). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зобра-

ження у правому куті авторський підпис: *В Розвадовській*; унизу у лівому куті монограма літографа: *Н Н сПг*. На звороті вгорі посередині текст: *Переписний листок*. З картини «Жнива» артиста-маляра *В. К. Розвадовського*. Видане народ. вистави картин 1905 року; нижче на лівій половині: *Місце до писаня*; на правій половині: *Адреса*; унизу посередині: *Дохід з карток призначений на народні вистави картин*; угорі в лівому куті: *Адреса посилаючого*. – Стан збереження аркуша добрий: на звороті вгорі посередині та в лівому куті втрачено частину тексту. – Б. ц. Б. т.

Київ

Видавництво «Глобус»

Живописні твори українських художників

4. **Капустін, Г. Хуртовина. 1900-і рр. П., о.** – К.: Глобус, [1918]. – Офсет кольор.; 8,8×13,8. – ([Живописні твори українських художників: Серія]; № 6). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у лівому куті авторський підпис: *Г. Капустинъ*; над підписом чорною тушшю напис: *Капустин. Снежная вьюга*. На звороті угорі посередині укр., рос., нім. та франц. мовами текст: *[Листівка.] Почтовая карточка. Postkarte. – Carte postale.*; по лівому краю знизу вгору: *Кіевская типографія и издательство «Глобусъ»*; унизу в лівому куті: *Г. Капустин. Г. Капустинъ. G. Kapustin. 6 Сніговиця. Снѣжная вьюга. Schneesturin.* – Стан збереження аркуша добрий: угорі по краю неглибокий розрив, на звороті вгорі посередині втрачено частину тексту. – Б. ц. Б. т.

5. **Вахрушов, Феодосій Михайлович. Відлига. 1900-і рр. П., о.** – К.: Глобус, [1918]. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Живописні твори українських художників: Серія]; № 38). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Ф. Вахрушовъ*; у лівому куті фіолетовим і синім чорнилом напис: *Ф. Вахрушов. Оттепель*. На звороті угорі посередині укр., рос., нім. та фр. мовами текст: *[Листівка.] Почтовая карточка. Postkarte. – Carte postale.*; по лівому краю знизу вгору: *Кіевская типографія и издательство «Глобусъ»*; унизу в лівому куті: *Ф. Вахрушов. Ф. Вахрушовъ. F. Wachruschow. 38. Відлига. Оттепель. Tauwelter.*; угорі у правому куті чорним олівцем напис: *5.* – Стан збереження задовільний: є незначні втрати вгорі по краю аркуша, на звороті вгорі посередині втрачено частину тексту. – Б. ц. Б. т.

Друкарня *А. І. Гросмана*

П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського

6. **Мартинович, Порфирій Денисович. Еней був парубок моторний... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець.** – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 1). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч у межах зображення авторський підпис: *П. Мартинович*; праворуч унизу в межах зображення: монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *Еней був парубок моторний і хлопець хоть куди козак удавсь на всеє зле проворний, Завзятіший од всіх бурлак. Но греки, як спаливши Трою, Зробили з неї скирту гною, Він, взявши торбу, тягу дав;*

Забравши де-яких Троянців, Осмалених, як гиря, ланців, П'ятами з Трої наживав. Він, швидко поробивши човни, На синє море попускав, Троянців насажавши повні, І куди очи почухрав. Но зла Юнона, суча дочка, Розкудкудакалась, як квочка: Енея не любила – страх! Давно уже вона хотіла, Його щоб душка полетіла К чортам, і щоб і дух не пах. Котляревський. «Енеїда» I, 1, 2. На звороті внизу на лівій половині текст: 1) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю картки знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – П. Д. Мартинович є першим ілюстратором «Енеїди». Ним було виконано 13 малюнків до першого та другого розділів поеми. На жаль, на цьому робота припинилася. 1903 р. на виставці в Полтаві, розгорнутій з нагоди відкриття пам'ятника Івану Котляревському, експонувалися і малюнки П. Д. Мартиновича до «Енеїди», які одразу після свята були надруковані Полтавською міською думою у вигляді альбому фототипій. (Див.: Мартинович: Спогади О. Сластьона. – Харків: Рух, 1931. – С. 132–133). – Б.ц. Б.т.

7. Мартинович, Порфирій Денисович. Гай, гай! Ой, дей же його кату!.. Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1 × 14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 2). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч в межах зображення авторський підпис: *П. Мартинович*; праворуч унизу в межах зображення: монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *«Гай, гай, ой дей же його кату!» Еол насупившись сказав: «Я все б зробив за цюю плату, «Та вітри всі пороспускав; «Борей недуж лежить з похмілля, «А Нот поїхав на весілля, «Зефир же, давній негодяй, «З дівчатами заженхався, «А Евр в поденцики нанявся, – «Як хочеш, так і помишляй! «Та вже для тебе обіцяюсь «Енееві я ляпас дать; «Я хутко, миттю постаруюсь. «В трістя його к чортам загнать. «Прощай же! швидше убірайся, «Обіцянки не забувайся, «Бо послі, чуеш, ні-чичирк! «Як збрешеш, то хоча надсядъся, «На ласку послі не понадъся; «Тоді від мене возьмеш чвирк». Котляревський. «Енеїда». I, 7, 8. На звороті внизу на лівій половині текст: 2) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

8. Мартинович, Порфирій Денисович. Нептун издавна був дряпичка... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1 × 14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 3). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч у межах зображення авторський підпис: *П. Мартинович*; праворуч унизу в межах зображення: монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *Нептун издавна був дряпичка: Почув Енеїв голосок, Шатнувся зараз із запічка: Півкопи для його кусок!.. І миттю осідлавши рака, Схвативсь на його, мов бурлака, І вирнув з моря, як карась. Загомонів на вітрів грізно: «Чого ви гудете так різно? «До моря, знаєте, вам зась!» От тут-то вітри схаменулись, І ну всі драла до нори; До ляса, мов Ляхи шатнулись, Або од їжака тхори. Нептун же зараз взяв мітелку І вимів море, як світелку. То сонце глянуло на світ. Котляревський. «Енеїда». I, 11, 12. На звороті внизу на лівій половині текст: 3) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

9. **Мартинович, Порфирій Денисович. Юпітер, все допивши з кубка...** Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1 × 14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 4). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті авторський підпис та монограма літографа: *П. М.*; на правій половині лицевого боку картки текст до ілюстрації: *Юпітер, все допивши з кубка, Погладив свій рукою чуб: «Ох, доцю, ти моя голубко! «Я в правді твердий так, як дуб. «Еней збудує сильне царство «І заведе своє там панство; «Не малий буде він панок. «На панщину ввесь світ погонить, «Багацько хлопів там наплодить «І всім їм буде ватажок. «Заїде до Дидони в гості «І буде там бенькетувать; «Полюбиться її він мосці «І буде бісики пускать. «Іди, небого, не журися, – «Попонеділкуй, помолися, – «Все буде так, як я сказав». Венера низько поклонилась І з пан-отцем своїм простилась, А він її поцілував. Котляревський. «Енеїда». I, 17, 18. На звороті внизу на лівій половині текст: 4) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

10. **Мартинович, Порфирій Денисович. Відкіль такі це гольтіпаки?..** Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1 × 14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 5). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч в межах зображення авторський підпис: *П. Мартинович*; на правій половині лицевого боку текст до ілюстрації: *«Відкіль такі це гольтіпаки? «Чи рибу з Дону везете? «Чи може виходці – бурлаки? «Куди, прочане, ви йдете? «Який вас враг сюди направив? «І хто до города причалив? «Яка ж ватага розбишак!» Троянці всі замурмотали, Дидоні низько в ноги пали, А вставши, їй мовляли так: «Ми всі, як бач, народ хрещений, «Волочимося без талану; «Ми в Трої, знаєш, порождені, «Еней пустив на нас ману. «Дали нам греки прочухана «І самого Енея пана «В три-вирви вигнали відтіль; «Звелів покинути нам Трою, «Підмовив плавати з собою. «Тепер, ти знаєш, ми відкіль. Котляревський. «Енеїда». I, 22, 23. На звороті внизу на лівій половині текст: 5) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

11. **Мартинович, Порфирій Денисович. Еней і сам так розходився...** Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1 × 14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 6). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч у межах зображення монограма літографа; на правій половині лицевого боку текст до ілюстрації: *Еней і сам так розходився, Як на аркані жеребець, Що трохи не увередився, Пішовши з Гандзею в танець. В обох підковки забрязчали. Жижки од танців задрижали, Вистрибувавши гоцака. Еней, матню в кулак прибравши, І не до соли примовлявши, Садив крутенько гайдука. А послі танців варенухи По філіжанці піднесли, І молодичі-цокотухи Тут баяндраси понесли. Дидона кріпко заюрила, Горщок з вареною розбила, До дуру всі тоді пили. Ввесь день весело прогуляли І н'яні спати полягали. Енея ж ледве повели. Котляревський. «Енеїда». I, 30, 31. На звороті внизу на лівій половині текст: 6) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

12. Мартинович, Порфирій Денисович. Еней тоді купався в бразі... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 7). – На лицевому боці аркуша унизу в правому куті в межах зображення авторський підпис: *П. Мартинович*; у лівому куті: монограма літографа; на правій половині лицевого боку текст до ілюстрації: *Еней тоді купався в бразі І на полу укрившись ліг; Йому не снилось о приказі, Як ось Меркурій в хату вбіг! Смикнув із полу мов псяюху. «А що ти робиш? п'єш сивуху?» Зо всього горла закричав: «А ну лиш, швидше убірайся, «З Дидоною не женихайся. «Зевес поход тобі сказав! «Чи це ж таки до діла робиш, «Що й досі тут загулявсь? Та швидко і не так задробиш: «Зевес не дурно похвалявсь, «Получиш добру халазію, «Він видавить з тебе олію, «От тільки йще тут побарись!.. «Гляди ж, сьогодні щоб убрався, «Щоб нищечком відсіль укрався, «Мене у-друге не дождись». Котляревський. «Енеїда». I, 48, 49. На звороті внизу на лівій половині текст: 7) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – *Carte postale.*; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

13. Мартинович, Порфирій Денисович. Дидона зараз одгадала... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 8). – На лицевому боці аркуша на правій половині текст до ілюстрації: *Дидона зараз одгадала, Чого сумус пан Еней, І все на ус собі мотала, Щоб умудриться і сї; З-за печі часто виглядала, Прикинувшись, буцім куняла І мов вона хотіла спать. Еней же думав, що вже спала, І тільки що хотів дати драла, Аж ось Дидона за чуб хватъ. «Постій, прескурвий, вражий сину! «Зо мною перше расплатись! «От задушу, Як злу личину, «Ось ну лиш тільки завертись! «Оттак за хліб, за сіль ти платиш? «Ти всім, привикши насміхатись, «Роспустиш славу по мені! «Нагріла в пазусі гадюку «Що послі ізробила муку; «Послала пуховик свині... Котляревський. «Енеїда». I, 52, 53. На звороті внизу на лівій половині текст: 8) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – *Carte postale.*; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

14. Мартинович, Порфирій Денисович. Ацест Енею як би брату... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 9). – На лицевому боці аркуша на правій половині текст до ілюстрації: *Ацест Енею як би брату Велику ласку показав. І зараз попросивши в хату, Горілкою почастував. На закуску наклали сала, Лежала ковбаса чимала І хліба повне решето. Троянцям всім дали тетері І відпустили на кватері: Щоб йшли, куди потрапить хто. Котляревський. «Енеїда». II, 7. На звороті внизу на лівій половині текст: 9) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – *Carte postale.*; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

15. Мартинович, Порфирій Денисович. Прийшов Ентелл перед Дареса... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 10). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у правому

куті монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *Прийшов Ентелл перед Дареса, Сказав йому на сміх: «гай-гай! «Ховайсь, проклята неотеса, «Я роздавлю тебе, як жабу, «Зітру, зімну, мороз як бабу, «Що тут і зуби ти зітнеш! «Тебе диявол не пізнає, «З кістками чорт тебе злигає, – «Уже від мене не влизнеш!» На землю шапку положивши, По локоть руки засукав, І цупко кулаки стуливши, Дареса битись визивав; Із серця скреготав зубами, Об землю тупотав ногами І на Дареса налізав. Дарес не рад своїй лихоті, Ентелл потяг не по охоті Дареса, щоб його він знав. Котляревський. «Енеїда». II, 27, 28. На звороті унизу на лівій половині текст: 10) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б.ц. Б.т. – У цитованому на поштовій картці тексті поеми після третього рядка пропущений рядок: «Зарання відсіль утікай;» (Див.: Котляревський І. П. Енеїда. – К.: Дніпро, 1968. – С. 44).*

16. Мартинович, Порфирій Денисович. Як між собою боги сварились... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 11). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у лівому куті монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *Як між собою боги сварились В раю, попившись в небесах, Тоді в Сицилії творились Великі дуже чудеса. Дарес од страху оправлявся І до Ентелла підбірався Цибульки б дасть йому під ніс, Ентелл од ляпаса здригнувся, Разів із п'ять перевернувся, Трохи не попустив і сліз. Розсердився і роз'ярився, Аж піну з рота попустив. І саме в міру підмостився, В висок Дареса затопив: З очей аж искри полетіли, І очі ясні соловіли, Сердешний об землю упав. Чмелів довгенько дуже слухав, І землю носом рив і нюхав, І дуже жалібно стогнав. Котляревський. «Енеїда». II, 37, 38. На звороті унизу на лівій половині текст: 11) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.*

17. Мартинович, Порфирій Денисович. Послухайте лиш, молодиці... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 12). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у лівому куті монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *«Послухайте лиш, молодиці, «Я добрую вам раду дам; «І ви, дівчата білолиці – «Зробім кінець своїм бідам, «За горе ми заплатим горем – «А доки нам сидіть над морем? «Приймімось, човни попалім. «Тоді і мусять тут остаться «І нехотя до нас прижаться, – «Ось так на лід їх посадім!» Котляревський. «Енеїда». II, 47. На звороті внизу на лівій половині текст: 12) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтовая карточка. – Carte postale.; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б.ц. Б.т.*

18. Мартинович, Порфирій Денисович. Невтесом всі його дражнили... Ілюстрація до поеми І. П. Котляревського «Енеїда». 1873–1874. Олівець. – К.: Друк. Гросмана, [1912]. – Фотоцинкогр.; 9,1×14. – (П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; № 13). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті монограма літографа; на правій половині текст до ілюстрації: *Невтесом всі його дражнили. По нашому то звався Охрім, – Мені так люди говорили. Самому ж*

не знакоми́й він. Побачив, що Еней гнівився, До його зараз підмостився, За білу рученьку і взяв, І вивівши Енея в сіни, Сам поклонився аж в коліни, Таку Енею річ сказав: «Чого ти сильно зажурився «І так надувся, як индик? «Зовсім охляв і занудився, «Мов по болотові кулик? «Чим більш журилася – все гірше, «Заплутаєшся в лісі більше, – «Покинь лиш горе і заплюй. «Піди вклядися гарно спати, «А послі будеш і гадати: «Спочинь та вже тоді міркуй». Котляревський. «Енеїда». II, 61, 62. На звороті внизу на лівій половині текст: 13) П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського; по лівому краю знизу вгору: Друк. Гросмана, Вел-Волод. 48.; угорі посередині: Почтова картка. – *Carte postale.*; нижче: Місце для листа. Адреса. – Б. ц. Б. т.

Видавництво «День»

Київ у творах живопису

Серія I

19. Іжакевич, Іван Сидорович. Спас на Берестові. 1910-і рр. Папір, олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,6×13,2. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія I; № 1). – На лицевому боці аркуша унизу в правому куті авторський підпис: *Ижакевич*. На звороті угорі в лівому куті текст: «День». С. I. № 1.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая картка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; унизу на лівій половині у три рядки текст: *I. S. Iżakewicz. «Спас на Берестові». И. С. Ижакевичъ. Соборъ «Спаса на Берестовѣ». J. Iżakewitch. L'église du «Spas a Berestoff».* – Пам'ятка архітектури на території Києво-Печерської лаври. Вперше згадується в літописі 1072 р. В 1640–1642 рр. реставрована в стилі українського бароко. 1813–1814 рр. – за проектом архітектора А. І. Меленського до церкви прибудовано дзвіницю. У зображенні праворуч – споруда Микільського військового монастиря. – Місцезнаходження оригіналу невідоме. – Б. ц. Б. т.

20. Романов, Олексій Є. Ланцюговий міст на Дніпрі. 1913. Олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія I; № 2). – На лицевому боці аркуша унизу в правому куті авторський підпис і дата: *А. Романовъ 1913 г.* На звороті в лівому верхньому куті текст: «День». С. I. № 2.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая картка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині унизу в три рядки текст: *О. Є. Романов. Цеповий міст на Дніпрі. А. Е. Романовъ. Цѣпной мостъ черезъ Днѣпръ. А. Romanoff. Un pont du Dnieper.* – Миколаївський міст – перший капітальний міст через Дніпро – споруджений 1853 р. за проектом англійського інженера Ч. де Віньюля; зруйнований 1941 р. – Б. ц. Б. т.

21. Попельська, Т. В. Купецький сад. 1910-і рр. Олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,6×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія I; № 5). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення в лівому куті авторський підпис нерозбірливо. На звороті угорі в лівому куті текст: «День». С. I. № 5.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая картка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю ар-

куша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині внизу в три рядки текст: *Т. В. Попельська. Купецький Сад. Т. В. Попельская. Купеческий Садъ. Т. Popielska. Le jardin des negociants.* – 3 1882 р. – Сад купецького зібрання у Києві, був розташований на схилах Дніпра. – Б. ц. Б. т.

22. Бурачек, Микола Григорович. Міський музей. 1913. Картон, олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія I; № 8). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у лівому куті авторський підпис і дата: *Бурачек 1913.* На звороті угорі в лівому куті текст: *«День». С. I. № 8.*; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Передрук заборонено.*; на лівій половині внизу у три рядки текст: *М. Г. Бурачек. Мійський музей. Н. Г. Бурачекъ. Городской музей. N. Bouratchek. Le musee de la ville.* – Зображено головний фасад Міського музею старожитностей і мистецтва (з 1936 – Київський державний музей українського мистецтва, з 1964 – Державний музей українського образотворчого мистецтва, тепер – Національний художній музей). Будинок споруджено між 1897 і 1900 рр. за проектом київського архітектора В. Городецького за ескізом московського архітектора П. Бойцова; скульптор Е. Сала. (Див.: Малаков Д. В. Архітектор Городецький. – К.: Кий, 1999. – С. 75–91). – Полотно зберігається у приватному зібранні в Києві. – Б. ц. Б. т.

Серія II

23. Орлов, Микола Миколайович. Старий Київ з Царського саду. 1910-і рр. Олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія II; № 11). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Н. Орлов.* На звороті угорі в лівому куті текст: *«День». С. II. № 11.*; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Передрук заборонено.*; на лівій половині картки унизу в три рядки текст: *М. М. Орлов. Старий Київ з Царського саду. Н. Н. Орловъ. Видъ на Старый Кіевъ. N. Orloff. Vue de l'ancien Kieff du jardin du Czar.* – Парк закладений 1743 р. за проектом архітектора В. В. Растреллі на основі старовинного Регулярного парку в Києві. – Б. ц. Б. т.

24. Фельдман, Валентин Августович. Пам'ятник Хрещення. 1913. Акварель. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 13,6×8,8. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?)). Серія II; № 14). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті авторський підпис і дата: *В. Фельдман 1913.* На звороті угорі в лівому куті текст: *«День». С. II. № 14.*; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Передрук заборонено.*; на лівій половині унизу в три рядки текст: *В. А. Фельдман. Пам'ятник Хрещення. В. А. Фельдман. Памятникъ крещения Руси. W. Feldman. Monument du Bapteme de la Russie.* – Пам'ятник Магдебурзькому праву в Києві споруджений 1802–1808 рр. за проектом архітектора А. І. Меленського. – Місцезнаходження оригіналу не відоме. – Б. ц. Б. т.

25. Галімський, Владислав Михайлович. Пам'ятник Богдану Хмельницькому. 1910-і рр. Акварель. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 13,6×8,8. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?). Серія III; № 19). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті підпис художника: *W. Galimski*. На звороті угорі в лівому куті текст: «День». С. III. № 19.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині у три рядки текст: *В. М. Галімський. Пам'ятник Богданові Хмельницькому. В. М. Галимский. Памятникъ Богдану Хмельницкому. W. Galimski. Le monument de Bogdan Hmelnitzki.* – Споруджений за проектом скульптора М. Й. Микешина та архітектора В. М. Ніколаєва. Відкрито 1888 р. на Софійській площі в Києві. – Б. ц. Б. т.

26. Бурачек, Микола Григорович. Університет. 1910-і рр. Олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?). Серія III; № 20). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Бурачек*. На звороті угорі в лівому куті текст: «День». С. III. № 20.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині у три рядки текст: *М. Г. Бурачек. Університет. Н. Г. Бурачекъ. Университетъ. N. Bouratchek. L'universite.* – Споруджений 1837–1842 рр. за проектом архітектора В. І. Беретті у стилі російського класицизму. – Б. ц. Б. т.

27. Романов, Олексій Є. Андріївська церква. 1910-і рр. Олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 13,6×8,8. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?). Серія III; № 22). – На звороті аркуша угорі в лівому куті текст: «День». С. III. № 22.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині унизу в три рядки текст: *О. Є. Романов. Андрієвська Церква. А. Е. Романовъ. Андреевскій Соборъ. A. Romanoff. La Cathedrale de S-t Andre.* – Андріївська церква у м. Києві споруджена за проектом арх. В. В. Растреллі в 1747–1762 рр. – Б. ц. Б. т.

28. Іжакевич, Іван Сидорович. Аскольдова Могила. 1910-і рр. Папір, олія. – К.: День, 1914. – Офсет кольор.; 8,8×13,6. – ([Київ у творах живопису: Цикл поштових карток з 3-х серій] / Авт.-уклад. В. Королів-Старий (?). Серія III; № 23). – На лицевому боці аркуша унизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Ижакевич*. На звороті вгорі в лівому куті текст: «День». С. III. № 23.; посередині у два рядки: *Carte postale. Листовна картка. Почтовая карточка. Karta pocztowa. Correspondenzkarte.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Передрук заборонено.*; на лівій половині унизу в три рядки текст: *І. С. Іжакевич. Аскольдова Могила. И. С. Ижакевичъ. Могила Аскольда. J. Ijakiewitch. Le cimetiєre d'Ascolde.* – Церква-ротонда у м. Києві споруджена за проектом А. Меленського в 1809–1810 рр. Нині – діючий храм св. Миколи. – Місцезнаходження оригіналу не відоме. – Б. ц. Б. т.

Серія I. Портрети

29. Невідомий художник. Портрет Костянтина Корнякта. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260427). – На звороті аркуша вгорі на правій половині текст: *Портрети. Портрет Корнякта, голови Львівського братства в кінці XVI віку*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260427. – Відомо три портрети К. Корнякта. Один з них знаходиться у Львівському історичному музеї, другий (місцезнаходження не відоме) описаний та репродукований у книзі М. Голубця «Начерк з історії українського мистецтва», виданій у Львові 1922 р., а третій (репродукований на поштівці без широкої білої смуги з сімома рядками тексту, яка завершує композицію унизу) колись прикрашав Успенську церкву, а тепер зберігається у Львівському музеї українського мистецтва. (Див.: Білецький П. О. Український портретний живопис XVII–XVIII ст.: Проблеми становлення і розвитку. – К.: Мистецтво, 1969. – С. 60). – Б. ц. Б. т.

30. Невідомий художник. Портрет Варвари Лангіш. Близько 1635. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260428). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Портрет Львівської патриціанки Лангишівни († 1635 р)*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260428. – Цей натрумний портрет (бляха, овал) знаходився в Успенській церкві Львова; нині зберігається у Львівському історичному музеї, до фондів якого надійшов із Ставропігійського інституту. – Б. ц. Б. т.

31. Невідомий художник. Портрет невідомої. Кінець 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260429). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Жіночий портрет з домовини; в Муз Львівської Ставропігії*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260429. – Б. ц. Б. т.

32. Ляницький, Олександр (?). Портрет Миколи Красовського. Близько 1698. Бляха, олія; Невідомий художник. Портрет невідомого. Кінець 17 – середина 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260430). – На лицевому боці аркуша репродуковано один над одним два натрумних портрети. На звороті вгорі на лівій половині текст: *Портрети. Портрети Львівських міщан XVII й XVIII вв. З домовини в Львівській Ставропігії.*;

по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260430. – Натрумний портрет Миколи Красовського знаходився в Ставропільському інституті, потім у Львівському історичному музеї, нині місцезнаходження не відоме. – Б. ц. Б. т.

33. Невідомий художник. Портрет фундаторки Підгаєцького монастиря на Волині. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія І; № 260431). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Портрети. Фундаторка манастиря Підгаєцького на Волині, Портрет XVII в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260431. – За припущенням П. О. Білецького, фігура фундаторки була зображена на повен зріст. – Б. ц. Б. т.

34. Невідомий художник. Портрет Богдана Хмельницького. 17 ст. Стінопис. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія І; № 260432). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Портрети. Богдан Хмельницький. З старої церковної стінописи в Київській Лаврі.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260432. – Ктиторське зображення Богдана Хмельницького було написане після смерті гетьмана в притворі Успенського собору Києво-Печерської лаври. В Дніпропетровському та Львівському історичних музеях зберігаються копії. – Б. ц. Б. т.

35. Невідомий художник. Портрет Івана Самойловича. Близько 1720. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія І; № 260433). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрет гетьм. Ів. Самойловича. З літопису Величка.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260433. – П. О. Білецький вважає, що автором портрета міг бути С. Величко. Літопис Самійла Величка зберігається в Державній публічній бібліотеці імені М. Є. Салтикова-Щедрина в Петербурзі. Відомі також портрет, написаний на стіні Троїцької церкви Густинського монастиря, та портрет з королівським гербом із зібрання Чернігівського музею, що не збереглося. – Б. ц. Б. т.

36. Невідомий художник. Портрет Феодосії Палій. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія І; № 260434). – На лицевому боці в межах зображення угорі ліворуч напис: *Раба божія Феодосія Пальєвна со внуками своїми Танскими.* На звороті угорі на лівій половині аркуша текст: *Портрети. Палііха з внуками. Портрет в муз. Вас. Тарновського у Чернигові;* по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер по-

штового бланка: 260434. – Феодосія Палій зображена зі своїми онуками Феодорою та Іоанном, на що вказують написи над кожним з них. П. О. Білецький згадує чотири портрети Феодосії Палій: портрет 1686 р. з Краківського національного музею, портрет 18 ст. (репродукований на поштівці) та два ідентичні йому портрети, що зберігалися в Чернігівському музеї. Перший, на думку П. О. Білецького, походить з села Коритного біля м. Берестечка на Волині. (Див.: Білецький П. О. Український портретний живопис XVII–XVIII ст.: Проблеми становлення і розвитку. – К.: Мистецтво, 1969. – С. 149; Белецкий П. А. Украинская портретная живопись XVII–XVIII вв. – Л.: Искусство, 1981. – С. 72). – Б. ц. Б. т.

37. Невідомий художник. Портрет Михайла Миклашевського. Початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260435). – На звороті вгорі на лівій половині аркуша текст: *Портрети. Мих. Миклашевський, полковник Стародубський † 1706 р. Власність М. Миклашевського.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260435. – Відомо два портрети М. Миклашевського: портрет початку 18 ст. (репродукований на поштівці), що належав нащадкам полковника, тепер зберігається в Москві в Державному історичному музеї та копія з цього портрета, виконана 1795 р. для вміщення над могилою Миклашевського в церкві Видубицького монастиря (тепер власність НХМ). – Б. ц. Б. т.

38. Невідомий художник. Портрет Іоанкія Галятовського. Кінець 17 – початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260436). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Іоанкія Галятовський. Український письменник XVII в. З портр. в київській Академії.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260436. – Б. ц. Б. т.

39. Невідомий художник. Портрет Івана Мазепи. Початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260437). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Портрети. Гетьман Іван Мазепа. З портрету Підгорецького замку в Галичині.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260437. – Б. ц. Б. т.

40. Невідомий художник. Портрет Марії Мазепи. Копія 18 ст. з оригіналу кінця 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260438). – На звороті вгорі на лівій половині аркуша текст: *Портрети. Магдалена Мазепина. Мати гетьмана Мазепи. Портр. В Народовому муз. у Кракові.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260438. – Цей портрет є копією з прижиттєвого оригіна-

лу кінця 17 ст. з Краківського національного музею. Марія Мазепа була ктиторм київського Вознесенського монастиря. Є думка, що прижиттєвий портрет був написаний саме в Києві для Вознесенського монастиря. – Б. ц. Б. т.

41. Невідомий художник. Портрет Михайла Милорадовича. Перша половина 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260439). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Мих. Милорадович. Полковник Гадяцький † 1726. Власність М. Милорадовича.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260439. – Б. ц. Б. т.

42. Невідомий художник. Портрет Івана Романовича. Кінець 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260440). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Ів. Романович, сотник в Манастирищу. † 1777 р Власність Н. Воїнової.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260440. – Портрет репродуковано без розташованого внизу під зображенням напису: *Портрётъ Іоанна Романовича Сей Мужъ Родилъся 1694 Году Августа 28. Преставилъся 1777 Году Апреля 18 дня.* – Місцезнаходження портрета не відоме. – Б. ц. Б. т.

43. Невідомий художник. Портрет Сергія Солонини. 1730-і рр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260441). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Сергій Солонина. Портрет кінця XVIII в.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260441. – Б. ц. Б. т.

44. Невідомий художник. Портрет Єфросинії Лисенко. Кінець 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260442). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Портрети. Фрасина Лисенкова. Портр. кінця XVIII в.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260442. – Б. ц. Б. т.

45. Невідомий художник. Портрет Устима Кармалюка. Перша половина 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Портрети: Серія I; № 260443). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Портрети. Портрет Кармалюка. Перша половина XIX віку.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260443. – Б. ц. Б. т.

46. Надгробок князя Костянтина Острозького. 1579. Білий, чорний, рожевий мрамур. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260444). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Різьби. Надгробок Кн. К. Острозького XVI в. в Великій церкві Київської Лаври.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260444. – Надгробок був встановлений 1579 р. в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, де 1534 р. був похований князь. 1713 р. під час пожежі загинула архітектурна частина пам'ятника, яка у 18 ст. була замінена ліпною бароковою композицією. Пам'ятку було знищено 1941 р. Існували й інші зображення князя К. Острозького – це золота медаль кінця 16 ст. з Ермітажу, живописний портрет 16 ст. та копії з нього 18–19 ст. Одна з копій 19 ст. зберігається в Львівському історичному музеї. – Б. ц. Б. т.

47. Надгробок Адама Киселя. 1653. Камінь. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260445). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Різьби. Надгробок Адама Киселя, Київського воєводи. 3 полов. XVII в. в Нескиничях на Волині.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260445. – Знаходиться в Успенській церкві с. Низкиничі Волинської обл. (Див.: Пам'ятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР: (Илл. справочник-каталог): В 4-х т. / Редкол.: Н. Л. Жариков и др. – К.: Будівельник, 1983 – 1986. – Т. 2. – С. 70) – Б. ц. Б. т.

48. Фрасобликий Христос. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260446). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. «Фрасобликий Христос» Деревляна церковна різьба XVIII в. в Муз. Істор. Фільол. Т-ва у Харкові.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260446. – Б. ц. Б. т.

49. Розп'яття з пристоячими. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260447). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Різьби. Розп'яття Ісусове з муз. Іст. Філь. Т-ва у Харкові.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260447. – Б. ц. Б. т.

50. Пророк Захарія. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260448). – На звороті

аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Прор. Захарія Деревляна постать з Покровської церкви в Ромнах, збудованої Кальнишевським.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260448. – Б. ц. Б. т.

51. Іоанн Хреститель. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260449). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Св. Іван Хреститель. Деревляна фігура з церкви Кальнишевського в Ромнах.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260449. – Б. ц. Б. т.

52. Аарон. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260450). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Св. Аарон. Постать з церкви Кальнишевського в Ромнах, (тепер у Полтаві).*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260450. – Б. ц. Б. т.

53. Ісус Христос. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260451). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Деревляна постать І. Христа з кісьми і в одежі. В музеї Київської Академії.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260451. – Б. ц. Б. т.

54. Дед. Крилаті каріатиди. 18 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260452). – На лицевому боці аркуша вгорі посередині текст: *Різьби. Деревляні каріатиди роботи різьбара Деда на Полтавщині (XVIII в.).* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260452. – Б. ц. Б. т.

55. Кам'яний хрест. 18–19 ст. (?) – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260453). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Кам'яна «фігура» (хрест) при дорозі з полудневого Поділля;* по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260453. – Б. ц. Б. т.

56. Грач, Георгій Іванович. Запорожець. 19 ст. Дереворіз. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260454). – На лицевому боці картки унизу в лівому куті в межах зображення авторський підпис гравера: *Гр. Грачъ.*; під зображенням текст: *Різьби. Запорожець.*

Фігурка в збірці О. Поля в Катеринославі. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260454. – Поштова картка є репродукцією гравюри Г. І. Грача з скульптурної фігурки запорожця, виконаної невідомим художником кінця 19 – початку 20 ст. – Б. ц. Б. т.

57. Вулик у формі голови чоловіка. 19 ст. Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260455). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Фігурований вулик з Чернигівщини (XIX в.)*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260455. – Б. ц. Б. т.*

58. Надмогильний хрест. 18–19 ст. (?). Дерево. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Різьби: Серія II; № 260456). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Різьби. Деревляний надгробок з Ямпільського пов. на Под.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260456. – Б. ц. Б. т.*

Серія III. Малярство академічне 18–19 ст.

59. Три крилаті путті. 18 ст. Рисунок з альбому малюнків учнів іконописної майстерні Києво-Печерської лаври. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260457). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Малюнок з книги Куншитів XVIII в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260457. – Цей малюнок в каталозі П. М. Жолтовського (див. Список літератури) не репродуковано. – Б. ц. Б. т.*

60. Свята Варвара. 18 ст. Рисунок з альбому малюнків учнів іконописної майстерні Києво-Печерської лаври. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260458). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Св. Варвара. Куншит. XVIII в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260458. – Цей малюнок в каталозі П. М. Жолтовського (див. Список літератури) не репродуковано. – Б. ц. Б. т.*

61. Архангел Гавриїл. 18 ст. Ікона з іконостасу собора Різдва Богородиці в с. Козельці. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260459). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в.*

Вратниця з іконостасу в Козелецькій катедрі. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260459. – Багаторусний різьблений з липи позолочений бароковий іконостас був створений у 18 ст. за участю (?) архітектора В. В. Растреллі. – Б. ц. Б. т.

62. Боровиковський, Лука Іванович. Покрова Богородиці. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260460). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Покрова Богородиці. Образ Боровиковського.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260460. – Б. ц. Б. т.

63. Боровиковський, Лука Іванович. Двоє святих. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260461). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Двоє святих. Образ Боровиковського.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260461. – Б. ц. Б. т.

64. Антропов, Олексій Петрович. Св. апостол Андрій. Ікона. 1752–1755. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260462). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Св. Ап. Андрій. Образ Антропова.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260462. – Ікона була виконана для Андріївської церкви в Києві. – Б. ц. Б. т.

65. Левицький, Дмитро Григорович. Портрет священника. 1779. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260463). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Д. Левицький. Портрет його батька, українського ритовника, Г. Носа-Левицького.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260463. – Цей портрет тривалий час фігурував під назвою «Портрет батька художника», але потім остаточно закріпилася версія, що це портрет невідомого священника. Зберігається в Державній Третяковській галереї (Росія). – Б. ц. Б. т.

66. Алфьоров, Микола Федорович. Пам'ятник на честь загиблих російських воїнів. 1805–1810. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260464). – На

лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Алферів. Архітектурний красвид*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260464. – Зображена М. Ф. Алфьоровим архітектурна пам'ятка у вигляді піраміди з п'ятиколонним портиком майже точно повторює проект пам'ятника на честь загиблих російських воїнів під час підкорення Казані. Проект був виконаний М. Ф. Алфьоровим за наказом імператора Олександра I в 1817 році. Збудований під наглядом губернського архітектора Шмідта, пам'ятник з церквою Нерукотворного Спаса посеред нього було освячено 30 серпня 1823 року. (Див.: Собко Н. П. Словарь русских художников. Т. 1. Вып. 1. – СПб., 1893. – С. 130). – Б. ц. Б. т.

67. Лосенко, Антон Павлович. Півчий. Третя чверть 19 ст. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260465*). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Лосенко. Капеллянець*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260465. – Б. ц. Б. т.

68. Тропінін, Василь Андрійович. Чотири євангелісти. Близько 1817. П., о. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260466*). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Тропінін. Книжки*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260466. – Картина В. А. Тропініна є копією з копії або авторського повторення полотна Я. Йорданса (?), (зберігається в Луврі). Репродукований твір виконано для церкви с. Кукавки, колишнього Могильовського уїзду Подільської губ. (Див.: Каталог живописи. Вып. I. Русская живопись XVIII – первой половины XIX века / Под. ред. М. Д. Факторовича. – К., 1992. – С. 97). – Зберігається в Київському музеї російського мистецтва. – Б. ц. Б. т.

69. Соколов, Іван Іванович. Збирання вишень у поміщицькому садку в Україні. 1858. П., о. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260467*). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Ів, Соколов. Рвуть вишні*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260467. – На оригіналі картини (в репродукції не видно) ліворуч унизу авторський підпис і дата: *И. Соколовъ 1858*. – Твір зберігається в Державній Третьяковській галереї. – Б. ц. Б. т.

70. Шевченко, Тарас Григорович. Казахи біля вогню. 1848–1849. Сепія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Маляр-*

ство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260468). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Шевченко. Калмуки*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260468. – Виконаний на Косаралі під час Аральської експедиції. В літературі зустрічається під назвами «Киргизы у огня», «Киргизка за очагом, праворуч чоловік її гріє спину», «Біля вогню», «В юрті». – Зберігається в ДМШ. – Б.ц. Б.т.

71. Микешин, Михайло Йосипович. Ілюстрація до повісті М. В. Гоголя «Страшна помста». 1891. Офорт. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260469*). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті авторський підпис, дата і напис: *М. Микешинъ; 1891. С.Пб.*; під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Микешин М. «Страшна помста»*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260469. – Ілюстрації М. Й. Микешина до повістей М. В. Гоголя видавалися в альбомі «Складчина» (1875) та як додатки до часописів «Пчела» (1872) та «Шут» (1892). – Б. ц. Б. т.

72. Мартинович, Порфирій Денисович. Баби печуть хліб. 1877–1880. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260470*). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Мартинович. Баби печуть хліб*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260470. – Ця жанрова картина також відома під назвою «Внутрішність хати козака Грицька Гончара у м. Вереміївці» і датується 1878 р. Твір був написаний у період перебування художника в містечку Вереміївці Золотоніського повіту на Полтавщині. – Б. ц. Б. т.

73. Ге, Микола Миколайович. Розп'яття. 1892. Олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. *Малярство академічне 18–19 ст.: Серія III; № 260471*). – На лицевому боці картки внизу під зображенням текст: *Малярство академічне XVIII–XIX в. Ге. Голгота*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260471. – Назва репродукованого твору наведена у виданні невірно: твір під назвою «Голгофа» (1893, Державна Третьяковська галерея) має зовсім інший сюжет зображення (Див.: Зограф Н. Ю. Николай Ге. – М.: Изобраз. искусство, 1974. – С. 159). – Картина «Розп'яття» зберігалася у фондах Люксембурзького музею в Парижі. Нині місцезнаходження твору не відоме. – Б. ц. Б. т.

74. **Хрещення. Ікона. 15–16 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260472). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Хрещення Господнє XV–XVI в. в Львівському Національн. музеї.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260472. – Б. ц. Б. т.

75. **Воскресіння. Ікона. 17 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260473). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Воскресіння Христове XVII в. в Львівському Націон. Музеї.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260473. – Б. ц. Б. т.

76. **Святий Михаїл. Ікона. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260474). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Св. Михаїло XVIII в. з Поділля.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на лівій половині аркуша, в центрі фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з силуетним зображенням портрета Т. Г. Шевченка в середині й текстом по периметру овалу: *Збірка Тараса Максимовича*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260474. – Б. ц. Б. т.

77. **Святий Микола. Ікона. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260475). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Св. Миколай XVIII в. з Поділля.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260475. – Б. ц. Б. т.

78. **Священнослужителі. Дві ікони з іконостасу церкви Святого Духа в Рогатині. 1649–1650.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260476). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Ікони. серія I. Св. Священнослужителі, з Рогатинського іконостасу в Галичині*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260476. – Б. ц. Б. т.

79. **Покрова Богородиці. Ікона. 17–18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № [260477]). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Ікони. серія I. Образ покрова Богородиці в Новгородку на Чернигівщині.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче*

Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 266477. – Номер картки 266477 у виданні зазначений помилково. – Б. ц. Б. т.

80. Моління. Складень тристулковий. 16–17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260478). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Ікони. серія I. «Деїсус». Належав Гетьм. Ів. Самойловичові. В збірці В. Ханенка у Києві.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260478. – Б. ц. Б. т.

81. Страшний суд. Ікона з Михайлівського Золотоверхого собору в Києві. Перша половина 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260479). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Ікони. серія I. «Страшний суд» XVI–XVII в в муз. Київської Академії.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260479. – Б. ц. Б. т.

82. Успіння Богородиці зі св. Антонієм та Феодосієм Печерськими. Ікона. Кінець 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260480). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Успення печерське. Кінця XVII в. в музеї Київської Академії.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260480. – Б. ц. Б. т.

83. Соглядатаї землі Ханаанської. Ікона з іконостасу церкви с. Сулимівки. Перша половина 18 ст. Дошка липова, олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260481). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Ікони. серія I. Соглядатаї з землі обітованої. Поч. XVIII в з Сулимівки.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260481. – Зберігається в НХМ. – Б. ц. Б. т.

84. Зустріч Марії та Єлисавети. Ікона з іконостасу церкви с. Сулимівки. 1730-і рр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260482). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Ікони. серія I. Зустріч св. Єлисавети з Марією. З Сулимівки.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260482. – Б. ц. Б. т.

85. Покрова Богородиці. Фрагмент ікони з іконостасу церкви с. Сулимівки. Перша половина 18 ст. Дошка липова, левкас, олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260483). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Детайль до образу покрови в Сулимівці перяславськ. пов.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260483. – Зберігається в НХМ. – Б. ц. Б. т.

86. Покрова Богородиці. Ікона з іконостасу церкви с. Сулимівки. Перша половина 18 ст. Дошка липова, левкас, олія. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260484). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Покрова Богородиці в Сулимівці, перясл. пов.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260484. – Зберігається в НХМ. – Б. ц. Б. т.

87. Символічна композиція «Пелікан». Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260485). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Птах пелікан. Символічний образ XVIII в.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260485. – Б. ц. Б. т.

88. Символічне розп'яття. Рисунок з альбому малюнків учнів іконописної майстерні Києво-Печерської лаври. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони I. Серія IV; № 260486). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія I. Алегоричне розп'яття. Куншт XVIII в з лаврської малярської школи в Києві.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260486. – Б. ц. Б. т.

Серія V. Народне малярство

89. Настінні розписи в інтер'єрі хати села Білоусівка Гайсинського повіту на Поділлі. 19 ст. Фотогр. початку 20 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260487). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. Хата в с. Білоусівці, Гайс. пов. на Под.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260487. – Б. ц. Б. т.

90. Та немає гірше так нікому, як буває молодому. Фрагмент розпису дверей. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260488). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. «Та немає гірше»... З музею Харківського Університету.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260488. – Б. ц. Б. т.

91. Пасічник Рудий Панько. Розпис вулика. Кінець 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260489). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. Пасічник «Рудий Панько» з журн. «Искусство» за 1911 р.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260489. – Над зображенням селянина написано: *Панько рудый пасічникъ изъ Деканьки.* – Б. ц. Б. т.

92. Козак – душа правдивая. Українська народна картина. Початок 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260490). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. «Козак Мамай». Тип запорожця. Стародавнє мальовання. В музеї В. Тарновського.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260490. – Б. ц. Б. т.

93. Бандурист. Українська народна картина. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260491). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. Козак бандурист з школярських кунштів, в бібліот. Печерської лаври.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260491. – Б. ц. Б. т.

94. Козак Мамай. Українська народна картина. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260492). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Народне малярство. «Мамай» серед своїх діл.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260492. – Б. ц. Б. т.

95. Козак-бандурист. Рисунок з альбому малюнків учнів іконописної майстерні Києво-Печерської лаври. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260493). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Козак з банду-*

рою з школярських кунштів, у Лаврській Книгозбірні.; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260493. – Б. ц. Б. т.

96. Козак Мамай. Українська народна картина. 18–19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260494). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Гайдамака з бандурою. Збірка Я. Новицького.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260494. – Б. ц. Б. т.

97. Запорозькі забави. Українська народна картина. 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260495). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Запорозжці бавляться. З музею в Катеринославі.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260495. – Б. ц. Б. т.

98. Шевченко, Тарас Григорович (?). Гамалія. 1842. П., о. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260496). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. «Гамалія», приписувалося Т. Шевченкові. Зі збірки проф. Антоновича.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260496. – Авторство Т. Г. Шевченка вважається сумнівним. Була подарована В. Б. Антоновичу художником Ф. Л. Ткаченком, якому, в свою чергу, картину подарував Т. Г. Шевченко. Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

99. Селянська біда. Початок 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260497). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. «Селянська біда» Малювання поч. XIX в. в муз. кам'янецького іст-археолог. т-ва.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260497. – Б. ц. Б. т.

100. Московка й чумак. 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260498). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Народне малярство. Московка й чумак. В муз. Харківськ. Універс.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260498. – Б. ц. Б. т.

101. Козак-переможець. З альбому малюнків учнів іконописної майстерні Києво-Печерської лаври. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–

1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260499). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Козак-побідник. Малюнок XVIII в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260499. – Б. ц. Б. т.

102. Ангел смерті. Початок 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260500). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Янгол Смерти. З «Субітника» поч. XIX в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260500. – У фондах НБУВ зберігається лише ксерокопія з поштової картки. – Б. ц. Б. т.

103. Чин любові до Бога. Любов до ближнього. Розпис дверей хати в с. Курашівка. 18 ст. Дерево, темпера. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Народне малярство: Серія V; № 260501). – На оригіналі репродукованого твору внизу ліворуч та праворуч на світлому тлі написи: *Чудно, преславно и велико дѣло...; Огонь въ тѣмѣ свѣтит в мразь согрѣвает...* На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Народне малярство. Любов до Бога і до людей. Мальовані двері XVIII в.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260501. – Назва репродукованого твору та техніка його виконання подані за виданням: Широцький К. Очерки по истории декоративного искусства Украины. [Ч.] 1. Художественное убранство дома в прошлом и настоящем. – К., 1914. – С. 73–74. – Розпис репродукованого твору виконано невідомим майстром за гравюрами І. Филиповича до твору «Ифіка, ієрополітика, или філософія нравоучительная символами и приподобленіи из'ясненна...», надрукована у Львові 1760 року. (Див. ілюстрації до розділів: «Чинь любові к Богу» та «Любовь кь Ближнему»). – Зберігається у Львівському музеї українського образотворчого мистецтва. – Б. ц. Б. т.

Серія VI. Штихи

104. П.; Ілля. Фронтиспис книги І. Гізеля «Мир з богом чоловіку». 1669. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260502). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Штихи. Титул з книги: «Мир з Богом чоловіку» Київ 1669 р.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260502. – Б. ц. Б. т.

105. Козачківський, Аверкій Симонович. Цар Давид. Ілюстрація до книги «Тлумачний псалтир». 1728. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових кар-

ток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260503). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Штихи. Св. Давид. Штих А. Козачковського полов. XVIII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260503. – Б. ц. Б. т.

106. Невідомий художник. Преподобний Марко Печерський Гробокопач. Ілюстрація до книги «Києво-Печерський патерик». 1762. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260504). – На лицевому боці аркуша вгорі композиції посередині текст: *Пр: Марко Пещерный гробокопатель*; на правій половині поряд з зображенням угорі текст: *Штихи. Штих Л. Тарасевича кінця XVII в. З Київво Печерського «Патерика» 1702 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260504. – В підтекстовці видання авторство зазначене помилково. – Б. ц. Б. т.

107. Невідомий художник. Прибуття іконописців з Царграду у монастир Печерський. Ілюстрація до книги «Києво-Печерський патерик». 1762. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260505). – На лицевому боці аркуша вгорі над центральною композицією в межах зображення текст: *Пришествіе іконописцевъ из Царграда в Монастирь Печерскій.*; нижче над клеймом: *Како силою божию понуждени приплыша*; внизу під зображенням: *Штихи. Приїзд іконників з Царгороду в Київ. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260505. – В підтекстовці видання авторство зазначене помилково. У нижньому клеймі зображено панораму Києво-Печерської лаври з боку Дніпра. – Б. ц. Б. т.

108. Невідомий художник. У Влахерні Богородиця зодчим золото дає. Ілюстрація до книги «Києво-Печерський патерик». 1762. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260506). – На лицевому боці аркуша в межах зображення над горішнім клеймом текст: *В Влахерне Богородиця зодчим злата даді і ікону предстоящим Антонію і Феодосію.*; посередині між горішнім клеймом та двома долішніми клеймами напис: *Прідоша зодчін ко Антонію і Феодосію іздоша на іасно і видєша церковь.*; унизу під зображенням текст: *Штихи. Богородиця посилає майстрів у Київ. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260506. – В підтекстовці видання авторство зазначено помилково. – У нижньому правому клеймі вгорі ліворуч зображення Успенського собору Києво-Печерської лаври з боку західного фасаду. – Б. ц. Б. т.

109. Невідомий художник. Одкровення Симонові про створення церкви Печерської. Ілюстрація до книги «Києво-Печерський патерик». 1762. Мідьорит. –

Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260507). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі над композицією текст: *Откровеніє Сімону о созданіи церкви Печерскія.*; внизу під зображенням: *Штихи. Відкриття Шимону про заснування Печерської церкви. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260507. – В підтекстовці видання авторство зазначено помилково. – Угорі в правому куті композиції зображено Успенський собор Києво-Печерської лаври. – Б. ц. Б. т.

110. Невідомий художник. Титул книги «Києво-Печерський патерик». 1661. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260508). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Штихи. Титулова Карта Київського Патерика 1661 р.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260508. – У нижній частині композиції зображено західний фасад Успенського собору Києво-Печерської лаври. – Б. ц. Б. т.

111. Невідомий художник. Титул книги Л. Барановича «Меч духовний». 1666. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260509). – На лицевому боці аркуша в центрі композиції на білому полі текст: *Меч духовний еже єсть глаз Божій.* На звороті картки вгорі на лівій половині текст: *Штихи. Титул з книги «Меч духовний» Київ 1664 р.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260509. – Б. ц. Б. т.

112. Щирський, Іван. Тріумфальне знамено... Теза з нагоди іменин ректора Києво-Могилянського колегіуму Прокопа Калачинського. 1698. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260510). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення текст: *Labarum Triūphale Triados Trino Virtutū Theologicarū Choro...* На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Штихи. Київська Академія і студенти. Штих Щирського р. 1697–1702.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260510. – Теза була приурочена до весняного диспуту. У верхній частині композиції на хоругві зображення преподобного Прокопія Декаполіта, св. Петра, великомученика Прокопія Воїна; у нижній частині композиції – хор спудеїв на фоні старого корпусу Колегіуму та герб ректора Петра Калачинського. – Б. ц. Б. т.

113. Тарасевич, Леонтій; Щирський, Іван. Теза І. Обидовського. 1691. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260511). – На звороті картки вгорі на лівій половині

текст: *Штихи. Академічний тезис (програм диспутовий) Кінця XVII в. ритий на міді Щирським з панорамою Києва і видом на Січ Запорозьку.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260511. – На оригіналі гравюри (на репродукції не видно) авторський підпис: *Innocentius Szczyrski sculpsit Kiioviae.* Штих є частково переробленим варіантом вітального адреса царівні Софії Олексіївни. Був виконаний на замовлення ніжинського стольника Івана Обидовського як об'ява про публічний диспут в Києво-Могилянському колегіумі. – Б. ц. Б. т.

114. Мигура Іван Детесович. Тези академічного філософського диспуту, присвячені протектору Києво-Могилянської академії І. Кроковському. Фрагмент. 1713. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260512). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Штихи. Київська Академія і її студенти з ректором Йоасафом Кроковським. Штих полов. XVIII в.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260512. – Зображена на гравюрі одноповерхова будівля Києво-Могилянської академії стала основою для реконструкції будівлі архітектором Г. Павлуцьким. (Див.: Горбенко Є. В. Києво-Могилянська академія: Архітектурний нарис. – К., 1995. – С. 21–23). – Б. ц. Б. т.

115. Тарасевич, Олександр. Титул книги О. Полубинського «Розаріум». 1672. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня. [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260513). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в картуші в сім рядків текст: *Rosarium et officium B. Marie Virginis...*; на лівій половині угорі: *Штихи. Титулова карта одного з закордонних видань. Штих Олександра Тарасевича.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260513. – Титульна сторінка книги відома в двох варіантах, виконаних О. Тарасевичем у 1672 р. На поштовій картці репродуковано титул з другого варіанту, який був виданий 1677 р. після завершення роботи над усім циклом ілюстрацій. (Див.: Степовик Д. В. Олександр Тарасевич: Становлення української школи гравюри на металі. – К.: Мистецтво, 1973. – С. 14 – 15). – Б. ц. Б. т.

116. Галяховський, Данило. Титул книги «Євангеліє Апракос». 1707. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260514). – На лицевому боці аркуша внизу композиції на білому полі між зображеними колонами текст: *Євангеліє или благовествование Господа Бога нашего Ісуса Христа...*; внизу під зображенням текст: *Штихи. Заголовок «Евангелія» р. 1706 (Київ) ритий Дан. Галяховським.* На звороті на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 275; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260514. – Б. ц. Б. т.

117. Левицький, Григорій Кирилович. Ісус Христос та Іоанн Хреститель. Друга половина 18 ст. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–

1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260515). – На лицевому боці аркуша унизу в лівому та правому кутах композиції авторський підпис: *Григорій Левицький*; внизу під зображенням текст: *Штихи. Младенці Ісус та Іван. Штих Григ. Левицького (полов. XVIII в.)*. На звороті на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 254; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260515. – Б. ц. Б. т.

118. Мокій. Титул книги «Часослов». 1742. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи: Серія VI; № 260516). – На лицевому боці аркуша в центрі архітектурної композиції на білому полі текст: *Во славу святія єднородушнія животворящія и неразделимыя Тронци...* На звороті на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 275; на лівій половині вгорі текст: *Штихи. Титул «Часослова», Київського видання 1742 р.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260516. – Б. ц. Б. т.

Серія VII. Снісарство

119. Різьблений дерев'яний хрест. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260517). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Снісарство. Різьблений з дерева хрест, XVII віку*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260517. – Б. ц. Б. т.

120. Царські врата з Троїцької церкви м. Нестерова. 20-і рр. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260518). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Снісарство. Царські двері із сценою «Древа Есейового» XVIII в.*; ліворуч по краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260518. – Б. ц. Б. т.

121. Різьблений свічник з київської церкви. 17–18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260519). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Снісарство. Різьблений поставник в одній з Київських церков.*; ліворуч по краю аркуша знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260519. – Б. ц. Б. т.

122. Розп'яття. Різьблена ікона. 17–18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII;

№ 260520). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Сніцарство. Різблений образ Розп'яття, страстий і 12 апостолів. В харківському Університеті*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260520. – Б. ц. Б. т.

123. Іконостас з Військово-Миколаївського собору в Києві. Фрагмент. 1696. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260521). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Сніцарство. Частина іконостасу в військовому соборі св. Миколая у Києві (Кін. XVII в.)*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260521. – Б. ц. Б. т.

124. Виносний хрест з Поділля. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260522). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Сніцарство. Виносний хрест XVIII в. з Поділля.*; ліворуч по краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260522. – Б. ц. Б. т.

125. Церковний свічник. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260523). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Сніцарство. Ставник церковний, в муз. Київської Академії.*; ліворуч по краю аркуша знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260523. – Б. ц. Б. т.

126. Різьблений аналой. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260524). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Сніцарство. Різьблений аналой з Січової церкви. Музей Поля в Катеринославі*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260524. – Б. ц. Б. т.

127. Головний іконостас Софійського собору в Києві. Фрагмент. 1744–1748. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260525). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Сніцарство. Частина головного іконостасу в Київській Софії (1747–1754)*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260525. – Під час реставрації собору за митрополита Рафаїла Заборовського в 1744–1748 рр. замість старого був створений новий різьблений золочений іконостас, який зберігся до нашого часу (Див.: Логвин Г. Н. Киев. – М.: Искусство, 1967. – С. 67). – Б. ц. Б. т.

128. Іконостас вітваря Стрітєння Софійського собору в Києві. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260526). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Снісарство. Іконостас 1689 р. перед вітварем стрітєння в Київській Софії*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260526. – Атрибутовано за виданням: Геврик Т. Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. – Нью-Йорк: Укр. музей, 1987. – С. 19. – Б. ц. Б. т.

129. Растреллі, Варфоломій Варфоломійович. Іконостас Андріївської церкви у Києві. 1747–1767. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260527). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Снісарство. Іконостас церкви св. Андрія у Києві*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині картки в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260527. – Б. ц. Б. т.

130. Царські врата собору Різдва Богородиці у м. Козельці. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260528). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Снісарство. Царські двері з Козелецького собору*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260528. – Б. ц. Б. т.

131. Царські врата. Кінець 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260529). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Снісарство. Царські двері кінця XVIII в. В муз. Харківського Університету.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260529. – Б. ц. Б. т.

132. Кафедра. Початок 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260530). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Снісарство. Професорська катедра з старої Київської Академії (поч. XIX в.)*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260530. – Б. ц. Б. т.

133. Різьблені скриня і столи з Хотинщини. 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Снісарство: Серія VII; № 260531). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Снісарство. Скриня і столи з Хотинщини в Київському муз. (XIX в.)*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260531. – Б. ц. Б. т.

134. Фелонь. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260532). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Шиття і тканини. Фелон з Покровської Січової церкви (в муз. Поля в Катеринославі)*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260532. – Б. ц. Б. т.

135. Плащаниця. 1756. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260533). – На лицевому боці аркуша в межах зображення в полі внутрішньої рамки, що обрамлює композицію, напис: *Благообразній Івсифъ со древа снемъ пречистое тѣло твоє, плащаницею чтою обвивъ ѿ благоуханми вогробъ новъ закривъ положи.*; на правій стороні тієї ж рамки у три рядки: *Сія плащаниця, раба Божія, Івана гаркиши, куръна Тімошъвскаго.*; у нижньому полі зовнішньої орнаментованої рамки закомпановано ліворуч: *1756*; праворуч: *года*. На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Плащаниця з Січової церкви. В Катеринославському муз.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260533. – Б. ц. Б. т.

136. Фелонь з композицією «Тайна вечеря» з Кисва. 1748. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260534). – На лицевому боці аркуша в межах зображення над композицією «Тайна вечеря» напис: *Вечеря)X)I Таинная*; унизу під композицією: *Мітра Києводѣвичаго Вознесенск го ігуменіяена году 1748*; угорі праворуч від зображення текст: *Шиття і тканини. Фелон Київської роботи 1748 р. В Полтавському муз.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260534. – Знаходилася в Покровській церкві м. Нікополя. (Див: Т. Кара-Васильєва. Літургійне шитво України XVII-XVIII ст. Іконографія, типологія, стилістика. – Львів: Монастир Монахів Студійського Уставу. Видавн. відділ «Свічадо», 1996. – С. 123). – Б. ц. Б. т.

137. Красвид з вітряком. Початок 19 ст. Шиття. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260535). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Український красвид. Шиття поч. XIX в. (в Харківському Університетському муз.)*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260535. – Б. ц. Б. т.

138. Обрус вишиваний з Київщини. Кінець 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини:

Серія VIII; № 260536). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Шиття і тканини. Обрус вишиваний, кінця XVIII в. в Китаї під Києвом*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260536. – Б. ц. Б. т.

139. **Два килими. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260537). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський Земський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260537. – Б. ц. Б. т.

140. **Килим. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260538). – На лицевому боці аркуша в межах зображення по центру напис: АПОЛІИИИИ. На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський Земський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260538. – Б. ц. Б. т.

141. **Килим. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260539). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260539. – Б. ц. Б. т.

142. **Килим. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260540). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260540. – Б. ц. Б. т.

143. **Килим. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260541). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкар», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260541. – Б. ц. Б. т.

144. **Килим. 18 ст.** – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260542). – На звороті аркуша на лівій половині угорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський му-*

зей.; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260542. – Б. ц. Б. т.

145. Килим. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260543). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260543. – Б. ц. Б. т.

146. Килим. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260544). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260544. – Б. ц. Б. т.

147. Килим. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260545). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.*; ліворуч по краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260545. – Б. ц. Б. т.

148. Два килими. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Шиття і тканини: Серія VIII; № 260546). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Шиття і тканини. Килим XVIII в. Полтавський музей.* На звороті аркуша по краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260546. – Б. ц. Б. т.

Серія IX. Кераміка

149. Тарілки з сюжетним розписом Києво-Межигірської фаянсової фабрики. 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія IX; № 260547). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Кераміка. Тарелі Межигірської порцеляни.* На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260547. – Б. ц. Б. т.

150. Зразки виробів Києво-Межигірської фаянсової фабрики: предмет настільного прибору з фігурою лева, декоративна ваза в античному стилі, ваза в

формі мушлі. 18–19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260548). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Кераміка. Межигірська порцеляна*. На звороті по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260548. – Б. ц. Б. т.

151. Декоративна ваза та фруктовниці Києво-Межигірської фаянсової фабрики. Перша половина 19 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260549). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Вазы Межигірської порцеляни.*; по лівому краю картки знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260549. – Б. ц. Б. т.

152. Кахлі з сюжетним розписом. Початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260550). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Кераміка. Кахлі поч. XVIII в. з побутовими сценами*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260550. – Б. ц. Б. т.

153. Кахлі з сюжетним розписом. Початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260551). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Кахлі поч. XVIII в. з побутовими сценами.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260551. – Б. ц. Б. т.

154. Кахльова груба з дому сестри Розумовського у м. Козельці. Фрагмент. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260552). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Деталь кахльової груби з дому сестри гетьмана Розумовського в Козельці.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260552. – Б. ц. Б. т.

155. Кахльова груба з дому сестри Розумовського у м. Козельці. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260553). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Кахльова груба з дому сестри Розумовського в Козельці.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260553. – Б. ц. Б. т.

156. Зразки глиняного посуду з Полтавщини. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260554). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Зразки черепляного посуду з Полтавщини.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260554. – Б. ц. Б. т.

157. Зразки фігурного посуду для напоїв з Полтавщини. 19 – початок 20 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260555). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Фігурований глиняний посуд для напоїв з Полтавщини.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260555. – Б. ц. Б. т.

158. Зразки глиняного посуду. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня. [1918–1919], – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Кераміка: Серія ІХ; № 260556). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Кераміка. Посуд з глини XVIII в. в Полтавському земському муз.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260556. – Б. ц. Б. т.

Серія Х. Штихи II

159. Невідомий художник. Герб Гедеона Балабана. Ілюстрація до книги «Служебник». 1604. Дереворит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія Х; № 260557). – На лицевому боці аркуша в межах композиції над зображенням герба текст: *Гедіон Болобанъ Єпископъ Львовскій, Галицькій й Камянца подолскаго.*; унизу під гербом: *И Єзахрь вьселенскаго великаго тронуу Константинопольскаго.* На звороті на лівій половині угорі текст: *Герб Гедеона Балабана з його «Літургіаріону» 1604 р.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині у полі, визначеному для марки, номер поштового бланку: 260557; угорі на правій половині аркуша фіолетовим чорнилом напис: 258. – Б. ц. Б. т.

160. Леонтій Монах. Чистота аки девица приукрашена... Гравірований листок Києво-Печерської друкарні. 1627. Дереворит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія Х; № 260558). – На лицевому боці аркуша в межах композиції унизу в лівому куті авторський підпис: *ЛМ*; угорі на лівій половині композиції написи – ліворуч: *Чистота аки девица приукрашена...*; праворуч: *Смереніємъ змія укרותи...*; нижче посередині: *Треніє греха слезами огласі...*; унизу праворуч під композицією дата і монограма П. Беринди. На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Штихи, серія II. «Чистота» Печерський листок XVII в.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галиць-*

ка накладня», Коломия.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260558. – Існує припущення, що монограмою ЛМ підписував свої штихи український освітній і церковний діяч, письменник і друкар, монах Києво-Печерської лаври Земка Тарасій Левкович (? – 1632). (Див.: Запаско Я. П. Мистецтво книги на Україні в XVI–XVIII ст. – Л.: Вид-во Львів. ун-ту, 1971). – С. 295. – Б. ц. Б. т.

161. Невідомий художник. Герб Запорізького війська. Ілюстрація до книги «Вірші на жалосний погреб зацного рицера Петра Конашевича-Сагайдачного». 1622. Дереворит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня. [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260559). – На лицевому боці картки в межах композиції вгорі над зображенням герба текст: *На Гербъ Силного Войска ЄК:М Запорозкого.*; внизу під гербом: *Кгда цензства запорозцовъ кролеве дознали теды за Гербъ такого имъ Рыцера дали. Который ото готовъ Ойчизне служити.*; внизу під зображенням текст: *Штихи, серія II. З Вірші на герб запорожський і самий герб з кн. Саковича «На погреб Гетм. Сагайдачного» Київ 1620 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкаръ», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260559. – Б. ц. Б. т.

162. Невідомий художник. Притча про багатія і смерть. Ілюстрація до книги «Євангеліє учительне». 1637. Дереворит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260560). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Штихи, серія II. «Притча про багача» З «Учительної Євангелії» Київ 1637 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкаръ», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260560. – Б. ц. Б. т.

163. Невідомий художник. Ілюстрації до книги «Києво-Печерський патерик». 1762. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260561). – На звороті аркуша вгорі на лівій половині текст: *Штихи, серія II. Красвиди риті Л. Тарасевичем. В «Патерику» 1702 р.*; по лівому краю картки знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкаръ», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260561; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 269. – На поштівці репродуковано фрагмент з двох гравюр: Прибуття іконописців з Царграду в монастир Печерський (верхнє клеймо); Св. Єфрем, Єпископ Переяславський (нижнє клеймо). Верхнє клеймо містить зображення панорами Києво-Печерської лаври з боку Дніпра. – Б. ц. Б. т.

164. Тарасевич, Леонтій. Здобуття фортець. Ілюстрація до книги Петра Терлецького «Ślawa heroicznych dzieł... Bogysa Petrowicza Szeremety...». 1695. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260562). – На лицевому боці картки внизу під зображенням текст: *Штихи, серія II. Облога Озівська. Штих Л. Тарасевича в книзі «Слова*

Шереметі». На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260562. – На гравюрі зображено чотири турецькі фортеці, здобуті в кампанії 1695 р. під командуванням Бориса Шереметєва: Кизикермен на гористому правому березі Дніпра, Муститрикермен (Таванськ) на березі Тавані, Мубеуреккермен та Асланкермен по обох берегах річки Кінські Води. (Див.: Степовик Д. В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво барокко. – К., 1986. – С. 163). – Б. ц. Б. т.

165. Стрельбицький, Іван. Ілюстрація до книги Бенедикта Хефтена «Царській путь креста господня...». 1709. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260563). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу посередині авторський підпис: *i: strzelbicki: s.*; унизу під зображенням текст: *Штихи, серія II. Штих Йос. Стельбицького з книги Максимовича «Путь Креста Господня» Новгородок 1712 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260563; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 264. – За Я. Запаском та Я. Ісаєвичем перевидання книги Бенедикта Хефтена «Царській путь креста господня...», надрукованої у Антверпені 1635р., було здійснене в Чернігові 1709 року в перекладі українською мовою з латини І. Максимовича, яким написані також віршована передмова до читача та післямова. – Б. ц. Б. т.

166. Сінкевич, Діонісій. Крехівський монастир. 1699. Дереворит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260564). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. Крехівський Манастир в Галичині: Штих Д. Сеньковича, р. 1669.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланку: 260564; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 271. – На гравюрі зображено архітектурний ансамбль Василіанського монастиря (заснований близько 1618 р.) у с. Крехові поблизу м. Жовкви (тепер м. Нестеров Львів. обл.) до його перебудови у 18 ст. Художник відтворив кам'яні мури з сторожевими баштами, келії, господарчі будови, дзвінницю (1638, 1669) та чотири церкви – Преображенську (1660), Миколаївську (1628), Троїцьку (1639–1643) та Покровську (1639–1643). – Б. ц. Б. т.

167. Мигура, Іван Детесович. Теза на честь гетьмана Івана Мазепи. 1706. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260565). – На лицевому боці аркуша в межах композиції внизу посередині текст: *Princeps ecclesiarū triumphans sancta Sophia Augusto Militās nomini Mazepiano... Jogannes Migura, orientalis Metropolis Kijoviénsis Archi-Diakonus. 1706.*; унизу під зображенням: *Штихи, серія II. Штих присвячений артистом І. Мігурою гетьманові Мазепі, котрий тут стоїть перед своїх добрих діл.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260565; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом на-

пис: 268. – У верхній частині гравюри зображено шість церков, які були збудовані або відновлені на кошти гетьмана Івана Мазепи: зліва направо – Микільський військовий собор у Києві (арх. Й. Д. Старцев, 1690–1694), Вознесенський собор (1695–1700) у Переяславі (?), Успенський собор (1073–1079) Києво-Печерської лаври, церква Богоявлення (арх. Й. Д. Старцев, 1693–1695) Братського монастиря в Києві, Церква Усіх Святих на Економічних воротах Києво-Печерської лаври (1696–1698) та Троїцька надвратна церква (1106–1108) Києво-Печерської лаври. У центральній частині композиції в лицарських латах та шоломі зображено на повний зріст гетьмана України Івана Мазепу. – Б. ц. Б. т.

168. Левицький, Григорій Кирилович. Св. Апостол Петро. Ілюстрація до книги «Апостол». 1738. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260566). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. Ап. Петро. Робота Гр. Левицького полов. XVIII в.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260566; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 256. – В репродукції твору внизу в лівому куті зрізаний авторський підпис, який є на оригіналі гравюри: *Григорій Левицький Київ Подоль.* – Б. ц. Б. т.

169. Зубрицький, Никодим. Істина. Почитаніє родителей. Ілюстрація до книги «Ифіка ієрополітика, или філософія нравоучительная...». 1712. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260567). – На лицевому боці аркуша над лівою ілюстрацією текст: *Істина*; під ілюстрацією: *Вся время губит, и вся покрываєть...*; над правою ілюстрацією: *Почитаніє*; під ілюстрацією: *Все мы образы Родителей чтити...* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. «Істина» й «Почитаніє родителів» Штихи Н. Зубрицького з «Итіки» 1712 р. (Київ).*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260567; на правій половині картки вгорі фіолетовим чорнилом напис: 272. – Б. ц. Б. т.

170. Невідомий художник. Облога турками Почаївської лаври. 18 ст. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260568). – На лицевому боці аркуша в межах композиції внизу в лівому куті авторський підпис (?) нерозбірливо. На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. Чудо Почаївське, рис. Зубрицького.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260568; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 257. – Авторство в підтекстовці зазначено помилково. У гравюрі зображена Почаївська лавра з валами, мурами, баштами та собором до перебудови в 18 ст. – Б. ц. Б. т.

171. Макарій. Титул книги «Апостол». 1757. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X;

№ 260569). – На лицевому боці аркуша в межах композиції в картуші текст: *Во славу свята́я еди́нодушна́я живо́творя́ція и нераздели́мая Трои́ця...*. На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. Титулова Карта з Київського Апосто́лу» 1757 р. робота черця Мака́рія.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260569; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 266. – Б. ц. Б. т.

172. Невідомий художник. Титул книги «Правило к бежественному причащенню». 1752. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260570). – На лицевому боці аркуша в межах зображення посередині на білому полі текст: *Во славу свята́я, еди́нодушна́я, живо́творя́ція, и нераздели́мая Трои́ця...*; унизу під зображенням текст: *Штихи, серія II. Титул «Правила», у Києві 1752 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260570; на правій половині картки вгорі фіолетовим чорнилом напис: 260. – Б. ц. Б. т.

173. Невідомий художник. Іоанн Хреститель в пустелі. Початок 19 ст. Мідьорит. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Штихи II: Серія X; № 260571). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті авторський підпис і дата: *I. S. 1802.* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Штихи, серія II. Почаївський міднорит поч. XIX в. з давнішого зразка, почат. XVIII віку.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260571; на правій половині угорі фіолетовим чорнилом напис: 270. – Б.ц. Б.т.

Серія XI. Будівництво цивільне

174. Житловий будинок (будинок К. Корнякта). Архіт. П. Барбон. 1589. Львів. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260572). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Будівництво цивільне. Дім К. Корнякта на Ринку у Львові (XVI в).* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260572. – Розташований на площі Ринок, 6. В літературі відомий за прізвищем його власника як будинок Корнякта. Зведений львівським архітектором П. Барбоном на зразок італійських ренесансних палаццо. 1678 р. будинок було реконструйовано. 1940 р. в будинку було розміщено створений цього ж року Львівський державний історичний музей. – Б. ц. Б. т.

175. Фасади житлових будинків 16 ст. Львів. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне.

Серія XI; № 260573). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Будівництво цивільне. Дім Анчовського на Ринку у Львові XVI в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260573. – На поштівці вміщено фотографію фасадів двох будинків на площі Ринок № 3 та № 4. У 18 ст. будинок на площі Ринок № 3 було перебудовано в бароковому стилі за проектом архітектора П. Палеевського; скульптури атлантів на фасаді виконав Ф. Оленський. Будинок «Чорна кам'яниця» (пл. Ринок № 4), за припущенням дослідників, спочатку був зведений як двоповерхова споруда в ренесансному стилі львівськими зодчими П. Барбоном та П. Римлянином. 1596 р. львівський архітектор П. Красовський добудував третій поверх. 1677 р. будинок був оздоблений скульптурами та аттиком, що виконали львівські майстри на чолі з архітектором М. Вигодним (псевдонім Градовський). У 1883–1884 рр. було добудовано четвертий поверх та змінена форма даху. – Б. ц. Б. т.

176. Синагога. 1532. м. Сатанів. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260574). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч у межах зображення текст: *Будівництво цивільне. Синагога в Сатанові на Поділлі.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині картки в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260574. – Сатанів (відомий з 15 ст.) тепер селище міського типу Городського р-ну Хмельницької обл. Кам'яна синагога, побудована в ренесансному стилі, є характерною спорудою для синагог 16 ст. – Б. ц. Б. т.

177. Будинок полкової канцелярії. Кінець 17 ст. Чернігів: Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260575). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Будівництво цивільне. Дім військової канцелярії часів Мазепи в Чернігові.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька назадня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260575. – Будинок належав чернігівському полковнику Я. К. Лизогубу, але в мистецтвознавство увійшов під назвою Будинок полкової канцелярії. Основні перебудови пов'язані з пожежами 1718 та 1750 рр. – Б. ц. Б. т.

178. Ратуша. 18 ст. м. Марківка. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260576). – На лицевому боці картки внизу в межах зображення текст: *Будівництво цивільне. Ратуш XVIII в. в м. Марківці, Ямп. пов. на Под.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260576. – Б. ц. Б. т.

179. Брама Заборовського. 1746–1748. Архіт. Й.-Г. Шедель. Київ. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Бу-

дівництво цивільне. Серія XI; № 260577). – На лицевому боці картки внизу під зображенням текст: *Будівництво цивільне. Брама Заборовського в Софійській катедрі в Києві*. На звороті по лівому краю картки знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині картки в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260577. – Парадний в'їзд до Софійського монастиря з боку Золотих воріт. На фотографії зафіксовано браму такою, якою вона була на початку 20 ст. (бази колон не закриті шаром ґрунту). – Б. ц. Б. т.

180. Дерев'яна караїмська церква. 18 ст. Луцьк. Фотогр. / Фотогр. М. Черкавський. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260578). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Божниця караїмська в Луцьку. Фотогр. М. Черкавського*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині картки в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260578. – Ця караїмська кенаса – скромна культова споруда з виразним чотириспадовим дахом, критим гонтою, не збереглася. – Б. ц. Б. т.

181. Невідомий художник. Реконструкція старого академічного корпусу Братського монастиря в Києві до реставрації за гравюрою початку 18 ст. Кінець 19 – початок 20 ст. Туш, акварель. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня. [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260579). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Будівництво цивільне. Мазетинський Будинок Київської Академії до реставрації Шеделя. З штиху XVIII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260579. – На малюнку зображено східний фасад (одноповерховий з відкритою аркадою-галереєю та високим двоскатним із заломами дахом) Старого академічного корпусу Братського монастиря до реставрації 1740 року за проектом Й.-Г. Шеделя. – Б. ц. Б. т.

182. Невідомий художник. Реконструкція старого академічного корпусу Братського монастиря в Києві після реставрації за гравюрою середини 18 ст. Кінець 19 – початок 20 ст. Туш, акварель. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260580). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі текст: *Будівництво цивільне. Будинок Київської Академії по реставрації Шеделя. З штиху полов. XVIII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260580. – На малюнку зображено східний фасад Старого академічного корпусу (триповерховий, з однобанною конгрегаційною Благовіщенською церквою) Братського монастиря після реставрації 1740 року за проектом Й.-Г. Шеделя. – Б. ц. Б. т.

183. Дерев'яні комора і стодоли. 18 ст. Козелець. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво:

Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260581). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Комора і стодоли XVIII в. на Покорщині в Козельці*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260581. – Б. ц. Б. т.

184. Малярна (Північна) вежа. 1698–1701; 1838. Києво-Печерська лавра. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260582). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Біля Печерської Лаври в Києві*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260582. – Назва походить від малярної майстерні, що була розташована на другому поверсі. Спочатку вежа була квадратною у плані. Після перебудови 1838 р. стала шестикутною. – Б. ц. Б. т.

185. Брама біля дзвіниці Троїцько-Іллінського монастиря. 18 ст. Чернігів. Фотогр. / Фотогр. О. Гуцал. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260583). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі праворуч текст: *Будівництво цивільне. Брама монастиря св. Тройці у Чернигові, фотогр. О. Гуцала*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260583. – На фотографії зафіксовано фрагмент нижньої частини дзвіниці (1771–1775) та барокова брама, що примикає до неї. – Б. ц. Б. т.

186. Московська брама верхня. 1765. Печерська фортеця у Києві. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260584). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Брама Печерської фортеці в Києві*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260584. – На фотографії зафіксовано південний в'їзд до Старої Печерської фортеці, спорудженої під керівництвом французького інженера де Боскета. Московська брама розміщена між Семенівським та Олексіївським бастіонами. – Б. ц. Б. т.

187. Житловий будинок. 18 ст. м. Коростишів. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260585). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Будинок в Коростишові на Волині*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260585. – Б. ц. Б. т.

188. Фасад будинку заїжджого двору. 18 ст. м. Фельштин. Фотогр. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Будівництво цивільне. Серія XI; № 260586). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі ліворуч текст: *Будівництво цивільне. Заїзд в Фельштині на Под.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260586. – Б. ц. Б. т.

Серія XII. Ікони II

189. Кондзелевич, Йов. Вознесіння. Ікона з Богородчанського іконостаса. 1698–1705. Дошка ялинова, левкас, темпера. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260587). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. Серія II. Вознесення, з іконостасу в Богородчанах, в Галичині.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260587. – Тепер знаходиться в Національному музеї у Львові. – Б. ц. Б. т.

190. Плід страждань Христових. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260588). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення під композицією напис старослов'янською нерозбірливо. На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони, серія II. Плід страждань Христових. XVIII в. в Харківському Університеті.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260588. – Б. ц. Б. т.

191. Познанський, В. Страсті Христові. Ікона. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260589). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони, серія II. Страсті Христові. Образ В. Познанського XVII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260589. – Б. ц. Б. т.

192. Богородиця. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260590). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. серія II. Пречиста Діва XVIII в. з Поділля.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260590. – Б. ц. Б. т.

193. Богоматір Одигітрія. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових

карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260591). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. серія II. Пречиста Діва з Лівобережжя*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260591. – Б. ц. Б. т.

194. Ісус Христос. Ікона. Початок 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260592). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія II. Іс. Христос з Поділля. В Київському музеї*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260592. – Знаходилася в церкві села Кам'яна Криниця на Поділлі. – Б. ц. Б. т.

195. Плащаниця. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260593). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. серія II. Плащаниця XVIII в. в Київській Академії*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260593. – Б. ц. Б. т.

196. Образ св. Трійці. Ікона. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260594). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони, серія II. Образ св. Трійці XVII в. в муз. Київської Ак.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260594. – Б. ц. Б. т.

197. Святі Володимир, Борис та Гліб. Ікона. Кінець 17 ст. Дошка соснова, левкас, темпера, олія, різьблення, позолота. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260595). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони, серія II. Св. кн. Володимир, Борис і Гліб. В Київському муз.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260595. – Перебувала в церкві м. Ратного на Волині. Тепер зберігається в НХМ. – Б. ц. Б. т.

198. Іванович, Йосиф (?). Розп'яття з портретом лубенського полковника Леонтія Свічки. Ікона. Кінець 17 ст. Дошка липова, олія, різьблення, позолота. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260596). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія II. Розп'яття з Наддніпрянщини, Кінця XVII в. в Київському муз.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260596. – Ктиторське зображення, вірогідно, пов'язане з тим,

що 1688 р. Леонтій Свічка пожертвував Лубенському Мгарському монастирю 200 золотих та «деревь сто колодь»^{*} на будівництво надвратної церкви. Ікона знаходилася у Вознесенській церкві с. Олексіївки Пирятинського повіту (тепер Гребінківський р-н Полтавської обл.). Зберігається в НХМ. – Б. ц. Б. т.

199. Золотов, Григорій Олександрович. Христос благословляє дітей. Настінний живопис. Початок 20 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260597). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. серія II. Христос благословляє дітей; з української барокової традиції в ХХ в. Стінопись Г. Золотова.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260597. – Б. ц. Б. т.

200. Золотов, Григорій Олександрович. Ісус Христос з виноградною лозою. Ікона. Початок 20 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260598). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони, серія II. Христос Виноградар. Запрестольний образ Г. Золотова.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260598. – Б. ц. Б. т.

201. Переяславська покрови. Ікона. 1708. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260599). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Ікони. Серія II. Покров з Переяславського. Покровського собору.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260599. – Зберігалася в Покровському соборі в Переяславі. – Б. ц. Б. т.

202. Розп'яття з виноградною лозою. Ікона. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260600). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. серія II. Сімболічне розп'яття ХVIII в. в Київському муз.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260600. – Б. ц. Б. т.

203. Миславський, Іван. Апостоли. Ікона. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Ікони II. Серія XII; № 260601). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Ікони. Серія II. Апостоли худ. Миславського з Білгородки, Київ. пов. ХVII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260601. – Ікона була написана для іконостаса церкви с. Бакумівки на Полтавщині. На іконі був напис: *«(Ив)ан Миславській, року божого ах чг [1693] мьсяца...»*. Зберігала-

^{*} *Модзалевский В. Л.* Малороссійській родословникъ. – К., 1914. – Т. 4 (П–С). – С. 577.

ся в Церковно-археологічному музеї. (Див.: Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в XVI–XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1983. – С. 148). – Б. ц. Б. т.

Серія XIII. Металеві вироби

204. Оправа Євангелія з Києва. Друга половина 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260602). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Металеві вироби. Євангелська бляха Київської роботи XVIII в.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260602. – Б. ц. Б. т.

205. Оправа Євангелія з Києва. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260603). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Металеві вироби. Євангелська бляха Київської роботи XVIII в. (в Печерській Лаврі).*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260603. – Б.ц. Б.т.

206. Люстра «павук» з собору св. Софії в Києві. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260604). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Металеві вироби. Павук XVIII в. в Київській Софії.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260604. – Б. ц. Б. т.

207. Царські врата з собору св. Софії в Києві. 1747. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260605). – На лицевому боці аркуша унизу під зображенням текст: *Металеві вироби. Срібні царські двері з Софіївського собору в Києві.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260605. – Б. ц. Б. т.

208. Золота медаль з портретом та гербом князя Костянтина Костянтиновича Острозького. Кінець 16 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260606). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Металеві вироби. Золота медаль з портр. і гербом кн. Василя Константина Острозького.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині у полі, визначеному для марки, номер поштового бланку: 260606. – Дата та місцезнаходження (Ермітаж) встановлені за виданням: Белецкий П. А. Украинская портретная живопись XVII – XVIII вв. – Л.: Искусство, 1981. – С. 20. – У колекції НБУВ зберігається тільки ксерокопія поштової картки. – Б. ц. Б. т.

209. Оправа Євангелія. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260607). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Метальові вироби. Євангеліє фундоване Кальнишевським в Пустовійтівку на Полтавщині.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260607. – Б. ц. Б. т.

210. Ювелірні вироби. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260608). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Метальові вироби. Ювілерські вироби XVIII в.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260608. – Б. ц. Б. т.

211. Західні вхідні двері Софійського собору в Києві. Кінець 17 ст. Мідь, позолота. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260609). – На звороті картки на лівій половині вгорі текст: *Метальові вироби. Мідна брама Софійського собору кінця XVII в.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260609. – Б. ц. Б. т.

212. Дарохранительниця. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260610). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Метальові вироби. Дарохранилище на престольне XVIII в. в Чернігівському Церковн. муз.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260610. – Б. ц. Б. т.

213. Кадильниця і дароносиця у формі хреста з Розп'яттям. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260611). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Метальові вироби. Кадило й дароносиця XVIII в. В муз. Київської Академії.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260611. – Б. ц. Б. т.

214. Келих церковний. 18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260612). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Метальові вироби. Келих церковний. З Січової Покровської церкви. Музей Пола в Катеринославі.*; по лівому краю знизу вгору: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260612. – Б. ц. Б. т.

215. Дарохранительниці. 17–18 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 14×9. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260613). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Металеві вироби. Дарохранительниця XVII-XVIII в. Середня з Чернигівського церк. музею, бічні з муз. Київської Академії.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260613. – Б. ц. Б. т.

216. Положення в труну. Ікона. 17 ст. – Київ: Друкар; Коломия: Галицька накладня, [1918–1919]. – Фототипія; 9×14. – ([Українське мистецтво: Цикл поштових карток з 13 серій] / Авт.-уклад. [К. В. Широцький]. Металеві вироби: Серія XIII; № 260614). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч від зображення текст: *Металеві вироби. Дар Гетьм. Мазети на Божий Гріб в Єрусалимі.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Видавниче Т-во «Друкарь», Київ, «Галицька накладня», Коломия;* на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 260614. – Б. ц. Б. т.

Видавництво «*Квітка*»

Твори Ф. Красицького

217. Красицький, Фотій Степанович. Дід Грицько. 1905. П., о. – К.: Квітка, [1908]. – Офсет кольор.; 13,8×8,7. – ([Твори Ф. С. Красицького]: Серія I; № 5). – На лицевому боці картки внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис, дата й назва: *Ф. Красицький 1905, Хатки;* в лівому куті монограма літографа. На звороті вгорі в лівому куті знак видавництва; вгорі картки посередині текст: *Переписний листок. Открытое письмо. – Karta korespondencyjna. Dopisnice. – Дописна карта;* внизу в лівому куті в рамці текст: *Фотій Красицький. Дід;* під рамкою: *S. I. N. 5.* – В літературі назва, відмінна від авторської, затвердилася тому, що в етюді фактично центральним зображенням є постать літнього селянина, який схожий на чоловіка, зображеного художником в етюді голови під назвою «Дід Грицько» (П., о. 18×27. 1905). Обидва етюди були написані в с. Ковалівці, що поблизу річки Псьол на Полтавщині, куди літом 1905 р. за порадою письменника В. Г. Короленка художник приїхав малювати (Див. Мусієнко П. Н. Фотій Красицький. – К.: Мистецтво, 1975. – С. 40). – Ф. С. Красицький з 1904 р. розпочав видання своїх творів на поштівках у власному видавництві, якому дав назву «Квітка» і створив для нього видавничий знак. 1908 р. друком вийшла серія кольорових поштівок-репродукцій його творів, що складалася з восьми номерів: Гість із Запоріжжя (1), Подруги (2), У свято (3), Коло криниці (4), Дід Грицько (5), Дівчатко (6), Надвечір (7), М. С. Грушевський (8). – Б. ц. Б. т.

Видання *Комітету зі святкування пам'яті Т. Шевченка*

218. Богомазов, Олександр Костянтинівич. Тарас Шевченко. 1920. Туш, перо. / Худож. О. Богомазов. – К.: Вид. Ком. по святкуванню пам'яті Т. Шевченка, [1920]. – Цинкографія; 14×9. – На лицевому боці поштової картки внизу під зображальною частиною композиції текст: *«Вчитесь, брати мої, думайте, читайте, чужому навчайтесь, свого не цурайтесь».* На звороті вгорі посередині текст: *Поштова картка;* по

лівому краю картки знизу вгору: *На пам'ятник Шевченкові у Києві.*; внизу посередині: *Видання Комітету по святкуванню пам'яті Т. Шевченка.* – Київ. – О. Богомазов є одночасно і автором репродукованого твору, і художником поштівки. Крім описаної, відомі ще дві поштові картки художника О. Богомазова, виконані 1920 р. з відомого «Автопортрета Т. Шевченка у шапці та кожусі» (офорт, 1860). Одна з них, видана Губернським відділом народної освіти м. Києва, має фоном шевченківський текст: «*Учитесь, брати мої...*». – Б. ц. Б. т.

Видавництво «Криниця»

Малюнки українських писанок

219. Масляников, Віктор Леонідович. Рожі. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 8,7×13,7. – ([Малюнки українських писанок]; №2). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Рожі» Київщина. Таращ. пов. с. Лобачів.*; у правому куті текст: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 2. – Стан збереження задовільний: у окремих місцях за межами зображення на аркуші є незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

220. Масляников, Віктор Леонідович. Конинка у квітках. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 8,8×13,8. – ([Малюнки українських писанок]; № 4). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Конинка у квітках» Київщина, Таращ. пов. с. Лобачів.*; внизу в правому куті: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 4. – Стан збереження задовільний: в окремих місцях за межами зображення на аркуші є забруднення і затікання. – Б. ц. Б. т.

221. Масляников, Віктор Леонідович. Тюльпан з квітками. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 8,8×13,7. – ([Малюнки українських писанок]; № 5). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині картки внизу текст: *Худ. В. Масляніков «Тюльпан з квітками» Київщина, Таращ. пов. с. Лобачів.*; унизу в правому куті: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 5. – Стан збереження добрий: в окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

222. Масляников, Віктор Леонідович. Трилисник. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 9×13,7. – ([Малюнки українських писанок]; № 6). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Трилисник» Київщина, Таращ. пов. с. Лобачів.*; унизу у правому куті текст: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 6. – Стан збереження добрий: у окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні затікання. – Б. ц. Б. т.

223. Масляников, Віктор Леонідович. Жоржина. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. –

Літогр. кольор.; 8,6×13,8. – ([Малюнки українських писанок]; № 10). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Жоржина» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів.*; унизу в правому куті текст: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ*; унизу посередині номер поштової картки: 10. – Стан збереження добрий: в окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні забруднення і затікання. – Б. ц. Б. т.

224. Масляніков, Віктор Леонідович. Вітряк. Малюнок писанки з с. Черепіна Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 8,8×13,8. – ([Малюнки українських писанок]; № 13). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Вітряк» Київщина, Таращ, пов. с. Черепин.*; унизу в правому куті: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 13. – Стан збереження добрий: в окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

225. Масляніков, Віктор Леонідович. Безкінечні квітки. Малюнок писанки з с. Бродка Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 9×13,5. – ([Малюнки українських писанок]; № 14). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Безкінечні квітки» Київщина, Таращ, пов. с. Бродок.*; унизу в правому куті текст: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 14. – Стан збереження задовільний: в окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні забруднення і великі затікання. – Б. ц. Б. т.

226. Масляніков, Віктор Леонідович. Серця. Малюнок писанки з с. Лобачова Таращанського р-ну Київської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 8,8×14 – ([Малюнки українських писанок]; № 15). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков «Серця» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів.*; унизу в правому куті текст: *Лит. Я. К. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 15. – Стан збереження добрий: в окремих місцях за межами зображення на аркуші незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

227. Масляніков, Віктор Леонідович. Гуцульщина. Малюнок писанки з с. Пистинь Косівського р-ну Івано-Франківської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 9×14 – ([Малюнки українських писанок]; № 16). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині унизу: *Худ. В. Масляніков Гуцульщина Яблон. пов. с. Пистень.*; унизу в правому куті: *Лит. К. Я. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 16. – Стан збереження добрий: за межами зображення є незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

228. Масляніков, Віктор Леонідович. Гуцульщина. Малюнок писанки з с. Пистинь Косівського р-ну Івано-Франківської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 9×14 – ([Малюнки українських писанок]; № 17). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляніков Гуцульщина Яблон. пов. с. Пистень.*; унизу в правому куті текст: *Лит. К. Я. Бенціяновскаго. Кієвъ.*; унизу посередині номер поштової картки: 17. – Стан збереження добрий: за межами зображення є незначні забруднення. – Б. ц. Б. т.

229. **Масляников, Віктор Леонідович.** Гуцульщина. Малюнок писанки з с. Шешори Косівського р-ну Івано-Франківської обл. Початок 20 ст. – К.: Криниця, [1917]. – Літогр. кольор.; 9×14 – ([Малюнки українських писанок]; № 18). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Т-во «Криниця» у Києві.*; на лівій половині внизу: *Худ. В. Масляников Гуцульщина Яблон. пов. с. Шешори*; унизу в правому куті: *Лит. К. Я. Бенціяновскаго. Києвъ*; унизу посередині номер поштової картки: 18. – Стан збереження незадовільний: по всьому аркушу за межами зображення значні забруднення і затікання. – Б. ц. Б. т.

Українські письменники

230. **Ольга Кобилянська.** Початок 20 ст. Фотогр. – К.: Криниця, [1917]. – Фототипія; 13,6×8,8. – ([Українські письменники]; № 5). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *О. Кобилянська.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Вид. Т-ва «Криниця» у Києві.*; внизу посередині: *Тип. С. В. Кульженко*; внизу в лівому куті номер поштової картки: № 5; у правому куті фіолетовим чорнилом напис: 1161. – Б.ц. Б.т.

231. **Іван Франко.** Початок 20 ст. Фотогр. – К.: Криниця, [1917(?)]. – Фотоциногр.; 13,9×9,1. – ([Українські письменники]; Б. н.). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Іван Франко.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Друкарня Т-ва «Криниця». Київ, Хрещ., 42.*; унизу в лівому куті олівцем напис: *Кн. вст. № 131*; угорі в правому куті олівцем: 51. – Б. ц. Б. т.

Видавництво «Рассвет»

Твори українських художників

232. **Холодовський, Михайло Іванович.** Стояча вода. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 8,8×13,8. – ([Твори українських художників]; № 59). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті зрізана нижнім краєм картки монограма літографа: *Н ? Н.* На звороті аркуша внизу на лівій половині: *М. И. Холодовский: Стоячая вода. М. Холодовський: Стояча вода. М. Cholodowski: Sadzawka. Otang calme. Stillen teich.*; унизу посередині номер поштової картки: 59; угорі в лівому куті знак видавництва. – Знак видавництва «Рассвет» – подвійна лінія кола, поділена на три рівні частини маленькими квадратами, в які вкомпоновані літери И К Р (що є аббревіатурою назви видавництва: Издательство «Рассвет» Киев), – з'явився на поштових картках з 1911 р. Варіантом видавничого знака було зображення того ж кола з відповідними літерами у квадратах, але з текстом всередині кола: Издательство «Разсвѣтъ» Киевъ. – (Див.: Забочень М. С. Открытки издательства «Рассвет». – С. 7. – Рукопис статті зберігається у Відділі образотворчого мистецтва НБУВ. – Б. ц. Б. т.

233. **Романовський, Борис Сергійович.** Композиція на тему: Михайло Потик. Легенда. 1900-і рр. Акварель. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 8,9×14,2. – ([Твори українських художників]; № 69). – На звороті аркуша вгорі в лівому куті текст: *L'Art [russe]. Русское искусство. Russische Kunst.*; по лівому краю картки знизу вгору текст: *Изд.: «Разсвѣтъ» Киевъ.*; унизу на лівій половині: *Б. Романовский: Михайло Потыкъ. Legeda. Michajlo Potyk. B. de Romanovsky: Lügende. Legende.*; внизу посередині номер

поштової картки: *N 69*; угорі посередині знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ.* – Б. ц. Б. т.

234. Романовський, Борис Сергійович. Дніпро. 1900-і рр. Акварель. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 9,2×14. – ([Твори українських художників]; № 86). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті монограма літографа: *H ? H*; під зображенням текст: *ДНѢПРЪ. «Когда же пойдутъ горами по небу синія тучи, черный лѣсъ шатается до корня, дубы трещатъ, и молнія, изламываясь между тучъ, разомъ освѣтитъ цѣлый міръ – страшень тогда Днѣпръ! Водяные холмы гремятъ, ударяясь о горы, и съ блескомъ и стономъ отбѣгають назадъ, и плачутъ, и заливаются вдали».* ГОГОЛЬ.; у лівому куті: *XI*. На звороті аркуша в лівому куті текст: *L'Art russe. Русское Искусство. Russische Kunst.*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Изд.: «Разсвѣтъ» Кієвъ.*; унизу на лівій половині: *Б. Романовскій: Днѣпръ. Б. Романовскій: Дніпро. В. de Romanovsky: Dnieper.*; унизу посередині номер поштової картки: *N 86/ XI*; угорі посередині знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ.* – Цифра *XI* означає порядковий номер ілюстрації до відомих слів М. В. Гоголя «Чудовий Дніпро у тиху погоду...», якими розпочинається розділ X повісті «Страшна помста». Всього було видано 12 малюнків з підтекстовками-цитатами до вказаного фрагмента тексту. – Б. ц. Б. т.

235. Іжакевич, Іван Сидорович. З гостей. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 8,9×14. – ([Твори українських художників]; № 89). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Ижакевич*; у лівому куті монограма літографа: *H ? H*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Edit. «Razswiet» Kieff.*; унизу на лівій половині: *И. С. Ижакевичъ: Изъ гостей. I. Ижакевич: З гостей. J. Ijakewicz. Z wizyty. Rentrïe Heimkehr.*; унизу посередині номер поштової картки: *89*; угорі в лівому куті знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ.*; – Б. ц. Б. т.

236. Генюк, Іван Васильович. З поля. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 8,9×14. – ([Твори українських художників]; № 91). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Генюкъ*; у лівому куті монограма літографа: *H ? H*. На звороті аркуша вгорі по лівому краю знизу вгору текст: *Edit. «Razswiet» Kieff.*; унизу на лівій половині: *И. В. Генюкъ: Съ поля. I. Генюк: З поля. I. Genjuk: Z pola Rentrïe Heimkehr.*; унизу посередині номер поштової картки: *91*; в лівому куті знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ*; угорі в лівому куті олівцем напис: *1945/ 10852 – IV.* – Б. ц. Б. т.

237. Генюк, Іван Васильович. Хутір. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 9×14. – ([Твори українських художників]; № 94). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Edit. «Razswiet» Kieff.*; унизу на лівій половині: *И. В. Генюкъ: Хуторъ. I. Генюк. Хутір. I. Genjuk: Chata. Maison de campagne. Landhaus.*; унизу посередині номер поштової картки: *94.*; угорі в лівому куті знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ*; угорі в лівому куті над знаком видавництва олівцем напис: *1945/ 10852 – IV.* – Б. ц. Б. т.

238. Генюк, Іван Васильович. На узліссі. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1912]. – Офсет кольор.; 9×14. – ([Твори українських художників]; № 95). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Edit. «Razswiet» Kieff.*; унизу на лівій половині: *И. В. Генюкъ: Лесная опушка. I. Генюк. На узліссі. I. Genjuk: Polanka w lesie. Au foret.*

Im walde.; унизу посередині номер поштової картки: 95.; угорі в лівому куті знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ*; угорі в лівому куті над знаком видавництва олівцем напис: 1945/10852; угорі в правому куті фіолетовим чорнилом відбиток круглої печатки з текстом: *П. Петровскій. Фундукл. 4. Кієвъ. – IV. – Б. ц. Б. т.*

239. Вжещ, Євген Ксаверійович. Квітуче поле. 1900-і рр. Олія. – К.: Рассвет, [1916]. – Офсет кольор.; 9×13,7. – (Твори українських художників: Серія 4; № 14). – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Edit. «Razswiet» Moscou – Kieff.*; унизу на лівій половині: *Е.Вржещъ: Цвѣтуцій лугъ. Е. Вржещъ: Луг в квітах. Е. Wrzeszcz: Kwlinąca ląka*; унизу посередині номер серії та поштової картки: *Серія 4. № 14.*; на правій половині: *Почтовая карточка Листівка Carte Postale Pocztywka*; по правому краю аркуша знизу вгору текст: *Птг; дозв. Военн. ценз., 6 октябрю 1916 г. Т-во Р. Голике и А. Вильборгъ. Петроградъ*; угорі в лівому куті знак видавництва з текстом у колі: *Издательство «Разсветъ» Кієвъ*; на правій половині аркуша фіолетовим чорнилом напис кореспондента: *На память...*; на лівій половині: *18 июня 1945 год. – IV. – Серія 4* складалася з 25 номерів поштівок-репродукцій творів Є. К. Вжеща. Крім того, 1911 р. видавництвом «Рассвет» було надруковано 8 номерів карток-репродукцій його творів. – Б. ц. Б. т.

Видання часопису «Рідний край»

240. Українські письменники. 1903. Фотогр. / Фотограф Й. Ц. Хмелевський. – К.: Вид. часопису «Рідний край», [1911]. – Фотоцинкогр.; 9×13,9. – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Українські письменники: 1) М. Коцюбинський, 2) В. Стефаник. 3) Леся Українка. 4) Г. Хоткевич. 5) В. Самійленко. Вгорі: М. Старицький і О. Пчілка.*; по правому краю знизу вгору: *Видання часопису «Рідний Край».* На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Листовна картка. Открытое письмо.*; нижче фіолетовим чорнилом напис кореспондента: *Христос Воскрес! Вішную Вас Антонине Семеновне з празником великодніх свят! З щирою пошаною*; підпис; ліворуч під написом дата: *20/ II–19, м. Гадяч.* – Поштова картка є репродукцією фрагмента фотографії Й. Ц. Хмелевського, яку він зробив 30 серпня 1903 р. – день, коли в Полтаві відбувалися урочистості з нагоди відкриття пам'ятника Івану Котляревському. На фрагменті збережено зображення усієї групи й обрізана несуттєва нижня частина знімку, що уможливило надати завершеності фотокомпозиції групового портрета видатних українських письменників. Саме в такому вигляді фотографія була переведена в фотоцинкографію київським майстром А. В. Лінчевським і надрукована в часописі «Рідний край» (1910, № 33, с. 10) з підтекстовкою: *Гурток українських письменників. Знято в Полтаві, фотографом Хмелевським, під час відкриття пам'ятника І. Котляревському. 1911 р. видавництвом того ж часопису з цієї фотоцинкографії було надруковано поштову картку (Див.: Рідний Край. – 1911. – № 9 – 10. – С. 34).* – Б. ц. Б. т.

241. Рєпін, Ілля Юхимович. Мотря Кочубей. Історичний етюд. 1908. Олія. – К.: Вид. В. Різниченка, [1912–1916]. – Фотоцинкогр.; 9×14,2. – (На руїнах минулої слави Батурина: № 2). – На лицевому боці аркуша на лівій половині вгорі над зображенням підтекстовка: *Мотря Кочубеївна, донька генерального судді В. Кочубея*; внизу під зображенням текстова частина композиції: *Моя сердечно кохана, наймильшя, найлюбезнішя Мотронько! Моє серденько, мій квіте рожаний!... (З листів Гетьмана Мазепи до Мотрі Кочубеївни)*; у правому куті текстова частина композиції: *Она свѣжа, какъ вешній цвѣтъ, Взлелѣянный въ тѣни дубравной. Какъ тополь кievскихъ высотъ, Она стройна... А. Пушкинъ*; на правій половині вгорі текст: *З минулого Батурина*. На звороті вгорі посередині текст: *Почтова картка*; по лівому краю картки знизу вгору: *Коштом Вас. Різниченка*; унизу на лівій половині: *Із серії «На руїнах минулої слави Батурина»*. – Вид. 2. – Б. ц. Б. т.

242. Надгробок гетьмана К. Г. Розумовського. Перша половина 19 ст. Батурин. Фотогр. / Фотограф М. Бокань. – К.: Вид. В. Різниченка, [1912–1916]. – Фотоцинкогр.; 9×14,2. – (На руїнах минулої слави Батурина: № 4;). – На лицевому боці аркуша на правій половині вгорі підтекстовка: *Могила останнього гетьмана України Кирила Розумовського въ Батурині († 1803 Р.)*; в центрі текстова частина композиції: *Згадайте праведних гетьманів: де їх могили? Т. Шевченко*; унизу: *Фотогр. Мик. Боканя*. На звороті вгорі посередині текст: *Почтова картка*; по лівому краю картки знизу вгору текст: *Виданє Вас. Різниченка, Київ, Славян. Друк. Володим. 30.*; унизу на лівій половині картки: *В серії «На руїнах минулої слави Батурина» № 4*; унизу в правому куті номер поштового бланка: *№ 1397*. – Авторство надгробка приписується російському скульптору І. П. Мартосу. У Воскресенській церкві Батурина, де був похований останній гетьман України, зберігся фрагмент цього пам'ятника. – Б. ц. Б. т.

Видавництво «Час»

Малюнки до українських народних пісень

Серія I

243. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, не гаразд запорожці... 1893. Акварель / Худож. А. Ждаха*. – К.: Час, [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; №1). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті авторський підпис і дата: *А. Ждаха 93. 26 IV*; під композицією у два рядки ноти з текстом: *Ой, не гаразд запорожці не гаразд вчинили: степ широкий, край веселий тай занастили*; композиція відокремлена від запису пісні орнаментальною стрічкою з текстом першого ряд-

* А. Ждаха є автором репродукованих акварелей і одночасно автором художнього оформлення поштової картки. Десять оригіналів акварелей, які було репродуковано в першій серії поштових карток, виданих 1911 р., експонувалися на Першій Українській артистичній виставці, що проходила в Київському міському музеї з 10 грудня 1911 по 10 січня 1912 року. (Див.: Перша Українська артистична виставка: [Каталог]. – К., 1911. – С. 6.)

ка пісні; в арці кібалкової форми дата: 1775. На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; нижче номер картки: 1.; нижче: *Видавництво «Час» у Київі.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!* – Б. ц. Б. т.

244. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, у полі, та й у Борисполі. 1894. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: Час, [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 2). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правій частині авторський підпис і дата: *А. Ждаха. Ноябрь 94.*; по центру лівої частини композиції назва пісні: *Ой, у полі, ой, у полі тай у Баришполі.*; угорі в межах композиції зображено білий аркуш, що містить ноти з текстом: *Ой, у полі, ой, у полі тай у Баришполі, там сиділи три козаченьки у неволі попускали.* На звороті аркуша в лівій частині марка видавництва у вигляді штандарта; текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; номер картки: 2.; текст: *Видавництво «Час» у Київі.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!* – Б. ц. Б. т.

245. Ждаха, Амвросій Андрійович. У діброві чорна галка. [1893–1894]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 3). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівій частині композиції монограма художника і дата: *А. Ж. 8 Вересня*; у лівій частині композиції на білому полі назва пісні: *У діброві чорна галка.*; ноти з текстом: *У діброві чорна галка літаючи криче чорноброва дівчинонька ходить гаєм плаче.* На звороті аркуша в лівій частині марка видавництва у вигляді штандарта; текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; номер картки: 3.; текст: *Видавництво «Час» у Київі.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!* – Б. ц. Б. т.

246. Ждаха, Амвросій Андрійович. Засвистали козаченьки в похід з полуночі... 1893. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 4). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівій частині композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 93 20 V.*; унизу по краю зображальної частини композиції назва пісні: *Засвистали козаченьки в похід з полуночі*; під композицією у три рядки ноти з текстом: *Засвистали козаченьки в похід з полуночі заплакала Марусенька свої ясні очі.* На звороті аркуша в лівій частині марка видавництва у вигляді штандарта; текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; номер картки: 4.; текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!* – Б. ц. Б. т.

247. Ждаха, Амвросій Андрійович. Стогне вітер вільний в полі... [1893-1894]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнк-

ки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 5). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правій частині композиції монограма художника: А. Ж.; під монограмою назва місяця і рік нерозбірливо; угорі під орнаментом у лівій частині композиції на білому полі назва пісні: *Стогне вітер вільний в полі*; ноти з текстом: *Стогне вітеръ вільний въ полі розхляє жито*. На звороті аркуша в лівій частині марка видавництва у вигляді штандарта; текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; номер картки: 5.; текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Б. ц. Б. т.

248. Ждаха, Амвросій Андрійович. Гей, не дивуйте добрії люди. 1893. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 6). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правій частині композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 93 18 V*; унизу по краю зображальної частини композиції назва пісні: *Гей, не дивуйте, добрії люде.*; ноти з текстом: *Гей, не дивуйте, добрії люде, що на Вкраїні повстало! Там за Дашевим під Сорочином множество ляхів пропало*. На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; нижче номер картки: 6.; нижче: *Видавництво «Час» у Києві.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Б. ц. Б. т.

249. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, не світи, місяченьку. 1894. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1918]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 7). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правій частині композиції дата і авторський підпис: *2 Окт. 94. А. Ждаха.*; угорі в лівій частині композиції назва пісні: *Ой, не світи місяченьку.*; унизу під зображенням ноти з текстом: *Ой, не світи, місяченьку, не світи нікому тільки світи миленькому як іде до дому, як іде до дому*. На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; нижче номер картки: 7.; нижче: *Видавництво «Час» у Києві.*; нижче: *Склад: крамниця «Час» у Києві.*; по лівому краю картки знизу вгору текст: *Репродукція забороняється.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Описана поштова картка є факсимільним перевиданням 1918 р., про що свідчить зворотній бік аркуша з вихідними даними, надрукованими чорною, а не синьою фарбою. – Б. ц. Б. т.

250. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, запив козак, запив. 1894. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія 1]; № 8). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції дата і авторський підпис: *4 Ноябр. 94 А. Ждаха.*; у горішній частині композиції назва пісні: *Ой, запив козак запив.*; над назвою – ноти з текстом: *Ой запив козак, запив ой та запив загулявся а його кінь вороний та на стані з'стоявся*. На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha.*

Illustrations aux chants populaires oucrainiens.; нижче номер картки: 8.; нижче: *Видавництво «Час» у Києві.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Б. ц. Б. т.

251. Ждаха, Амвросій Андрійович. Кармалюк. 1893. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія I]; № 9). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 93. 9/ V*; унизу в межах композиції зображена дерев'яна колодка з написом: *Кармелюк 1738 1834*; під зображальною частиною композиції ноти з текстом: *За Сибіром сонце сходить, хлопці не зівайте: ви на мене Кармелюка всю надію майте.* На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; нижче номер картки: 9.; нижче: *Видавництво «Час» у Києві.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Б. ц. Б. т.

252. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, не знав козак, да не знав, Супрун... 1894. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1911]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія I]; № 10). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха 1894*; унизу під зображальною частиною композиції назва пісні: *Ой, не знав козак ой данезнав Супрун*; ноти з текстом: *Ой, не знав козак, ой, да не знав Супрун як славоньки нажити. Гей, зібрав військо славне – запорожське тай пішов орду бити, ой, зібрав військо славне запорожське, тай пішов орду бити.* На звороті аркуша ліворуч марка видавництва у вигляді штандарта; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; нижче номер картки: 10.; нижче: *Видавництво «Час» у Києві.*; в центрі лівої частини дугою у два рядки текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!* – Б. ц. Б. т.

Серія II

253. Ждаха, Амвросій Андрійович. Три сестриці. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 11). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті композиції авторський підпис: *А. Ждаха*; угорі посередині над композицією назва пісні: *Три сестриці.*; під назвою ноти з текстом: *Ой, три сестриці-жалібниці у поход брата виряжали.* На звороті аркуша вгорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертвуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 11. – Б. ц. Б. т.

254. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, на горі огонь горить. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II];

№ 12). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі посередині назва пісні: *Ой, на горі огонь горить*; у нижній частині композиції зображено білий аркуш з нотами та текстом: *Ой, на горі огонь горить, ой, на горі огонь горить, а в долині козак лежить*. На звороті аркуша вгорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 12. – Б. ц. Б. т.

255. Ждаха, Амвросій Андрійович. Чорнобривець. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 13). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції авторський підпис: *А. Ждаха*; унизу посередині назва пісні: *Чорнобривець.*; угорі в межах зображення композиції напівколом ноти з текстом: *Очерет лугом гуде сова річкою бреде, підіймай сова крильця виглядай чорнобривця*. На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 13. – Б. ц. Б. т.

256. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, на горі та женьці жнуть... 1911. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 14). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в правому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 1911.*; угорі посередині назва пісні: *Ой, на горі та женьці жнуть...*; унизу в межах композиції ноти з текстом: *Ой, на горі та женьці жнуть! Ой, на горі та женьці жнуть! А по під горою Долом долиною козаки йдуть, козаки йдуть*. На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 14. – Б. ц. Б. т.

257. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, у полі могила. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 15). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції монограма художника: *А. Ж.*; в межах зображення унизу праворуч назва пісні: *Ой, у полі могила.*; на білому полі ноти з текстом: *У полі могила з вітром говорила: не вий вітре буйнеський, щоб я не зчорніла*. На звороті аркуша вгорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 15. – Б. ц. Б. т.

258. Ждаха, Амвросій Андрійович. Стоїть явір... [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 16). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції монограма художника: А. Ж.; угорі композиції назва пісні та дата: *Стоїть явір над водою. 1721–1729.*; унизу композиції ноти з текстом: *Стоїть явір над водою, В воду похилився; На козака пригодонька, козак зажурився.* На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 16. – Б. ц. Б. т.

259. Ждаха, Амвросій Андрійович. Пасітеся, сірі воли... 1911. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 17). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу у лівому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха 1911.*; угорі композиції дугою назва пісні: *Пасітеся сірі воли,* над композицією ноти з підтекстовкою: *Пасітеся сірі воли де крутії гори, а я піду до дівчини, що чорнії брови.* На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 17. – Б. ц. Б. т.

260. Ждаха, Амвросій Андрійович. Добрий вечір тобі, зелена діброво. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 18). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу праворуч від центру композиції монограма художника: А. Ж.; унизу посередині на білому полі назва пісні: *Добри-вечір тобі зелена діброво.*; угорі над композицією ноти з текстом: *Добри вечір тобі, зелена діброва, переночуй хоч ніченьку мене, молодого.* На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Києві.*; унизу посередині аркуша номер картки: 18. – Б. ц. Б. т.

261. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, ти, дівчино. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 19). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції монограма художника: А. Ж...; унизу посередині назва пісні: *Ой, ти, дівчино.*; угорі в межах зображення на білому полі ноти з текстом: *Ой, ти, дівчино, моя ти доле, попливем, серденько, через це море.* На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень.*

Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Київі.*; унизу посередині аркуша номер картки: 19. – Б. ц. Б. т.

262. Ждаха, Амвросій Андрійович. Бондарівна. 1911. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 20). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу в лівому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 1911.*; унизу посередині на білому полі назва пісні: *Бондарівна*; угорі в межах зображення на білому полі ноти з текстом: *У містечку Богуславку Каневського пана, там гуляла Бондарівна, як тишина пана.* На звороті аркуша угорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Київі.*; унизу посередині аркуша номер картки: 20. – Б. ц. Б. т.

263. Ждаха, Амвросій Андрійович. Ой, біда, біда, чайці небозі... 1911. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 21). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті композиції авторський підпис і дата: *А. Ждаха. 1911.*; угорі посередині в межах зображення назва пісні: *Ой, біда, біда, чайці небозі...*; внизу ноти з текстом: *Ой, біда, біда, чайці небозі, Що вивела дітки при самій дорозі!* На звороті аркуша вгорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Київі.*; унизу посередині аркуша номер картки: 21. – В композиції зображено гетьмана України Богдана Хмельницького. Оригінал поштівки № 21 у фондах НБУВ відсутній. Зберігається тільки кольорова ксерокопія. – Б. ц. Б. т.

264. Ждаха, Амвросій Андрійович. Козак. [1911–1912]. Акварель / Худож. А. Ждаха. – К.: «Час», [1912]. – Офсет кольор.; 15×10. – (Малюнки до українських народних пісень: [Поштові картки з акварелей А. Ждахи: Серія II]; № 22). – На лицевому боці аркуша в межах зображення унизу у лівому куті композиції авторський підпис: *А. Ждаха.*; угорі посередині в межах зображення на білому полі назва пісні, дата та ноти: *Козак. (1770.)*. На звороті аркуша вгорі в лівому куті знак видавництва у вигляді книги; на лівій частині аркуша текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; нижче текст: *Український артист-маляр Амвросій Ждаха. Малюнки до українських народних пісень. Peintre Oucrainien Amvrosij Jdaha. Illustrations aux chants populaires oucrainiens.*; унизу в лівому куті: *Склад в крамниці «Час» у Київі.*; унизу посередині аркуша номер картки: 22. – Б. ц. Б. т.

Українське старовинне вишивання та мережки

265. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 1). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Ли-*

стовна картка. Почтовая карточка. – *Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві.*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 1*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

266. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 2). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві.*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 2*; угорі в лівому куті знак видавництва; на лівій половині відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

267. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 4). – На звороті аркуша вгорі посередині у два рядки укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві.*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 4*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

268. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 5). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві.*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 5*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

269. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 6). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві.*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 6*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

270. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання

та мережки; № 7). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 7*; угорі у лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

271. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 8). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 8*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

272. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки: [Серія]; № 9). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 9*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

273. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 10). – На звороті аркуша угорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 10*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

274. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 11). – На звороті аркуша вгорі посередині рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Києві*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 11*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

275. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 12). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр.

текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині у два рядки текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 12*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

276. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 13). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 13*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

277. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 14). – На звороті аркуша вгорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу в лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 14*; угорі в лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

278. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 15). – На звороті аркуша угорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу у лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 15*; угорі у лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

279. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик, мережка. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 16). – На звороті аркуша угорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу у лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 16*; угорі у лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

280. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик, мережка – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 17). – На звороті аркуша угорі посередині укр., рос.

та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу у лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 17*; угорі у лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

281. Зразок української вишивки. 19 ст. Домоткане полотно, льон, гладь, хрестик. – К.: Час, [1912]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,8. – (Українське старовинне вишивання та мережки; № 18). – На звороті аркуша угорі посередині укр., рос. та фр. текст: *Листовна картка. Почтовая карточка. – Carte postale.*; на лівій половині дугою текст: *Жертуйте на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі!*; по лівому краю аркуша знизу вгору: *Склад: Крамниця «ЧАС» Київ, Театральна площа 48.*; по правому краю знизу вгору: *Світо-печатня «С. Кульженка» у Київі*; унизу у лівому куті назва серії та номер поштової картки: *Українське старовинне вишивання та мережки. 18*; угорі у лівому куті знак видавництва. – Б. ц. Б. т.

Коломия

Видання *Я. Оренштайна*

Малярські твори Т. Шевченка

Серія I. Автопортрети

282. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет. 1840–1841. Олія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Автопортрети: Серія I; № 1). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Автопортрет. Олійними фарбами.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 1*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. I. Автопортрети.* – Це один з перших творів Шевченка, написаний олійними фарбами. Вважається не закінченим. – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

283. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет із свічкою. 1860. Офорт, акватинта. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Автопортрети: Серія I; № 2). – На лицевому боці аркуша внизу посередині в межах зображення авторський підпис і дата: *Т. Шевченко. 1860.*; унизу під зображенням текст: *Автопортрет із свічкою. Офорт 1860 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 2*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. I. Автопортрети.* – Виконаний з малюнка 1845 р., місцезнаходження якого не відоме. – Б. ц. Б. т.

284. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет. 1843. Туш, перо. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Автопортрети: Серія I; № 3). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу праворуч дата: *1843*; унизу посередині авторський підпис:

Т. Шевченко.; унизу під зображенням текст: *Автопортрет пером із 1843 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 3*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. I. Автопортрети.* – Був виконаний в Яготині та подарований В. М. Репніній. – Зберігається у приватній збірці І. С. Зільберштейна. – Б. ц. Б. т.

285. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет у темному костюмі. 1860. Офорт. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Автопортрети: Серія I; № 7). – На лицевому боці аркуша унизу посередині в межах зображення авторський підпис і дата: *Т. Шевченко 1860.*; внизу під зображенням текст: *Портрет Т. Шевченка (Ним самим рисований).* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 7*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. I. Автопортрети.* – Твір виконаний з фотографії 1858–1859 рр., з якої був створений і малюнок М. Й. Микешина. – Б. ц. Б. т.

286. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет у світлому костюмі. 1860. Офорт. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Автопортрети: Серія I; № 8). – На лицевому боці аркуша унизу посередині в межах зображення авторський підпис і дата: *Т. Шевченко 1860.*; внизу під зображенням текст: *Автопортрет Шевченка. Офорт 1860.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 8*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. I. Автопортрети.* – Твір виконаний з фотографії 1858–1860 рр., один з примірників якої зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія II. Портрети

287. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет В. Л. Кочубея. 1859. Олія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 1). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Л. Кочубей. Олійними фарбами.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 1*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети.* – На оригіналі (на репродукції не видно) по верхньому краю овалу червоною фарбою напис: *Его царскаго пресвьтлаго величества войска запорожскаго генеральный судія Василий Кочубей.*; по нижньому краю авторська дата і підпис: *1859 Т. Шевченко.* – У підтекстовці видавництва до зображення помилка – на портреті зображений не Л. Кочубей, а В. Л. Кочубей. Портрет був виконаний на замовлення П. А. Кочубея для подарунка В. В. Тарновському. В мистецтвознавчій літературі зустрічається також під назвами: «Немолодой украинец», «Пожилой малоросс». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

288. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет Маєвської. 1843. Олія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 2). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Маєвська (?). Олійними фарбами.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 2*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети.* – На оригіналі (на

репродукції не видно) зліва над плечем авторський підпис і дата: *Т. Шевченко 1843*. – Прізвище портретованої визначив колишній власник твору В. П. Горленко. – Зберігається в ДХМ. – Б. ц. Б. т.

289. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет літньої жінки з хлопчиком. 1845–1846. Олівець. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 3). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Бабуся з хлопчиком. Олівцем*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 3*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети*. – В літературі відомий під назвами: «Підстаркувата жінка з малим хлопчиком», «Огрядна бабуся з хлопчиком», «Бабуся з хлопчиком». – Місцезнаходження не відоме. – Б. ц. Б. т.

290. Шевченко, Тарас Григорович (?). Скрипаль. Початок другої половини 19 ст. Кольор. олівець. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 4). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Невідомий скрипак. Різнобарвним олівцем*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 4*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети*. – Авторство цього твору в науці остаточно не визначене. – Б. ц. Б. т.

291. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет Пантелеймона Куліша. 1843–1847. Олія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 5). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу ліворуч авторський підпис: *Т. Шевченко*; під зображенням текст: *П. О. Куліш. Олійними фарбами*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 5*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети*. – Відомий також під назвою «Голова молодого человека». Портрет вважається незакінченим. – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

292. Шевченко, Тарас Григорович (?). Портрет П. Д. Дуніна-Борковського. 1840-і рр. Олія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 6). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *П. Д. Дунін-Борковський. Олійними фарбами*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 6*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети*. – Обставини, при яких зустрічався Т. Г. Шевченко з П. Д. Дуніним-Борковським, викликають сумнів щодо авторства Т. Г. Шевченка. – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

293. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет А. О. Ускової. 1853–1854. Сепія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 7). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Невідома пані*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 7*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети*. – Протягом 1853–1854 рр. під час перебування у Новопетрівському укріпленні Т. Г. Шевченко виконав три портрети А. О. Ускової, начерки до них та етюд. – Усі зберігаються в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

294. Шевченко, Тарас Григорович. Портрет М. С. Щепкіна. 1858. Тонований папір, італійський та білий олівець. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Портрети: Серія II; № 8). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *М. С. Щепкін. Олівецем 1858 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст та номер поштової картки: *Накладом Я. Оренштайна. 8*; унизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. II. Портрети.* – На оригіналі (в репродукції не видно) внизу праворуч авторська дата і підпис: *1858. Т. Шевченко.* – Портрет був намальований у Москві, де хворий Т. Г. Шевченко зупинився в родині Щепкіних по дорозі до Петербурга. – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія III. Краєвиди з України

295. Шевченко, Тарас Григорович. В Густині. Трапезна церква. 1845. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди з України: Серія III; [№ 1]). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу ліворуч напис: *Въ Густыни.*; внизу ліворуч під зображенням текст: *Трапезна церква Густинського монастиря. Сепія 1845 р.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. III. Краєвиди з України.* – В квітні – липні 1845 р., під час співпраці з Археографічною київською комісією, Т. Г. Шевченко оглянув та змалював Густинський монастир, заснований 1600 р. Три невеликі акварелі (17,5×26,9) «В Густині. Церква Петра і Павла», «Брама в Густині. Церква св. Миколи» та «В Густині. Трапезна церква» увійшли до альбому 1845 р., що зберігається в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Б. ц. Б. т.

296. Шевченко, Тарас Григорович. Воздвиженський монастир у Полтаві. 1845. Сепія, акварель, туш. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди з України: Серія III; [№ 4]). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч у межах зображення напис нерозбірливо; посередині під зображенням текст: *Здвиженський монастир у Полтаві. Сепія.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. III. Краєвиди з України.* – На оригіналі малюнок ліворуч унизу (в репродукції нерозбірливо) авторський напис: *воздвиженський монастир в Полтаві.* – В літературі твір відомий також під назвою «Хрестовоздвиженський монастир у Полтаві». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія IV. Краєвиди із заслання

297. Шевченко, Тарас Григорович. Укріплення Раїм. Внутрішній вигляд. 1848. Сепія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 1]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Раїм. Сепія.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання.* – Малюнок виконаний під час Аральської описової експедиції. Авторський напис: *1. Раимъ.*, розташований

унизу в лівій частині малюнок на репродукції не видно. – Малюнок зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

298. Шевченко, Тарас Григорович. Кок-Суїру. 1851. Олівець. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 2]). – На лицевому боці аркуша внизу в правому куті в межах зображення напис: *Кокъ-Суїру*; під зображенням текст: *Кок-Суїру. Олівцем*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання*. – Малюнок виконаний під час Каратауської експедиції не пізніше 8. 08. 1851 р. – Малюнок зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

299. Шевченко, Тарас Григорович. Форт Карабутак. 1848–1850. Сепія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 3]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Карабутак. Акварель*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання*. – Репродукований малюнок був виконаний сепією під час перебування Аральської описової експедиції в форті Карабутак на одноіменній річці (закладений 21 травня і закінчений в жовтні 1848 р.). – Твір зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

300. Шевченко, Тарас Григорович. Шатро експедиції на острові Барсакельмес. 1848. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 4]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Берег Аральського моря. Акварель*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання*. – 1848 р. під час Аральської описової експедиції Т. Г. Шевченко побував на острові Барсакельмес, де виконав маленьку акварель (13,3×22,9), репродуковану на поштівці, та етюд олією на папері «Барсакельмес» (15×23,3). – Тепер обидва твори зберігаються в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

301. Шевченко, Тарас Григорович. Новопетрівське укріплення з моря. 1856–1857. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 6]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Новопетровський форт із боку моря. Акварель*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання*. – Перший малюнок із серії видів Новопетровського укріплення (5 акварелей і 26 олівцевих рисунків), виконаних у 1851–1857 рр. На звороті чорнилом авторський напис: *1. Новопетровское укрепьѣние съ моря*. В літературі зустрічається під назвами: «Новопетровський форт з боку моря», «Новопетровська фортеця... Вигляд з моря», «Новопетровська кріпость з моря», «Новопетровський форт з моря». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

302. Шевченко, Тарас Григорович. Новопетровське укріплення з Хівінського шляху. 1856–1857. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 5]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст:

Новопетровський форт з боку Хивинського шляху. Акварель. – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання.* – Один з малюнків серії видів Новопетровського укріплення. На звороті містить авторський напис чорнилом: *Новопетровское укрепление. Съ Хивинской дороги.* В літературі зустрічається під назвами: «Новопетровський форт з боку Хивинського шляху», «Вигляд Новопетровської фортеці з Хивинського шляху». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

303. Шевченко, Тарас Григорович. Мис Тюк-Карагай на півострові Мангиш-лак. 1856–1857. Акварель, білило. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Краєвиди із заслання: Серія IV; [№ 7]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Мис Тюк-Карагай. Акварель.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди із заслання.* – Це один з 17 малюнків, які були виконані під час перебування в Новопетрівському укріпленні й надіслані Б. Залеському для літографування у «Віленському альбомі», який так і не побачив світ. В літературі згадується ще під назвою «Місячна ніч у горах». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

304. Шевченко, Тарас Григорович. Джангис-Агач. 1848. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій. Краєвиди із заслання]: Серія IV; [№ 8]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Джан-гис-агач. Акварель.* – На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. IV. Краєвиди з України.* – Назва серії вказана помилково. Ця листівка належить до серії IV – Краєвиди із заслання. (Див.: Наше минуле. – К., 1919, с. 240; Книгарь. Літопис українського письменства. – К.: Т-во «Час», 1919, лютий. – С. 1160). – Акварель була виконана 26. 5. 1848 р. під час сухопутного переходу Аральської експедиції до Аральського моря. Джангис-Агач – «одиноке дерево» – вважалось священним у казахів. – Акварель зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія V. Притча про блудного сина

305. Шевченко, Тарас Григорович. Програвся в карти. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 1]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена I.* На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: *156.* – Серія малюнків «Притча про блудного сина» виконана у Новопетрівському укріпленні під час перебування там художника між 8. 11. 1856 і 10. 5. 1857 рр. Із задуманих 12 малюнків було виконано 8. Репродукований малюнок у літературі зустрічається під назвою «Игра в карты». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

306. Шевченко, Тарас Григорович. У шинку. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 2]). – На лицевому

боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена II*. На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 157. – В літературі зустрічається під назвами «Утешение», «Развлечение», «В корчмі». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

307. Шевченко, Тарас Григорович. У хліві. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 3]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена III*. На звороті аркуша знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 158. – На погоні зображеної шинелі цифра «23» означає номер піхотної дивізії, в складі якої Шевченко служив солдатом. У літературі зустрічається під назвами «У свинушнику». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

308. Шевченко, Тарас Григорович. На кладовищі. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 4]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена IV*. На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 159. – На третьому плані зображена церква Новопетрівського укріплення. – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

309. Шевченко, Тарас Григорович. Серед розбійників. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 5]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена V*. На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 160. – В літературі зустрічається під описовою назвою «На першому плані мертва людина, далі гурт розбишак». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

310. Шевченко, Тарас Григорович. Кара колодкою. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 6]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена VI*. На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 161. – В літературі зустрічається під назвами «У казармі, з колодкою у роті», «Покараний солдат», «Перед наказанням», «В колодках». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

311. Шевченко, Тарас Григорович. Кара шпіцрутенами. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 7]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена VII*. На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на

правій половині фіолетовим чорнилом напис: 162. – На другому плані зображене Новопетрівське укріплення. В літературі зустрічається під назвою «В былое время». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

312. Шевченко, Тарас Григорович. У в'язниці. 1856–1857. Туш, бістр. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Притча про блудного сина: Серія V; [№ 8]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Притча про блудного сина. Сцена VIII.* На звороті аркуша знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. V. Притча про блудного сина.*; вгорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: 163. – В літературі зустрічається під назвами «Товариші», «Блудний син у кайданах», «После наказания в тюрьме». – Зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія VI. Різні малюнки

313. Шевченко, Тарас Григорович. Далісмен-Мула-Ауліє. 1851. Акварель. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 9×14. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Різні малюнки: Серія VI; [№ 1]). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Далісмен-мула-ауліє. Акварель.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. VI. Різні малюнки.* – Далісмен-Мула-Ауліє («могила святого Далісмена») знаходиться в центральній частині Північного Ак-Тау. Акварель було виконано під час Каратауської експедиції в липні – серпні 1851 р. Авторський напис 22. *Далісменъ-Мула аулье*, розташований унизу в лівій частині акварелі, на репродукції не видно. – Акварель та ескіз до неї зберігаються в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

314. Шевченко, Тарас Григорович. Т. Г. Шевченко і казахський хлопчик, що грається з кішкою. 1856–1857. Сепія. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1918]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Різні малюнки: Серія VI; [№ 7]). – На лицевому боці аркуша внизу праворуч авторський напис: *T*; унизу під зображенням посередині у два рядки текст: *Шевченко дивиться на киргиза, що грає з кішкою. Сепія.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна.*; внизу на лівій половині: *Малярські твори Т. Шевченка. VI. Різні малюнки.* – 1857 р. Т. Г. Шевченко надіслав цей малюнок з дарчим написом А. І. Толстий і в листах до Бр. Залеського та М. М. Лазаревського називав його «Киргизя». – Твір зберігається в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Серія VII. Власноручні офорти Т. Шевченка

315. Шевченко, Тарас Григорович. Автопортрет у темному костюмі. 1860. Офорт. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1910-і рр.]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Власноручні офорти Т. Шевченка: [Серія VII]). – На лицевому боці аркуша внизу посередині в межах зображення авторський підпис і дата: *Т. Шевченко 1860.*; вгорі над зображенням текст: *Власноручні офорти Т. Шевченка.*; внизу під зображенням текст: *Портрет Т. Шевченка (Ним самим рисований).*; по лівому краю знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії.* На

звороті аркуша вгорі посередині текст: *Карта кореспонденційна. Correspondenz-Karte. Karta korespondencyjna.*; угорі в лівому куті олівцем напис: *1946/2304-IV.* – Офорт виконано за фотографією 1858–1859 рр., з якої був створений і рисунок М. Й. Микешина 1859 р. – Б. ц. Б. т.

316. Шевченко, Тарас Григорович. Мангишлацький сад. 1859. Офорт, акватинта. – Коломия: Вид. Я. Оренштайна, [1910-і рр.]. – Фотоцинкогр.; 14×9. – (Малярські твори Т. Шевченка: [Цикл карток з 7 серій]. Власноручні офорти Т. Шевченка: [Серія VII]). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч в межах зображення навпіл зрізані авторський підпис і дата: *Т. Шевченко 1859.*; угорі над зображенням текст: *Власноручні офорти Т. Шевченка.*; внизу під зображенням: *Верба.*; по лівому краю знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії.* На звороті аркуша вгорі посередині у три рядки текст: *Карта кореспонденційна. Correspondenz-Karte. Karta korespondencyjna.*; вгорі в лівому куті олівцем напис: *1946/2304-IV.* – «Мангишлацький сад» – гаї тутових дерев на о. Мангишлак. Основою офорту став один з 11 малюнків з серії «Мангишлацький сад», що була створена 1851–1852 і 1854 рр. під час перебування Т. Г. Шевченка в Новопетровському укріпленні. Зберігаються в ДМШ. – Б. ц. Б. т.

Гуцульські типи

317. Газда. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,5×8,8. – ([Гуцульські типи: Серія]; № 259214). – На звороті аркуша на лівій половині угорі текст: *Газда із Коломийського. Gospodars z Kolomyjskiego*; по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії. Nakładem J. Orensteina w Kolomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: *259214.* – Б. ц. Б. т.

318. Невідомий художник. Дівчина. Початок 20 ст. Акварель. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,7×9. – (Гуцульські типи: Серія; № 259215). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Гуцульські типи. Дівчина.*; по лівому краю знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії. Nakładem J. Orensteina w Kolomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: *259215.* – Б. ц. Б. т.

319. Невідомий художник. Легінь. Початок 20 ст. Акварель. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,7×9. – (Гуцульські типи: Серія; № 259216). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Гуцульські типи. Легінь.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії. Nakładem J. Orensteina w Kolomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: *259216.* – Б. ц. Б. т.

320. Невідомий художник. Прачка. Початок 20 ст. Акварель. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,7×8,8. – (Гуцульські типи: Серія; № 259217). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Гуцульські типи. Прачка.*; по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломії. Nakładem J. Orensteina w Kolomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: *259217.* – Б. ц. Б. т.

321. Невідомий художник. Гуцул. Початок 20 ст. Акварель. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,4×8,7. – ([Гуцульські типи:

Серія]; № 259218). – На звороті аркуша, на лівій половині, вгорі текст: *Гуцул – Нисул*; по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї. Nakładem J. Orensteina w Kołomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259218. – Б. ц. Б. т.

322. Невідомий художник. Гуцулка. Початок 20 ст. Акварель – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,8×8,8. – ([Гуцульські типи: Серія]; № 259219). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Гуцулка – Нисулка*; по лівому краю знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї. Nakładem J. Orensteina w Kołomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259219. – Б. ц. Б. т.

323. Невідомий художник. Гуцулки. Початок 20 ст. Акварель. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,8×9. – ([Гуцульські типи: Серія]; № 259240). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Гуцулки – Нисулки*. На звороті по лівому краю знизу вгору: *3250 Накладом Я. Оренштайна в Коломиї. Nakładem J. Orensteina w Kołomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259240. – Б. ц. Б. т.

324. Гуцулки. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фотолітогр. кольор.; 13,8×8,7. – ([Гуцульські типи: Серія]; № 259241). – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі в лівому куті текст: *Гуцулки*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *3253 Накладом Я. Оренштайна в Коломиї. Nakładem J. Orensteina w Kołomyi.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259241. – Б. ц. Б. т.

Запорозька Січ

325. Мате, Василь Васильович. Запорожець Іван Шиян. Кінець 19–початок 20 ст. Офорт*: [Поштова картка]. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 14×9. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259220). – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті авторський підпис: *Матэ*; вгорі посередині над зображенням текст: *Запорожська Січ*; унизу під зображенням: *Запорожець Іван Шиян*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; внизу на лівій половині: *Запорожська Січ*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259220. – Б. ц. Б. т.

326. Невідомий художник. Вид Чортомлицької Січі. 19 ст. Офорт. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259221). – На лицевому боці аркуша вгорі посередині над зображенням текст: *Запорожська Січ*; унизу під зображенням: *Вид Чортомлицької Січі*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; внизу на лівій половині: *Запорожська Січ*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259221. – Б. ц. Б. т.

327. Респін, Ілля Юхимович. Запорожці пишуть листа турецькому султанові. 1880–1891. П., о. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія ко-

* Поштові картки 323, 324, 326, 329 надруковані з офортів, розфарбованих від руки.

льор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259222). – На лицевому боці аркуша угорі посередині над зображенням текст: *Запорозьська Січ.*; унизу під зображенням: *Запорозьці пишуть лист до Султана.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; унизу на лівій половині: *Запорозьська Січ.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259222. – Б. ц. Б. т.

328. Невідомий художник. Запорозьці готуються до морського походу. 19 ст. Олія. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259223). – На лицевому боці аркуша угорі посередині над зображенням текст: *Запорозьська Січ.*; унизу під зображенням: *Запорозьці готуються до морського походу.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; унизу на лівій половині: *Запорозьська Січ.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259223. – Б. ц. Б. т.

329. Невідомий художник. Камінь Дзвінниця над Дніпром. 19 ст. Офорт. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259224). – На лицевому боці аркуша угорі посередині над зображенням текст: *Запорозьська Січ.*; унизу під зображенням: *Камінь Дзвінниця над Дніпром.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; унизу на лівій половині: *Запорозьська Січ.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259224. – Б. ц. Б. т.

330. Невідомий художник. Останнього Кошового Січі Калнишевського везуть на заслання. 19 ст. Олія. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259226). – На лицевому боці аркуша угорі посередині над зображенням текст: *Запорозьська Січ.*; унизу під зображенням: *Останнього Кошового Січі, Калнишевського везуть на заслання.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; унизу на лівій половині: *Запорозьська Січ.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштової картки: 259226. – Б. ц. Б. т.

331. Мате, Василь Васильович (?). Вид Ненаситецького порога. Офорт. – Коломия: Накладом Я. Оренштайна, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 9×14. – (Запорозька Січ: [Серія етнографічних малюнків]; № 259227). – На лицевому боці аркуша угорі посередині над зображенням текст: *Запорозьська Січ.*; унизу під зображенням: *Вид Ненаситецького порога.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *Накладом Я. Оренштайна в Коломиї.*; унизу на лівій половині: *Запорозьська Січ.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259227. – Зображено вир «Пекло» на Дніпровському порозі Ненаситець. – Б. ц. Б. т.

Карпати

332. Лісоруби. Початок 20 ст. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Я. Оренштайн, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,7. – (Карпати: [Серія краєвидів краю]; № 259259). – На лицевому боці аркуша угорі посередині в межах зображення текст: *Краєвид із Буковини.* На звороті аркуша на лівій половині угорі текст: *Карпати – Karpaty*; по лівому краю знизу вгору: *3557 Я. О. К.*; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259259. – Б. ц. Б. т.

333. Злиття Білого Черемоша з Чорним під Устеріками. Початок 20 ст. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Я. Оренштайн, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,7. – (Карпати: [Серія краєвидів краю]; № 259260). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Сплив Білого Черемоша з Чорним під Устеріками. Połączenie Białego Czeremosza z Czarnym pod Uścierykami.* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Карпати – Karpaty*; по лівому краю знизу вгору: 7601 Я. О. К.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259260; на правій половині вгорі посередині фіолетовим чорнилом напис: 146. – Саме тут у Верховинському зниженні злиттям Чорного Черемошу й Білого Черемошу біля с. Устеріки утворюється річка Черемош. – Б. ц. Б. т.

334. Водоспад Черемоша. Початок 20 ст. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Я. Оренштайн, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,7. – (Карпати: [Серія краєвидів краю]; № 259261). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Водопад Черемоша.* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Карпати – Karpaty*; по лівому краю знизу вгору: 7603 Я. О. К.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259261; на правій половині вгорі посередині фіолетовим чорнилом напис: 145. – Б. ц. Б. т.

335. Вид кам'янистої гори над рікою Рибницею в Городі. Початок 20 ст.: Фотогр. розфарбована. – Коломия: Я. Оренштайн, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,7. – (Карпати: [Серія краєвидів краю]; № 259262). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Вид камінистої гори над рікою Рибницею в Городі. Widok Gyry kamienistej nad rzeką Rybnica w Horodzie.* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Карпати – Karpaty*; по лівому краю знизу вгору текст: 7598 Я. О. К.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259262; на правій половині вгорі посередині фіолетовим чорнилом напис: 143. – В фондах НБУВ зберігається ідентична поштова картка з номером поштового бланка 257690. – Б. ц. Б. т.

336. Вид на село Жаб'є з боку Черемоша. Початок 20 ст. Фотогр. розфарбована. – Коломия: Я. Оренштайн, [1904–1918]. – Фототипія кольор.; 13,8×8,7. – (Карпати: [Серія краєвидів краю]; № 259263). – На лицевому боці аркуша внизу під зображенням текст: *Жабіє над Черемошом.* На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Карпати – Karpaty*; по лівому краю знизу вгору текст: 4589 Я. О. К.; на правій половині в полі, визначеному для марки, номер поштового бланка: 259263; на правій половині вгорі посередині фіолетовим чорнилом напис: 144. – Б. ц. Б. т.

Львів

Видання *Г. Гануляка*

Український орнамент

337. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 2). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиемъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская 3.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫ-*

ТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок; унизу в лівому куті номер поштової картки: 2; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

338. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 3). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 3; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

339. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 4). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 4; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

340. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 8,8×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 5). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 5; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

341. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 6). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 6; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ.* – Б. ц. Б. т.

342. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 8). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫ-*

ТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок; унизу в лівому куті номер поштової картки: 8; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

343. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 9). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 9; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

344. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 10). – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч під зображенням авторський напис та підпис: *рис и комп.: Т. Гриневич.* На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору забитий орнаментом текст: *Изданиємъ Гр. Гануляка, Львовъ, Русская З.*; угорі посередині у три рядки текст: *POSTKARTE. – ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. – ПОСЗТОВКА. Carte postale. Переписний листок*; унизу в лівому куті номер поштової картки: 10; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

345. Гриневич, Т. Зразок орнаменту українського килима. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9×14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 58). – На звороті аркуша внизу ліворуч текст: *рис и комп.: Т. Гриневич. Львів, 1912 – 13*; унизу посередині номер поштової картки: *Но. 58*; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

346. Гриневич, Т. Зразок орнаменту українського килима. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9,3×14,3. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 60). – На звороті аркуша внизу ліворуч текст: *рис и комп.: Т. Гриневич. Львів, 1912 – 13*; внизу посередині номер поштової картки: *Но. 60*; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

347. Гриневич, Т. Зразок орнаменту українського килима. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9,4×14,2. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 61). – На звороті аркуша внизу ліворуч текст: *рис и комп.: Т. Гриневич. Львів, 1912 – 13*; унизу посередині номер поштової картки: *Но. 61*; на лівій частині аркуша відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ. – Б. ц. Б. т.*

348. Гриневич, Т. Зразок орнаменту українського килима. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9,2×13,8. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 61). – На звороті аркуша вгорі посередині у два рядки текст: *ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. Carte postale.*; на лівій половині внизу: *рис и комп.и. Гриневичъ*; по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Издание Гр Гануляка, Львовъ, Русская З.*; унизу посередині номер поштової картки: *Но. 62*; на лівій частині картки відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидо-*

вичь Масляниковъ. – Це російськомовне видання, як виняток, автори вважають за доцільне включити до покажчика для повноти інформації про серію. – Б. ц. Б. т.

349. Гриневич, Т. Зразок орнаменту українського килима. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9,2 × 14. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 63). – На звороті аркуша внизу ліворуч текст: *рис и комп.: Т. Гриневич. Львів, 1912 – 13*; унизу посередині номер поштової картки: *№ 63*; на лівій частині картки відбиток фіолетовим чорнилом круглої печатки з текстом: *Викторъ Леонидовичъ Масляниковъ*. – Б. ц. Б. т.

350. Гриневич, Т. Зразок орнаменту української сорочки. Початок 20 ст. Туш, перо, акварель. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9 × 13,8. – (Український орнамент: [Серія малюнків]; № 303). – На звороті аркуша внизу в лівому куті текст: *Гр. Гануляк, Львів.*; унизу посередині номер поштової картки: *303*. – Б. ц. Б. т.

Різдвяні картки за творами Я. Пстрака

351. Пстрак, Ярослав Васильович. Колядники. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 14 × 9. – ([Різдвяні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 48). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Pstrak*; у лівому куті монограма: *V. N.*; унизу під зображенням текст: *Яр. Пстрак: Колядники*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *№ 48*. – Б. ц. Б. т.

352. Пстрак, Ярослав Васильович. В ніч під Різдво. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 13,9 × 8,8. – ([Різдвяні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 49). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення в лівому куті авторський підпис: *Pstrak*; у правому куті монограма: *V. N.*; унизу під зображенням текст: *Яр. Пстрак: В ніч під Рождество*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *№ 49*. – Б. ц. Б. т.

353. Пстрак, Ярослав Васильович. Святковий вечір. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 8,8 × 13,8. – ([Різдвяні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 51). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення в лівому куті монограма: *V. N.*; унизу під зображенням текст: *Яр. Пстрак: Святковий вечер*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *№ 51*. – Б. ц. Б. т.

Великодні картки за творами Я. Пстрака

354. Пстрак, Ярослав Васильович. Свячення паски. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 9 × 13,8. – ([Великодні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 53). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *Pstrak*; у лівому куті монограма: *V. N.*; праворуч від зображення по вертикалі знизу вгору текст: *Яр. Пстрак: Свячене паски*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *№ 53*. – Б. ц. Б. т.

355. Пстрак, Ярослав Васильович. Великодне стріляння. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 8,8×13,8. – ([Великодні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 54). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *J.Pstrak*; у лівому куті монограма: *V. N.*; праворуч від зображення по вертикалі знизу вгору текст: *Яр. Пстрак: Великодне стріляня*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *No 54.* – Б. ц. Б. т.

356. Пстрак, Ярослав Васильович. Обливаний понеділок. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 8,7×13,6. – ([Великодні картки за творами Я. В. Пстрака.: Серія]; № 57). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: *J.Pstrak*; у лівому куті монограма: *V. N.*; праворуч від зображення по вертикалі знизу вгору текст: *Яр. Пстрак: Обливаний понеділок*. На звороті аркуша внизу в лівому куті текст та дата видання: *Львів. 1912–13.*; унизу посередині номер поштової картки: *No 57.* – Б. ц. Б. т.

Окремі поштові картки видання Г. Гануляка

357. Турбацький, Євген. Війна. Початок 20 ст. Олія. – Л.: Вид. Г. Гануляка, [1912–1913]. – Офсет кольор.; 13,8×9,1. – (№ 265). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис нерозбірливо. На звороті аркуша угорі у лівому куті текст: *Евг. Турбацький. Війна.*; внизу в лівому куті текст: *Гр. Гануляк, Львів.*; унизу посередині номер поштової картки: *265.* – Б. ц. Б. т.

Видавництво *Союзний базар*

Твори А. Манастирського

358. Манастирський, Антон Іванович. Лірник. 1916. Папір, олія. – Л.: Союзний базар, [1916]. – Офсет кольор.; 14,2×9. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення в лівому куті авторський підпис і дата: *А. Манастирський 1916*; у правому куті текст: *Мал. А. Манастирський*. На звороті аркуша по лівому краю знизу вгору текст: *«Союзний базар» у Львові ул. Руска 20.*; угорі посередині: *Переписний листок*; унизу на лівій половині текст: *Т. Шевченко: «Перебендя: старий, слітий Хто його не знає..»*; праворуч нім.: *– Der ukrainische Rhapsode.*; угорі на правій половині фіолетовим чорнилом напис: *116.* – Твір було написано як живописний варіант олівцевого малюнка 1914 р. з такою самою назвою. 1916 р. видавництвом було надруковано ряд поштівок з репродукціями з картин художника: дві на тему шевченківської поеми «Тополя» та кілька на теми з українського життя. Широку популярність здобули поштівки з репродукціями творів митця на козацьку тематику. – Картина «Лірник» зберігається в НХМ у Києві. – Б. ц. Б. т.

2

3

5

Еней був парубок моторний
І длопець хотів куди козак,
Удавсь на все він проворний,
Зважаний од всіх бурлак.
Но греки, як спаливши Трою,
Зробили з неї шкуру гною,
Він, вийшов торбу, мізгу дав;
Забрили до-сих Троянців,
Окляених, як гиря, ланців,
І глинами з Трої наживав.
Він, шавіко породивши чолни,
На єгиптське море посукав,
Троянців насамисли поєні,
І куди він похукав.
Но ма Іюнона, суча дочка,
Разкуржувалася, як мочка:
Еней не любива—стражі!
Давно усе вона довільна,
Дого щоб вишка полетіла
К чортам, і щоб і дух не наз.

Котляревський. „Енеїда“. I, 1, 2.

6

Нептуні дадена був дранічка:
Почув Еней голосок,
Шамнувся зараз із занічка:
Шекони для його кусок!
І миттю осідлавши рака,
Схвативсь на його, мов бурлака,
І вирнує з моря, як карась.
Запам'яні на вітрі грізно:
„Чого ви будете так різно?
До моря, знаєте, вам зась!“
От тут-то вітри схаменувались,
І му всі драла до моря;
До моря мов Дакх шашнулись,
Або од Іжика тлора.
Нептуні все зараз взяв мітелку
І вимі море, як світлаку,
То сонце впагло на світ.

Котляревський. „Енеїда“. I, 11, 13.

8

Еней і сам так розсоднівся,
Як на аркані ажеребця,
Що трого не усеребнися,
Пішовши в Гандзю в танцю.
В обох підвіски забригали,
Живокі об танці забригали,
Вистрибували гоцака.
Еней, матню в кулак прибратав,
І не до соли примовлявши,
Садив крушньо гайдука.
А посли маміє варенуси
По фиджанці піднесли,
І молодіччю-кохотути
Тут балмораси понесли.
Дидона кріпко заторила,
Горіжок в вареною розбила,
До дуру всі тоді тили.
Весь день весело прогуляв
І в'язі спати полгали.
Бчел се ледве повели.

Котляревський. „Енеїда“. I, 30, 31.

11

Дидона зараз одадала,
Чого суму пан Еней,
І все на ус собі мотала,
Щоб умудриться і ей;
З-за неї часто виглядала,
Присинувшись, буцім жунгла
І лав вона хотіла спати.
Еней же бумав, що вже спала,
І тільки що хотів дати драга,
Аж ось Дидона за чуб авала.
„Постій, прескурний, оражний сину!
„Зо мною перше розплатись!
„От задунку, як злу личину,
„Ось ну лиш тільки завертись!
„Оттак за хліб, за сім ти платиш?
„Ти се їм, привикши насміхатись,
„Розпустити славу по мені!
„Нагріла в пазурі гайдоку
„Що посли зробила муку;
„Послала пуховик сени...

Котляревський. „Енеїда“. I, 52, 53.

13

19

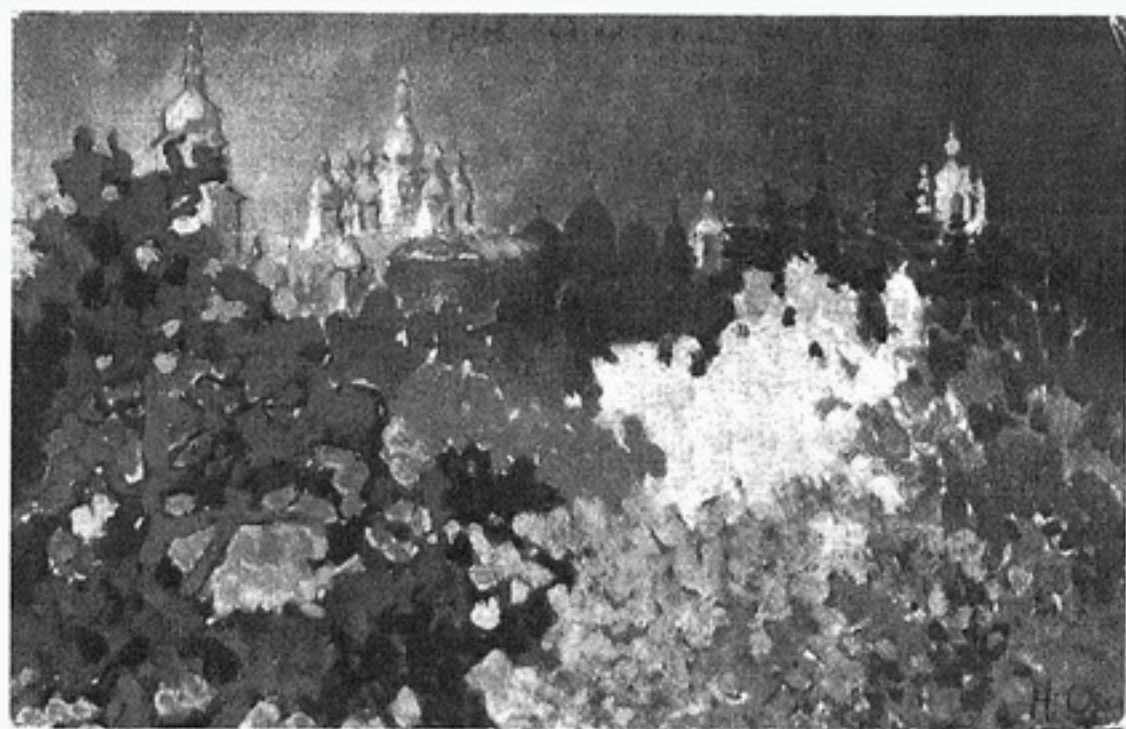
20

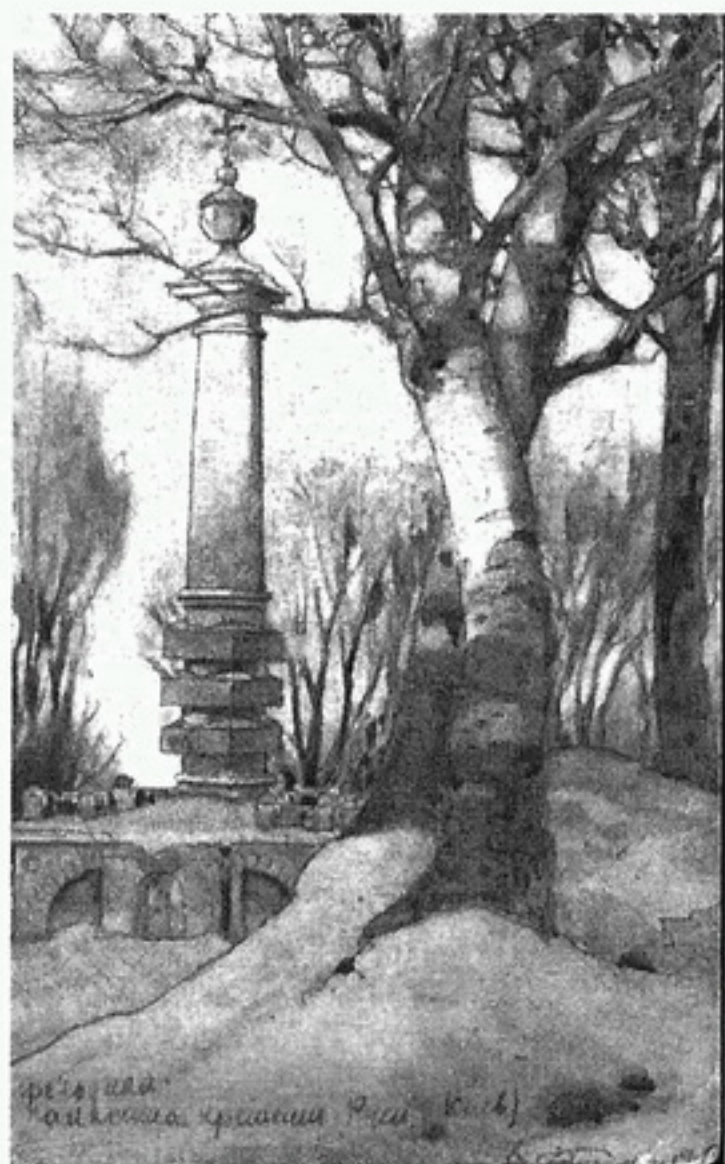
21

22

23

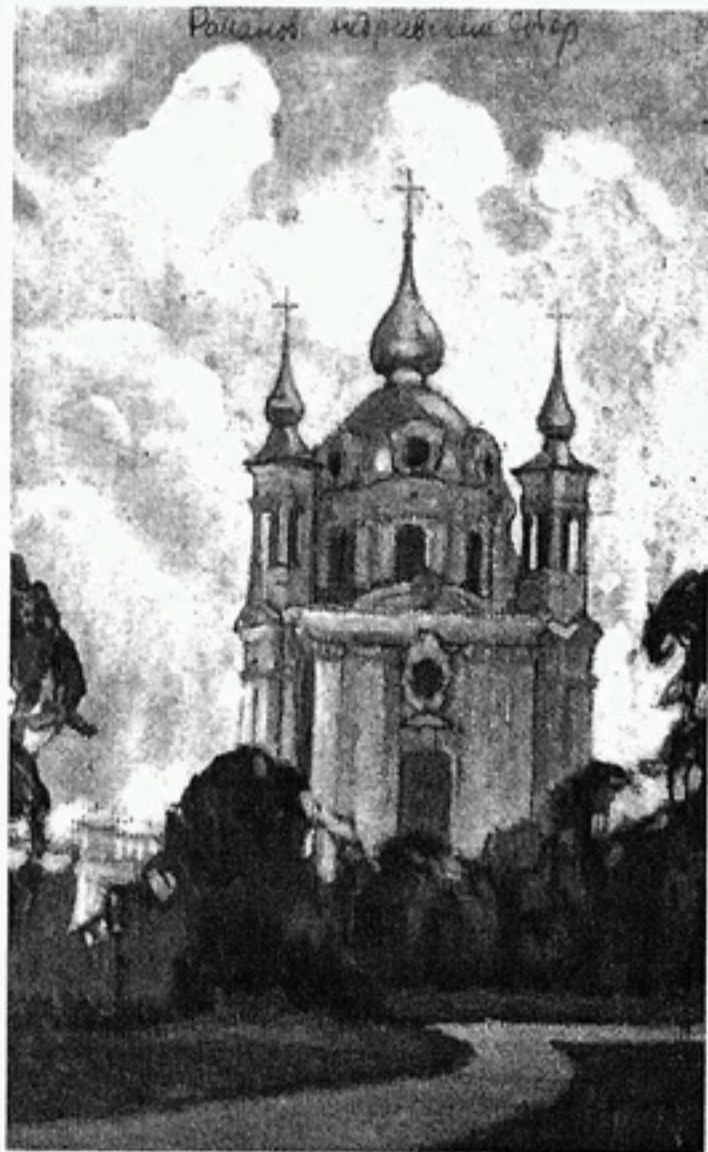
24

25

26

27

28

29

33

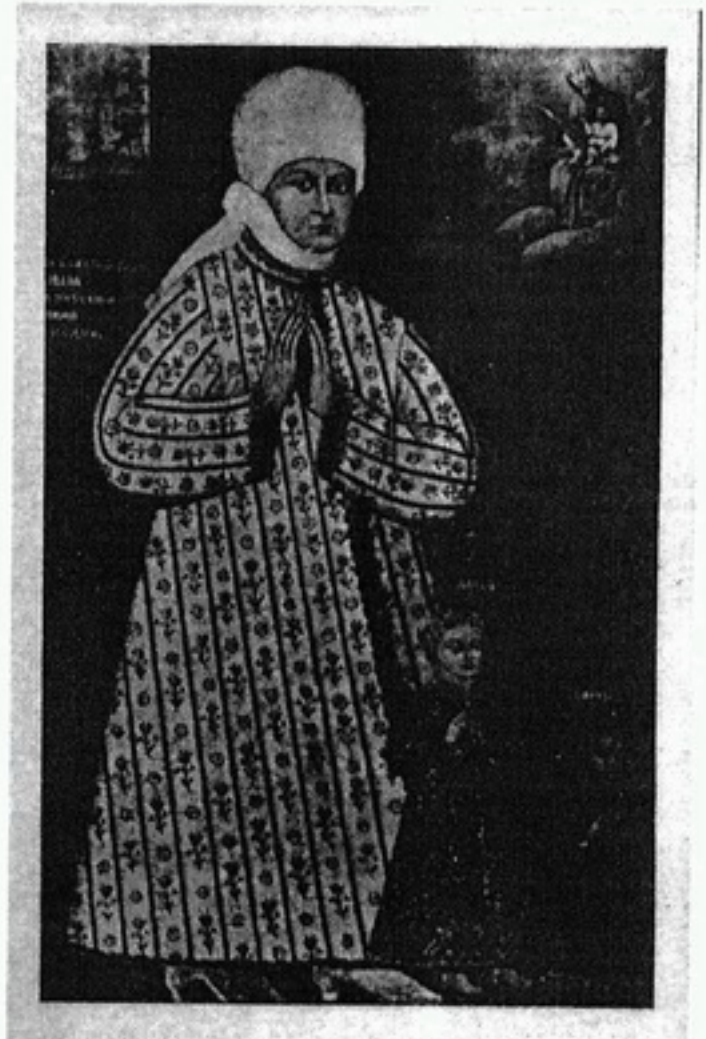
Портрети.
Бодак Хмельницький.
З старої церковної
стилюнки в
Київській Лаврі.

34

Портрети.
Портрет гетьман. Ів. Самойловича. З літопису Волхича.

35

36

37

Портрети.

Юзеф Галатовський. Український письменник XVII в.
З портр. в київській Академії.

38

Портрети.

Гетьман Іван Мазепа. З портрету Підгородського замку в Галичці.

39

40

Портрети. Мик. Мисюрадич.
Полковник Гадзідакій † 1784. Владислав М. Мисюрадичич.

41

Різьби. Розп'яття Ісуса з муз. Іст. Філа. Т-ва у Харкові.

49

51

Різьби. І. Дерев'яні каріатиди
роботи різьбара
Деда на Подільщині (XVIII в.)

54

Різьби. Запорожець. Фігура в збірці О. Пола в Катеринославі.

56

57

59

63

Малярство Академічне XVIII—XIX в.
Д. Левинський. Портрет його батька, українського реторника,
Г. Носа-Левинського.

65

Малярство
Академічне
XVIII—XIX в.
Троїцький. Книжники.

68

Маларство Академично XVIII—XIX в. Ив. Соколов. Розуть лепни.

69

Маларство Академично XVIII—XIX в. Микхайл М. „Страна на поместя“.

71

Маларство Академично XVIII—XIX в. Мартанович. Баба печути хлеб.

72

Маларство Ладженчиче XVIII—XIX в. Гь. Голгота.

73

Икона, серия I.

Хрещення Господня XV—XVI в. в Ільїнському, Київському музеї

74

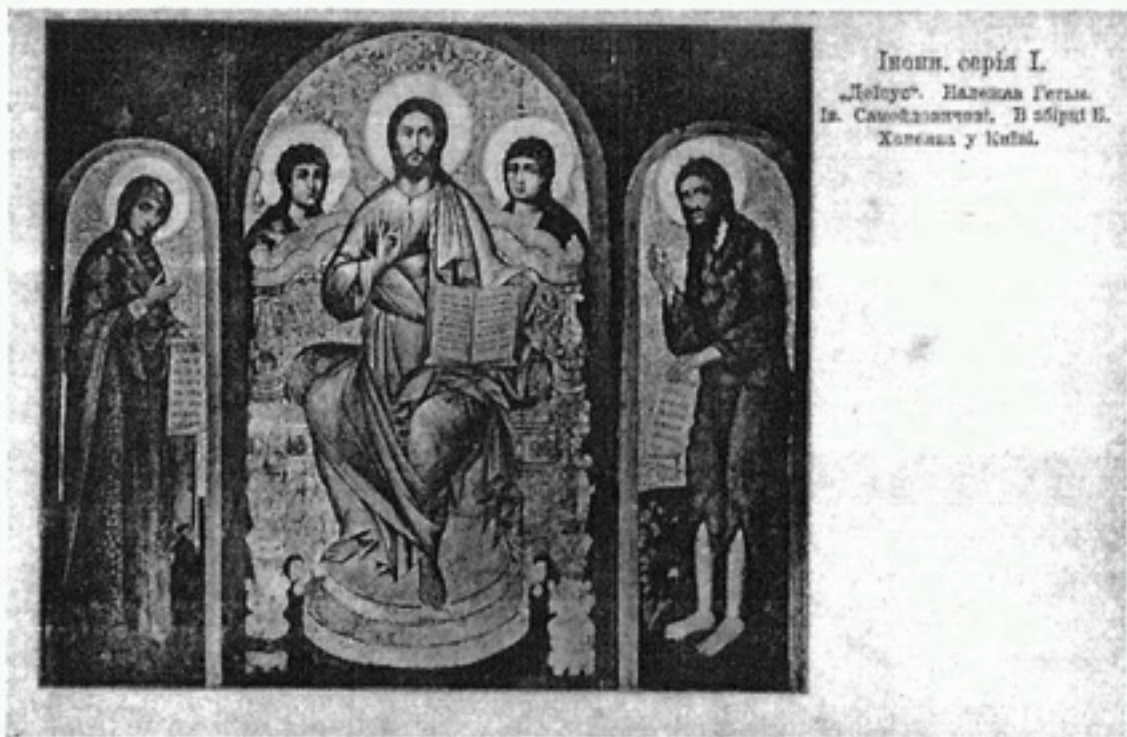
Ікона, серия I. Св. Трійця XVIII в. в Поділля.

76

Ікона, серия I. Св. Михаїл XVIII в. в Поділля.

77

Ікони, серія I.
„Діти“: Наталія Герас.
Із. Садовничих. В збірці Н.
Халева у Київі.

80

Ікони, серія I.
Алгоричне розкриття. Куншт XVIII в в лаврської малярської
школи в Києві.

88

Народне малярство. Писемник „Рудна Пахля“ з журн. „Искусство“ за 1911 р.

91

Народне малярство.
„Ломак Мамой“. Тип випорожця. Стародавня малювання.
В музеї В. Тарнавського.

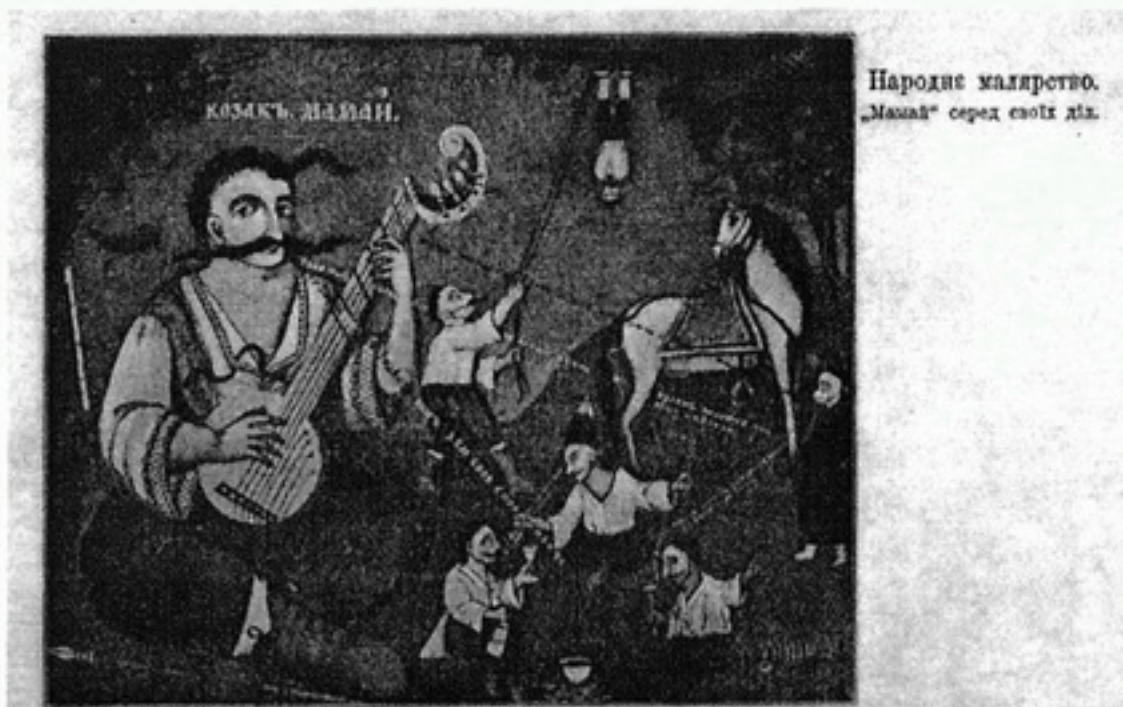
92

Народне малярство.

Козак бандурист з школярських кунштів, в бібліот. Почерської дзари.

93

Народне малярство.
„Майдан“ серед своїх діл.

94

95

96

97

101

102

103

104

ШТИХИ. Св. Деметр. Штих А. Коляковського поля. XVIII в.

105

ШТИХИ.
Видок зновихців в Царгороду в Київ. Штих Л. Тисовича в
„Лаврская“ 1792 р.

107

112

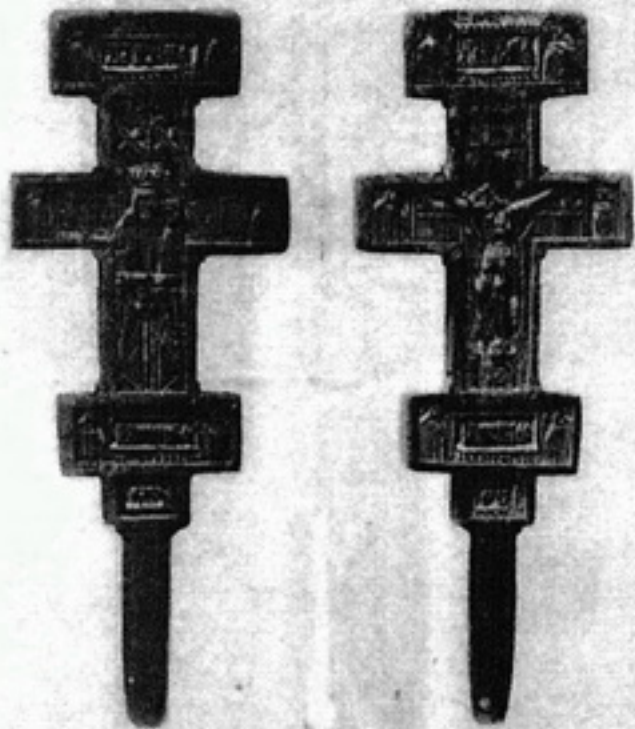
ШТІХИ.
Заголовок „Євангеліє“ р. 1794 (ЖІУ) ротиї Дам. Галаховички

116

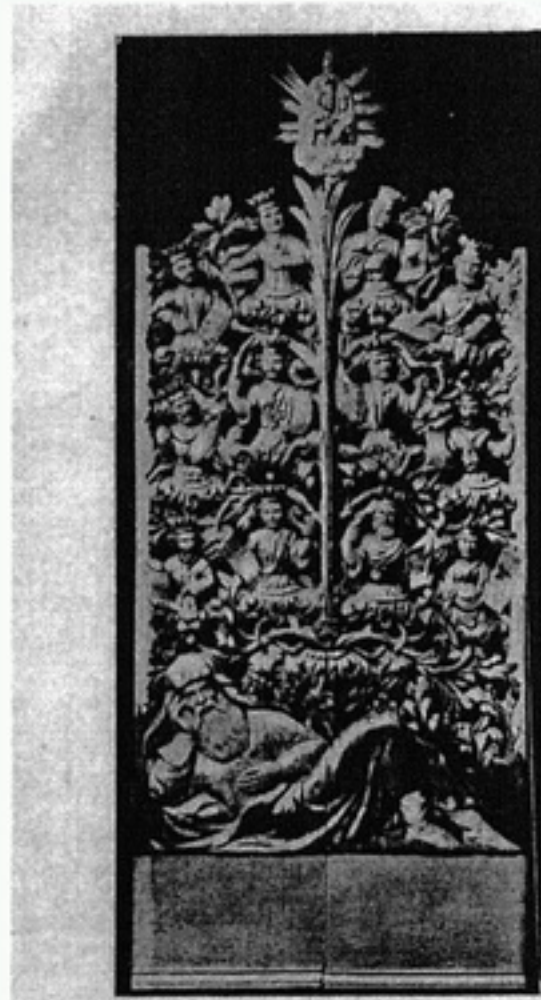
ШТІХИ.
Младенці Ісус та Іван. Штїх Грэг. Леввцького (папоз. XVIII в)

117

Сидаретно.
Рибачий і дерев'яний хрест, XVII ст.

119

120

Сидаретно.
 Узбекский образ Розетта, ступенчатый и 13 апокалипсис.
 В хансарайскому Улуссаретвери.

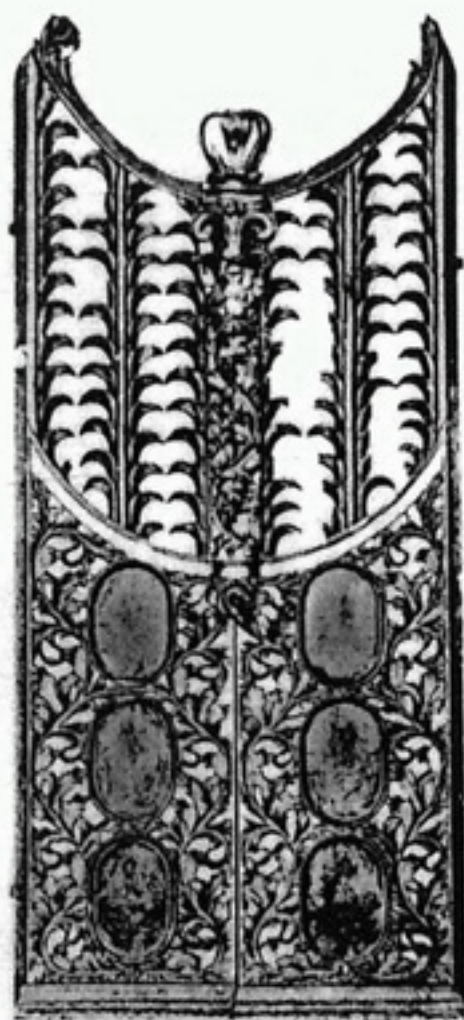
122

124

125

131

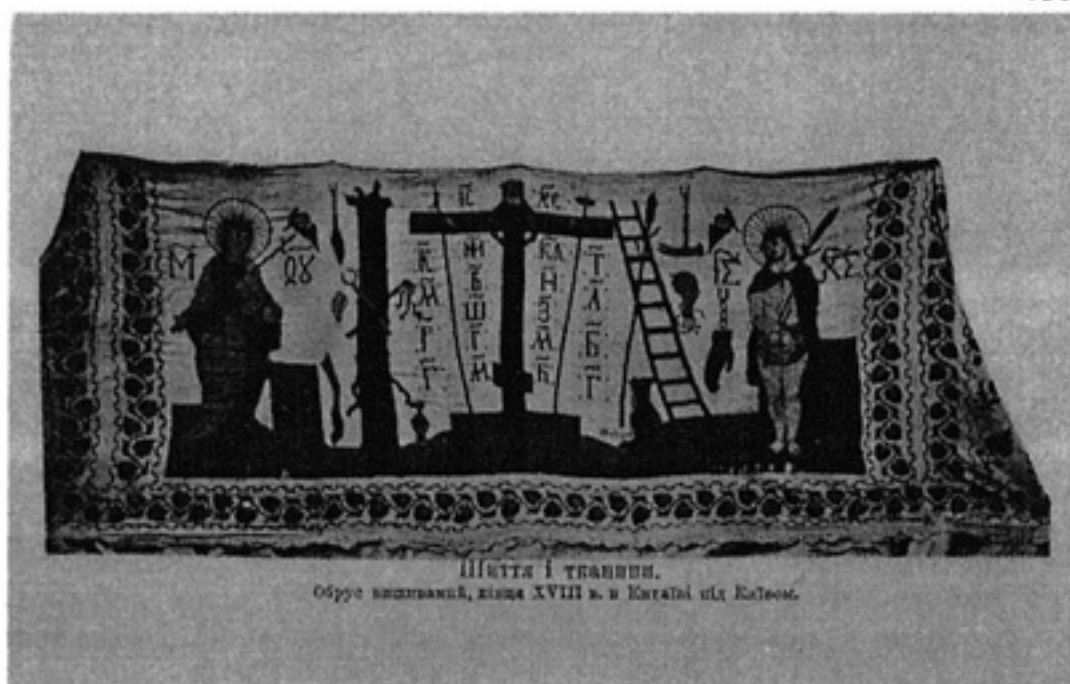

135

Шиття і тканнини.
Фелса Київської роботи 1748 р.
В Полтавському муз.

136

Шиття і тканнини.
Образъ висшнаний, кінець XVIII в. в Костелі сьв. Казімежа.

138

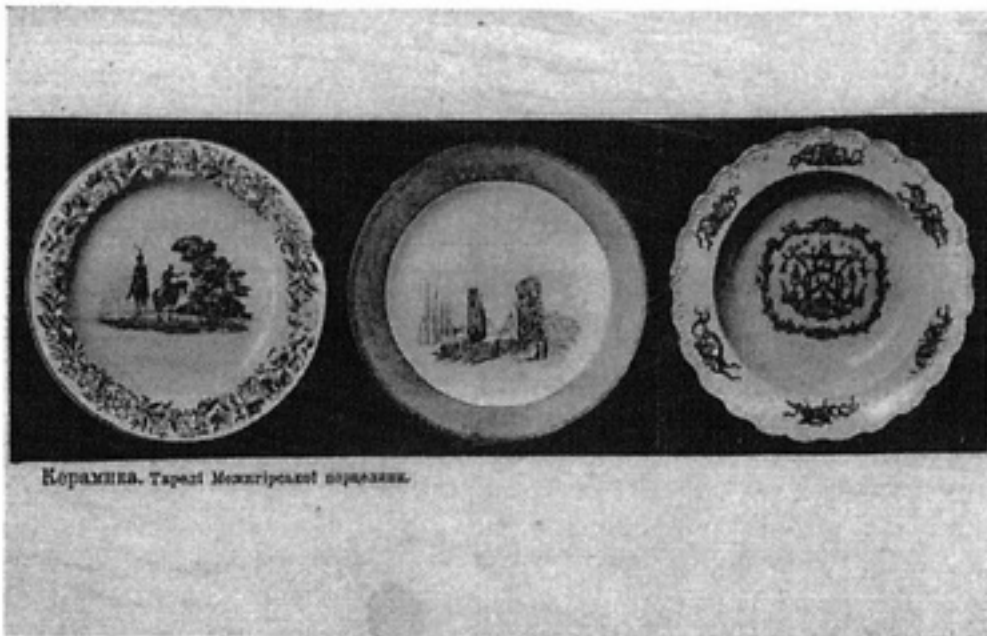
140

141

143

Корамна. Фарел Межгірскат порцелан.

149

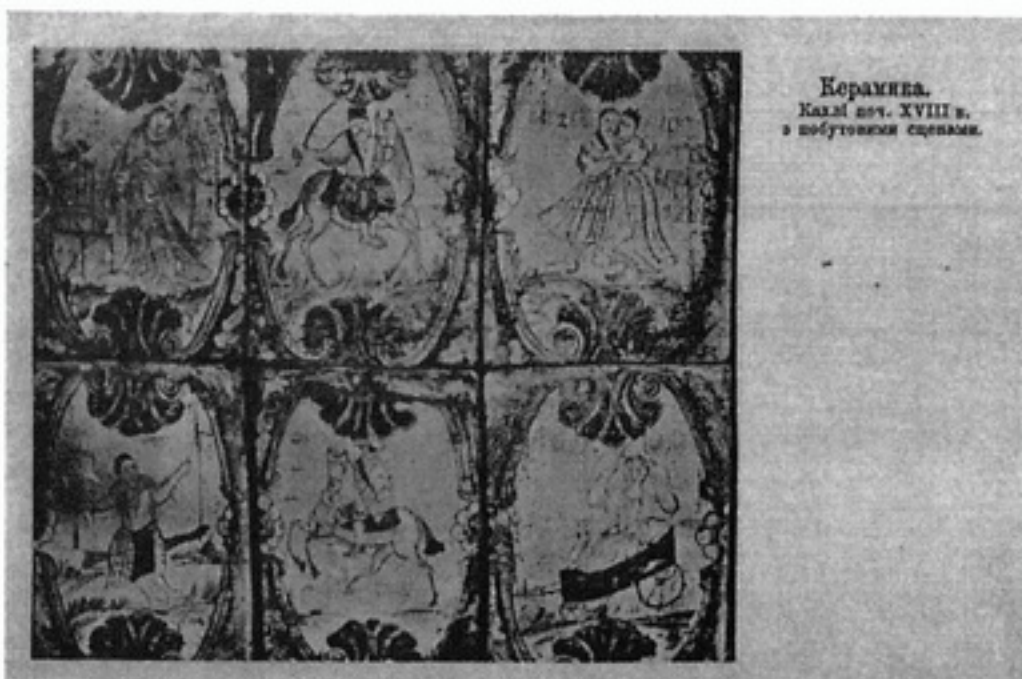

Боранка. Межгірскат порцелан.

150

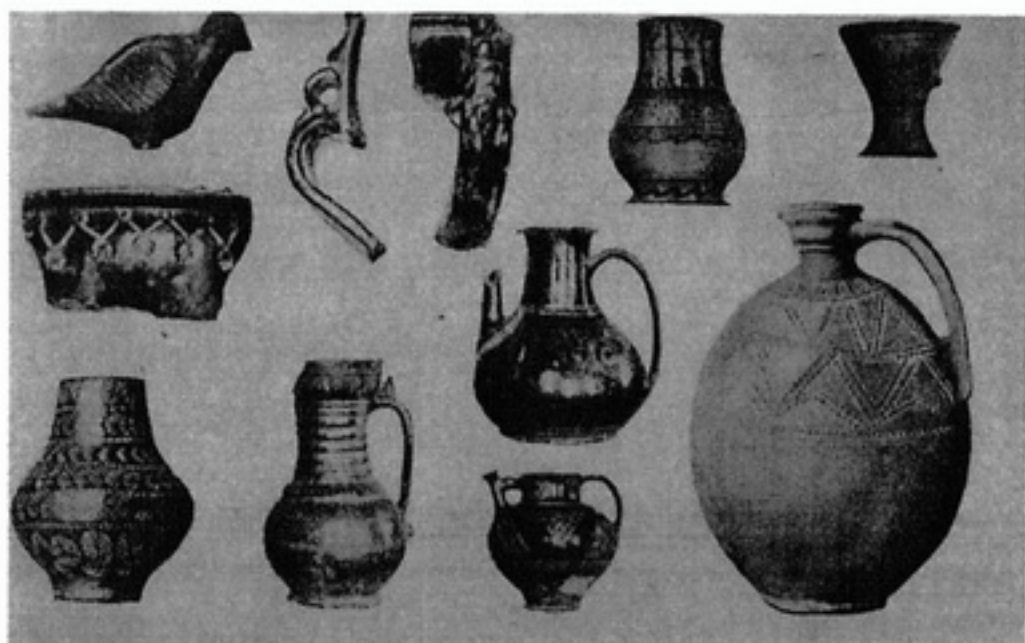
151

152

157

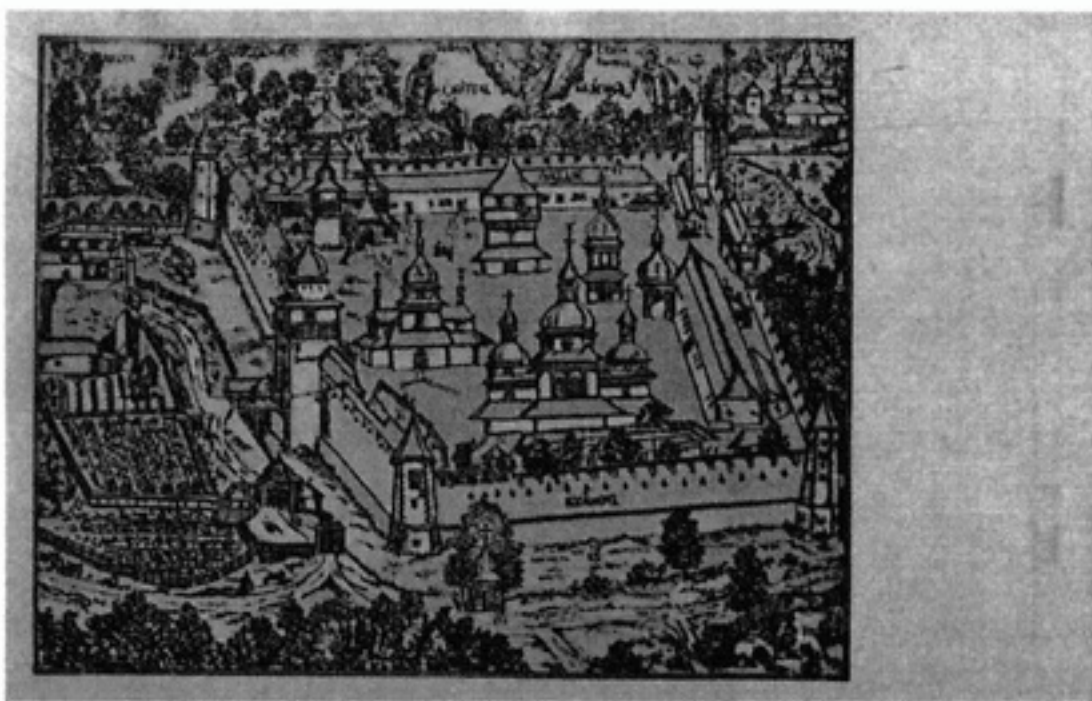

158

Штихи, серия II.
Штих Вос. Стрѣльцоваго в книги Максимовича
„Путь Креста Господня“ Новгорода 1719 г.

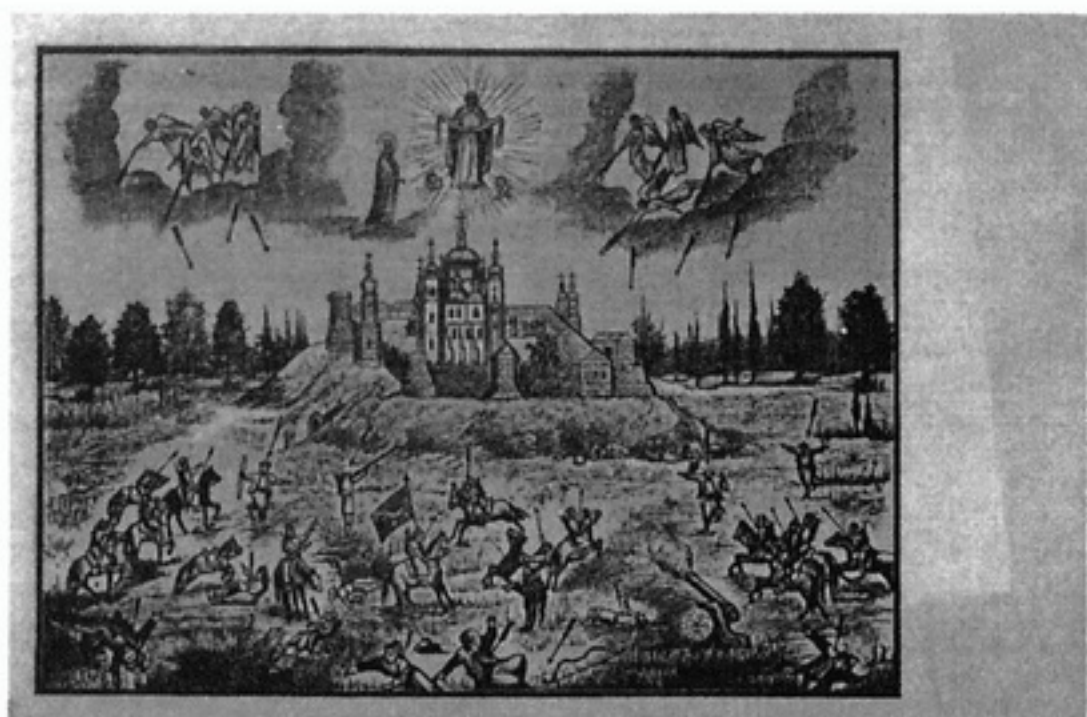
167

168

169

170

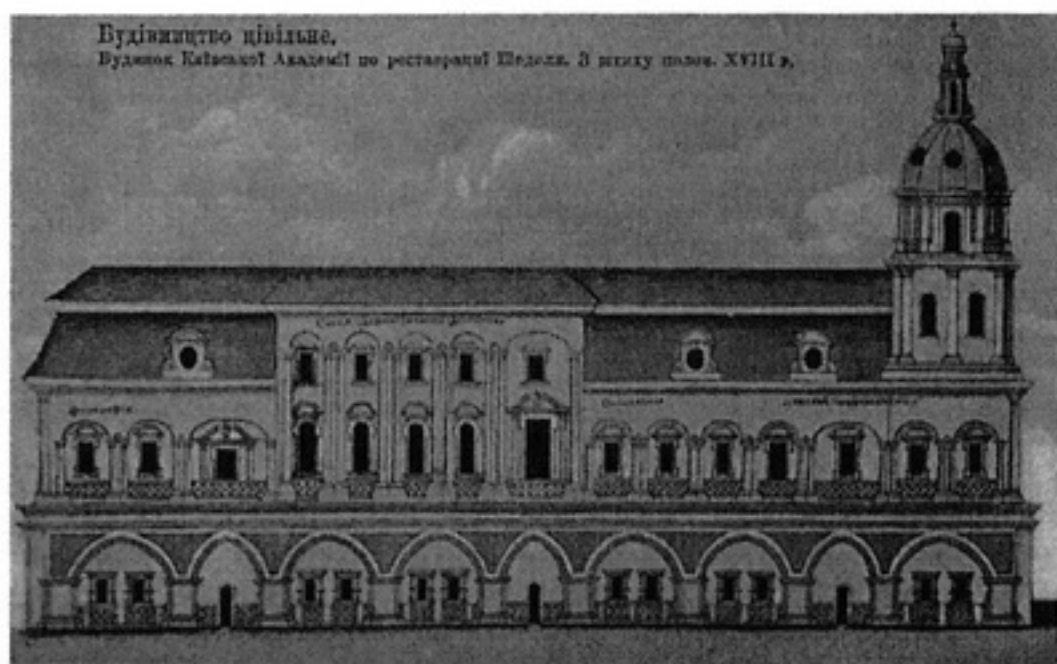
173

176

178

182

183

185

Будівництво цивільне. Будяк в Коростанові на Возні.

187

Будівництво цивільне.
Заїзд в Фельштині на Пол.

188

192

Ікони, серія II. Іс. Христос в Поділах. В Київському музеї.

194

197

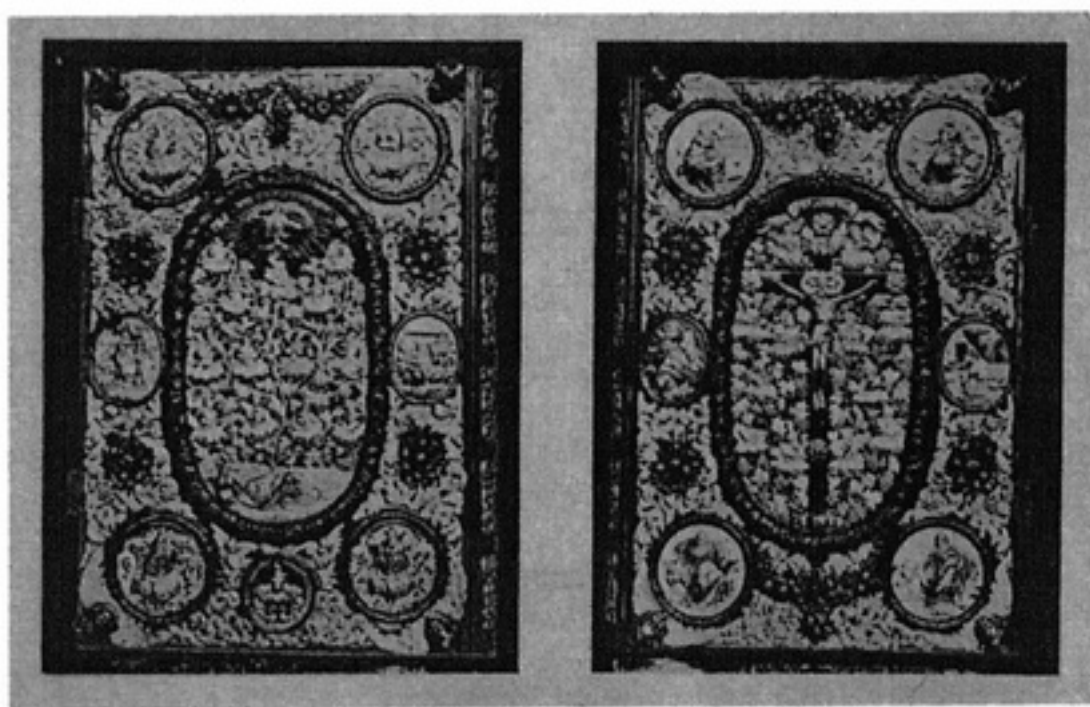
Ікони, серія II. Слабкіше розмальта XVIII в. в Київському муз.

202

Ікони. серія II. Апостоли роботи худ-
Мислаєського в Вологодці, Київ. пов. XVII в.

203

205

Металеві вироби.
Павук XVIII в. в Київській Софії.

206

Металеві вироби.
Золота медалі в портр. і гербом кн. Василя Костянтина Острозького.

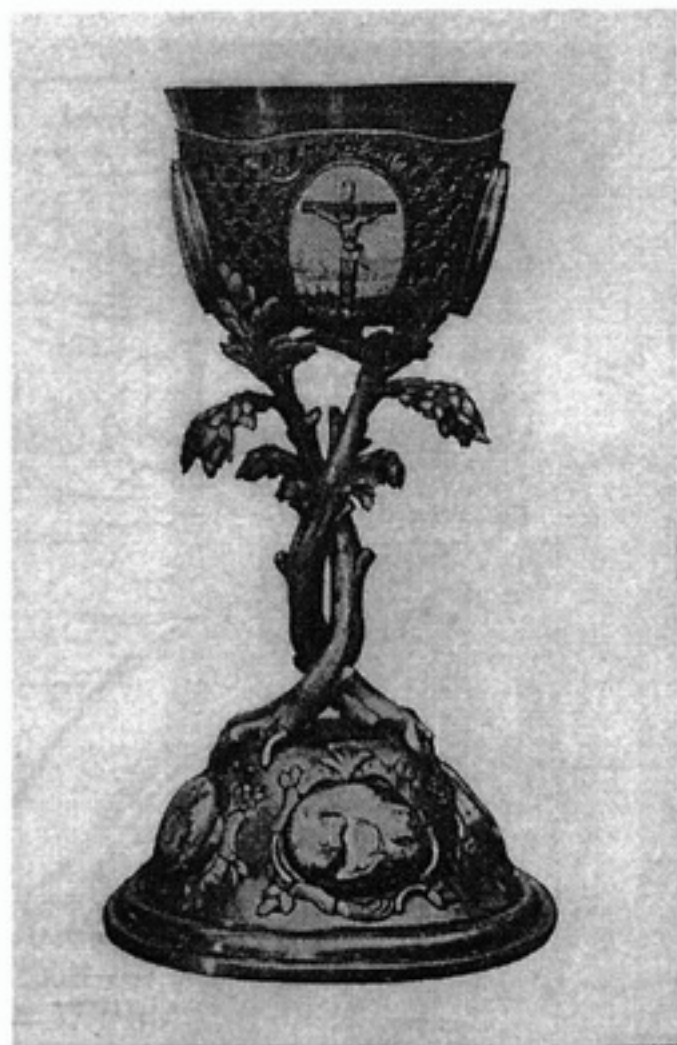
208

210

213

214

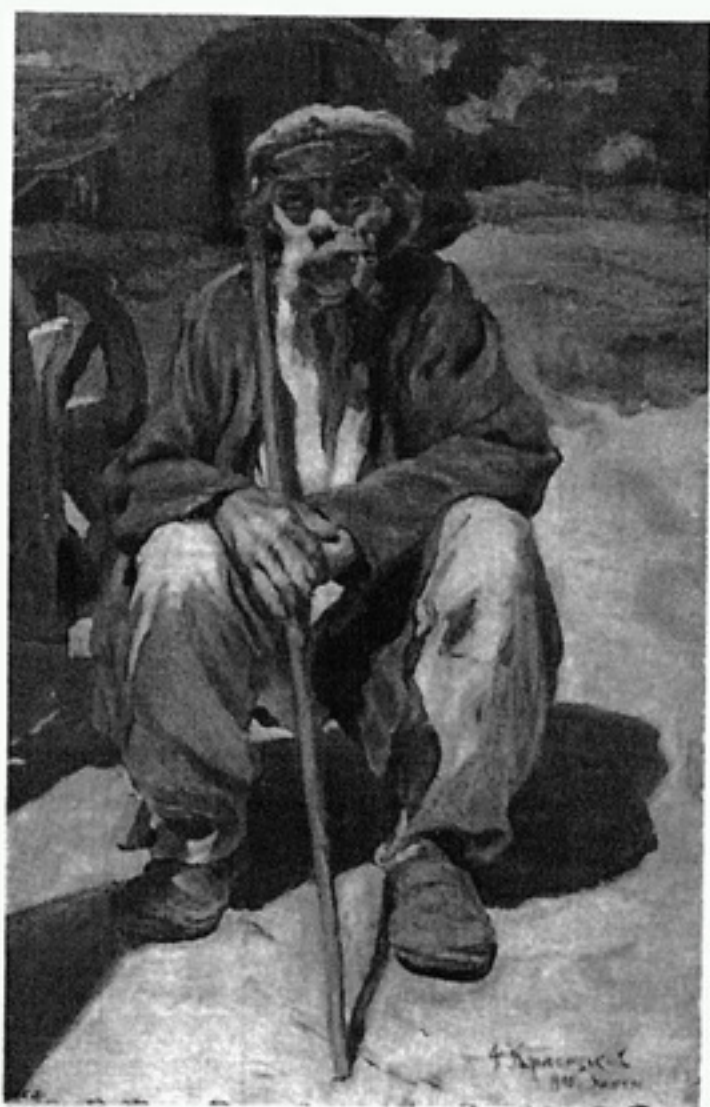

215

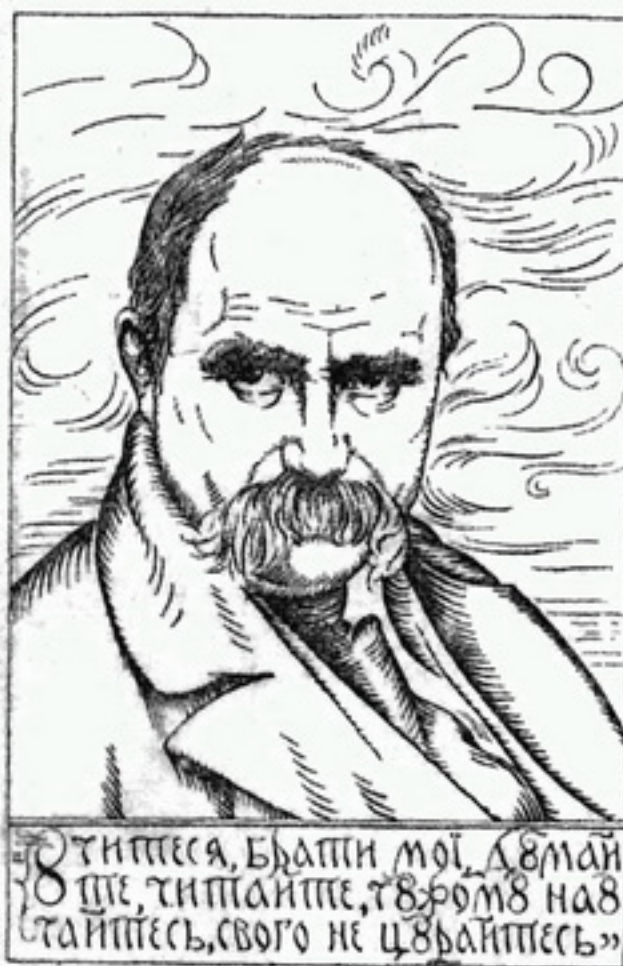

Металлові вироби.
Дар Гетам. Мозаїка на
Свяжій Грібі в Єрусалимі

216

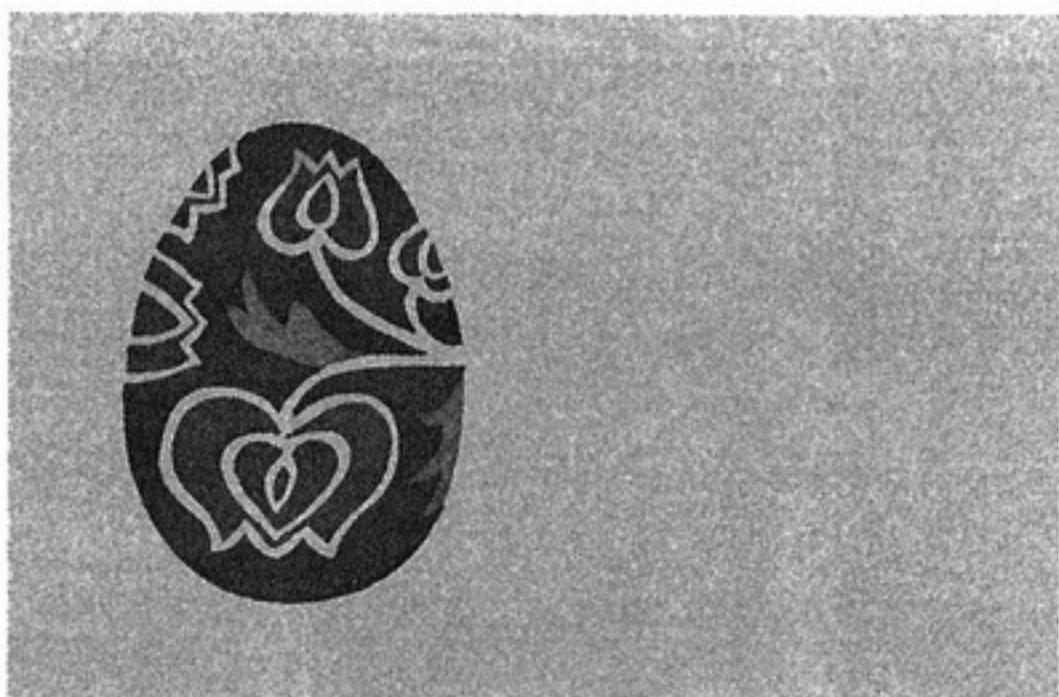
217

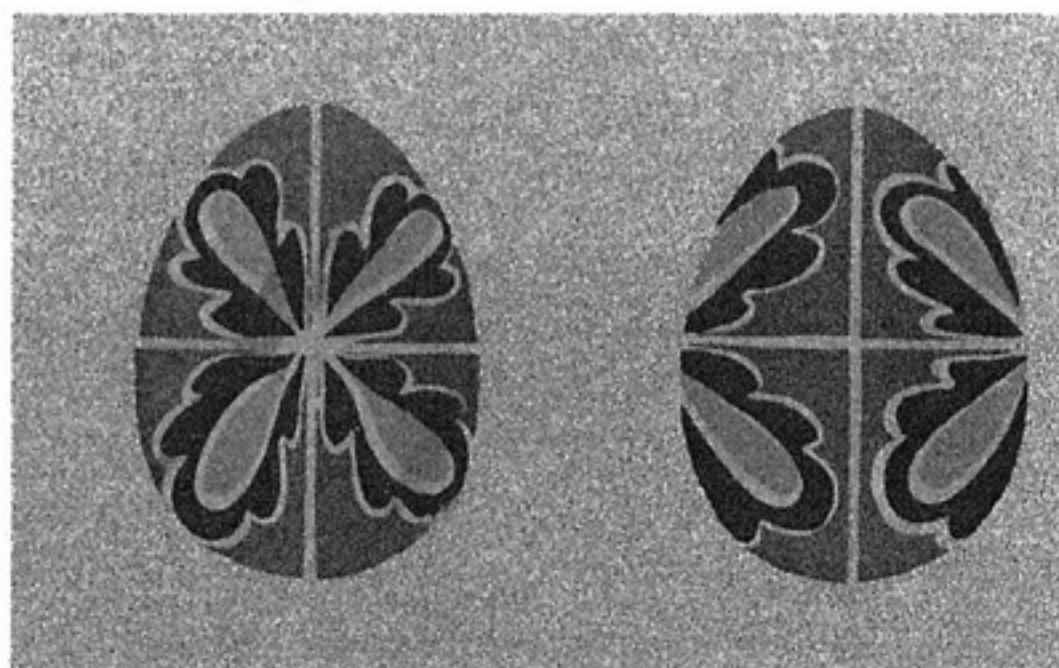
«Диттєся, брати мої, а змай
до шє, титпайтє, тв ромд над
стайтєсь, свого не цвбайтєсь»

140 НОВ. ВІСНИК ПІЛІСНИЦЬКОГО, А. С. 1911

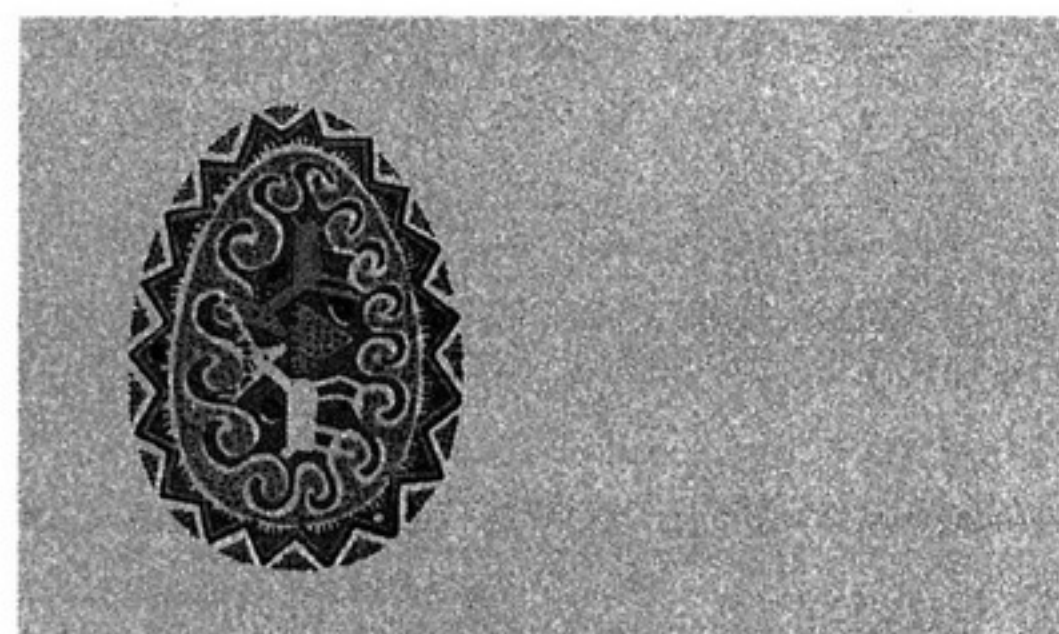
218

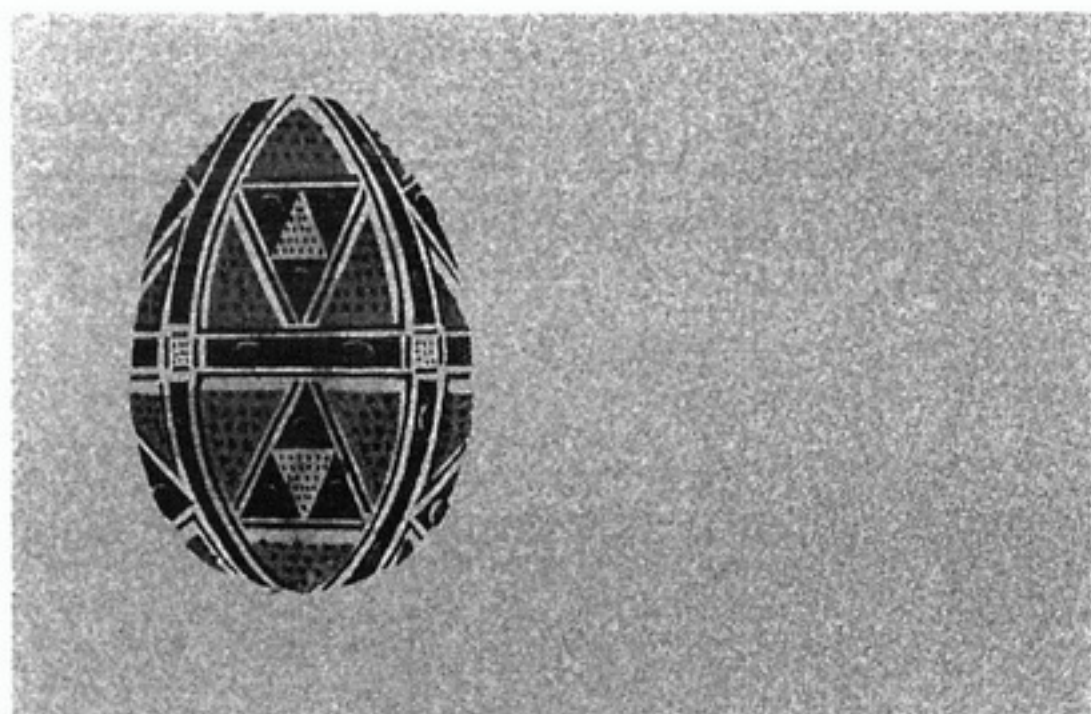
221

224

227

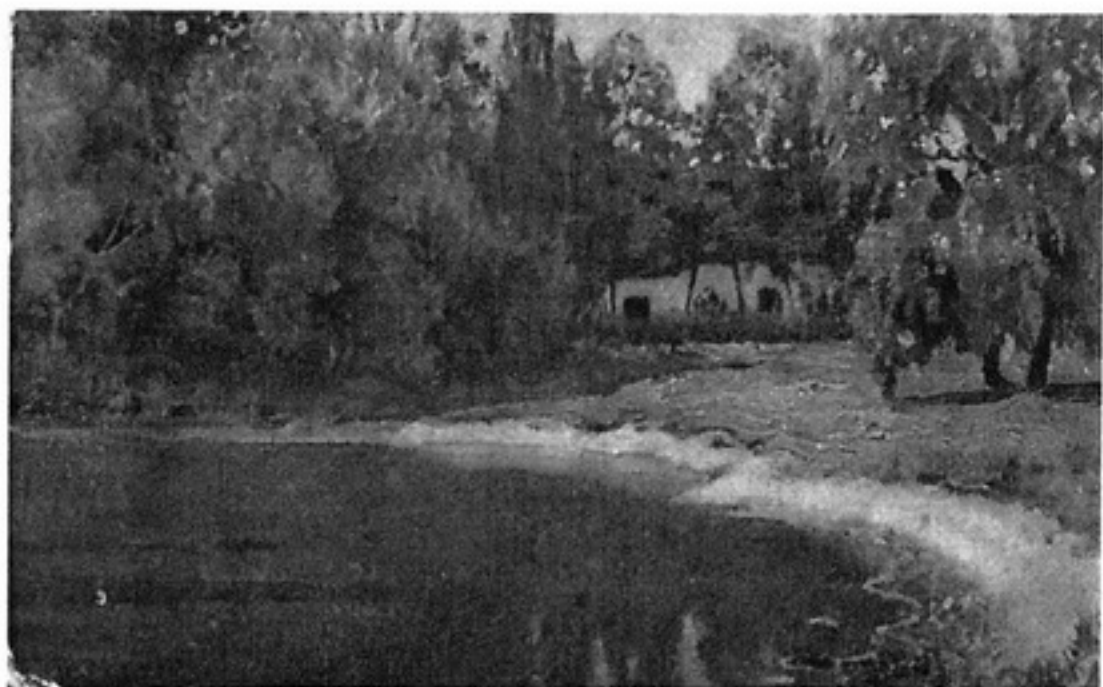
229

230

231

232

235

236

238

239

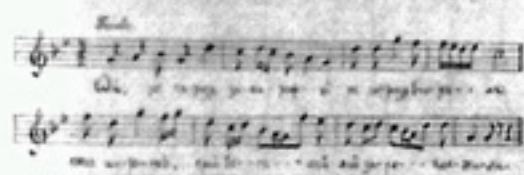
236

238

239

243

244

245

246

247

248

249

250

An illustration of a person sitting on a rocky ledge, possibly a hermit or a traveler. Below the illustration is a musical staff with the following lyrics:

3. Чи ти не вийшовши ти в
 - історію історії історії історії

251

An illustration of a person riding a horse, possibly a warrior or a messenger. Below the illustration is a musical staff with the following lyrics:

3. Чи ти не вийшовши ти в
 - історію історії історії історії

252

Три сестриці.

An illustration of three women in traditional dress standing in a field. Above the illustration is a musical staff with the following lyrics:

3. Чи ти не вийшовши ти в
 - історію історії історії історії

253

Ой, на п'ятьом гурті.

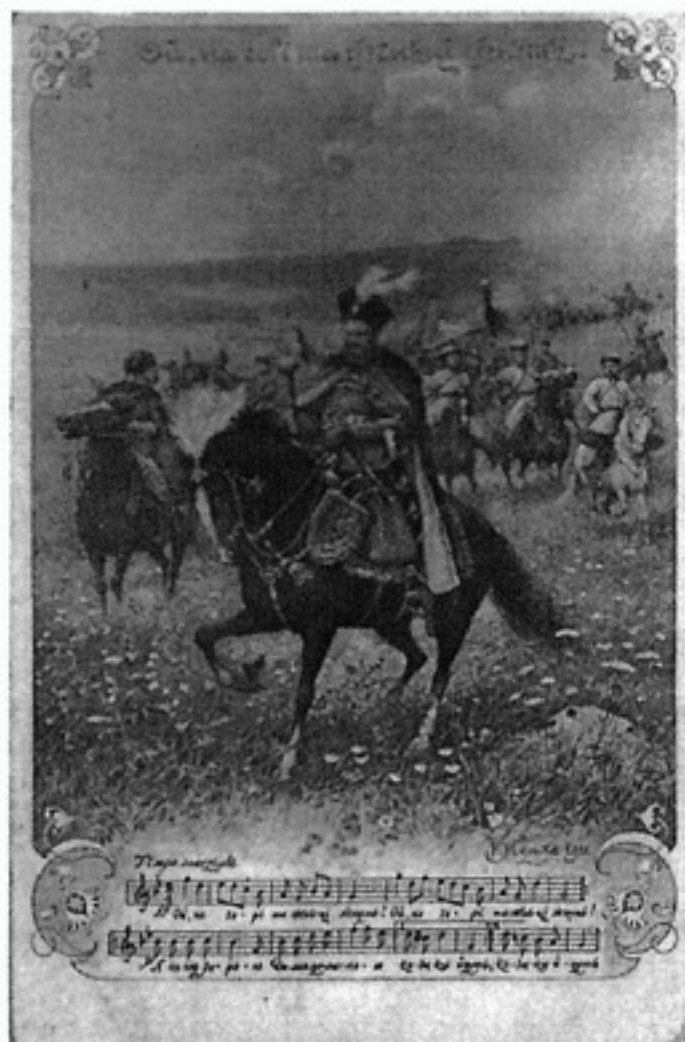
An illustration of a person riding a horse, possibly a warrior or a messenger. Below the illustration is a musical staff with the following lyrics:

3. Чи ти не вийшовши ти в
 - історію історії історії історії

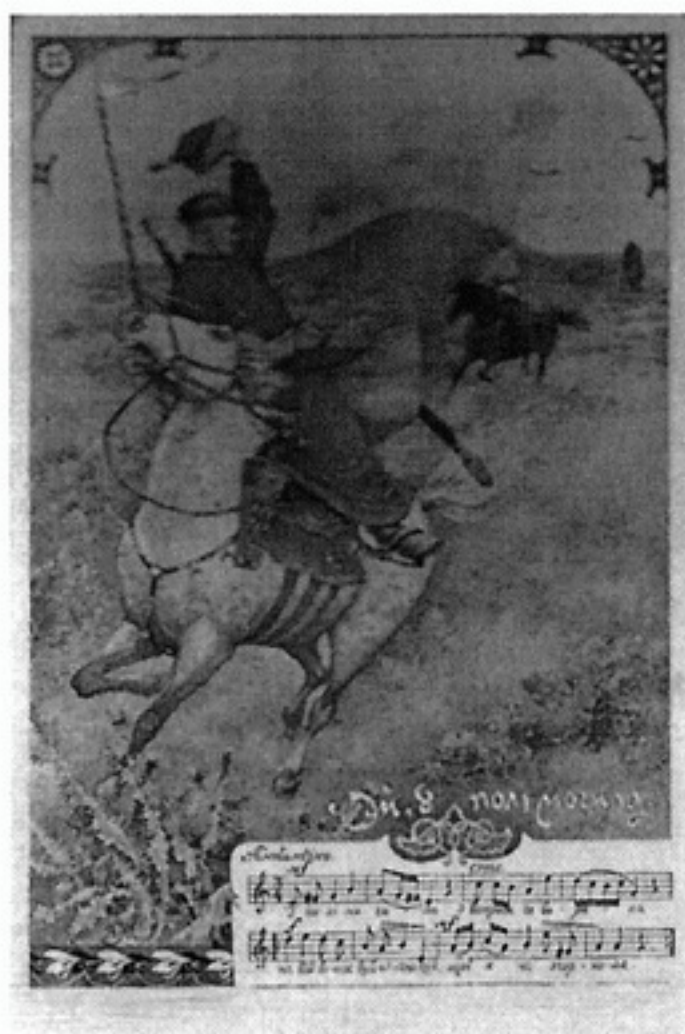
254

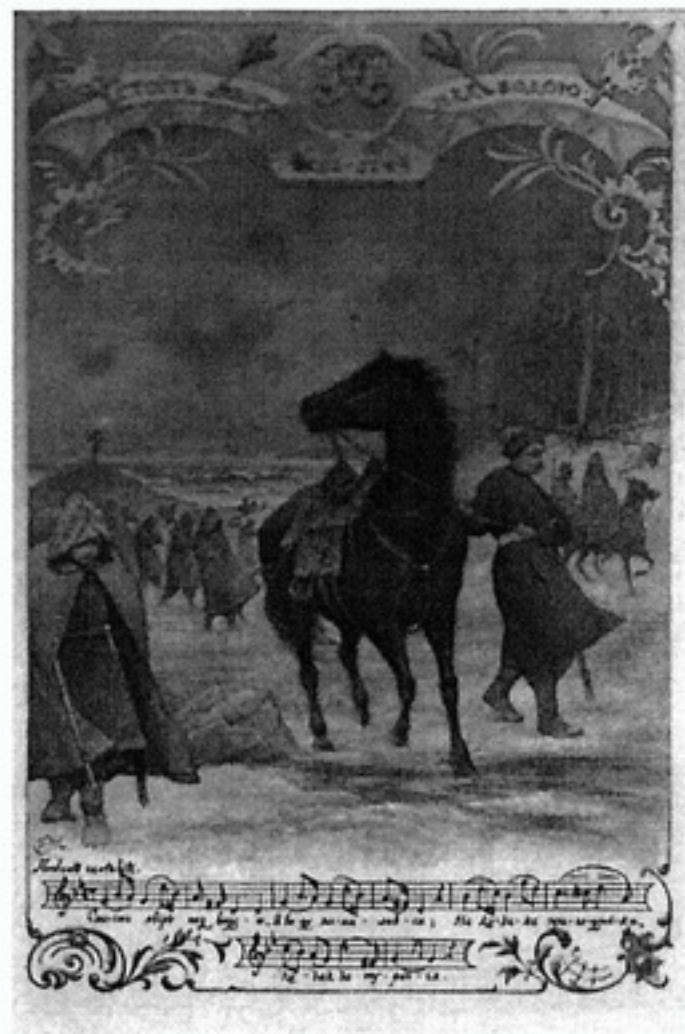
255

256

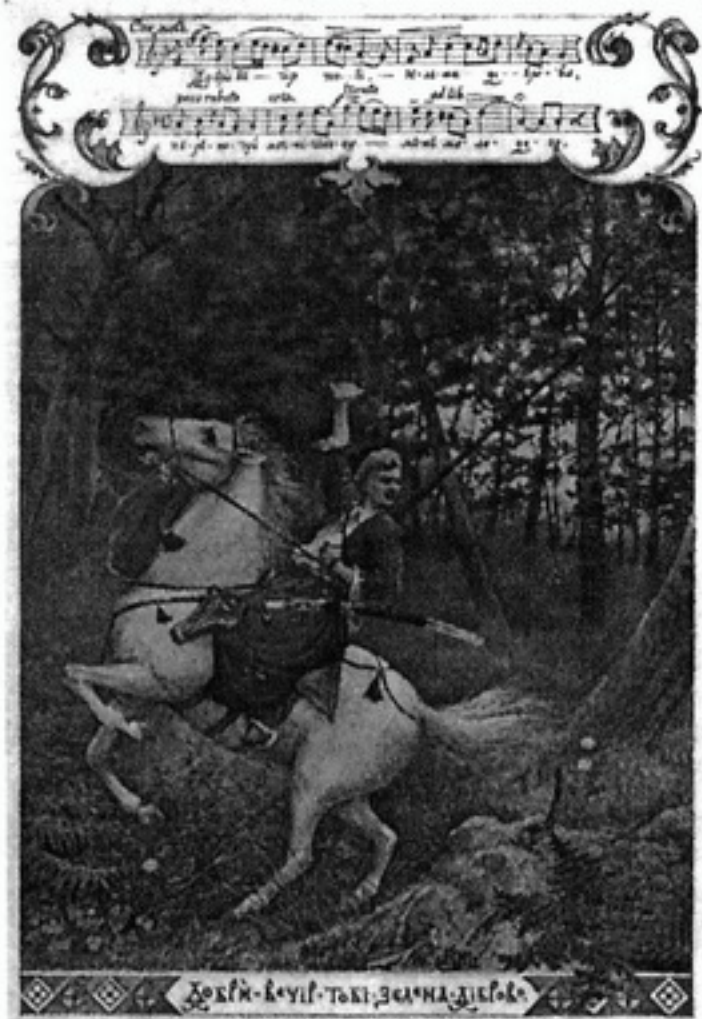
257

258

259

260

261

262

263

264

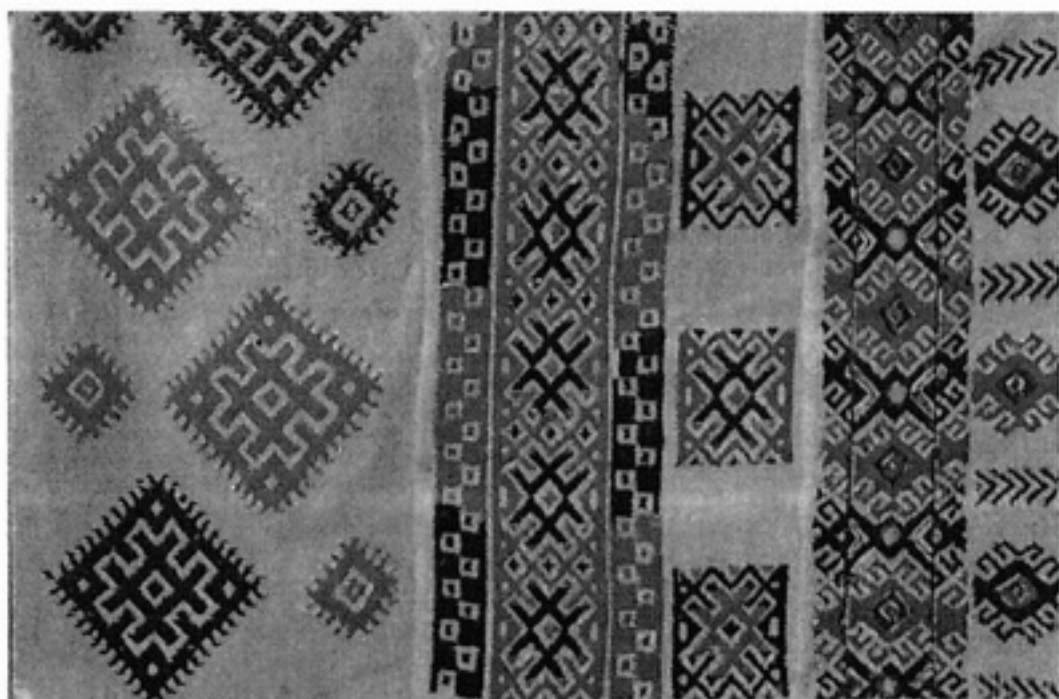
266

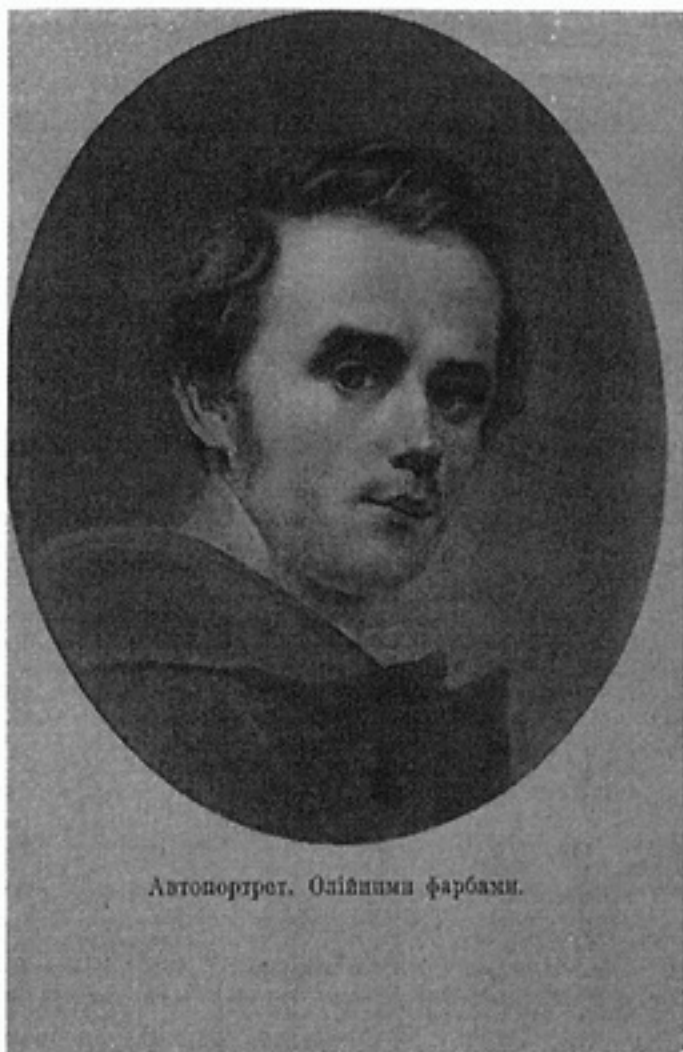
272

277

280

Автопортрет. Олійними фарбами.

282

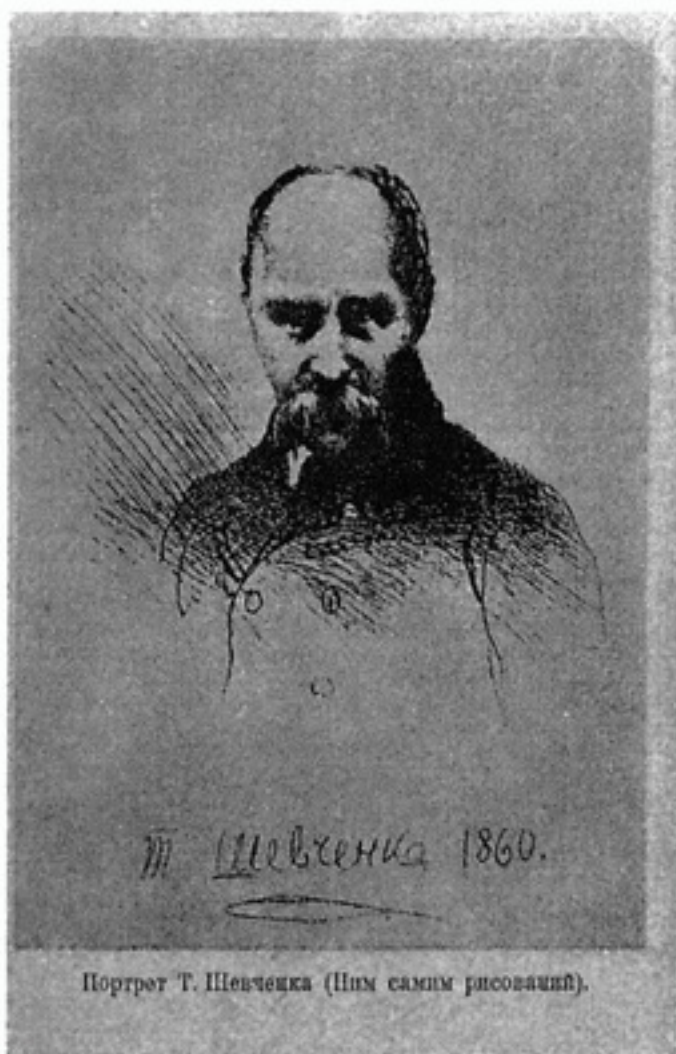
Автопортрет із свічкою. Офорт 1860 р.

283

Автопортрет пером із 1843 р.

284

Портрет Т. Шевченка (Шим самим рисованим).

285

Автопортрет Шевченка. Офорт 1860 р.

286

Л. Кочубей. Олійними фарбами.

287

Масвська (Т). Олійними фарбами. 1843 р.

288

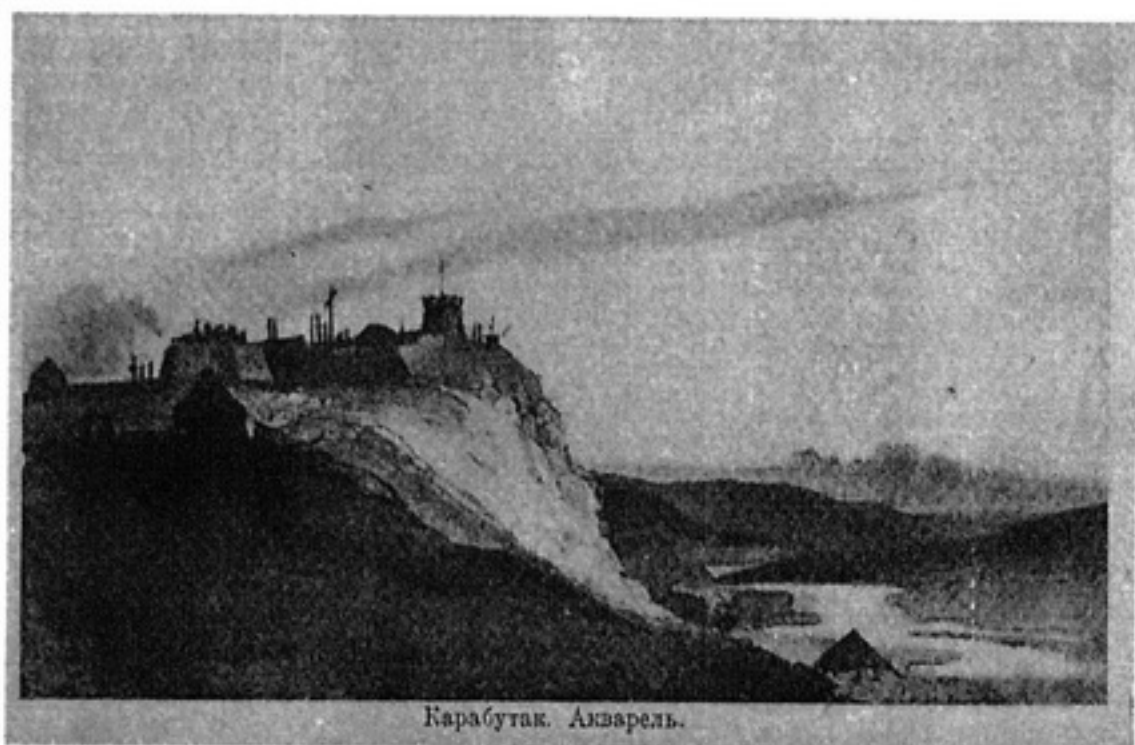

Бабуся з хлопчиком. Олівцем.

289

290

299

Новопетровський форт із боку моря. Акварель.

301

Джан-гіс-агач. Акварель.

304

Влашпоручні сфорта Т. Шевченка.

Николай И. Орловский в Колоде.

Верба.

316

317

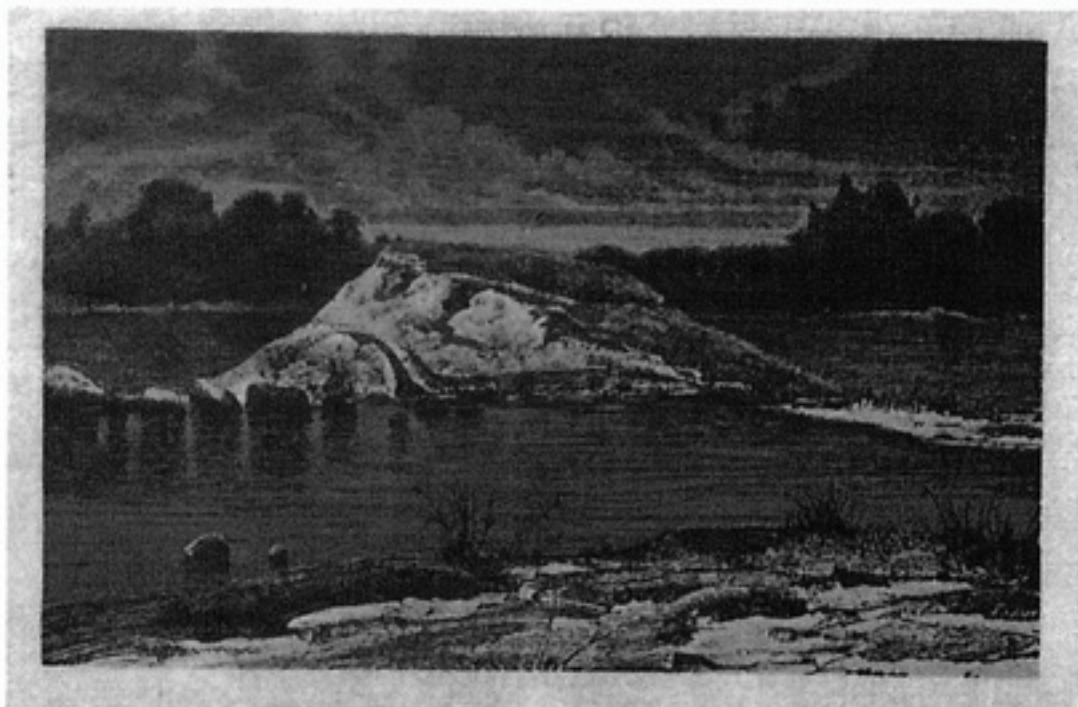
320

324

325

326

328

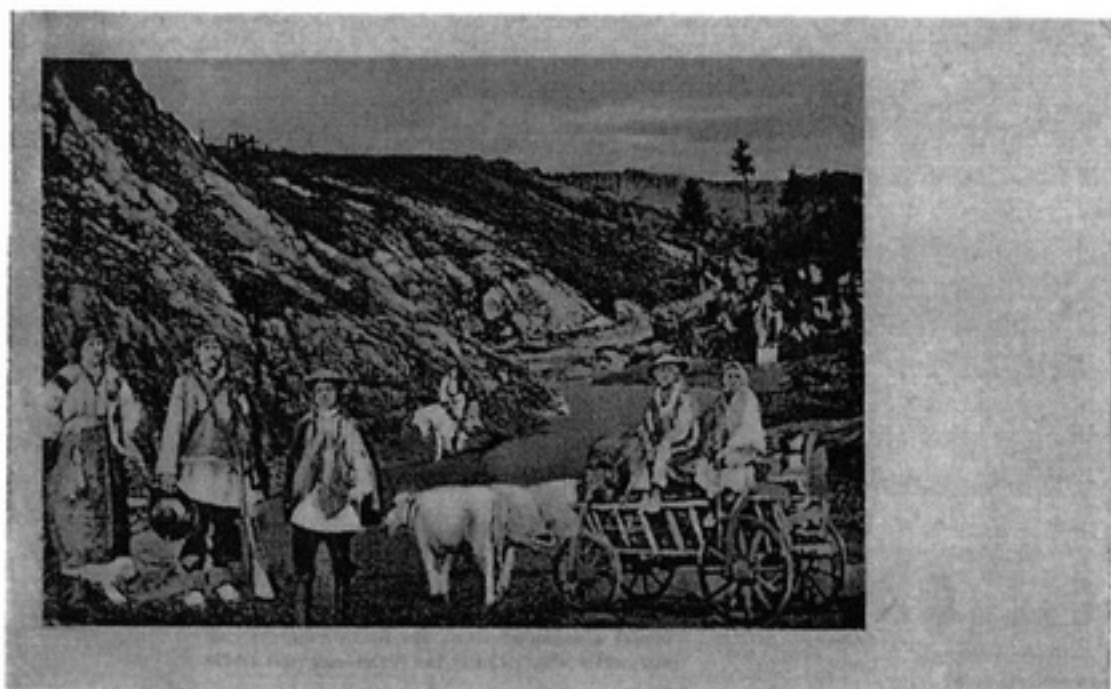
329

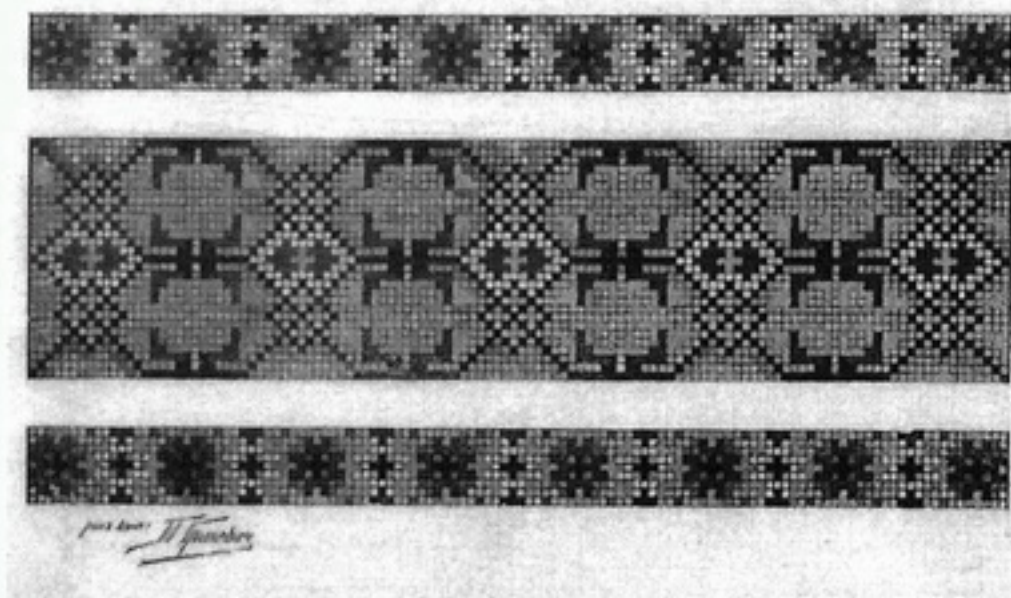
330

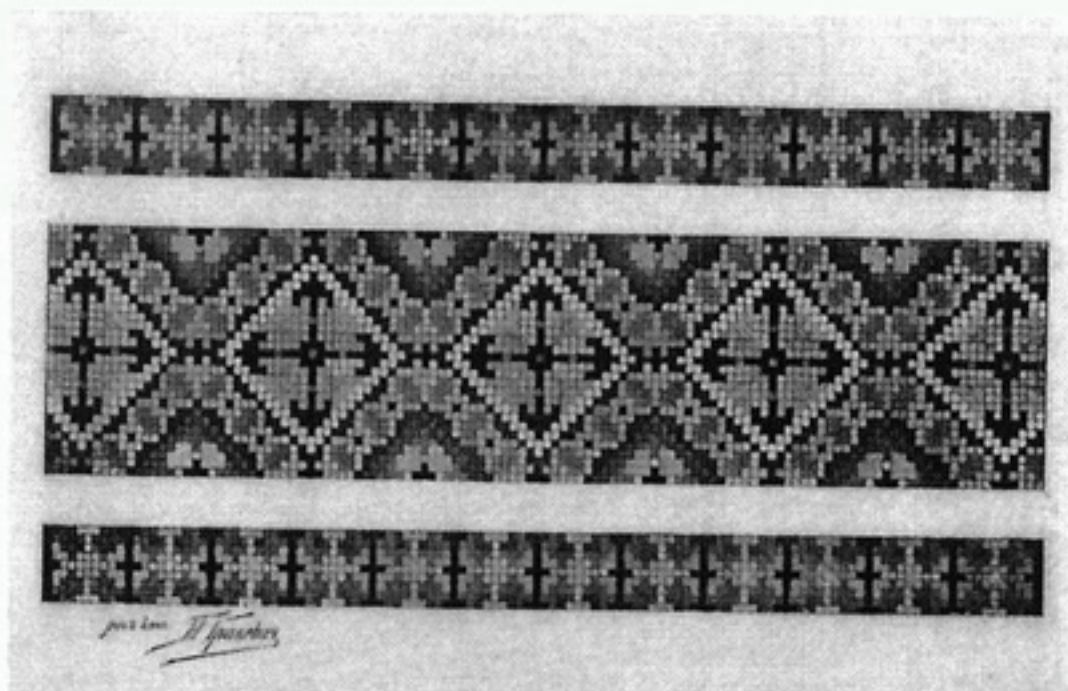
332

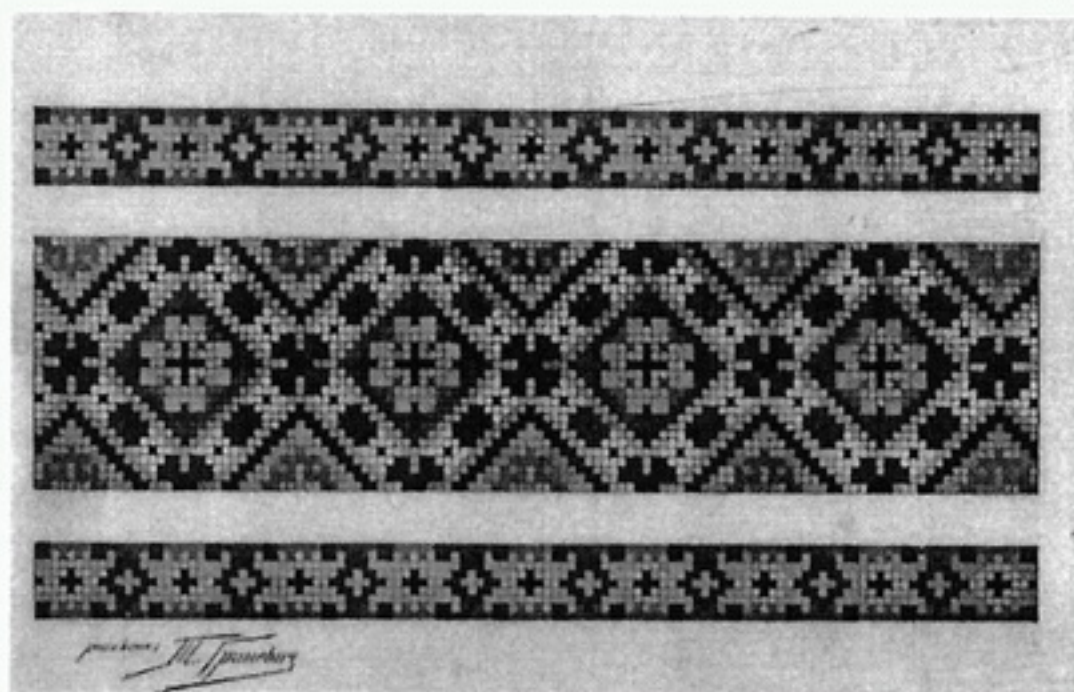
335

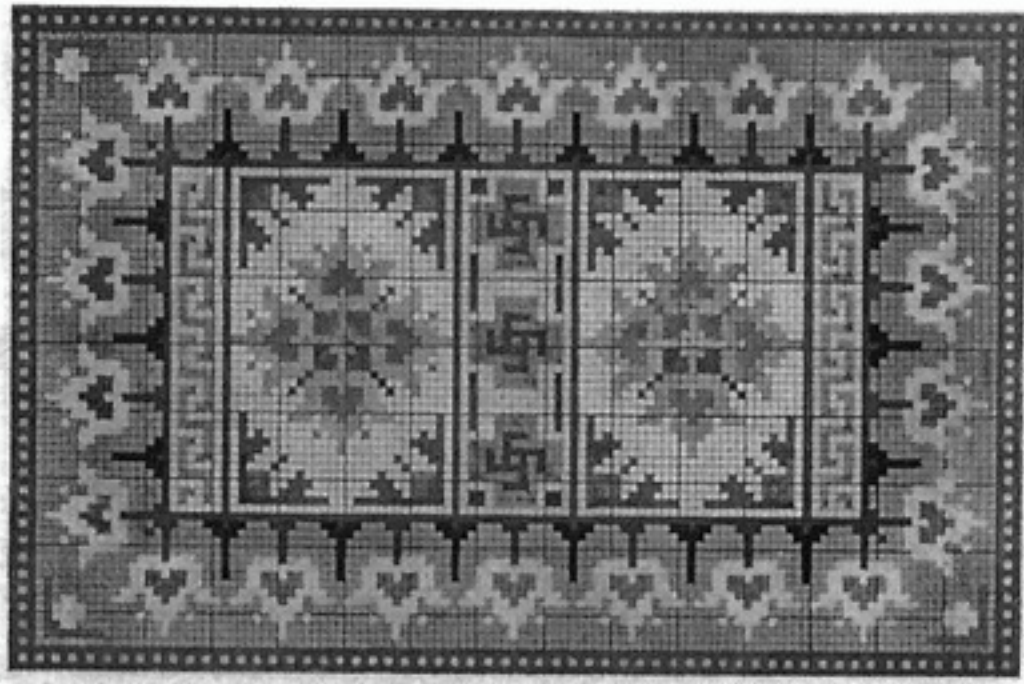
337

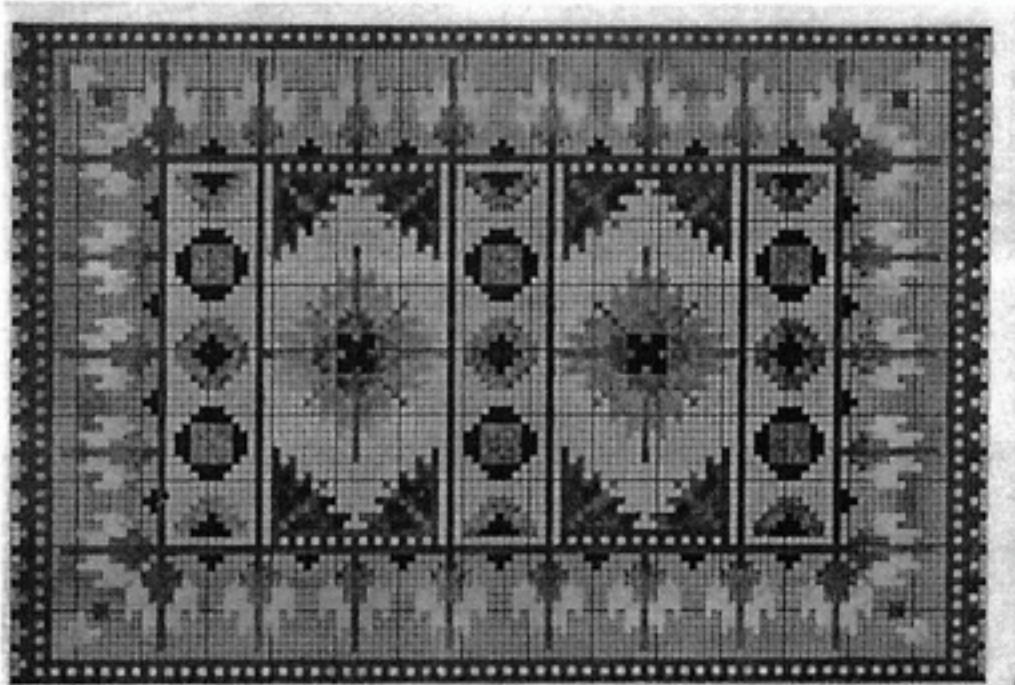
340

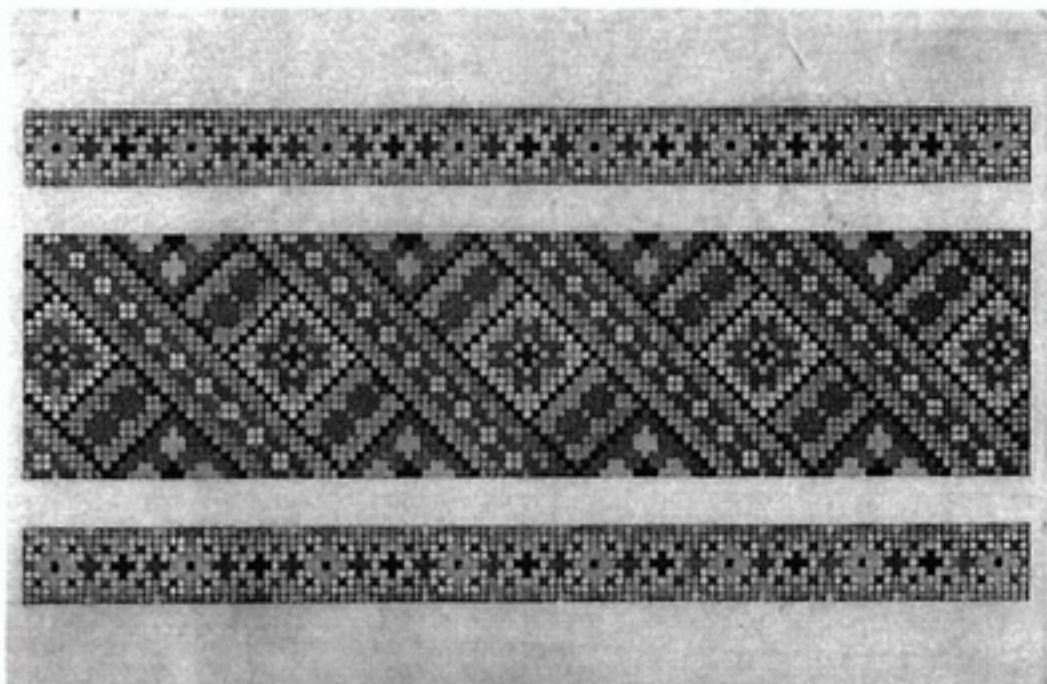
343

347

349

350

Яр. Пестрак: Сабітны ласкі.

354

Яр. Пестрак: Вельможы срыгані.

355

Яр. Пестрак: Абавязаны поветалом.

356

358

Іван Нечуй-Левіцький

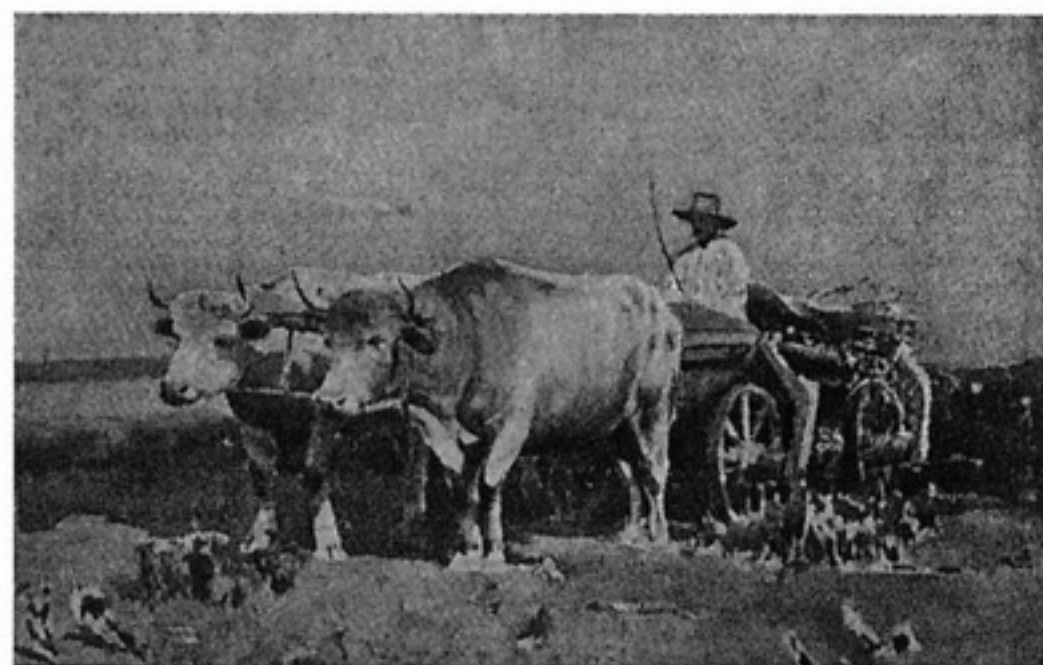
359

360

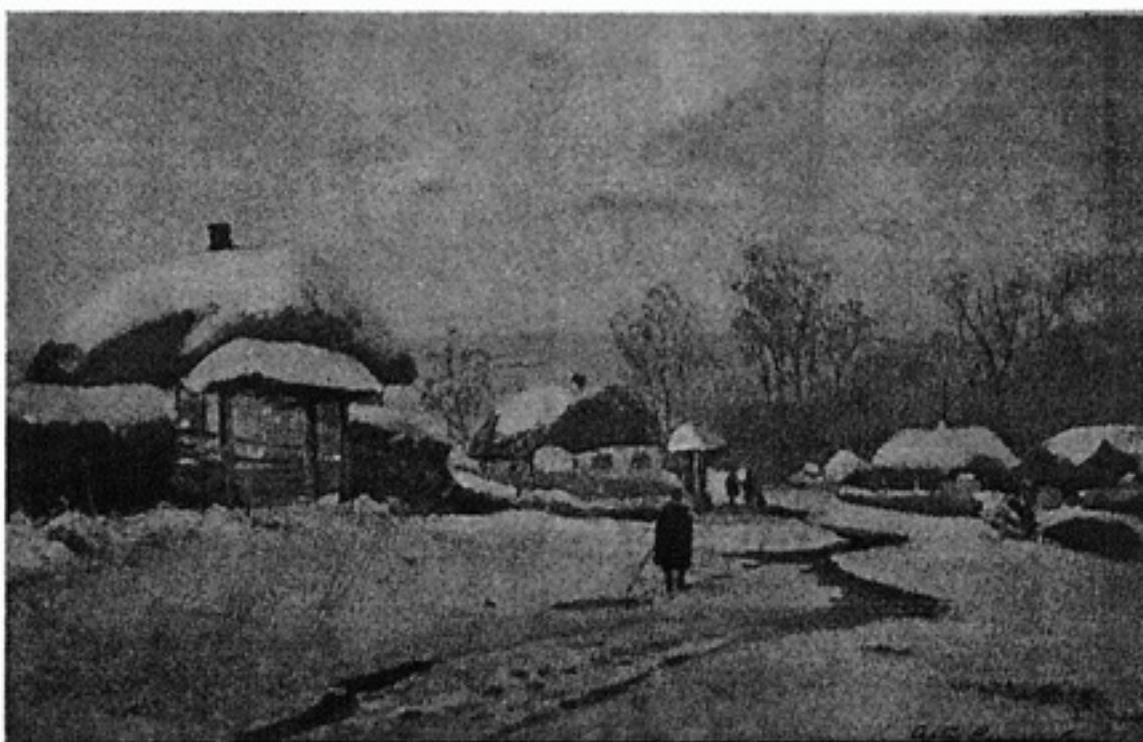
361

362

367

369

372

373

374

Т. Г. Шевченко (1814—1861)
Казна
Оригинальный офорт жюста № 4128.

Т. Шевченко
Corte populaire
Gravé à feu-faite.

354

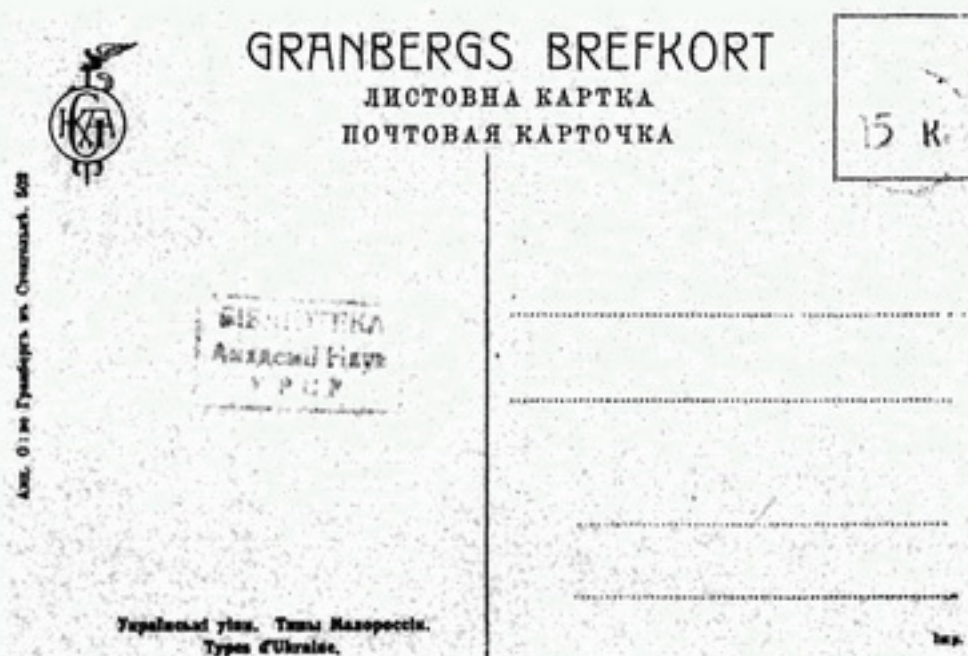

376

ЗВОРОТИ ПОШТОВИХ КАРТОК

7. «Окопородиський псалом» (на Полтавщині).

Український
артіст-малює
Амвросій Ждиха.
Малює до
українських на-
родніх пісень.
Peintre Oucrainien
Amvrosij Jdaha.
Illustrations aux
chants populaires
oucrainiens.

1.

Видавництво „Час“ у Києві.

ЛИСТОВНА КАРТКА.
Почтовая карточка. — Carte postale.

Місце
для
марки.

Місце для листа.

Адреса.

*Жертуйте на пам'ятник
Т. Шевченкові у Києві!*

БІБЛІОТЕКА
УРСР

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.
CARTE POSTALE.

МІСЦЕ
ДЛЯ
МАРКИ.

МІСЦЕ ДЛЯ ПИСЬМА | МІСЦЕ ДЛЯ АДРЕСА.

Формат Р. Висота. Сад. в. Радом. 28

ЛИСТОВНА КАРТКА.
Почтовая карточка. — Carte postale.

Місце
для
марки

Місце для листа.

Адреса.

*Жертуйте на пам'ятник
Т. Шевченкові у Києві!*

Склад Краєвий „ЧАС“
Київ, Театральна площа, 48.

Українське старовинне
видавництво та марков.

Центральна
наукова бібліотека
АН УРСР
Лист № 197
№ 21

Four horizontal dashed lines for writing the address.

ПЕРЕЛІСНИЙ ЛИСТОК.
Открытое письмо. — Karta korespondencyjna.
Dopisnice. — Dopisna karta.

БІБЛІОТЕКА
Академії Наук
УРСР

Фотій Красицький.
Дід

S. I. N. 5

Four horizontal dashed lines for writing the address.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО
CARTE POSTALE

Для писем

Для адреса

В. Е. МАКОВСКИЙ.
Дочата
V. MAKOVSKY.
Filiettes

Издание украиноведов
А. В. МАКОВСКОГО
и А. И. ЛАЩЕННИКОВА

Смладь изданія:
С-Петербург, Невский ул.
домъ № 33. Школа живаго
украиновѣда А. В. Маковскаго

Центральна
наукова бібліотека
АН УРСР
Лист № 197
№ 12

Four horizontal dashed lines for writing the address, with a rectangular stamp area in the middle containing the number 1861.

1814 1914

В ПАМ'ЯТЬ
СТОЛІТНИХ
ТАРАСА ШЕВЧЕННА
відограв

РОКОВНИ
УРОДЖЕННЯ

Українське Драматичне Товариство „БОНІ“
7 ВІСЬМИ

в суботу, дня 14-го марта 1914 року

QUEEN'S HALL
SELKIRK AVE.

драму в 3-ох діях

Тараса Шевченка

НАЗАР СТОДОЛЯ

В другім акті відіграв хор
в супроводі оркестри

ВЕЧЕРНИЦІ

Весь дохід на будову пам'ятника Т. Шевченка в Київі.

ЦІНИ МІСЦЬ: \$1, 75, 50, 35, 25

Початок в годині 8.30 вечором.

380

ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО НАШИХ
ІНВАЛІДІВ

381

В ЄДНАННІ-СИЛА.

Братаймося, єднаймося
В товариство чесне,
Хай братерством, щирими
трудами
Вкраїна воскресне!

М. Драгоманов

...І настане той час, що в тобї,
краю мій,
Вже не знатимуть слова: неволя,
І у рідних стінах, і по рідних хатах
Пануватиме щастя та доля!

М. Зеров

383

В ЄДНАННІ - СИЛА.

До праці!

Прощі не стане в неволі нас парості,
Врешт до праці, брати!
Тоді зникне! За діло святе
Силою ми будемо йти.

Прощі не стане між людьми доречі:
Силою засміють владу,
Давило нас тоді долає худоба!
Врешт до праці берись!

Сілішко-ж, брати, до праці вставайте!
Час вступити, владі!
Діло і шана робітникам широкі,
Сором владішнім усім!

384

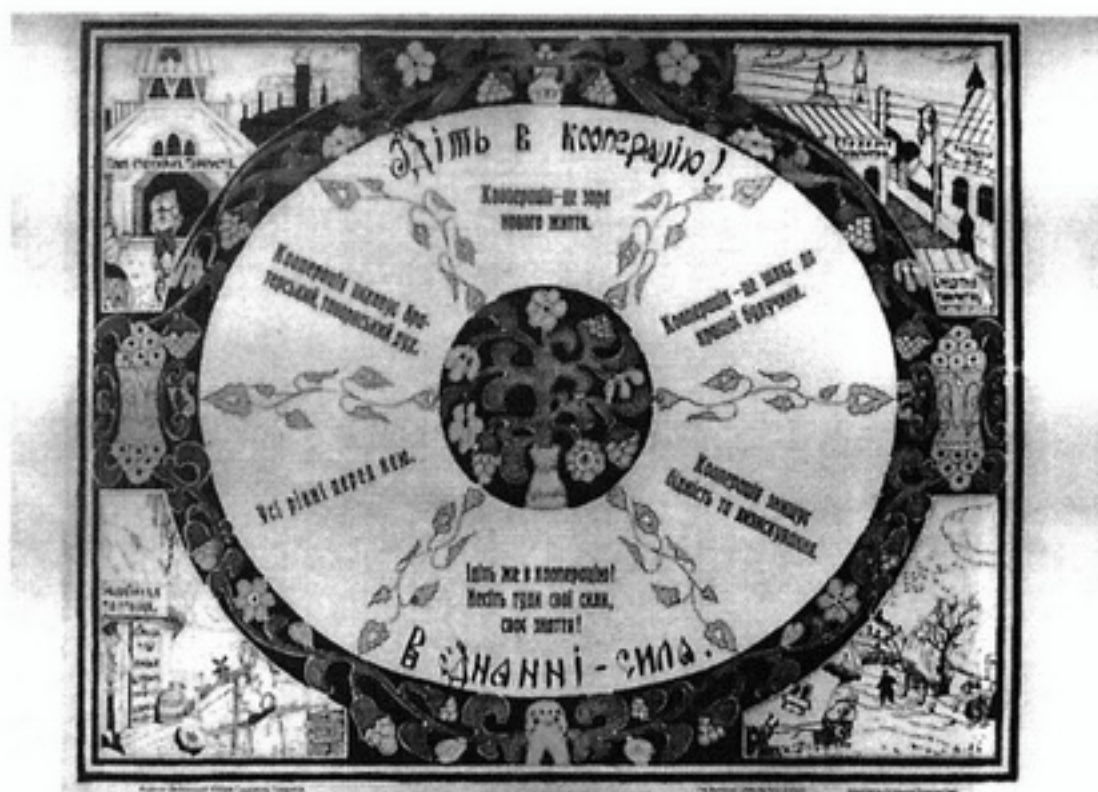
385

386

388

390

400

**Знітеся, брати
мої!
Дивіться, читайте,
і чужим нас
чайте,
Нікого не цу-
ривайтеся.**

ВІСНИК ДНІПРОВСЬКОЇ РАДИ.

394

**Ті, брати мої, хто
Володів на Дніпрі,
Що за вас, брати мої,
От на курені востраї,
Не біжить і не черкає,
Біжить ти до біжить,
Майуть руки мовчки,
А вуха, бач, з кірпачей
Вони мовчать...**

**Мі, дірчоті-дирчоті,
Гай вам вас гуркоті,
Во не сироті вас смикоті,
Наді вамо курені / тина,
Місто і курені, урочі тина,
Що талку і в димотині,
Во до сироті-дирчоті,
Тоді ставити не пробіти,
А тому вамо мовчоті
Висмикотіть до біжить.**

Володів на Дніпрі... (Small text block, partially illegible)

Тому не мовчоті мовчоті... (Small text block, partially illegible)

397

**заводьте
ХАТИ-ЧИТАЛЬНІ**

Володів на Дніпрі... (Small text block, partially illegible)

402

УКРАЇНСЬКА СОЦІАЛІСТИЧНА РАДЯНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Прогляньте умі єдині, провідник!

ЦАР, ПІП ТА КУРКУЛЬ.

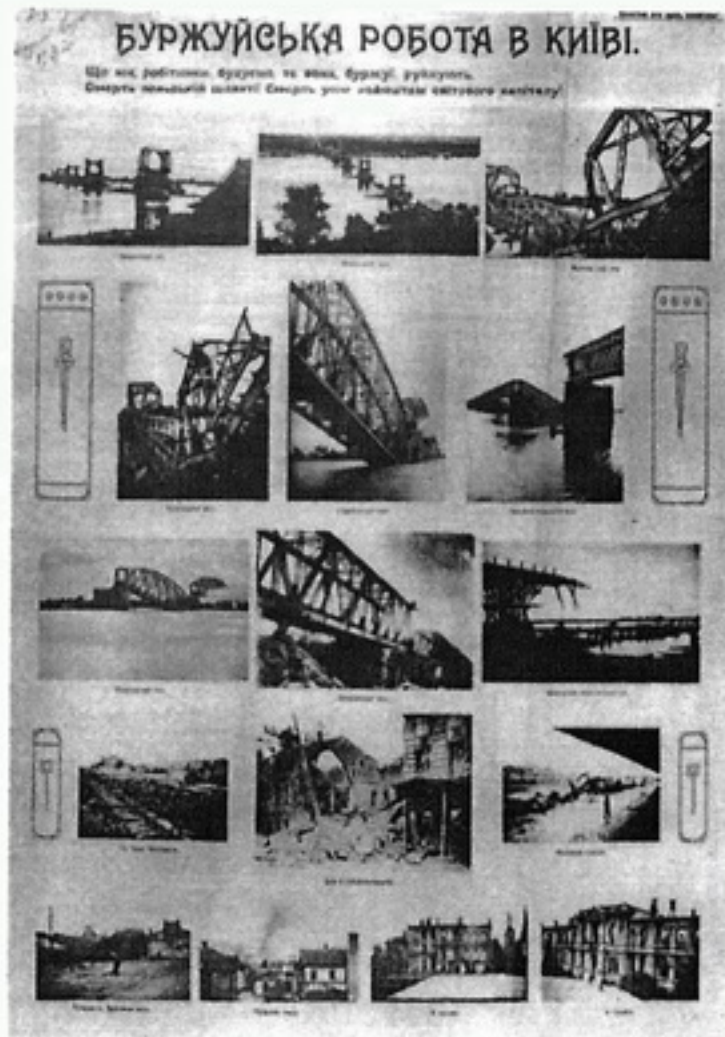
Куркуль... (Small text block, partially illegible)

Піп... (Small text block, partially illegible)

Цар... (Small text block, partially illegible)

Володів на Дніпрі... (Small text block, partially illegible)

412

413

414

415

354

418

ДАЙ ХЛІВА РЕВОЛЮЦІЇ!

ЛЮДИ! УРІВІТЬ СІДІ ДАКО ПІСЯВІ, ЧИ ПОПРАЦЮЙТЕ ЖЕ ТИ ДАКОШЕ? АБИ ТИ ДУЖАКО РОЗПОРАДІВІТЬСЯ І ПІВІТИ БРОДУМІЙ ТОВАРИШУ!

ПЕРЕД ТОБОЮ ДВА ГОСУДАРСТВА:

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ОТДЕЛ РЕВВОЕНСОВЕТА
14-й АРМИИ.

422

Проглянь яку країну складається!

Черга

за

ПОЛЬСЬКИМ ІАНСТВОМ

ДЕНИКІНА ЖИЩЕХО

Грабярник Деникін

423

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДІВ ДЛЯ ПРОМОКЦІВ

З промовою виступай тільки тоді, коли сам собі добре з'ясуєш, що саме хочеш сказати.

Говори тільки про діло і до діла, а для того сам прийди по слухай попереднього промовця чи докладника.

Відповідай не на весь доклад зразу, а тільки на ті частини його, по яких сам щось маєш і путне можеш сказати.

Не говори ще раз того, що вже без тебе було сказано.

Прочитай просто з діла без усяких вступів. Коротенько й ясно висловити свою думку ще найбільший талант промовця.

Не намагайся показати, що дуже вчений; не переказуй чужих думок і висловів.

Не показуй що хвалиш на самого себе: „я, мовляв, я бачив, я знаю“ і т. д.

Не зводь ніколи особистих зауважень. Намагайся говорити не для себе самого або свого протинника а для цілого зібрання.

Умій до речі сказати, умій вчасно й зновити.

Не виступай дуже часто на всяких зібраннях по всякому питанню.

424

Українська Советська Соціалістическа Республіка.
Проглядаючи вперед, працюючи сьогодні

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ ПРОМОВЦЯ

Товарищу робітничий!

1) Будь вичіпним мислителем. Тільки тоді виступай, коли сам собі добре з'ясуєш, що саме хочеш сказати.

2) Будь вичіпним слухачем. Слухай доклад попереднього промовця чи докладника.

3) Відповідай не на весь доклад зразу, а тільки на ті частини його, по яких сам щось маєш і путне можеш сказати.

4) Не говори ще раз того, що вже без тебе було сказано.

5) Прочитай просто з діла без усяких вступів. Коротенько й ясно висловити свою думку ще найбільший талант промовця.

6) Не намагайся показати, що дуже вчений; не переказуй чужих думок і висловів.

7) Не показуй що хвалиш на самого себе: „я, мовляв, я бачив, я знаю“ і т. д.

8) Не зводь ніколи особистих зауважень. Намагайся говорити не для себе самого або свого протинника а для цілого зібрання.

9) Умій до речі сказати, умій вчасно й зновити.

10) Не виступай дуже часто на всяких зібраннях по всякому питанню.

1) Будь вичіпним мислителем. Тільки тоді виступай, коли сам собі добре з'ясуєш, що саме хочеш сказати.

2) Будь вичіпним слухачем. Слухай доклад попереднього промовця чи докладника.

3) Відповідай не на весь доклад зразу, а тільки на ті частини його, по яких сам щось маєш і путне можеш сказати.

4) Не говори ще раз того, що вже без тебе було сказано.

5) Прочитай просто з діла без усяких вступів. Коротенько й ясно висловити свою думку ще найбільший талант промовця.

6) Не намагайся показати, що дуже вчений; не переказуй чужих думок і висловів.

7) Не показуй що хвалиш на самого себе: „я, мовляв, я бачив, я знаю“ і т. д.

8) Не зводь ніколи особистих зауважень. Намагайся говорити не для себе самого або свого протинника а для цілого зібрання.

9) Умій до речі сказати, умій вчасно й зновити.

10) Не виступай дуже часто на всяких зібраннях по всякому питанню.

Вперед!

Видання Української Громадянської Сторони України — Львів, 1927 р.
Видання Української Народної Демократичної Сторони — Київ, 1928 р.

425

ДОБИЙМО ВОРОГА! ГОРЕ ТОМУ, ХТО НЕ ДОВОДЕ БОРОТЬБИ ДО КРАЮ!

426

Друга Мандрівна Капела

в короткім часі дають

КОНЦЕРТ

вечірній концерт української музики М. ЛЕВИТОВИЧА, А. СТЕЦЕНКОГО та К. СТЕЦЕНКА.

ПРОГРАМ КОНЦЕРТУ:

<p>Частина I</p> <p>1. Мандрівна Капела</p> <p>2. Не забувай свого батька</p> <p>3. Не забувай свого батька</p> <p>4. Мандрівна Капела</p> <p>5. Мандрівна Капела</p>	<p>Частина II</p> <p>1. Мандрівна Капела</p> <p>2. Не забувай свого батька</p> <p>3. Не забувай свого батька</p> <p>4. Мандрівна Капела</p> <p>5. Мандрівна Капела</p>	<p>Частина III</p> <p>1. Мандрівна Капела</p> <p>2. Не забувай свого батька</p> <p>3. Не забувай свого батька</p> <p>4. Мандрівна Капела</p> <p>5. Мандрівна Капела</p>
---	--	---

Диріжує Капелою К. СТЕЦЕНКО.

Час і місце концерту — в афішці.

427

430

434

436

Горный шаг! Коль земля в долине твоей
Землетрясение будет так сильное!

И человек весь в силе и в доброй славе
Для народа Украины!

Украинская Социалистическая Советская Республика.

Да здравствует
красная
армия!

Сраженный врагами
боец умирает,
Но чудилась близкой
свобода прекрасная,
И кровью своею герой
написал:
Да здравствует армия
красная!

ВНИМАНИЕ! ВНИМАНИЕ! ВНИМАНИЕ!
ВНИМАНИЕ! ВНИМАНИЕ! ВНИМАНИЕ!

1920 г.

СЫТНО НАКОРМИТЬ СУМЕЕМ | НИЧЕГО НЕ ПОЖАЛЕЕМ И
НАШУ АРМИЮ РОДНУЮ | ПРОГОНИМ ШЛЯХТУ ЗЛУЮ

Владимир Маяковский. Украинская Социалистическая Советская Республика. 1920 г.

ТРИ РОКИ ПРОЛЕТАРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

РУІНУ ЗАЛИШИЛИ ЦАРІ І КЕРЕНСЬКИЙ РОБОЧОМУ ЛЮДУ.

В ПІВНІЙ УКРАЇНІ ВІСЬОТІ ВІСЬОТІНЬ СЕРВІСІВ ПІБУДО-
ВУЄ ЖИТТЯ.

454

ТРИ РОКИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Колчака, Юденича, Деникіна, Петлюру — знищено.
Напружіть всі сили і одрубайте контрреволюції
останню голову — Врангеля.

455

457

ФРОЛ В СПЕКУЛЯНТАХ

ФРОЛЫ СПЕКУЛЯНТЫ - ПОЗОР РАБОЧЕГО КЛАССА!

ЯК З ХЛІБУ ЗРОБИТИ СИТЕЦЬ ?

А це дуже просто і можна з хлібу робити не тільки ситець, але багато й іншого, що потрібно селянину в його господарстві. І зуміє це зробити раніш усього сам селянин. Для цього необхідно узяти весь лишок свого хлібу й здати його на ссипний пункт по твердій ціні. Звідси хліб попаде прямо на фабрику і заводи у руки тому самому товаришу робітнику, котрий виробляє все те, що потрібно селянину. Для того, щоб робочий добре робив, він повинен бути перш над усе ситим, а нагодувати його може тільки селянин. Ось і вийде діло так, як намальовано тут: в один кінець фабрики селянин встигне свій лишній хліб, а з другого кінця фабрика до нього вилетить все, що треба йому.

Селяне, в організованім крамообміні залог вашого благополуччя.
Селяне, весь свій лишній хліб здавайте по твердій ціні на ссипні пункти.

460

464

ГЕТЬ ЗЛОДІВ З ШИРОКОГО ШЛЯХУ!

Робітнику! Кожен бандит—дезертир відрає з рук твоїх голодних дітей шматок хліба, руйнуючи залізницю й убиваючи харчпрацівників.

З 1-го по 7-е ЖОВТНЯ ТИЖДЕНЬ ЗДАЧІ ПРОДПОДАТКУ НЕЗАМОЖНИМ.

Незможні!
Полтавщини!

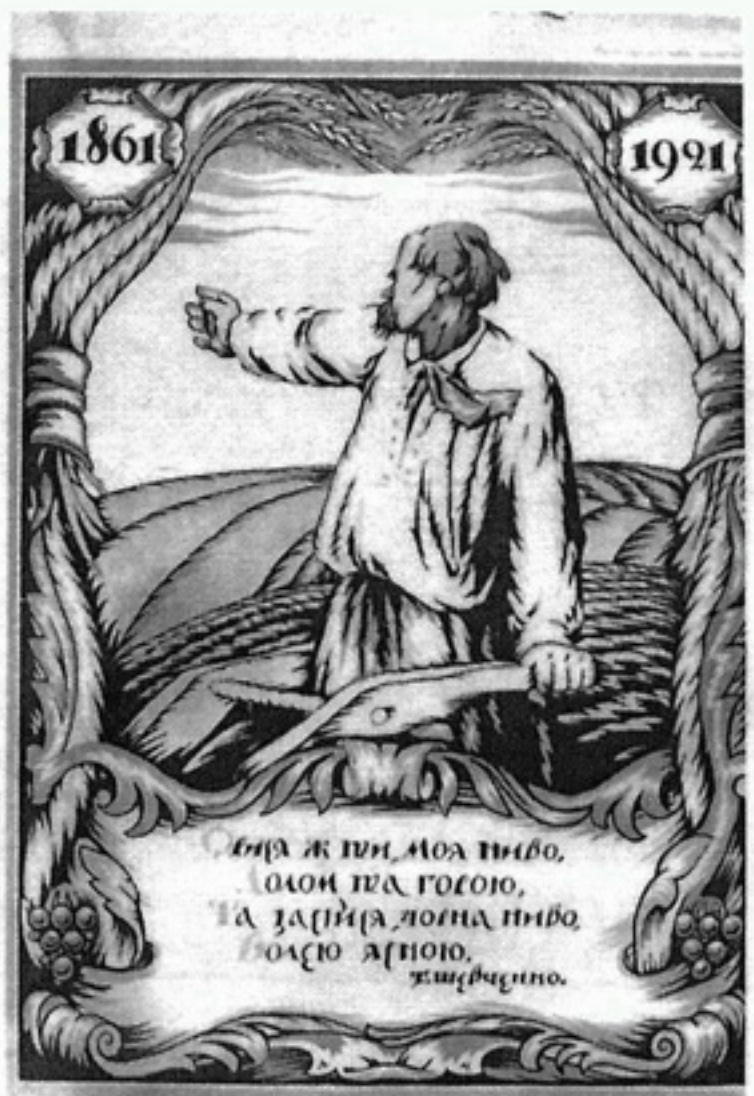
Дивіться як виконують продовонок незможні Гадяцького повіту! Всі беріть приклад з Гадяча, всі як один на осяпункт, всі як один дайте в цей тиждень продовонок.

КОЛИ НЕ ЗІБРАНО ПРОДОВОЛЬЧОГО ПОДАТКУ
 БУДЕ ГОЛОДАТИ РОБІТНИК І ЧЕРВОНОАРМІЄЦЬ СТАНУТЬ
 ФАБРИКІ ЩЕ ГІРШЕ ЗБІЛЬШУТЬСЯ ЗЛИДНІ І БЕЗМАДДА

Лінійка Водан і Життєву, 1921 р.

Ілюстрація: Савіт, Лепітський, П. Шен

БРА ЖИТИ МОЯ НИВО,
 МОЮ ІВА ГОЛОЮ,
 ТА ЗАРИРА ЛОНА НИВО
 БОЛЮ АРНОЮ,
 ЖИВЦІНО.

5-й ТРАВНЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ПРОДНЛОГ-ШЛЯХ!
ПОДІЙДЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

МІСЦОВІСТЬ: ВОЛНА, ПАРНА, ВОЛНА
ПОДІЙДЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

Робітничо-Селянська Республіка не може обійтися без залізної дороги, яка буде з'являтися щодня.
Полтавщина повинна дати 13 мільйонів пудів хліба.
Тільки виконавши цю велику задачу, можна зберегти свою країну та відгородитися від світу.
ПОСПІШАЙТЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

478

5-й ТРАВНЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ПРОДНЛОГ-ШЛЯХ!
ПОДІЙДЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

МІСЦОВІСТЬ: ВОЛНА, ПАРНА, ВОЛНА
ПОДІЙДЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

Робітничо-Селянська Республіка не може обійтися без залізної дороги, яка буде з'являтися щодня.
Полтавщина повинна дати 13 мільйонів пудів хліба.
Тільки виконавши цю велику задачу, можна зберегти свою країну та відгородитися від світу.
ПОСПІШАЙТЕ ВИКОНАТИ РОЗКЛАДКУ!

479

**ПРОДНЛОГ-ШЛЯХ ДО ПОЛІПШЕННЯ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.**

Видано в Києві, 1919 р.

Видано в Києві, 1919 р.

480

481

482

РАБОЧИЕ КИЕВА
выбирайте в Совет Коммунистов!

Товарищ! Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов. Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов. Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов.

Товарищ! Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов. Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов. Мы знаем, что вы любите свой труд, что вы любите свою работу, что вы любите свою землю, что вы любите свой дом, что вы любите свой народ, что вы любите свой Совет Коммунистов.

Выход (полный лист) 1, 1 91 1

Київський ОФВЕТУПР. **САП**

В КООПЕРАЦІЇ НАША ДОЛЯ!

Привіт! Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов. Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов.

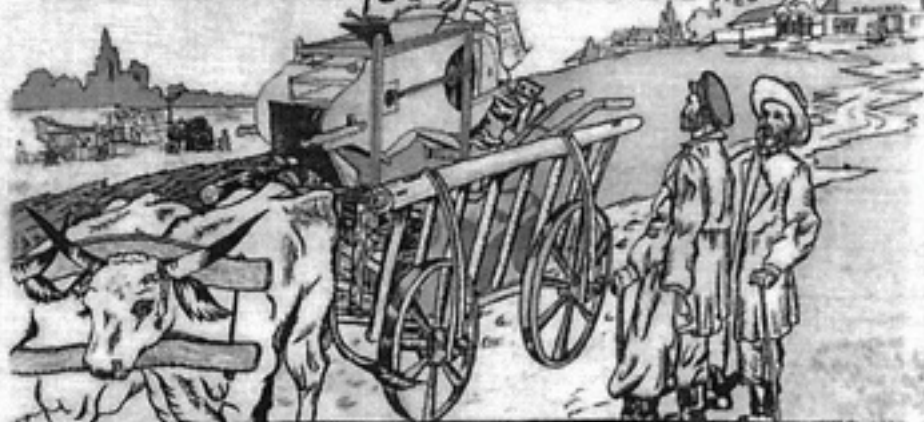
Привіт! Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов. Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов.

Привіт! Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов. Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов.

Привіт! Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов. Ми знаємо, що ви любите свій труд, що ви любите свою роботу, що ви любите свою землю, що ви любите свій дом, що ви любите свій народ, що ви любите свій Совет Коммунистов.

Єднайтесь в кооперативні товариства!
Тільки з них купуйте все необхідне та тільки через них збудуйте здобутки своєї праці!

АКЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО
«СЕЛО-ТЕХНІКА»

Лідоман, Попане. Де ти таку добру віялку та плуга купив?
 - Як дє, а в своєму Акц.Т-ві «Село-Техніка».
 - Ти ж казав, що в тебе грошей нема?
 - Зге ж і нема. Я внїс тільки завдаток, во це бачите наше
 селянське т-во не капіталїста якого нєбудь, котрий дєє всі
 гроші зараз. Вступи тільки до «Село-Техніка» членом-пайшиком і бє-
 ри машини набор. - Не врите - Ціт «Село-Техніка» таї ооспитанте.

490

ГНЗ
 НАЙМОГУТНІШИЙ
 СПОСІБ
 ПІДВИЩЕННЯ
 ВРОЖАЮ

НА ХАРКІВСЬКІЙ С-Г. ДОСВІДНІЙ СТАНЦІІ
 «1916» 2400 ПУД. ГНОЮ ВНЕСЕНІ В 1915 РОЦІ
 ДАЛИ ПРИБАВКИ НА 1 ДЕС.

«1917»	«1918»	«1920»	«1921»	«1922»
40 п.	25 п.	25 п.	20 п.	18 п.

ПРОД. ПШЕНИЦІ ОЧМЄННО
 ПРОД. ПШЕНИЦІ ОЧМЄННО

492

493

494

495

ЯК ДБАЄШ, ТАК І МАЄШ.

— І чого вики в цій країні не знаєш законів життя? — А того, що член товариства не вносить паї, товариство-ж, не маєте клопіт, не зможе дати вам, необхідного для членів.

— А чого в цьому товаристві цілий день десь не зустрінеш? — Бо всі члени цього товариства внесли паї в Пржемиш товариства, значить кожен, добуває свою частку, потрібну для членів і задоволення їхніх потреб.

Коли хочеш мати користь од свого споживчого товариства, внеси в товариство належний пай!

Вносьте паї, беріть діяльну участь у житті свого товариства, і тоді ми досягнемо того, чого досягли наші товариші—кооператори по інших країнах.

496

497

498

Приветней крамар для кельмань,
 А Рубинзон-робинзонка
 Все ласточка колосама
 І кельмань зманку лас тям.

Во не бекері чортості
 Ся?!) не востаньт мотості,
 А в Рубинзоні браню моті
 Нрав у чорті і не сіст.

499

Робітники землі!

Сьогодні землероби України виступили проти буржуазії та за націоналізацію землі. Вони вимагають, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

Земля — це основа нашого життя. Без неї ми не можемо жити. Тому ми вимагаємо, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

Землероби України виступили проти буржуазії та за націоналізацію землі. Вони вимагають, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

Земля — це основа нашого життя. Без неї ми не можемо жити. Тому ми вимагаємо, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

Землероби України виступили проти буржуазії та за націоналізацію землі. Вони вимагають, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

Земля — це основа нашого життя. Без неї ми не можемо жити. Тому ми вимагаємо, щоб земля була в руках українців і щоб вони могли працювати на ній безпечно і продуктивно.

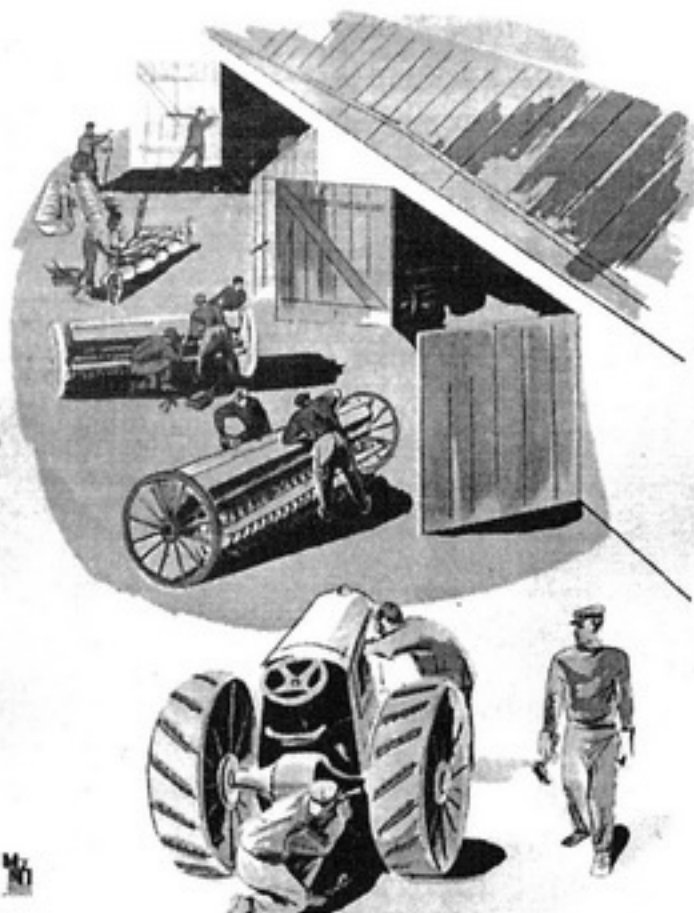
Українська Республіка

1917 рік

1917 рік

500

**СВОЕЧАСНИМ РЕМОНТОМ МАШИН
ЗАБЕЗПЕЧИМО ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ
ТРЕТЬОЇ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЕСНИ**

501

СТРАХОВА КАСА
ВИДЛЕ ДОПОМОГУ:

ПОРОДІЛЯМ **НА ВИПЛОК НЕДУГИ**

ІНВАЛІДАМ **БРАТІ СМЕРТІ ГОДІВНИКА** **БЕЗРОВІТНИМ**

НА ПОХОРОН

**ЗАБОДИ, ФАБРИКИ, ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ І Т. ІНШ.
ЦЕ Є ПЛАТНИКИ СТРАХОВИХ ВПЕСКІВ**

502

ПОШТОВІ КАРТКИ,
ВИДАНІ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

Відень

Видання *П. Дятлова*

Портрети українських письменників

359. Іван Нечуй-Левицький. Фотогр. – Відень: Вид. П. Дятлова, [1917]. – Офсет; 14×9,2. – ([Портрети українських письменників: Серія]). – На лицевому боці поштової картки внизу в лівому куті в межах зображення монограма; внизу під рамкою зображення текст: *Іван Нечуй-Левицький*. На звороті вгорі в лівому куті в орнаментальній рамці зображено портрет Т. Г. Шевченка; у правому куті в орнаментальній рамці текст: ...*«Возвеличу Малих оттих рабів німих! Я на сторожі коло їх Поставлю слово.» Т. Шевченко.*; вгорі посередині поштової картки текст: *Листівка Українськи письменники.*; на правій половині відтиск фіолетовим чорнилом бібліотечного штемпеля: *Бібліотека Наукового Інституту Українського Книгознавства.* – Б. ц. Б. т.

360. Леся Українка. Фотогр. – Відень: Вид. П. Дятлова, [1917]. – Офсет; 14×9,2. – ([Портрети українських письменників: Серія]). – На лицевому боці поштової картки внизу під рамкою зображення текст: *Леся Українка*. На звороті вгорі в лівому куті в орнаментальній рамці зображено портрет Т. Г. Шевченка; у правому куті в орнаментальній рамці текст: ...*«Возвеличу Малих оттих рабів німих! Я на сторожі коло їх Поставлю слово.» Т. Шевченко.*; вгорі посередині поштової картки текст: *Листівка Українськи письменники.*; на лівій половині картки червоним олівцем напис: *№ 15.* – Б. ц. Б. т.

Живописні твори С. Васильківського

361. Васильківський, Сергій Іванович. Запорожець у степу. 1890–1900-і рр. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 1). – На лицевому боці аркуша в межах зображення в лівому нижньому куті напис: *Запорожець у Степу*. На звороті листівки вгорі посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського.*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: *1. Запорожець в степу.*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: *311.* – Близькі за тематикою та композиційним рішенням твори під назвою «Козак в степу» зберігаються у Львівському музеї українського мистецтва та Сумському художньому музеї. – 2 крони. Б. т.

362. Васильківський, Сергій Іванович. Воли. Етюд. Початок 1900-х рр. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 2). – На звороті аркуша посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України*; внизу посередині: *2. На Волині*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: *308*. – 2 крони. Б. т.

363. Васильківський, Сергій Іванович. Козаче подвір'я. [1900]. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 3). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у правому нижньому куті авторський підпис: *Сергей Васильковскій*. На звороті аркуша вгорі посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України*; внизу посередині: *3. Козача оселя на Полтавщині*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: *306*. – 2 крони. Б. т.

364. Васильківський, Сергій Іванович. Ріка Псьол (Полтавщина). [1890–1900-і рр.]. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 4). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у правому нижньому куті авторський напис та підпис: *Рѣка Псель Сергей Васильковскій*. На звороті аркуша вгорі посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; в лівому верхньому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України*; внизу посередині: *4. Річка Псьол на Полтавщині*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: *307*. – 2 крони. Б. т.

365. Васильківський, Сергій Іванович. Весна на Полтавщині. 1890–1900-і рр. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 5). – На звороті аркуша посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України*; внизу посередині: *5. Весна на Полтавщині*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: *308*. – На задньому плані композиції зображений ансамбль Хрестовоздвиженського монастиря в Полтаві, заснованого в 1650-х рр. полтавським полковником Мартином Пушкарем і полтавською старшиною. 1689 р. на кошти генерального судді козацького війська В. Л. Кочубея розпочато будівництво головного храму семибанного Хрестовоздвиженського монастиря, яке було вірогідно закінчене 1756 р. Поруч із собором 1786 р. була зведена чотириярусна дзвіниця. У Львівському державному музеї українського мистецтва зберігається картина С. І. Васильківського «Хати взимку» із зображенням цього ж краєвиду. – 2 крони. Б. т.

366. Васильківський, Сергій Іванович. На Дніпрі. 1890 – 1900-і рр. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 6). – На звороті аркуша посередині друкарський текст:

Листівка Малюнок Сергія Васильківського; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: 6. *Хуртовина на Дніпрі.*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: 305. – 2 крони. Б. т.

367. Васильківський, Сергій Іванович. Сквородинська псалма. 1903. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 7). – На звороті аркуша посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: 7. *«Сквородинський псалом» (на Полтавщині).*; на правій половині вгорі рукою фіолетовим чорнилом напис: 313. – Оригінал не зберігся. – 2 крони. Б. т.

368. Васильківський, Сергій Іванович. Дніпровські плавні. 1896. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 8). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у правому нижньому куті монограма літографа. На звороті аркуша посередині текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: 8. *Ранок на Дніпровій плавні.*; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 310. – 2 крони. Б. т.

369. Васильківський, Сергій Іванович. Відлига на Полтавщині. 1890–1900-і рр. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 9). – На звороті аркуша посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: 9. *Відлига на Полтавщині.*; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: 309. – 2 крони. Б. т.

370. Васильківський, Сергій Іванович. Підторжя. Полтавщина. [1890–1900-і рр.]. Дерево, олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 10). – На лицевому боці аркуша в межах зображення у правому нижньому куті навпіл зрізаний авторський підпис: *Сергей Васильковский*. На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки*; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: 10. *Підторжя на Полтавщині.*; на правій половині картки вгорі фіолетовим чорнилом напис: 316. – Знаходиться у приватній збірці О. С. Ступіної в Києві. – 2 крони. Б. т.

371. Васильківський, Сергій Іванович. Гребля Квітки-Основ'яненка. Харків. [1902]. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фотоцинкогр.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 11). – На звороті аркуша вгорі посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського*; праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна*

2 корони місце для марки; вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: *11. Гребля Квітки-Основ'яненка коло Харкова.*; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: *314.* – Зберігається в Харківському художньому музеї. Зображена гребля в селі Основа (тепер територія Харкова), де народився відомий український письменник Г. Ф. Квітка-Основ'яненко. Цей мальовничий краєвид приваблював й інших художників, наприклад, В. Г. Кричевського, живописний твір якого «Гребля Квітки-Основ'яненка» (1899) зберігається в Національному художньому музеї в Києві. – 2 крони Б. т.

372. Васильківський, Сергій Іванович. Чумацький Ромоданівський шлях. Ескіз. [1900 – 1906 рр.]. Олія. – 2-е вид. – Відень: Вид. П. Дятлова, 1918. – Фототипограф.; 9×14. – ([Живописні твори С. І. Васильківського: Серія]; № 12). – На лицевому боці аркуша внизу в лівому куті авторський підпис: *Сергей Васильковский. «Шляхь Ромодан».* На звороті аркуша вгорі посередині друкарський текст: *Листівка Малюнок Сергія Васильківського;* праворуч у полі, визначеному для марки: *друге видання П. Дятлова. Відень, 1918. Серія 12 карток ціна 2 корони місце для марки;* вгорі в лівому куті зображення мапи України з текстом: *Німа карта України.*; внизу посередині: *12. Ромоданський шлях.*; на правій половині вгорі фіолетовим чорнилом напис: *315.* – Старовинний торговий шлях з Росії до Криму, що проходив Лівобережною Україною через Ромни – Лохвицю – Лубни – Кременчук. До побудови залізниць (1860–1880) був одним з найважливіших шляхів, яким чумаки ходили в Крим по сіль. На цю тему С. І. Васильківським було написано ескіз декоративного панно до Полтавського земського будинку «Шлях Ромодан. Чумацький шлях» та етюд для панно «Чумацький тракт». Обидва твори експонувалися в 1906 р. у Харкові на виставці картин С. Васильківського та М. Беркоса. Місцезнаходження творів не відоме. (Див.: *Огієвська І. В. Сергій Іванович Васильківський.* – К.: Наук. думка, 1980. – С. 143–144). – 2 крони. Б. т.

Видавництво *Центрального управління Українського Легіону*

Українські державні діячі

373. Невідомий художник. Портрет службовця князів Чорторійських. Кінець 17–початок 18 ст. – Відень: Вид. Центр. упр. Укр. Легіону, 1917. – Фототипія; 14,2×9,2. – ([Укр. держ. діячі]: Серія III; № 35). – На звороті аркуша на лівій половині вгорі текст: *Український гетьман Іван Мазепа. Ур. 1640. Помер 22.VIII. 1709. Гетьманував 1687 – 1709. Der ukrainische Hetman Iwan Mazepa.*; внизу: *Off, Karte der Zentralleitung der Ukrainischen Legion, Wien, Legerergasse 20. – S. III. 35. – 1917. Mdrz.* – Репродукований портрет у літературі часто атрибується як зображення Івана Мазепи. Але, як довів польський дослідник З. Батовський, на цьому портреті зображено не гетьмана України, а одного з службовців князів Чорторійських. (Див.: *Batowski Z. Nozblin.* – Lwow, 1911. – S. 44–45). – Б. ц. Б. т.

Санкт-Петербург

Видання *О. Маковського та О. Лажечникова*

374. Маковський, Володимир Єгорович. Дівчата. 1901. П., о. – СПб.: Вид. О. В. Маковського та О. І. Лажечникова, [1904–1917]. – Офсет кольор.; 13,8×9. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення в лівому куті авторський підпис і дата: *В. Маковській 1901*. На звороті на лівій половині аркуша вгорі знак видавництва; під ним текст: *В. Е. МАКОВСКИЙ. Дівчата V. MAKOVSKY Fillettes.*; нижче: *Издание художниковъ: А. В. Маковского и А. И. Лажечникова.*; нижче: *Складъ изданія: С.-Петербургъ, Казанская ул., домъ № 33. Школа живописи художника А. В. Маковского.*; внизу в лівому куті номер поштової картки: 72; вгорі картки посередині у два рядки текст: *ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО CARTE POSTALE*; на лівій половині картки текст: *Для письма*; на правій: *Для адреса*; по правому краю картки знизу вгору текст: *Т-во Р. Голике и А. Вильборгъ. Спб. Звенигородская 11.* – Б. ц. Б. т.

Видавництво *Общини св. Євгенії Червоного Хреста*

375. Шевченко, Тарас Григорович. Казка. З серії «Живописна Україна». 1844. Офорт. – СПб.: Изд-во Общины св. Евгении Красного Креста, [1911]. – Фототипія; 14×8,8. – (№ 4128). – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис і дата: *Шевченко 1844*; унизу під зображенням текст – у лівому куті: *Т. Г. Шевченко Казка Оригинальный офортъ поэта*; посередині: *(1814–1861) № 4128*; у правому куті: *T. Chevtschenko Conte populaire Gravé a L'eau-forte*. На звороті аркуша вгорі посередині рос. і фр. текст: *Открытое письмо.*; у лівому куті знак видавництва; у правому куті: *Мѣсто для марки.*; на лівій половині картки текст: *Мѣсто для письма*; на правій половині: *Мѣсто для адреса.*; по правому краю знизу вгору: *Фототипія А. Дресслера. Спб. Б. Подъяч. 23.* – Б. ц. Б. т.

Стокгольм

Акціонерне товариство *Гранберг*

Українські типи

376. Невідомий художник. Лірник Тиміш. Друга половина 19 ст. – Стокгольм: Друк. Акціонер. т-ва Гранберг, [1909–1917]. – Фототипія кольор.; 13,8×9. – (Українські типи: Серія; № 502). – На лицевому боці аркуша вгорі ліворуч у межах зображення текст: *Лірник Тиміш з під Полтави*. На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Granbergs Brefkort Листовна картка Почтовая карточка*; в лівому куті знак Акціонерного товариства Гранберг; унизу на лівій половині: *Українські типи. Типы Малороссіи. Types d'Ukraine.*; по лівому краю: *Акц. О : во Гранбергъ въ Стокгольмѣ 502*; унизу в правому куті: *Imp.* – Б. ц. Б. т.

377. Невідомий художник. Сцена з водевілю М. Л. Кропивницького «По ревізії». 1885(?). Олія. – Стокгольм: Друк. Акціонер. т-ва Гранберг, [1909–1917]. – Фототипія кольор.; 9×13,8. – (Українські типи: Серія; № 773). – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч в межах зображення текст: *Товариство українських артистів під орудою*

М. Л. Кропивницького в 1885 році «По ревізії». На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Granbergs Brefkort Листовна картка Почтовая карточка*; по лівому краю картки: *Акц. О:во Гранбергъ въ Стокгольмъ. 773*; унизу на лівій половині текст: *Українські типи Малоросіи. Types d'Ukraine.*; в лівому куті знак Акціонерного товариства Гранберг; на лівій половині фіолетовим чорнилом напис: *Собственность М. Хаджійского, Киев, 20 апреля 1940 г.* – Стан збереження аркуша незадовільний: картка розірвана навпіл і склеєна, лівий кут композиції втрачений. – Б. ц. Б. т.

Окремі поштові картки

378. Васильківський, Сергій Іванович. Чумацький Ромоданівський шлях. 1901–1906. Олія. – (№ 531). – Стокгольм: Друк. Акціонер. т-ва Гранберг, [1911]. – Фотоцинкогр. кольор.; 8,8 × 13,8. – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті авторський підпис і назва: *Сергей Васильковскій. «Шлях Ромоданъ»*. На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Granbergs Brefkort Почтовая карточка*; унизу на лівій половині текст: *С. Васильківській: Шляхъ Ромоданъ. S. Vasljkovsij: Le bagage.*; по лівому краю картки: *Акц. О:во Гранбергъ въ Стокгольмъ. 531*; унизу в правому куті: *Ипр.*; у лівому куті знак Акціонерного товариства Гранберг. – Б. ц. Б. т.

Невідоме видавництво

379. Пимоненко, Микола Корнилович. Додому. 1897. Олія. – Б. в., [1904–1908]. – Фототипія; 8,5 × 13,5. – (№ 1037). – На звороті аркуша вгорі посередині текст: *Всемирный почтовый союзъ, Россія. Union Postale Universelle. Russie.*; нижче: *Открытое письмо. – Carte postale.*; внизу в лівому куті номер поштової картки й назва репродукованого твору: *1037 «До дому»*; вгорі на лівій половині олівцем напис: *М. К. Пимоненко*; посередині картки чорним чорнилом лист кореспондента: *Посылаю тебе дорогой Вадим...*; унизу посередині дата; *28 сент. 1908 г.* – Репродукований твір є варіантом відомої картини з такою ж назвою. – Стан збереження аркуша добрий: на звороті є забруднення. – Б. ц. Б. т.

РОЗДІЛ II
ПЛАКАТ

1914

380. Назар Стодоля. Вистава до 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка. / Невідомий худож. – Вінніпег: Б. в., 1914. – Цинкогр.; 92×61. – На лицевому боці аркуша по всій ширині композиції плаката по діагоналі зліва направо і знизу вгору закомпонована великими літерами назва благодійної вистави: *НАЗАР СТОДОЛЯ*; угорі в орнаментальній рамці текст, у лівому куті: *1814*; у правому: *1914*; посередині під портретом факсиміле підпису: *Т. Шевченко*; нижче: *В пам'ять столітніх роковин уродження ТАРАСА ШЕВЧЕНКА*; нижче на лівій половині, відокремленій написом назви вистави, текст: *відогроз Українське Драматичне Товариство «Боян» у Вінніпегу в суботу, дня 14-го марта 1914 року в QUEEN'S HALL SELKIRK AVE. драму в 3-ох діях Тараса Шевченка*; на правій половині: *Особи: Хома Кичатий, сотник – А. Горіненко Галя, дочка його – А. Панькова Стеха, молода ключниця Кичатого – Н. Губіцка Назар Стодоля – Д. Демянчук Гнат Карий, його товариш – М. Пасічняк Хазяйка на вечерницях – К. Слюзарова Сват I. – В. Басістий Сват II – А. Пісковський Козаки і дівчата Дієть ся в 17 в. коло Чигирини в козацькій слободі, на Різдво в ночі. В другім акті відспіває хор в супроводі оркестри ВЕЧЕРНИЦІ муз. твір П. Ніщинського. Весь дохід на будову пам'ятника Т. Шевченкові в Києві.*; у нижній частині композиції: *Тікети можна купувати в «УКРАЇНСКИМ ГОЛОСИ» 214 Dufferin ave., «РУСЬКІЙ КНИГАРНІ» 850 Main st., і «НАРОДНІЙ ДРУКАРНІ» 901 Main st., а в день представлення при театральній касі. ЦІНИ МІСЦЬ: \$ 1, 75, 50, 35 і 25 ц. Початок о годині 8.30 вечером.*; унизу під орнаментальною рамкою у правому куті: *3 НАРОДНОЇ ДРУКАРНІ, 901 Мейн стріт, Вінніпег.* – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

1916

381. Памятайте про наших інвалідів. / Невідомий худож. – Л.: Б. в., [1916?] – Літогр. кольор.; 43×31,8. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою зображальної частини текст плаката: *Памятайте про наших інвалідів*; у межах зображення внизу, в лівому куті, на білому полі текст: *Укр. кр. тов. опіки над інвалідами Львів вул. Руська 3. II. п*; нижче під рамкою зображальної частини: *Літ. А. Андрейчин, Львів.* – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

382. Селяне – Товариші! Коли хочете скинути з себе ярмо крамарів-визискувачів, гуртуйтеся в кооперативи!; / Худож. М. Погрібняк – Катеринослав: [Вид. Спільки споживчих товариств], 1916 – Цинкогр.; 68,8×49,8. – На лицевому боці аркуша в межах зображальної композиції плаката внизу у лівому куті підпис художника і дата: *М. Погрібняк 1916 рік*; в правому куті: *цинкографія В. М. Довбни. Харьковъ.*; вгорі під орнаментальною стрічкою текст плаката: *Селяне – Товариші! Коли хочете скинути з себе ярмо крамарів-визискувачів, гуртуйтеся в кооперативи! Організуйте споживчі товариства!*; внизу під зображальною частиною композиції: *Запишітьесь членами потребительських крамниць! Прилучайтесь до Союзу споживчих товариств! Будуйте Ваше щастя! Добробут села і щастя народне будуються в кооперації!*; внизу під орнаментальною стрічкою – ліворуч: *Дозволено воєнною цензурою Катеринославъ, 17 октябрю 1916 г.*; праворуч: *Катеринославъ. Друкарня К. А. Андрущенко.*; вгорі – ліворуч фіолетовим чорнилом відбиток круглої печатки з текстом: *Екатеринославское товарищество потребительскихъ обществъ на вѣрѣ въ гор. Екатеринославе*; праворуч фіолетовим чорнилом відбиток прямокутної печатки з текстом: *Всеукраїнський Центральний Кооперативний музей 19 груд 1929 №*; поруч з номером чорним чорнилом напис: *110.* – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

1917

383. В єднанні – сила. / Худож. Гр. Варава. – К.: Дніпросоюз, [1917?]. – Цинкогр. кольор.; 73,8×56,2. – На лицевому боці аркуша внизу праворуч у межах зображення авторський підпис: *Гр. Варава*; в центральній частині аркуша обрамлений орнаментальною композицією текст: *Братаймося, єднаймося В товариство чесне, Хай братерством, щирими трудами Вкраїна воскресне! Ів. Франко. ...І настане той час, що в тобі, краю мій, Вже не знатимуть слова: неволя, І у рідних степах, І по рідних хатах Пануватиме щастя та доля! М. Загірня.*; внизу ліворуч під зображенням: *Друкарня І. І. Чоколова. Київ.*; у центрі нижнього краю орнаментальної композиції видавничий знак. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви і втрати. – Б. ц. Б. т.

384. В єднанні – сила. До праці! / Худож. В. Д. – Полтава: Вид. Спільки споживчих т-ств, [1917?]. – Цинкогр. кольор.; 63×49,3. – На лицевому боці аркуша внизу в лівому куті композиції авторський підпис: *В. Д.*; угорі посередині текст: *В єднанні – сила.*; під зображальною частиною композиції: *До праці!*; в центральній частині по діагоналі зліва направо три віршовані стовпчики тексту: *Праця єдина з недоли нас вирве: Нумо до праці, брати! Годі лякатись! За діло святеє Смїло ми будемо йти. Праця не згине між людьми даремне: Сонце засвітить колись, Дякою нас тоді люде згадають: Нумо-ж, до праці берись! Смїливо-ж, браття, до праці вставайте! Час наступає, ходім! Дяка і шана робітникам щирим, Сором недбалим усім!*; унизу під композицією у лівому куті: *Видання Полтавської Спільки Споживчих Товариств.*; у правому куті: *Т-во Друкарської справи (др. бувш. Дохмана).* – Стан збереження задовільний, є розриви й незначні втрати. – Б. ц. Б. т.

385. Громада – великий чоловік! / Невідомий худож. – Полтава: [Дніпросоюз], Спілка споживчих т-ств, [1918 ?]. – Літогр. кольор.; 61,7×49. – На лицевому боці аркуша на правій половині композиції плаката текст: *Громада великий чоловік!*; нижче: *Дружній череді вовк не страшний*; нижче: *Згода буде – сварка руйнує*; внизу під рамкою ліворуч: *Лит. т-ва Южно-русс. хим. завода.*; внизу у правому куті композиції знак Полтавської спілки споживчих товариств – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви. – Б. ц. Б. т.

386. Громадяне! Коли не хочете носити на своїй шиї таке добро, ідіть у кооперацію. / Худож. ОСУД (О. І. Судомора). – К.: Світило, [1918 ?]. – Цинкогр. кольор.; 74×53. – На лицевому боці аркуша над зображальною частиною композиції текст плаката: *Громадяне! Коли не хочете носити на своїй шиї таке добро*; внизу під зображальною частиною композиції: *ідіть у кооперацію*; в нижньому полі рамки зображальної частини композиції текст: *видання українського видавництва «Світило.» Київ.*; внизу під орнаментальною рамкою – ліворуч: *Губерніяльна Друкарня. м. Київ.*; посередині: *Склад видання в книгарні Т-ва «Вернигора» Київ, Фундуклеївська, 19.*; праворуч: *Передрук забороняється.* – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

387. Гуртуйтеся в товариства та союзи! / Худож. Гр. Варава. – [К.: Вид. Дніпросоюзу, 1918?]. – Літогр. кольор.; 74×54,5. – На лицевому боці аркуша в межах композиції плаката внизу праворуч підпис художника: *Гр. Варава.*; в центрі композиції в орнаментальній рамі текст плаката: *Гуртуйтеся в товариства та союзи! В гуртуванні – наша сила, В кооперації – наше щастя і багатство.*; внизу ліворуч під рамкою: *Друкарня І. І. Чоколова. Київ.* – Стан збереження задовільний, аркуш дубльовано на папір. – Б.ц. Б. т.

388. Купуйте все тільки в товариській крамниці! / Худож. Гр. Варава. – К.: Вид. Дніпросоюзу, [1918?]. – Літогр. кольор.; 70,6×48,2. – На лицевому боці аркуша в межах композиції плаката внизу праворуч підпис художника: *Гр. Варава.*; в центрі композиції в орнаментальній рамі текст плаката: *Купуйте все тільки в товариській крамниці! Приватний крамарь – торговець Не доважить, Не домірить, Товари дасть фальшовані; Здере за них, як за рідного батька. З ваших шагів він так само складе капітал, але тільки для себе самого!*; внизу ліворуч над рамкою: *Видання Дніпровського Союзу Споживчих Союзів України.* внизу ліворуч над рамкою: *Друкарня І. І. Чоколова. Київ.*; внизу у правому куті за межами композиції відбиток двох печаток з текстом – на першій: *Музей Дніпровського Союзу Споживчих Союзів України №*; поруч з номером чорним чорнилом напис: *771*; на другій: *Центральний Кооперативний музей №*; поруч з номером напис цифри нерозбірливо. – Стан збереження задовільний, аркуш дубльовано на папір. – Б.ц. Б. т.

389. Купуйте все тільки в товариській крамниці! / Худож. Гр. Варава. – К.: Вид. Дніпросоюзу, [1918?]. – Літогр. кольор.; 68,7×52. – На лицевому боці аркуша в межах композиції плаката внизу праворуч підпис художника: *Гр. Варава.*; в центрі композиції в орнаментальній рамі текст плаката: *Купуйте все тільки в товариській крамниці! Товариська крамниця дасть вам: Добрі товари, Повною вагою, Поцінно; Купуючи в Товаристві, ви поволі складесте великий капітал, що піде на користь усьому наро-*

дові!; внизу ліворуч під композицією: Друкарня І. І. Чоколова. Київ.; вище посередині знак видавництва; нижче зліва: Видання Дніпровського Союзу Споживчих Союзів України.; внизу у правому куті за межами композиції відбиток печатки з текстом: Всеукраїнський Центральний Кооперативний музей №; поруч з номером: 1082, 8/І. 29 р. – Стан збереження добрий, є незначні розриви по правому краю аркуша. – Б.ц. Б. т

390. Ідіть в кооперацію! В єднанні – сила! / Невідомий худож. – Полтава: Вид. Спілки споживчих т-ств, [1918]. – Цинкогр. кольор.; 55×66,5. – На лицевому боці аркуша в кожному куті міститься сюжетна композиція; центральна частина композиції плаката еліпсоподібної форми, обрамлена рослинним орнаментом, містить назву плаката – вгорі: *Ідіть в кооперацію!*; унизу: *В єднанні – сила!*; в шести площинах, виокремлених рослинним орнаментом по радіусу від центрального орнаментального кола, згори справа наліво розташовано текст плаката: *Кооперація – це заря нового життя. Кооперація – це шлях до кращої будучини. Кооперація знищує бідність та визискування. Ідіть же в кооперацію! Несіть туди свої сили, своє знання! Усі рівні перед нею. Кооперація виховує братерський, товариський дух.*; унизу під композицією у правому куті: *Т-во Друкарської справи (др. бувш. Дохмана.)*; нижче праворуч: *Друкувати дозв. Начальником Полтавської Варти*; в лівому куті: *Видання Полтавської Спілки Споживчих Товариств.* – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

391. Приватний капітал – лихо робочого люду... / Худож. невідомий. – Єлисаветград: Вид. Кредитового союзу кооперативів, [1918?]. – Літогр. кольор.; 44,2×33,1. – На лицевому боці аркуша у шестикутнику обрамленому рамкою рослинного орнаменту текст плаката: *Приватний капітал – лихо робочого люду, об'єднаний народній капітал – сила його!*; внизу посередині в межах композиції плаката: *Видання Єлисаветського Кредитового Союзу Кооперативів.*; у правому куті наклеєно прямокутної форми ярлик з друкарським текстом: *Музей Д. С.*; над текстом фіолетовим чорнилом напис: 2193. На звороті внизу у лівому куті відбиток печатки прямокутної форми з текстом: *Всеукраїнський Центральний кооперативний музей м. Київ, вул. Героєвича 24.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви. – Б. ц. Б. т.

392. Розкуйтеся, братайтеся! / Невідомий худож. – Х.: Вид. Укрцентрагіта, Художній відділ, [1918?] – Літогр. кольор.; 85,8×66,5. – На лицевому боці аркуша ліворуч від портрета та під ним текст плаката: *Тарас Шевченко Розкуйтеся братайтеся!*; внизу у лівому куті в межах зображення: *Издание Укцентрага художествен. отдел*; у лівому куті під зображальною частиною композиції текст втрачено; у правому куті: *Литографія М. І. Левина, Харьков.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні втрати, плакат дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

393. Учітеся, брати мої... / Невідомий худож. – Єлисаветград: Вид. Кредитової Спілки Кооперативів, [1918?] – Літогр. кольор.; 61×42,7. – На лицевому боці аркуша посередині в орнаментальній рамці текст плаката: *«Учітеся, брати мої, Думайте, читайте, І чужому навчайтесь, Й свого не цурайтесь!» Т. Шевченко.*; внизу в правому куті в межах орнаментального поля текст: *Видання Єлисаветського Кредитового Союзу Кооперативів.*; над цим текстом наклеєно папірець прямокутної форми з текстом: *Музей Д. С.* і написом фіолетовим чорнилом: 2188. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви і втрати. – Б. ц. Б. т.

394. Учітеся, брати мої! / Худож. ОСУД (О. І. Судомора). – К.: Вид. Дніпросоюзу, [1918] – Літогр. кольор.; 73,8×53,7. – На лицевому боці аркуша внизу в правому куті

центрального поля з текстом плаката авторський підпис: *ОСУД.*; під чорно-білим погруддям Т. Г. Шевченка в колі, в центральному полі, обрамленому широкою орнаментальною рамкою, текст плаката: «*Учітеся, брати мої! Думайте, читайте, І чужому навчаєтесь, Й свого не цурайтесь!*»; унизу в лівому куті під рамкою текст: *Губерніяльна Друкарня, м. Київ.*; посередині: *ВИДАННЯ ДНІПРОСОЮЗУ.*; у правому куті: *Передрук забороняється.*; вгорі ліворуч за межами композиції відбиток фіолетовим чорнилом печатки овальної форми з нерозбірливим текстом та написом: *8910.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви та згини. – Б. ц. Б. т.

395. Учітеся, брати мої! / Худож. ОСУД (О. І. Судомора). – К.: Вид. Дніпросоюзу, [1918] – Літогр. кольор.; 69,4×47. – На лицевому боці аркуша внизу в правому куті центрального поля з текстом плаката авторський підпис: *ОСУД.*; під чорно-білим погруддям Т. Г. Шевченка в колі, в центральному полі, обрамленому широкою орнаментальною рамкою, текст плаката: *Учітеся, брати мої! Думайте, читайте, І чужому навчаєтесь, Й свого не цурайтесь!*; унизу в лівому куті під рамкою текст: *Губерніяльна Друкарня, м. Київ.*; посередині: *ВИДАННЯ ДНІПРОСОЮЗУ.*; у правому куті: *Передрук забороняється.* – Від плакату описаного під № 394, цей відрізняється тим, що в орнаменті зелений колір замінений на синій. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви та згини, поля аркуша, вільні від зображення, обрізані. – Б. ц. Б. т.

396. Цар, піп та дука... / Худож. О. П. Апсіт. – [К.]: Всеукраїдав, [1918]. – Літогр. кольор.; 107×71. – На лицевому боці аркуша в лівому куті зображальної частини плаката монограма художника; угорі посередині над рамкою зображальної частини плаката текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; нижче праворуч: «*Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*»; унизу під рамкою зображальної частини: *Цар, піп та дука на плечах трудового народу.*; нижче у два стовпчики, відокремлених посередині вертикальною стрічкою меандрового орнаменту текст плаката: *Три владарі, три господарі світу їдуть на плечах робітників та селян по виснаженій розграбованій землі, по трупах та кістках голоти. Ці три господарі світу – цар, піп та ненажерливий дука – капіталіст. В руках у капіталіста батіг, збоку у нього висить меч, забризьканий кров'ю. Бато́гом він пере́цитє робочий люд, примушує тягти прокляту вагу. Мечем він жене нарі́д на війну, на бійню. Нехай голо́та здо́бу́де йому в чужих країнах нові землі та бага́цтва. Так було раніш на Україні. Тепер робітники та селяне скинули геть усіх кровопивців. Та у Франції, Англії, Америці королі й дуки ще держаться. Вони женут своє військо на Україну, хочуть допомогти царським виро́дкам – попам, куркулям, знову сісти на в'язи Українському народові. Робітники й селяне! Чи хочете ви знову проливати для грабіжників піт та свою кров? Чи хочете жити голодними та холодн[ими й] віддавати неробам всі свої бага́цтва? Чи хочете ви зову [везти на] своїх плечах попів, поміщиків та дукарів? Коли не хочете, давайте одсіч чужоземним коро [лям і дукам.] Допомогайте Совітській владі, давайте більше хліба, [праці, солдатів у] Червону Армію! Всі як один встаньте в оборону своєї влад[и, землі і волі!].; унизу в лівому куті текст: *Друк. Акц. Т-ва М. Т. Корчак-Новицького.*; у правому куті: *Всеукраїнське Видавництво при Раді Роб., Селянських та Червоно[армійських депутатів] Відділ Постачання та Поширенн[я творів друку].* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша розриви і втрати незначної частини тексту. Аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.*

397. Гей, сюди, дівчата, живо!... [Плакат] / Худож. [О. І. Судомора; Гравер М. П. Машалов]. – Х.: Всеукрдержвидав, [1919]. – Літогр. кольор.; 66,2×53,8. – На лицевому боці аркуша ліворуч під зображенням дві колонки віршованого тексту: *Гей, сюди, дівчата, живо! Подивиться ви на диво, На рябого на Данила. Що за пика, мамо мила! От же парубок моторний, Не білявий і не чорний! Одноокий та дзюботий, Мабуть кури поклювали. А кульгавий, а кірпатий! Наче миши обкусали. Ой, дівчата-серденьта. Годі вам вже глузувати. Як не сором вам сміятись, Надо мною так знущатись! Мати й батько тому винні, Що ходжу я в дзюботині. Як би вісну прищепили, Тоб калікою не зробили. А тепер мене каліку Висміватимуть до віку.*; нижче у дві колонки: *Вісна з'явилась на Україні ще за старі часи. Вона тоді губила багато людей: майже коло мільйону щорічно. Ще більше людей осліпло та скалічено вісною. Тоді вмирала від неї така сила людей тому, що люди раніш не знали, як устерегтись від цієї жорстокої заразної хвороби. Вона не милувала ні бідних, ні заможних, ні хат, ні паляців. Аж ось в 1796 році англійський лікар ДЖЕНЕР помітив, що коли людині прищепити коров'ячу вісну, то ця людина вже не захворіє правдивою вісною. З того часу в багатьох державах, по містах та селах, почали прищеплювати людям коров'ячу вісну. Тепер на вісну хворіють лише темні, несвідомі люди, ті що й досі не зрозуміли, яке велике щастя дало людям наукове відкриття лікаря ДЖЕННЕРА. В де-яких державах, як наприклад Німеччині та Франції, прищеплення вісни обов'язкове по закону. Вісну треба щипити всім дітям на першому році життя (краще всього на 5-6 місяцю). Тільки кволим хворим дітям не завжди можна щепити вісну. Треба почекати, поки дитина поправиться та подужчає. Прищеплення вісни охороняє людину від цієї хвороби 7 років. Отже треба через кожні 7 літ знов робити прищеплення. В прищепленню вісни нема ніякої небезпеки. Треба тільки, щоб прищеплення робилось чисто та на чистому тілі. Прищеплюють вісну лікарі та фельдшери.*; унизу під текстом плаката ліворуч: *Заказ № 11270*; посередині: *Всеукраїнське Державне Видавництво Харків*; праворуч: *Харків. Друга Радянська Художня Літографія.*; між колонками віршованого тексту знак: *ХОВСУ Харківського Окружного Військового Санітарного Управління*; унизу посередині знак видавництва. – Плакат є перевиданням плаката, описаного під № 398 і відрізняється тим, що відсутній орнамент між колонками тексту. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

– **398. Гей, сюди, дівчата, живо!...** [Плакат] / Худож. [О. І.] Судомора; гравер [М. П.] Машалов. – К: Вид. Голов. Військ.-Сан. Упр., Просвітньо-гігієніч. від. № 31, [1919]. – Літогр. кольор.; 67,5×50,8. – На лицевому боці аркуша всередині орнаментальної композиції підпис літографа (?): *ММ*; під рамкою зображальної частини ліворуч напис: *Рис. Судомора*; праворуч: *літографировал Мошалов*; нижче дві колонки віршованого тексту плаката: *Гей, сюди, дівчата, живо! Подивиться ви на диво, На рябого на Данила. Що за пика, мамо мила! От же парубок моторний, Не білявий і не чорний! Одноокий та дзюботий, Мабуть кури поклювали. А кульгавий, а кірпатий! Наче миши обкусали. Ой, дівчата-серденьта. Годі вам вже глузувати. Як не сором вам сміятись, Надо мною так знущатись! Мати й батько тому винні, Що ходжу я в дзюботині. Як би вісну прищепили, Тоб калікою не зробили. А тепер мене каліку Висміватимуть до віку.*; нижче у дві колонки: *Вісна з'явилась на Україні ще за старі часи. Вона тоді губила багато людей: майже коло мільйону щорічно. Ще більше людей осліпло та*

скалічено вісною. Тоді вмирала від неї така сила людей тому, що люди раніш не знали, як устерегтись від цієї жорстокої заразної хвороби. Вона не милувала ні бідних, ні заможних, ні хат, ні паляців. Аж ось в 1796 році англійський лікар ДЖЕННЕР помітив, що коли людині прищепити коров'ячу вісну, то ця людина вже не захворіє правдивою вісною. З того часу в багатьох державах, по містах та селах, почали прищеплювати людям коров'ячу вісну. Тепер на вісну хворіють лише темні, несвідомі люди, ті що й досі не розуміли, яке велике щастя дало людям наукове відкриття лікаря ДЖЕННЕРА. В де-яких державах, як наприклад Німеччині та Франції, прищеплення вісни обов'язкове по закону. Вісну треба щипити всім дітям на першому році життя (краще всього на 5-6 місяцю). Тільки кволим хворим дітям не завжди можна щепити вісну. Треба почекати, поки дитина поправиться та подужчає. Прищеплення вісни охороняє людину від цієї хвороби 7 років. Отже треба через кожні 7 літ знов робити прищеплення. В прищепленню вісни нема ніякої небезпеки. Треба тільки, щоб прищеплення робилось чисто та на чистому тілі. Прищеплюють вісну лікарі та фельдшери; між колонками віршованого тексту над орнаментальною композицією знак ГВСУ і текст: Видання Просвітньо-гігієнічного відділу № 31 Головного Військово-Санітарного Управління Київ; унизу під текстом плаката праворуч: Київ, Друкарня № 2, «Наркомвійськ'а». – Плакат є перевиданням плаката «Ах, вы девушки-подружки», виданого у Харкові в 1919 р., рисунок та текст якого взято з російського народного лубка. Текст київського видання є дослівним перекладом з російської; персонажі зображені в українських костюмах. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

399. Геть куркулів! Дорогу селянській бідноті! / Невідомий худож. – К.: Вид-во Всеукр. ЦВК Р. Р. та С. Д., [1919]. – Літогр. кольор.; 71 × 53,7. – На лицевому боці аркуша угорі над зображальною частиною композиції текст: *У. С. Р. Р. Пролетарі всіх країн єднайтеся*; унизу під зображальною частиною композиції: *Геть куркулів! Дорогу селянській бідноті!*; унизу у правому куті в межах зображальної частини композиції: *В-во Всеукраїнського центрального Виконавчого комітету Р. Р. та С. Д.*; унизу у правому куті під орнаментальною рамкою: *Кієвъ, Типо-литографія и печатня «И. И. Чоколовъ».* Б.-Житомирская 20,. – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. Б. т.

– **400. Дезертир працює на царських генералів та капіталістів:** [Плакат] / Худож. С. З-кий. – К.: Вид. губер. коміс. «Тижня фронту й транспорту», [1919]. – Літогр.; 45,9 × 72,7. – На лицевому боці аркуша внизу на правій половині в межах зображення авторський підпис і напис: *С. З.-КІЙ КНІВ*; унизу під зображенням текст плаката: *Дезертир працює на царських генералів та капіталістів*; праворуч під кутом до зображення у два рядки текст: *Київська Губерніяльна Комісія «Тіждня фронту й транспорту».* – За основу взято плакат О. П. Апісіта «Дезертир работает на царских генералов и капиталистов» (1919) – до композиції внесені незначні зміни та іншим шрифтом подано напис. – Стан збереження задовільний: правий край аркуша зім'ятий і має неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

– **401. Заводьте хати читальні...:** [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Вид. Всеукр. видкому при Ц.В.К.Р. та С.Д.У., Від. розповсюдження та постачання л-ри, 1919. – Літогр. кольор.; 71 × 53,4. – На лицевому боці аркуша вгорі над рамкою та під рамкою верхньої сюжетної композиції текст плаката: *Заводьте хати читальні*; унизу під рамкою нижньої сюжетної композиції підтекстовка до плаката: *Заводьте хати читальні. На-*

ука – світло, нецтво – темрява.; нижче відокремлені орнаментом чотири колонки тексту: Знання – то сила. Чи це так, товаришу? А вже ж так! Чому то в старі часи за царя, та поміщиків, намагались не давати народові знання, не дбали про народню освіту? А тому, що цареві та панові було корисніше тримати весь люд в темряві, не давати йому тієї сили, що зветься знанням; корисніш було дати народові шинок та горілку, щоби затуманити йому і той розум, який має людина від природи. Тепер зовсім инше діло. Вся влада в руках самого народу. Що потрібно, що вігідніш робочому народові, то те і робить наша робітничо-селянська власть. Народові потрібно вчення, і от друкуються та росповсюджуються мільйони книжок та газет. Кожний може дістати їх, дізнатись і зрозуміти, що робиться навкруги його на білому світі. Кожна людина, котра працює, може зрозуміти, що він повинен робити, щоб зміцнилася наша Радянська Республіка, добре влаштувалася, щоб ніколи більш не повернулися царь та поміщики. В наші часи не можна прожити без книжок та газет. Багато ворогів має працюючий люд, і кожний із тих ворогів із всіх сил намагається оббрехати радянську власть, наклепати на неї, намагається обдурити, заплутати, залякати, спантеличити, нацькувати оден на другого і посварити селянина з селянином, селянина з робітником. Хто не читає ні книжок ні газет, той не знає правди і вірить всьому тому, що хто йому скаже, і з того повстає багато лиха помилок, даремних сварок та руйнацій. А воно, коли захотіти, то кожний селянин може завжди читати і книжки і газети. А й справді: зійшлося десять, п'ятнадцять дворів, а то й ціле село, склались по два по три карбованці тай виписали газету. Це можна зробити через волостну Раду, через військовий комисаріят, через відділ «Укцентрага», а то і просто написати в Київ в контору газети: «Більшовик» чи якої иншої газети. Як тільки газета прийшла до села, зараз призначають одну якусь хату попросторнішу, та побільшу чистішу, обірають товариша більш пісьменного, її прочитаєш з охотою. Що не розібрав у газеті, або книжці, чи схотів дізнатись про щось таке, чим село найбільше цікавиться, або непокоїть – пиши листа в газету. Дадуть і відповідь і пояснення. А як щось цікавого напишеш той надрукують твого листа в самій газеті, щоб і инший прочитав і об тім подумав. Отож приймайся за роботу, товариш! Багато є в нас і книжок і газет – треба тільки навчитися їх добувати і поділяти правильно, щоб всім вистачило. А коли розберемося у всьому та відчуеть власну силу, то тоді марний ворог не буде страшним, а наша трудова соціалістична робітничо-селянська Радянська Україна стане добрим прикладом для усього світу. Спільнож до праці, час добрий! І призначену годину сходяться всі і пісьменні і неграмотні, щоб послухати читання газети. На те щоб прочитати приміром «Більшовик» треба всього годину часу але зате дізнається про все найважніше, що де трапилось, прочитає і розбере новий декрет, дістане добру пораду, як обійтись в тій чи іншій справі, як щось влаштувати, прочитає цікаве оповідання. Коли справа з газетою наладиться і всі звикнуть що дня ходити її слухати, починай читати книжки. Книжки можна дістати там само де і газети. Як що трапилася книжка скучна та трудна – не гризись з того, дістань другу а ту відклади. Потім прийде час, коли і трудна книжка стане легкою; унизу в межах зображення нижньої композиції у правому куті текст: Київ 1919; унизу під текстом на лівій половині: Літогр. Я. Бенціановського.; праворуч: Відділ росповсюдження та постачання літератури Всеукраїнського Видавничого Комітета при Ц.В.К.Р. та С.Д.У. Київ. Вул. Леніна (Фундуклеївська) 32.; угорі в лівому куті фіолетовим олівцем напис: Дар. 9/VI 19 Вх. 340. – Плакат є перевиданням плаката «Организуйте избы-читальни», виданого у Москві в 1919 р. Текст київського видання є перекладом з ро-

сійської з незначними змінами; зображені персонажі та інтер'єр хати «українізовані». – Стан збереження добрий: краї аркуша мають окремі неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

/ 402. **Заводьде хати-читальні:** [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Вид. Всеукр. центр. виконавчого комітету Р. Р. та С. Д., 1919. – Літогр. кольор.; 71,1 × 53,6. – На лицевому боці аркуша угорі під рамкою верхньої сюжетної композиції текст плаката: *Заводьте хати-читальні;* унизу під рамкою нижньої сюжетної композиції три колонки тексту: *Наука – світло, неуцтво – темрява. Знання – то сила. Чи це так, товаришу? – вже ж так! Чому то в старі часи за царя та поміщиків, намагались не давати народові знання, не дбали про народню освіту? А тому, що цареві та панові було вигідніш тримати нарід в темряві, не давати йому тієї сили, що зветься знанням, вигідніш було дати народові шинок та горілку, щоб затуманити йому і той розум, який має людина від природи. Тепер зовсім инше діло. Вся влада в руках самого народу. Що треба народові, що вигідніш робочому народові то те і робить наша робітниче-селянська власть. Народові потрібно знання, потрібно вчення і от друкуються та розповсюджуються мільйони книжок та газет. Кожний може дістати їх, дізнатись і зрозуміти, що робиться навкруги нього на білому світі. Кожна людина, котра працює, може зрозуміти, що він повинен робити, щоб зміцнилася наша Радянська Республіка, добре влаштувалася, щоб ніколи більш не повернулися царь та поміщик. В наші часи не можна прожити без книжки, а тим більше без газети. Багато ворогів має трудовий нарід і кожний із тих ворогів із всіх сил намагається оббрехати радянську власть, наклепати на неї, намагається обдурити, заплутати, залякати, спантеличити, нацькувати один на другого і посварити селянина з селянином, селянина з робітником. Хто не читає ні книжок ні газет, той не знає правди і вірить всьому тому, що хто йому скаже. І з того повстає багато лиха помилок, даремних сварок та руйнацій. А воно, коли захотіти, то кожний селянин може завжди читати і газету і книжку. А й справді: зійшлося десять – п'ятнадцять дворів, а то й ціле село, склались по два по три карбованці тай виписали газету. Це можна зробити через волостну Раду, через військовий комисаріат, через відділ Укцентрага, а то і просто написати в Київ в контору газети: «Більшовик», чи якої іншої газети. Як тільки газета прийшла до села, зараз призначають одну якусь хату попросторнішу та чистішу, обірають товариша більш письменного і в призначену годину сходяться всі – і письменні і неграмотні – щоб послухати читання газети. На те, щоб прочитати приміром «Більшовика» треба всього годину часу, але за те дізнаєшся про все найважливіше, що де трапилось, прочитаєш і розбереш новий декрет, дістанеш добру пораду, як обійтись в тій чи іншій справі, як щось влаштувати, прочитаєш цікаве оповідання. Коли справа з газетою налагодиться і всі звикнуть що дня ходити її слухати, починай читати книжки. Книжки можна діставати так само як і газети. Як що трапилася книжка скучна чи трудна – не гризися з того, дістань другу, а ту відклади. Потім прийде час, коли і трудна книжка стане легкою і її прочитаєш з охотою. Чого не розібрав у газеті або книжці, чи схотів дізнатись про щось таке, чим село найбільше цікавиться або непокоїть – пиши листа до газети. Дадуть і відповідь і пояснення. А як щось цікавого напишеш, той надрукують твого листа в самій газеті, щоб і інші прочитали і об тім подумали. Ото ж приймайся за роботу, товариші! Багато є в нас і книжок і газет – треба тільки навчитися їх добувати і поділяти правильно, щоб всім вистачило. А коли розберешся у всьому та відчуси власну силу, то тоді жадний ворог не буде страшним, а наша трудова соціалістична робітниче-селянська Радянська Україна стане добрим прикладом для цілого світу. Спільно же до праці, час добрий!*

унизу під орнаментальною рамкою у правому куті: *Київ, типо-литографія и нотопечатня «И. П. Чоколовъ». Б.-Житомирская 20.*; угорі в лівому куті фіолетовим олівцем напис: *Куп. 9/VI 19 Вх. 340.* – Плакат є перевиданням плаката «Организируйте избы-читальни», виданого у Москві в 1919 р. Текст київського видання є перекладом з російської з незначними змінами; зображені персонажі та оточення їх «українізовані». – Стан збереження добрий: краї аркуша мають згини. – Б. ц. Б. т.

403. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали!...: [Плакат] / Худож. [Н. Х. Онацький]. – Суми: Луч, [1919]. – Літогр. кольор.; 61 × 51,7. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *Жінка. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали! Чоловік. Яж казав, що треба віддати гроші у кредитку: оце-б цілісінькі були!*; внизу на правій половині текст: *Издательство «Лучъ» Сумского Союза Кооперативныхъ Товариществъ.*; угорі в правому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки прямокутної форми з текстом і написаним олівцем номером: *Всеукраїнський Центральний Кооперативний Музей 19 груд 1929 № 110.* – Стан збереження задовільний: по краям аркуша є неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

404. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали!...: [Плакат] / Худож. [Н. Х. Онацький]. – Суми: Луч, [1919]. – Літогр. кольор.; 61 × 51. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *Жінка. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали! Чоловік. Яж казав, що треба віддати гроші у кредитку: оце-б цілісінькі були!*; внизу на правій половині текст: *Издательство «Лучъ» Сумского Союза Кооперативныхъ Товариществъ.*; внизу праворуч фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом і вписаним чорним чорнилом номером: *Музей Дніпропетровського Союзу Спожив. Союзів України № 768;* впритул у правому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом і вписаним зеленим чорнилом номером: *Центральний Кооперативн. Музей № 4228.* – Стан збереження добрий: через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

405. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали!...: [Плакат] / Худож. [Н. Х. Онацький]. – 2-е вид. – Суми: Луч, [1919]. – Літогр. кольор.; 62,5 × 51,5. – На лицевому боці аркуша унизу під зображальною частиною у чотири рядки текст плаката: *Жінка. Ой, Боже ж мій, проклятуці злодії всі гроші забрали! Чоловік. Яж казав, що треба віддати гроші у кредитку: оце-б цілісінькі були!*; унизу на правій половині напис: *Издат. «Лучъ» Сум. Союза Кооперат. Товарищ. 2 е Изд.*; у правому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом і вписаним номером: *Всеукраїнський Центральний [Кооперативний] Музей № 1782;* під нею іншої овальної форми нерозбірливий відбиток печатки. – Стан збереження добрий: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б.ц. Б.т.

406. От бісові миші! Усі чисто гроші потрощили...: [Плакат] / Худож. Н. [Х]. Онацький. – 2-е вид. – Суми: Луч, [1919]. – Літогр. кольор.; 52,8 × 72,2. – На лицевому боці аркуша внизу праворуч авторський підпис і дата: *Малював Н. Онацький 1919;* внизу під зображальною частиною у два рядки текст плаката: *От бісови миші! Усі чисто гроші потрощили. І казала баба: однеси гроші у кредитку – не послухав, старий дурень!*; нижче праворуч напис: *Издательство «Лучъ» Сумского Союза Кооперативныхъ Товариществъ. Издание 2-е.*; у правому куті чорним чорнилом: *6103;* внизу на

лівій половині фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом і вписаним номером: *Всеукраїнський Центральний [Кооперативний] Музей № 1781*; угорі на правій половині фіолетовим чорнилом прямокутної форми штампель з текстом: *Всеукр. Центр. Кооп. Музей № _____*. – Стан збереження незадовільний: краї аркуша мають глибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

407. От бісові миші! Усі чисто гроші потрощили...: [Плакат] / Худож. [Н. Х. Онацький]. – Суми: [Луч], 1919. – Цинкографія; 63×45,8. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *От бісові миші! Усі чисто гроші потрощили. І казала баба: однеси гроші у кредитку – не послухав, старий дурень.*; нижче посередині текст: *Видання Сумського Союзу Кооперативних Товариществ.* Унизу праворуч по краю аркуша: *Сумы, Типо-литографія П. К. Пашкова, арендуемая Сумским Союзом Кооперативных Т-въ, Ильинская, № 1.*; угорі у правому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки прямокутної форми з текстом і написаним олівцем номером: *[Всеукраїнський Центральний Кооперативний Музей] 19 груд 1929 № 110*; внизу на правій половині фіолетовим чорнилом прямокутної форми штампель з текстом: *Всеукр. Центр. Кооп. Музей № _____*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви та сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

408. От сто бісів його батькові!...: [Плакат] / Худож. Н. [Х]. Онацький. – Суми: Луч, 1919. – Літогр.; 50,6×67,5. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображальної частини плаката авторський підпис і дата: *Малював Н. Онацький 1919.*; під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *От сто бісів його батькові! Ховав гроші у землю – були гроші, як гроші: тут тобі і миколаївки, і керенки, і карбованці та гривні, а тепер ка-зна що: чи воно гроші, чи гній! Хай мене тряся візьме, коли у другий раз не однесу всі гроші у кредитку!*; внизу на правій половині аркуша текст: *Издательство «Луч» Сумського Союзу Кооперат. Т-въ*; угорі в лівому куті аркуша фіолетовим чорнилом відбиток овальної печатки з текстом: *Центральний Кооперативн. Музей №*; і написом зеленим чорнилом: *4228*; унизу в правому куті нерозбірливий відбиток печатки овальної форми і напис чорним чорнилом: *769*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають невеликі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

409. От сто бісів його батькові!...: [Плакат] / Худож. Н. [Х.] Онацький. – Суми: Луч, 1919. – Літогр. кольор.; 56,5×72,5. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображальної частини плаката авторський підпис і дата: *Малював Н. Онацький 1919.*; під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *От сто бісів його батькові! Ховав гроші у землю – були гроші, як гроші: тут тобі і миколаївки, і керенки, і карбованці та гривні, а тепер ка-зна що: чи воно гроші, чи гній! Хай мене тряся візьме, коли у другий раз не однесу всі гроші у кредитку!*; внизу на правій половині аркуша текст: *Издательство «Луч» Сумського Союзу Кооперат. Т-въ*; внизу в лівому куті аркуша фіолетовим чорнилом овальної форми відбиток печатки з текстом: *Всеукраїнський Центральний [коопе]рат[ивн. м]узей, №*; і написом: *1779*; у правому куті фіолетовим чорнилом овальної форми відбиток печатки з текстом: *Центральн[ий Кооперативн.] Музей №*; і написом: *6103*; праворуч від тексту плаката фіолетовим чорнилом відбиток прямокутної печатки з текстом: *Всеукр. Центр. Ко[о]п. М[узей] №... ..*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви та незначні втрати. – Б. ц. Б. т.

410. Селянко-робітнице! 8-го березня велике свято...: [Плакат] / Худож. [О. В. Маренков]. – К.: Держвидав, [1919]. – Літогр. кольор.; 58,3×37,7. – На лицевому боці під зображальною частиною плаката текст: *Селянко-робітнице! 8-го березня велике свято жінок-робітниць всього світу. Селянко! Один брат твій селянин-червоноармієць переміг тільки що на фронті залятих ворогів трудячого люду, генералів, поміщиків і буржуїв! Другий брат твій, робітник великого міста, вернувся вже з Червоного фронту і тепер змагається з господарчою розрухою; він буде нове життя, вільне для всіх, хто працює. Твоя сестра фабрична робітниця всі свої сили покладає на працю для щастя всіх нас. Вона свідомо стає вже wraz з робітником і незможником до боротьби за долю трудового люду. Селянко! Нема вже на Україні ні поміщиків, ні капіталістів; всіх їх знищено або вони повтікали до інших країв, під охорону тамошніх панів. Вся влада у місті і на селі, над фабриками, землею і лісами та над усім иншим добром перейшла до рук робітників міста й села. Всі ми, робітники й селяне, робітниця й селянки стали господарями великих багатств України. Селянко! В робітничо-селянській державі ти вільна, як твій чоловік, як кожний робітник і селянин, Ти маєш змогу оддати своє дитя до Дому Дитини, а сама працювати можеш вільно для добробуту всіх трудящих. Ти можеш і мусиш цікавитись життям громади, вибрати селянських депутатів та й сама бути обраною до Ради. Ти мусиш стати плече в плече з чоловіком та з жінкою-робітницею міста й спільно творити порядок, будувати нове життя, боротися проти всіх тих, хто не навидить волю трудячого люду. Селянко! 8-го березня це велике свято волі всіх жінок трудячого люду всього світу! В цей день, селянко, ти повинна стати на шлях рішучої боротьби за зміцнення здобутих прав, за владу трудящих. Селянко! Великі господарчі завдання – як засів, добуття палива – кличуть тебе стати до спільної праці з селянином, робітником і робітницею фабрики. Селянко! В Росії і на Україні ти вільна, але багато жінок в державах буржуїв ще живе в кайданах і їм ти мусиш допомогти. 8-го березня всі трудящі жінки святкуватимуть, як день єднання, 8-го березня всі вороги трудячого люду почують силу праці. Хай живе визволення жінки на всьому світі. До праці за щастя і кращу долю жінки!;* угорі над композицією у правому куті: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!;* унизу під рамкою у лівому куті: *2-а Радянська друкарня. – Київ. № 634-2 – 10.000;* посередині: *Д.В.Ц. Київ.;* у правому куті знак видавництва; під ним текст: *Державне Видавництво Київ.* На звороті аркуша унизу в лівому куті олівцем: *ДК.* – Плакат є правою половиною одного аркушевого видання (58,3×76), на лівій половині якого було надруковано російський варіант цього ж твору, але з іншим текстом, назвою («8-го марта всемирный праздник женщин») та вихідними даними (2-я Сов. тип. Киев. Зак. № 634-1 – 10.000 Р. В. Ц. Киев. Государственное Издательствою. Киев.). – Стан збереження аркуша незадовільний: угорі в межах зображення невеликі втрати, по периметру аркуша неглибокі розриви, на лицевому боці й на звороті аркуша значні забруднення та сліди від згину по вертикалі та горизонталі. – Б. ц. 10000 пр.

✓ **411. Учітеся, брати мої, думайте, читайте...** / Невідомий худож. – Єлисаветград: Вид. Кредит. Союзу кооперативів, [1919]. – Літогр. кольор.; 61×42,7. – На лицевому боці аркуша текст в орнаментальній рамці: *«Учітеся, брати мої, Думайте, читайте, І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь!» Т. Шевченко.*; внизу в правому куті: *Видання Єлисаветського Кредитового Союзу Кооперативів.*; вище наклеєно прямокутної форми папірець з текстом: *Музей Д. С.*; і написом фіолетовим чорнилом: *2188.*; внизу у лівому куті шрифтової композиції відбиток фіолетовим чорнилом прямокут-

ної печатки з текстом: *Всеукр Центр. Кооп. Музей № _____*. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви і втрати. – Б. ц. Б. т.

– 412. **Цар, піп та куркуль:** [Плакат] / Худож. [О. П. Апсіт (?)]. – К.: Вид. Всеукраїнському, Від. розповсюдження та постачання л-ри, [1919]. – Літогр. кольор.; 71,1 × 53,3. – На лицевому боці аркуша під зображальною частиною композиції назва плаката: *Цар, піп та куркуль.*; нижче, поділений орнаментальною стрічкою на дві колонки, текст плаката: *Куркулі всі за царя. І попи все за царем плачуть. А чому це так? А ось чому. За царя земля-мати годувала поміщика. Поміщик мужика двома батогами хльостав. А цар сам був великий поміщик, усі міністри його були також великими поміщиками. Нема нічого дивного, що цар, захищаючи землю для поміщиків, утихомирював мужиків, здирав з них великі податки. Хто молиться за царя? Піп, котрий одержував за це платню, церковну землю. Піп, що з селян брав великі гроші за треби. Селянська голота вигнала поміщиків та царя. Власть голоти – Радянська власть, позбавила попів казенної платні, відібрала землю у попів, багацтво в игуменів. Тепер куркуль починає боятися голоти. Глитай почуває, що селянська голота і трудящі селяни можуть його притиснути, не дати йому вилізти в поміщики. Куркуль рідніше поміщик ніж селянин-бідак. Куркуль цар більш подобається ніж робітничі ради та комітети голоти. Тому то піп та куркуль об'єднуються проти рад. Глитай разом з каптурником домагаються знов царя. А це – знов старі податки, поміщику – земля, а селянинові на карк – царя. «Рука руку миє». Хто хоче знов мати царя та поміщиків хай іде з куркулем та попом. Хто хоче мати землю та волю, той повинен іти війною на куркуля. Товариші-селяни! Селянська голото! Заводьте свої комітети. Гоніте у потилицю куркулів-кровопивців.*; нижче під правою колонкою текст: *Відділ розповсюдження та постачання літератури Всеукраїнського Видавничого Комітета. при Ц. В. К. Р. та С. Д. У. Київ. Вул. Леніна (Фундуклеївська) 32.*; угорі посередині над композицією текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка*; під ним праворуч: *«Пролетарі усіх країн, єднайтеся!»*; угорі в лівому та на звороті в правому куті фіолетовим олівцем, однією рукою написи: *Дар 2/VI 19.* – Плакат є українізованим варіантом російського плаката «Царь, поп и кулак» (1919), в якому тип російського кулака замінений на українського, а текстова частина збережена повністю, але має досить вільний переклад. – Стан збереження задовільний: через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину – Б. ц. Б. т.

1920

✓413. **Буржуйська робота в Києві:** [Фотоплакат] / Невідомий худож. – К.: Всеукраїнський видав, [Губерн. від.], 1920. – Цинкографія; 68 × 48. – На лицевому боці аркуша угорі посередині назва плаката: *Буржуйська робота в Києві.*; під назвою у два рядки текст плаката: *Що ми, робітники, будемо, те вони, буржуї, руйнують. Смерть польській шляхті! Смерть усім наймитам світового капіталу!*; кожна з 16 фотографій, на яких зафіксовано зруйновані об'єкти, містить свою підтекстовку: *Ланцюговий міст.*; *Ланцюговий міст.*; *Русанівський міст.*; *Русанівський міст.*; *Стратегичний міст.*; *Залізнично-дорожній міст.* *Стратегичний міст.*; *Тетерівський міст.*; *Дерев'яний стратегичний міст.*; *Ст. Київ-Вантажний.*; *Дом б. Губернаторський.*; *Вантажна станція.*; *Товарна ст. Вантажне депо.*; *Сухарний завод.*; *4 гімназія.*; *4 гімназія.*; вгорі у право-

му куті текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу в лівому куті: *Всеукраїнське Видавництво Київська Філія 1920*; в правому куті: *Фотографія Фото-Кино відділу В. В. Київ. Філ. 2-а Радянська друкарня – 951 – 3000.*; угорі в лівому куті чорним чорнилом напис: *1/IX 20 Від Ки. Палати дар.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. 3000 пр.

– **414. Взять щоб шіртку й ситець гладко ...:** [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 36,6×48,5. – На лицевому боці аркуша вгорі в межах композиції текст плаката: *Взять щоб шіртку й ситець гладко – швидче виконай розкладку*; під кожною з п'яти зображальних композицій плаката підтекстовка – під першою: *Що робочому потрібно? – хліба*; під другою: *Дасть за це і чесно и чисто крам тобі робітник з міста*; під третьою: *Хліб везти до міста куркуль не велить*; під четвертою: *Знять штани останні з тебе норовить*; під п'ятою: *А ти дивись та розум май – і куркуль по шиї дай.*; унизу посередині за межами композиції плаката у два рядки текст: *Издание Одесского Губернского Отделения Всеукриздата 1920 Г. Видавництво Одеського Губернського Відділу Всеукрвид. 1920 Р.*; над текстом посередині знак видавництва. – Існує паралельне російськомовне видання цього плаката під назвою, «Если хочешь ситец да шерстку – выполняй разверстку» (Одесса, изд. Одес. губер. от-ния печати, 1920). – Стан збереження добрий: по вертикалі на лівій і правій половині сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

– **415. Впервые в истории человечества Октябрьская Революция осмелилась властно потребовать...расплаты...:** [Плакат] / Невідомий худож. – Одеса: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр. кольор.; 72×54,5. – На лицевому боці плаката вгорі в межах зображення текст: *УССР Пролетарі всіх країн єднайтесь! УСРР*; посередині композиції в овальному полі текст: *Впервые в истории человечества Октябрьская Революция осмелилась властно потребовать от вековых угнетателей трудящихся расплаты за кровь и слезы сотен поколений рабов. Этой смелости старый мир не может нам простить. Мы не сдадимся издыхающему миру гнета и насилия. Мы донесем наше светлое знамя до красных чертогов мира и труда. Мы победим!*; внизу ліворуч під рамкою: знак видавництва; поруч у два рядки текст: *Всеукраинское государственное издательство Одесское губернское отделение, 1920 г.*; у правому куті: *7-ая Советская типо-литография.* – Стан збереження аркуша задовільний: по периметру невеликі розриви; посередині по горизонталі слід від згину. – Б. ц. Б. т.

✓ **416. Вступайте до Червоної Кінноти!:** [Плакат] / Худож. [Б. В. Силкін (?)]. – К.: Всеукрвидав, [губерн. від.], [1920]. – Літогр. кольор.; 77,5×57,6. – На лицевому боці аркуша вгорі над рамкою зображальної частини назва плаката: *Вступайте до Червоної Кінноти!*; внизу під зображальною частиною в чотири рядки текст плаката: *Червона Кіннота знищила Мамонтова, Шкуро, Деникина. Вона була панів і Петлюру, зараз потрібно знищити недобитка Врангеля. Робітники й селяне – вступайте до лав Червоної Кінноти.*; угорі в правому куті текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу посередині під рамкою плаката у два рядки текст: *2-а Радянська фото-лито-друкарня Київ. Пушкинська 4. – 2716 – 8000*; у правому куті знак видавництва. На звороті аркуша надруковано бланки Державного банку України. – Стан збереження незадовільний: по краях аркуш має глибокі розриви і втрати. – Б. ц. 8000 пр.

– **417. Геть пана з України!:** [Плакат] / Худож. [О. В. Хвостенко-Хвостов]. – Х.: Всеукрдержвидав, 1920. – Літогр. кольор.; 57×66,7. – На лицевому боці аркуша унизу під

зображенням назва плаката: *Геть Пана з України!*; угорі над рамкою зображення ліворуч текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу ліворуч: *Всеукраїнське Державне Видавництво Харків 1920.*; у лівому куті олівцем напис: *1920 (I) Иноз. Интервенція.* – Стан збереження незадовільний: краї аркуша мають глибокі та неглибокі розриви, невеликі втрати і забруднення. – Б. ц. Б. т.

418. **Геть руїну, хай живе праця!**: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1920. – Літогр. кольор.; 71,2×67,8. – На лицевому боці аркуша угорі посередині в межах композиції назва плаката: *Геть руїну, хай живе праця!*; нижче посередині між двома зображальними клеймами шість рядків тексту плаката: *Радянську Україну врятують тільки праця, дисципліна та порядок.*; під кожним зображальним клеймом текст плаката: 1. *Безладдя та руїна – його помішники.* 2. *Праця єдина з нею нас вирве.* 3. *Коли кожен про себе тільки дбає, то для всіх не прибуває.* 4. *Гуртова праця несе добробут всім.* 5. *В коморах куркулів хліб миші їдять, а голодні робітники неможуть працювати.* 6. *Нема хліба, нема й праці, нема й фабричних продуктів.* 7. *Селянство дає хліб робітникам.* 8. *Робітники дають фабричні продукти.*; внизу по лівому краю аркуша знизу вгору текст: *Державне Видавництво У.С.Р.Р. Київ, 1920 р. 4-я Л.*; по правому краю аркуша знизу вгору: *3-я Сов. типо-літографія Поліграфіч. Отд.* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви, посередині правого краю незначна втрата зображення; аркуш нанесено на марлеву основу. – Б. ц. Б. т.

419. **Гоните в шею кулаков!**: [Плакат] / Худож. [О. В. Хвостенко-Хвостов]. – Х.: Всеукраїнське Видавництво, [1920]. – Літогр. кольор.; 69,4×51,4. – На лицевому боці аркуша угорі над рамкою зображальної композиції текст плаката: *Выбирайте в Советы бедноту и середняков*; унизу під рамкою: *Гоните в шею кулаков!*; унизу під текстом плаката ліворуч текст: *Всеукраинское Издательство.*; праворуч: *Типо-Литографія «Энергия». Харьков.*; внизу в лівому куті знак Художнього відділу УкРОСТА; у правому куті чорним чорнилом реєстраційний штамп: *№ _____ Центр. Істор. Архіву м. Київ.* – В межах зображальної композиції плаката угорі посередині текст укр. мовою: *Рада Робітничих та Селянських депутатів.* – Стан збереження задовільний: на лівій половині аркуша посередині глибокий розрив, є неглибокі розриви по периметру. – Б. ц. Б. т.

420. **Гоніть у шию глитаїв...**: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 61×68,8. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою композиції назва плаката: *Гоніть у шию глитаїв.* – *Обирайте до рад бідняків та середняків.*; під кожним зображальним клеймом у прямокутній рамці підтекстовка – під першим: *У селі Порожні Землі Там були селяне темні І, поймавши віри гаду, Куркуля обрали в раду Та пузатого купця Спекулянта – брехунця. От куркуль, засівши в раду, Так забрав у руки владу, Що не тільки біднякам – Не життя й середнякам. Урожай з усіх полів У купця и куркулів. Самогон із хліба курять І селян брехнею дурять: Про святих та про нечистих. Про «чужинців-комуністів»... А селяни – темні й голі Без газети і без школи.*; під другим: *Пріє хліб купцю в коморі... А усюди – голод, горе, Робітник без хліба пухне, На заводах праця тухне. Та без хліба і без краму Хоч вмірать прийшлося прямо, А повинні у тих муках Куркульня і сільський дука.*; під третім: *Та взялась за ум біднота: От пішла в селі робота – Куркулів у шию гнали І у раду вибрали Бідняків, середняків, Чесних всіх працюючків.*; під четвертим: *От вони як слід взяли – Враз порядок навели: У купця і куркулів – Хліба тисячі кулів, Сіль, олію – відшукали, Кому слід розподіляли, А у місто звели лишки. Є в селі і школи й книжки.*

під п'ятим: *А у місті – свято зразу: Робітник їсть хліб що-разу, Може знов за діло взятись, – На заводах – повна праця! Спекулянт з досади сохне Скоро-скоро зовсім здохне!*; під шостим: *Хліб прийшов робітникам – Будуть голки, буде крам. Будуть чоботи і свити, Будуть всі розумні й ситі. Так прогнавши куркулів Лад збудують на селі з робітництвом в повній згоді, Що працює на заводі, Бідняки і незаможні. Цей союз – непереможний.*; угорі посередині над рамкою композиції текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; нижче: *Пролетарі всіх країн, єднайтесь!*; внизу в лівому куті: *Всеукраинское государственное издательство Одесское губернское отделение. 1920 г.*; у правому куті: *7-ая Советская типо-литография.*; внизу в лівому куті знак видавництва. – Існує паралельне харківське видання цього плаката, надруковане в літографії М. Г. Равицького. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

421. Грядет великая битва: [Плакат] / Худож. [В. В. Спаський]. – О.: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр. кольор.; 64,2×36,5. – На лицевому боці аркуша внизу в межах композиції текст плаката: *Грядет великая битва. Надвигается решающее сражение. Вся Европа полна гула от голосов негодующих и рвущихся к борьбе пролетариев. Подземные толчки доносятся с различных точек нашей планеты. В грозе и буре, в крови и слезах, в голоде и бесконечных страданиях рождается новый мир, светлый мир коммунизма, всеобщего братства трудящихся.*; вгорі над рамкою текст: *Украинская Социалистическая Советская Республика.*; нижче праворуч: *«Пролетарии всех стран, соединяйтесь!»*; внизу під рамкою на лівій половині два рядки тексту: *Издание Одесского Губернского Отдела Печати – Одесса, 1920 г. Видання Губерніального Віділу Друку – Одеса, 1920 р.*; у лівому куті знак видавництва. На звороті посередині на прямокутному клаптику паперу, наклеєному на основу, олівцем напис: *1920 (IV) Рев. плакат.* – Плакат є перевиданням московського плаката 1919 р. – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша є неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

– **422. Дай хліба революції!**: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 57,8×48,6. – На лицевому боці аркуша вгорі посередині в рамці текст плаката: *Дай хліба революції! Селянин! Урожай твій давно зібрано. Чи підрахував же ти злишки? Як ти думаєш розпорядитись з ними? Зрозумій, товаришу: Перед тобою два государства;* внизу в рамці під зображенням: *Здавай же свій хліб Робітничо-Селянській владі, товаришу! Поспішай на ссипні пункти! Твій хліб необхіден для Червоної Армії, котра, не дивлючись на тяжкі препони, захища твою свободу й землю. Хлібом твоїм будуть нагородовані робітники, котрі, вибиваючись з сил, готують зділля для Червоної Армії, міста і села. Він необхіден для селян голодних губерній. Поспішай же, товаришу! Пам'ятай, хижакам-генералам, купцям та поміщикам дістанеться хліб, як що не підтримаєш Червону Армію та робітників!*; під кожною з шести зображальних композицій плаката підтекстовки: *1 Ось Радянська сторона і могутня, і міцна, Праве в ній робочий люд Та великий світлий Труд. 2 В царстві жадних павуків Генералів та панів Бідняку ані дихнуть, Мусе вічно спину гнуть. 3 Гей, селянин! вже твоя Вся поміщицька земля; Влада Рад все це зробила Вас землею наділила. 4 Генерал та пан прийдуть. Всю земельку відберуть, Щоб поміщикам віддати, – А селянам пропадать. 5 В місто хліб мужик везе; Влада Рад йому дає Ситець, кожу, сіль та плату. Получай що хочеш, брате! 6 Генерали та пани Не щадять селян спину; Нагаєм всіх відберуть, Хліб і землю одберуть.*; угорі над рамкою у лівому куті текст: *Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка.*; у

правому куті: *Пролетари всіх країн єднайтесь!*; унизу посередині під рамкою текст: *Политический отдел Реввоенсовета 14-й армии. Издание Одесского губернского отделения Всеукрайдата 1920 Г. Издавництво Одеського губерньського відділу Всеукр-вид. 1920 Р.*; внизу в правому куті знак видавництва. – Плакат є україномовним варіантом плаката «Дай хлеба революции!» (Москва, Госиздат, 1920). з незначними відмінностями в зображальній частині та віршованими підтекстовками під кожним малюнком. – Стан збереження задовільний: по лівому краю аркуша неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

✓ **423. Деникіна знищено, черга за польським панством:** [Плакат] / Невідомий худож. – [К.]: Держвидав, 1920. – Літогр. кольор.; 55,3×36,7. – На лицевому боці аркуша в межах зображення на лівій половині посередині у два рядки текст плаката: *Деникіна знищено*; угорі на правій половині в чотири рядки: *Черга за польським панством*; угорі на лівій половині: *Пролетарі всіх країн, єднайтесь!*; внизу посередині під зображенням текст: *Державне видавництво У.С.Р.Р. 1920 р № 5*. На звороті вгорі в лівому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом: *Українська Всенародня Бібліотека ВУАН*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину, внизу лівий кут зім'ятий. – Б. ц. Б. т.

– **424. Десять заповідей для промовців:** [Плакат] / Невідомий худож. – [К.]: Дніпросоюз, 1920. – Літогр. кольор.; 71,2×53,2. – На лицевому боці аркуша в орнаментальній рамці у двадцять рядків текст плаката: *Десять заповідей для промовців: I З промовою виступай тільки тоді, коли сам собі добре з'ясував; що саме хочеш сказати. II Говори тільки про діло і до діла, а для того сам пильно слухай попереднього промовця чи докладчика. III Відповідай не на весь доклад зразу, а тільки на ті частини його, по яких сам щось нове і путне можеш сказати. IV Не говори ще раз того, що вже без тебе було сказано. V Починай просто з діла без усяких вихильців. Коротенько й ясно висловити свою думку, це найбільший талан промовця. VI Не намагайся показати, що дуже вчений; не переказуй чужих думок і висловів. VII Не показуй що хвилі на самого себе: «Я, мовляв, я бачив, я знаю» і т.д. VIII Не зводь ніколи особистих рахунків. Пам'ятай, що говориш не для себе самого або свого противника, а для цілого зібрання. IX Умій до речі сказати, умій вчасно й змовчати. X Не виступай дуже часто на всяких зібраннях по всякому питанню.*; вгорі посередині в орнаментально-зображальній композиції, стилізованій під книжкову заставку, текст: *Дніпросоюз*; внизу посередині в орнаментальній композиції: *Видання Дніпросоюзу*; ліворуч під рамкою текст: *Видавництво Дніпросоюзу.*; праворуч: *Друкарня Дніпросоюзу Ч. 2*. На звороті внизу в правому куті фіолетовим чорнилом відбиток прямокутної печатки з текстом: *Всеукраїнський Центральний Кооперативний Музей 28 черв 1930 №*; і напис олівцем: *399*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви та забруднення. – Б. ц. Б. т.

– **425. Десять заповідей пролетарія:** [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 46,3×27,1. – На лицевому боці аркуша внизу в межах композиції текст плаката: *Десять заповедей пролетарія. Товарищ рабочий! 1) Труд – начало жизни. Труд – светочь грядущего дня. Свободным трудом служи свободному человечеству. 2) Ты – капля в океане трудящихся. В бурю и в тишь иди в ногу со своими товарищами, как капли в океане. 3) Капля точит камень. Океан разрушает скалы. В единении сила. 4) В годы революции будь силен. Разрушая – твори, как революция. 5) Чем яростнее ринешься на врагов, чем тверже сожмешь руко-*

ять молота, – тем прочнее будет дворец всемирного счастья. 6) Не бойся тяжелых орудий. Не бойся тяжелого труда. Ибо нет ничего тяжелого, что не стало бы легким для дружной рати пролетариев. 7) Ты стоишь на грани двух миров. Страдания старого и предчувствие радости нового пусть кипят в тебе. Этим – победишь. 8) Не вступай на путь уступок и соглашений. Помни, что все жертвы прежних революций не должны быть забыты. 9) Пронеси красное знамя по всем странам мира. Разрушь все границы. Трудящиеся ничем не должны быть разделены. 10) Помни, что десяти тысячелетий человеческого страдания удобрили почву для Третьего Интернационала. Будь же достойным его строителем. Вперед!; вгорі над зображенням текст: Українська Советська Соціалістическа Республіка.; під цим текстом праворуч: Пролетарии всех стран, соединяйтесь!; внизу під композицією посередині два рядки тексту: *Издание Одесского Губернского Отдела Печати – Одесса, 1920 г. Видання Губерніального Віділу Друку – Одеса, 1920 р.* На звороті вгорі олівцем напис: *Гасла І папка 1920*; внизу в правому куті: *П № 2. – Б. ц. Б. т.*

➤ **426. Добиймо ворога!**: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 68,6×57,1. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою зображальної композиції ліворуч назва плаката: *Добиймо ворога!*; праворуч від назви у два рядки текст плаката: *Горе тому, хто не доведе боротьби до краю!*; над назвою під рамкою текст: *Видавництво Одеського Губернського відділу Всеукрвид. 1920 р.*; над текстом плаката під рамкою: *7-ая Советская типо-литография.* На звороті посередині чорним олівцем напис: *№ 114. – Стан збереження задовільний: по периметру неглибокі розриви, незначні втрати і сліди від рідини; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.*

427. Друга мандрівна капела Дніпросоюзу: [Плакат] / Худож. ЮМ [Ю. С. Михайлів]. – [К.: Дніпросоюз, 1920]. – Літогр, кольор. – 57,8×36. – На лицевому боці аркуша внизу посередині в орнаменті авторський підпис: *ЮМ*; під горішньою орнаментальною частиною композиції текст плаката: *Дніпросоюз. Друга Мандрівна Капела Дніпросоюзу в короткім часі дасть концерт присвячений творчості сучасних українських композиторів М. Леонтовича, Я. Степового та К. Стеценка. Програм концерту:*; нижче у три стовпчики, відокремлені вертикалями орнаменту, текст – у першому: *Відділ I. З творів М. Леонтовича. 1. Про Почаївську Божу Матір. 2. Із-за гори сніжок летить. 3. Над річкою б'єріжком. 4. Щедрик. 5. Го-го-го, коза! Народні пісні в художній обробці;*; у другому: *Відділ II. З творів Я. Степового. 1. Дві хмароньки. Сл. Олеся, – виконає капела. 2. Для всіх ти мертва. Сл. Олеся, – виконає капела. 3. Не беріть із зеленого луку верби. Романс, – виконає артистка капели. 4. Розвійтеся з вітром. Романс, – виконає артист С. Дурдуківський. 5. Ой, на горі ремен цвіте. Дует, – виконають арт. кап. та С. Дурдуківський.*; у третьому: *Відділ III. З творів К. Стеценка. 1. Хмари. Сл. Вороного. 2. Сон. Сл. Грабовського. 3. Над нами ніч. Сл. Олеся. 4. Коліскова. Сл. О. Коваленки, – викон. хор., скрипка та артистка капели 5. Сонце на обрії. Сл. Олеся. Хори.*; нижче посередині: *Дирігує Капелою К. Стеценко. Час і місце концерту – в афішах. Уповноважений Дніпросоюзу Ол. Чапківський.*; внизу під орнаментом у правому куті друкарський текст: *9-я Советская тип., Б.-Житомирская № 20*; внизу праворуч над орнаментом фіолетовим чорнилом відбиток печатки овальної форми з текстом: *Центральний Кооперативн. № _____ музей*; всередині синім чорнилом напис: *4533.* На звороті вгорі посередині фіолетовим чорнилом напис: *По опису ч. 828. – Б. ц. Б. т.*

428. Друга мандрівна капела Дніпросоюзу: [Плакат] / Худож. ЮМ [Ю. С. Михайлів]. – [К.: Дніпросоюз, 1920]. – Літогр. кольор. – 57,8×36. – На лицевому боці аркуша внизу посередині в орнаменті авторський підпис: ЮМ; під горішньою орнаментальною частиною композиції текст плаката: *Дніпросоюз. Друга Мандрівна Капела Дніпросоюзу в короткім часі дасть концерт присвячений українській народній пісні. Програм концерту:*; нижче у три стовпчики, відокремлені вертикалями орнаменту, текст – у першому: *Відділ I. 1. Оре, Семен, оре. 2. Ой, бочечка. 3. На городі пшевиченька. [1–3] аранж О. Кошиця. 4. Ой, гай мати. 5. А вже весна. [4–5] аранж М. Лисенка;* у другому: *Відділ II. 1. Ой, у полі жито. Аранжиров. П. Гайди. 2. Було літо. Аранж. Р. Глієра. 3. Народні пісні. – Виконає артистка капели 4. Народні пісні. – Виконає артист С. Дурдуківський. 5. Ой на гору козак воду носить. Дуєт, – виконають артисти капели та С. Дурдуківський;* у третьому: *Відділ III. 1. Ой піду я понад лугом. 2. На городі та все білі маки. 3. Ой, дзвони дзвонять. [1 – 3] аранж. М. Вериковського. 4. Як не женився. 5. По під терном стежечка. 6. За городом качки пливуть. [4 – 6] аранж. М. Леонтовича;* нижче посередині у три рядки: *Револуційні пісні: а) Інтернаціонал. б) Заповіт. Дирігує Капелою К. Стеценко. Час і місце концерту – в афішах. Уповноважений Дніпросоюзу Ол. Чапківський;* унизу під орнаментом у правому куті друкарський текст: *9-я Советская тип., Б.-Житомирская № 20.*; посередині олівцем напис: *Юхим Михайлів.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

✓ **429. Друковане слово розвіє темряву:** [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Всеукраїнський видав, Губерн. від., [1920]. – Літогр. кольор.; 71,2×53,2. – На лицевому боці аркуша в межах зображення закомпоновано текст плаката: *Друковане слово розвіє темряву Печатное слово рассеет тьму;* внизу під рамкою зображення ліворуч текст: *Видавання Київського Губерніяльного Відділу Друку і Пропаганди (Агитіздат) (Хреціатик N 28.);* праворуч: *З ья Сов. Типо-Литография Здан. Прис. Мест.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

– **430. Запорука перемоги – всевобуч!:** [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукраїнський видав, Губерн. від., 1920. – Літогр.; 69,5×57,3. – На лицевому боці аркуша вгорі в межах композиції текст плаката: *Орач я, з рушницею лад сторожу Бороню свободу і землю свою!;* внизу: *Запорука перемоги – Всевобуч!;* угорі в межах композиції ліворуч текст: *Хай живе Українська Радянська Соціалістична Республіка!;* праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!;* внизу під рамкою на лівій половині у два рядки текст: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраинского Издательства 1920 Г. Издательство Одесского Губернского відділу Всеукраїнського Видання. 1920 Р.;* внизу в лівому куті знак видавництва. – Стан збереження добрий, аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.

431. Жил кулак в селе когда-то... / Невідомий худож. – О.: Всеукраїнський видав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 71,6×58,4. – На лицевому боці аркуша вгорі у два рядки текст: *Украинская Социалистическая Советская Республика Пролетарии всех стран, соединяйтесь!;* нижче ліворуч від першої зображальної композиції: *Жил кулак в селе когда-то, Пил и ел весьма богато, Не поймешь его, друзья, Человек или свинья;* нижче ліворуч під другою композицією: *Но молва пришла недавно, Что пришел час мести славной, Деревенский весь народ Собирается на сход;*; праворуч під третьою композицією: *Лишь кулак идти не хочет, Он под нос себе бормочет; Свой обильный урожай Прячет он к себе в сарай. Сходу он не помагаєт, Провока-*

цію пуцаєт.; Нижче праворуч від четвертої композиції: *И тогда решает сход: Наш кулак терзал народ Пусть же он народу даст Все, что раньше он припас. Сам пускай весь хлеб свой носит. Сам пускай весь хлеб свой косит. А его высокий дом Отвели под Исполком.*; внизу в лівому куті під зображенням: *7-ая Советская типо-литография.*; посередині знак видавництва і текст: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраиндата 1920 г. Виддавництво Одеського губерньського відділу Всеукрвид. 1920 р.*; у правому куті: *ОДУКРОСТА № 4.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша розриви та незначні втрати. – Б. ц. Б. т.

✓ **432. Іван Франко:** [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Всеукрдержвидав, 1920. – Літогр. кольор.; 63,8×54,6. – На лицевому боці плаката вгорі над композицією текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; угорі в межах композиції назва плаката: *Іван Франко*; внизу в три рядки текст: *«Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод Не спинить вас! Зносить і труд і спрагу, й голод, Бо вам призначено скалу оцю розбити! (Каменяри Ів. Франко).*; нижче в чотири рядки: *Спішіть туди, де дніс... Не ридать, а добувати, Хоч сиnam, як не собі; Кращу долю в боротьбі! (Гімн. Ів. Франко).*; внизу під рамкою на лівій половині аркуша текст: *Всеукраїнське Державне Видавництво. Харків 1920 року.*; посередині: *Друковано 15 000 примірників.* – Забражальною частиною плаката є портрет Івана Франка. – Стан збереження аркуша добрий: посередині по вертикалі слід від згину, по правому краю аркуша сліди від невеликих розривів; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 15000 пр.

433. Когда Красная Армия сметает войска контрреволюции...: [Плакат] / Худож. [С. З. Зальцер (?)] – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 56×73,3. – На лицевому боці аркуша під зображальною частиною композиції у три стовпчики текст плаката: *Когда Красная Армия сметает войска контрреволюции что тогда делается в буржуазных правительствах и как к этому относится пролетариат Запада.*; на правій половині між зображальною і текстовою частиною плаката у два рядки текст: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраиндата 1920 Г. Виддавництво Одеського губерньського відділу Всеукрвид. 1920 Р.*; праворуч знак видавництва. На звороті посередині на прямокутному клаптику паперу, наклеєному на основу, олівцем напис: *1920 года*; посередині правого краю на прямокутному клаптику паперу, наклеєному на основу, олівцем напис: *Зальцер? (Черв. Перець).* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви та незначні втрати. – Б. ц. Б. т.

434. Крестьяне! Вот укрепление, за которым защитница ваших интересов Красная Армия – непобедима!: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 53,8×35,5. – На лицевому боці аркуша вгорі в межах композиції ліворуч текст плаката: *Крестьяне!*; внизу: *Вот укрепление, за которым защитница ваших интересов Красная Армия – непобедима!*; внизу ліворуч під рамкою композиції текст: *Издание Одесского Губернского отделения Всеукраиндата 1920 Г. Виддавництво Одеського Губерньського відділу Всеукрвид. 1920 Р.* – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.

✓ **435. Куркуль, бандит та Червона Армія:** [Плакат]. / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1920. – Літогр. кольор.; 76,3×55,1. – На лицевому боці аркуша над зображенням назва плаката: *Куркуль, бандит та Червона Армія*; внизу під зображенням текст плаката: *Куркуль та бандит Нишком втік із фронту Кунда (Власну шкуру рятував)*

І до рідної оселі Між знайомих завітав. По селі пустили чутку: – Кунда знову є в селі! І по всій великій хаті Натиснулись куркулі. – «Слухай, Дмитре, розкажи нам, Як ти з війська втік до дому І на відповідь не влучив До лабет начальству своему? Ти не чув про наше горе? «Глитаями» нас узвали, За земельку глитаями, Що діди нам понадбали. Землю нашу відбирають, Роздають голоті всякій; Нам самим вже скоро нігде буде вигнати коняки. Забирають хліб з комори І до міста геть вивозять; Голоштанники жирують, Заможненькі-ж сумно ходять. Розкажи доладно, Дмитре, Як нам бути при сій нагоді І чи довго ся голота Буде нас тримати в шкоді?» Відкопилив Кунда губи (Аж блищить від сала морда), До глитайського натовпу Він повів промову з горда. – «Що таке? ... Комуністи Тут наводять вам руїну? Комісари та чекисти Баламутять Україну? Ми їх знаєм! Наші батьки, Наші славні отамани, По весні, набравши сили, Зададуть їм прочухани! Ви чували про Ромашку, про Тютюнника, Махно? Ми зійдемося всі до купи І стоятимем в одно. Ми на тебе партизани, Щоб зібравши багачів, Бити наволоч радянську – Комісарів та жидів! Ми покажем їм розкладки, Заженем у землю всіх! Комуністів тут сволота Розвела, немов на сміх! Ми від клятих комуністів, По яругам та корчам, З фронту сотнями втікаєм Та змовляємося там! Ні, сусідоньки, не буде Більшовицького ладу, Тільки ви допоможіть нам Разом знищити біду! Тут ось землю одбирають, Роздають її ланцям; Всіх грабують, розбивають; Добре се терпіти вам? Коли вам погано – дайте Нам до гурту гроші й хліб, Притуліте та сховайте, А би з нас ніхто не гиб. Ми тоді за вас горою, Бий комуну, бий жидів, Передусім за земельку Всіх навісних злидарів. Ви погодитесь на се?» – «Та ми все, що схочеш ти, Друже, Дмитре, все дамо, лиш Урятуй нас од біди! Хочеш зброю, хочеш гроші? Де-ж товариші хороші? Хоч тепер за стіл сідайте! Все, що хочете, вживайте: Хоч телицю, хоч вола, Самогону відер з два, Все дамо, лише подбайте, Нас в біді не залишайте!» Людожери репетують, Галас, гомін, співи, сміх: Як то сей «герой великий» Урятує їх усіх. А «герой», нажершись добре, Обіцяє волю знов, Всім, хто хоче так, як перше, Із народу ссати кров. І кленуться спільно жити Розбишаки й павуки. Але швидко їм зазнати Пролетарської руки. Бо на їх чекає пильно Червоноармійця дрюк, І обом не збігнуть кари Справедливих, міцних рук.; внизу в правому куті текст: Державне Видавництво У.С.Р.Р. Київ, 1920 р. – Одноколірний варіант плаката було перевидано способом цинкографії в Харкові в 1920 р. – Б. ц. Б. т.

436. Літературно-художня виставка пам'яті Тараса Шевченка: [Плакат]. / Худож. Г. І. Нарбут. – К.: Б. в., 1920. – Літогр. кольор.; 74×55. – На лицевому боці аркуша під орнаментальною композицією в десять рядків текст плаката: *Літературно-художня виставка пам'яті Тараса Шевченка Хрещатик, 8 б одчинена з 9 го березня що-дня від 2ої до 7 ої г. дня Вхід вільний*; внизу ліворуч під рамкою напис: *Георгій Нарбут*; посередині: *Литограф'я Я. К. Бенціяновського*; праворуч: *Київ року 1920.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. Б. т.

437. Ми путь землі покажем нову – царем всесвіту буде труд: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 64×96,5. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою зображальної композиції назва плаката: *Ми путь землі покажем нову – царем всесвіту буде труд*; угорі в межах композиції текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка*; нижче праворуч: *Пролетарі всіх країн єднайтеся*; внизу посередині у три рядки: *Правобережний відділ Українського Всевидату*; внизу ліворуч під рамкою композиції текст: *Державне видавництво*

У.С.Р.Р Київ 1920 р № 6; праворуч: 3-ья Сов. Типо-Литографія Полиграфич Отд. – У зображальній частині плаката майже точно відтворено композицію іншого плаката – «Друковане слово розвіє темряву» (див. № 409). – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на папір. – Б. ц. Б. т.

438. Мужича правда: [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Всеукраїдав, 1920. – Літогр. кольор.; 73 × 54,5. – На лицевому боці аркуша під кожною з двох зображальних композицій текст плаката – першою: *Мужича правда є колюча*; другою: *А панська на всі боки гнуча.* (Ів. Котляревський). Угорі над композицією плаката текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу ліворуч під композицією плаката: *Всеукраїнське Видавництво. Харків, 1920 р.*; праворуч: *Типо-Литографія «Энергия», Харьков.*; у межах другої зображальної композиції плаката вгорі в лівому куті чорним чорнилом напис: *Дар Академії Наук 19 4/XII 20.* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

439. Наймит Петлюра продав Україну польським панам! / Невідомий худож. – К.: Всеукраїдав, [1920] – Літогр. кольор.; 72,2 × 57. – На лицевому боці аркуша вгорі в правому куті текст: *Пролетарі всіх Країн, єднайтеся!*; вгорі над рамкою зображальної частини текст плаката: *Наймит Петлюра продав Україну польським панам!*; внизу під рамкою: *Пани спалили й пограбували Україну – Смерть панам і Петлюровіцям!*; вище під рамкою – ліворуч текст: *Всеукраїнське видавництво Київська філія.*; праворуч: *Радянська Друк. Зак. ч. 830 надруковано 5,000 екземплярів.*; вгорі в лівому куті фіолетовим чорнилом напис: *Дар Академії Наук 19 10/XII 20.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша розриви й незначні втрати. – Б. ц. 5000.

440. Новий земельний закон радянської влади на Україні: [Плакат] / Худож. Кольченко [Б. Ю. Єфімов]. – К.: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр. кольор.; 79 × 55. – На лицевому боці аркуша в межах композиції плаката внизу в лівому куті авторський підпис: *Кольченко*; вгорі над рамкою назва плаката: *Новий земельний закон радянської влади на Україні*; нижче в межах першої зображальної композиції текст плаката: *1. Як було за панів та капіталістів Земля панська земля селянська*; в межах другої: *2. Як стало за Радянської влади Вся земля селянству*; внизу посередині під рамкою текст: *Державне Видавництво У.С.Р.Р. Київ, 1920 р.*; праворуч: *3-ья Сов Типо-Литографія Здам. Прис. Мест.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

441. Останній бій! / Невідомий худож. – К.: Вид. Київ. військ. округу, 1920. – Літогр. кольор.; 89 × 63. – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч над рамкою плаката текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; вгорі в лівому куті в межах зображальної частини назва плаката: *Останній бій!*; у лівому куті текст плаката: *Знищивши останню гадюку контр-революції – барона Врангеля, робітники й селяне зможуть взятись тоді до мирної праці.*; внизу ліворуч, під рамкою плаката текст: *Редакційно-Видавничій Відділ Політуправління Київського Військового Округа.*; посередині: *2-я Радянська фото-літо-друкарня Київ, Пушкінська 4. № 2000 – 3000*; в лівому куті знак редакційно-видавничого відділу політуправління Київського військового округу. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні втрати; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 3000.

442. Пани-бурлаки, або куди ближче...: [Плакат] / Худож. [Б. Ю. Єфімов]. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 47 × 71. – На лицевому боці

аркуша на лівій половині над зображенням текст плаката: *Пани-бурлаки, або куди ближче – чи до Києва, чи до Варшави.*; внизу на лівій половині в межах зображення: *Пани-бурлаки: «Гей, земляче, чи далеко ще нам їхати до Києва?»*; внизу по краю аркуша під зображенням: *Хлібороб: «Хто його знає; мабуть з тим добром, що на кораблі везете вам буде ближче до Варшави ніж до Києва. Та як наскочите на скелі, то й зовсім шкереберть посиплетесь!»*; внизу на правій половині в межах зображення у два рядки текст: *Політвідділ Реввійськради 14-ї Армії Видавництво одеського губерньського відділу Всеукраїди, 1920 Р.* – Стан збереження добрий: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

443. Пани-бурлаки, або куди ближче...: [Плакат] / Худож. Микола Липський [Б. Ю. Єфімов]. – К.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 55,4×73,5. – На лицевому боці аркуша в межах композиції внизу у правому куті підпис художника: *Микола Липський*; на лівій половині вгорі у межах композиції текст плаката: *Пани-бурлаки, або куди ближче – чи до Києва, чи до Варшави.*; внизу на лівій половині під рамкою зображення в два рядки: *Пани-бурлаки: «Гей, земляче, чи далеко ще нам їхати до Києва?»* *Хлібороб: «Хто його знає; мабуть з тим добром, що на кораблі везете вам буде ближче до Варшави ніж до Києва. Та як наскочите на скелі, то й зовсім шкереберть посиплетесь!»*; внизу у правому куті у два рядки текст: *Державне видавництво У. С. Р. Р. Київ 1920 р. № 3.* – Стан збереження добрий: аркуша дубльовано на картон. – Б. ц. Б. т.

– **444. Пани-бурлаки, або куди ближче?:** [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Всеукрдержвидав, 1920. – Цинкографія; 44,4×35,4. – На лицевому боці аркуша вгорі над зображенням назва плаката: *Пани-бурлаки, або куди ближче?*; під зображенням у три стовпчики текст плаката: *Тягли бурлаки великий корабель на Україну, Повний всякого добра, – Пнулися,гнули спину Йдучи берегом Дніпра; Першим впрігся Симон Петлюра Пройдисвіт і мацапура; Далі – пан Пільсудський з батіжком, як водиться. За ним – буржуй пузатий, Посол від Антанти. На кораблі везли краму всякого; з батогом жандаря-вояку, Пан-отця ксьондзя з хрестом, Генерала войовничого, Банкіра з ситим обличчям; Був у них прапор чудовий, А в тім не новий: «Вся влада капіталістам і панам А шибеницю з мотузком – селянам й робітникам». Зустріли хлібороба. Питається Петлюра дороги: – «Гей, скажи, земляче, Чи тут за нами ніхто не плаче? Чи далеко ще нам до Полтави? Чи нема тут якої ворожої застави?» Хлібороб відповідає, Петлюру з ніг до голови оглядає: – З тим добром, що везете, До Полтави ніколи не попадете, – Буде ближче з ним вам до Варшави... Та як наскочете на Червону заставу То й цього добра швидко позбавитесь, Шкереберть розсиплетесь, своїм крамом подавитесь».*; нижче у два рядки: *Слова не послушали, а пруться – послухають діла, бо й приказка говоре: доброму чоловікові – слово, а свині кілок!*; угорі над композицією плаката текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка*; нижче праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під композицією плаката ліворуч: *5848. Харків, Друкарня Н. М. Шайнберга. 34612.*; праворуч: *Всеукраїнське Видавництво. м. Харків, р. 1920.* – Зображальна частина плаката є вільною графічною цитатою відомого плаката Б. Ю. Єфімова «Пани-бурлаки, або куди ближче – чи до Києва, чи до Варшави» (1920). – Стан збереження добрий: лівий нижній кут аркуша зім'ятий. – Б. ц. Б. т.

– **445. Пісня (присв. кінноті С. М. Будьонного):** [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Всеукрдержвидав, [1920]. – Літогр. кольор. ; 55,3×72,5. – На лицевому боці аркуша внизу ліворуч від зображальної композиції у прямокутній рамці назва й дев'ять рядків

тексту плаката: *Пісня (присв. кінноті Буденного). Не хвиля реве то на морі, Не вітер гуляє у полі Червоне козацтво гуде! Мов вітер, свободу несе! Приспів Як побаче панаката Буде добра йому плата, Більш не стане панувати – Перестане катувати.*; праворуч у рамці вісім рядків тексту плаката: *Не вовк то попався в негоді, Не злодій тікає по шкоді: Страшна то і зла мацапура – Тікає то зрадник Петлюра. Не втечеш ти сучий сину, Продав неньку Україну – Візьми-ж плату, мов той Юда, І здихай як він, паскуда!; Проміння не сонце то шле І щастя не Бог то дає – То влада робоча панує І люд свій робочий милує. Як побаче сиротину, Нагодує мов дитину, А побаче гультая Покуштує нагая.*; унизу під рамкою композиції ліворуч текст: *Всеукраїнське Видавництво*; праворуч: *Друкарня М. Г. Равицького Харків*; у правому куті наполовину втрачений відбиток штемпеля фіолетовим чорнилом з текстом: *№ Центр. Іст[оричн.] Архіву м. [Харків?].* – Стан збереження задовільний: правий кут композиції без зображення і тексту втрачено; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.

446. Потрусіть комори куркулів!: [Плакат] / Невідомий худож. – [Х.: Всеукрдержвидав, 1920]. – Літогр. кольор.; 56,5×67,5. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою композиції назва плаката: *Потрусіть комори куркулів! – Дайте хліба червоні армії та робітникам!*; під кожним зображальним клеймом у прямокутній рамці підтекстовка – під першим: *У селі Порожні Землі Там були селяне темні І, пойнявши віри гаду, Куркуля обрали в раду Та пузатого купця Спекулянта – брехунця. От куркуль, засівши в раду, Так забрав у руки владу, Що не тільки біднякам – Не життя й середнякам. Урожай з усіх полів У купця и куркулів. Самогон із хліба курять І селян брехнею дурять: Про святих та про нечистих, Про «чужинців-комуністів»... А селяни – темні й голі Без газети і без школи.*; під другим: *Пріє хліб купцю в коморі... А усюди – голод, горе, Робітник без хліба пухне, На заводах праця тухне. Та без хліба і без краму, Хоч вмірать прийшлося прямо, А повинні у тих муках Куркульня і сільський дука.*; під третім: *Та взялась за ум біднота: От пішла в селі робота – Куркулів всіх потрусили І набрали хліба силу.*; під четвертим: *Враз порядок навели: У купця і куркулів – Хліба тисячі кулів, Сіль, олію – відшукали, Кому слід розпреділяли, А умісто звезли лишки. Є в селі і школа й книжки.*; під п'ятим: *А у місті – свято зразу: Робітник ість хліб що-разу, Може знов за діло взятся, – На заводах – повна праця! Спекулянт з досади сохне Скоро скоро зовсім здохне!*; під шостим: *Хліб прийшов робітникам Будуть голки, буде крам, Будуть чоботи і свити, Будуть всі розумні й ситі. Так прогнавши куркулів Лад збудують на селі з робітництвом в повній згоді, Що працює на заводі, Бідняки і незможні. Цей союз – непереможний.*; внизу в лівому куті: *Всеукраїнське видавництво.*; у правому куті: *Лит. М. [Г. Равицького].* – Цей плакат є перевиданням плаката «Гоніть у шію глитаїв!» (описаний під № 411). Всі малюнки крім 6-го за змістом співпадають з першоджерелом, за виключенням: під малюнком 3 змінено текст четвертого рядка, під малюнком 4 опущено перший рядок. В зображальну частину плаката внесено значні зміни. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

447. Про що мріє Врангель: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 77,7×58,8. – На лицевому боці аркуша вгорі над рамкою зображальної частини назва плаката: *Про що мріє Врангель*; унизу під рамкою текст плаката: *Хан Кримський і Самодержець Всеросійський.*; угорі в правому куті текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою ліворуч: *2-а Радянська фотоліто-друкарня Київ. Пушкінська 4. – 2260 – 5000*; праворуч: *Всеукраїнське Видавництво Київська Філія. 1920 р.*; внизу в лівому куті аркуша знак видавництва: *В В Київсь-*

ка філія; вгорі за межами композиції в лівому куті чорним чорнилом напис: *Дар Академії Наук. 19 10/XII 20*. На звороті надруковано бланки Державного банку України. – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон – Б. ц. 5000 пр.

448. Рабочий люд! Иди! Гляди в слепую тьму!... [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр. кольор.; 59,8×69,6. – На лицевому боці аркуша під зображальною частиною композиції у дві колонки текст плаката: *Рабочий люд! Иди! Гляди в слепую тьму! Пятиконечная звезда там заблестала И освещает путь, путь к счастью твоему Под красным знаменем Интернационала!*; внизу в правому куті під зображенням два рядки тексту: *Издание Одесского Губернского Отделения Всеукраинд. 1920 Р. – Видавництво Одеського Губернського Відділу Всеукрвид. 1920 Р.; вище: № 33*. – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.

449. Селянин! Робітник пішов в Червону Армію. Черга за тобою... [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Вид. Політупр. київ. окруж. військомату, [1920]. – Літогр. кольор.; 58,6×76,1. – На лицевому боці аркуша вгорі над рамкою зображення у два рядки текст плаката: *Селянин! Робітник пішов в Червону Армію. Черга за тобою.*; внизу під рамкою зображення: *Йди в свою робітничо-селянську армію!*; внизу ліворуч під рамкою зображення текст: *Издание Политуправления Киевского Окрвоенкомта.*; праворуч: *2-а Радянська друкарня 928-1 – 1500.*; внизу в правому куті: *Кожний, що зриває плакат, робить контр-революційну справу*. На звороті аркуша надруковано платіжні бланки телеграм Державного банку України. – Стан збереження незадовільний: по краях аркуш зім'ятий і має глибокі й неглибокі розриви. – Б. ц. 1500 пр.

450. Селянин! Червона Армія від хижаків всходи твої збереже: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр.; 63,5×72,4. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною композиції текст плаката: *Селянин! Червона Армія, від хиж[а]ків всходи твої зб[е]реж[е]*; внизу ліворуч за межами композиції плаката текст: *Видавництво Одеського губер. відділу Всеукрвид. 1920 Р.* – Стан збереження задовільний: угорі та внизу по краях невеликі втрати зображення та текстової частини; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. Б. т.

451. Сон буржуя: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 38,5×54,7. – На лицевому боці аркуша внизу в межах композиції текст плаката: *Сон буржуя. Для буржуйской нежной кожи Мягкое готово ложе; Для раскормленных боков Штуки три пуховиков. И над розжей необ'ятной Сон витаєт благодатный: Флот французский кажет мощь, Лететься франков светлый дождь. Славно жить! И на зстраде Кэк-уок танцуют... артистки, И котлет янтарний сок Умягчает коньячок. Вдруг суровый стук расдался. Сон отрадний стушевался: Эй, вставай! Читал декрет? Вымой уличний паркет. И буржуй, скрывая муку, Скорбно шепчет: Сон не в руку – Ах, не в руку сладкий сон И не станет бьлью он!...*; внизу під рамкою в правому куті у два рядки текст: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраинд. 1920 Р. Видавництво Одеського губер. відділу Всеукрвид. 1920 Р.*; ліворуч: знак видавництва. На звороті посередині олівцем напис: *1920*. – Стан збереження добрий: по лівому краю аркуша неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

452. Сраженный врагами боец умирал: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 56,5×35,9. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення текст плаката: *Сраженный врагами боец умирал; Но*

чудилась близької свобода прекрасная. И кровью своею герой написал: Да здравствует армия красная!...; вгорі над композицією плаката текст: Украинская Социалистическая Советская Республика.; внизу під рамкою ліворуч два рядки тексту: Издание Одесского губернского отделения Всеукраинского Издательства 1920 г. Виддавництво Одеського губерньського відділу Всеукрвид. 1920 р.; праворуч: 7-ая Советская типо-литография.; в лівому куті: № 55; поруч знак видавництва. – Композиція плаката в цілому і, особливо, його зображальна частина досить близькі до плакату В. В. Спаського «Грядет великая битва» (1920). – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

453. Сытно накормить сумеем нашу армию родную: [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр, кольор.; 46,6×55,3. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною композицією текст плаката: Сытно накормить сумеем Нашу армию родную Ничего не пожалеем и Прогоним шляхту злую; в лівому куті два рядки тексту: Издание Одесского Губернского Отдела Печати – Одесса, 1920 г.; Видання Губерніяльного Віділу Друку – Одеса, 1920 р. На звороті посередині на прямокутному клаптику паперу олівцем напис: 1920 (V). – Парним плакатом до цього видання є плакат «Пожалел ты хлеба сдуру», виданий в Одесі 1920 р. – Стан збереження добрий: правий верхній кут трохи зім'ятий. – Б. ц. Б. т.

454. Три роки пролетарської революції: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Всеукрдержвидав, [1920]. – Літогр. кольор.; 76,4×57,9. – На лицевому боці аркуша над рамкою верхньої композиції назва плаката: Три роки пролетарської революції.; посередині аркуша під рамкою верхньої композиції текст плаката: Руїну залишили царі і Керенський робочому люду.; внизу під рамкою нижньої композиції: В тяжкій трьохлітній боротьбі визволений пролетаріат відбудовує життя.; вгорі у правому куті текст: Пролетарі всіх країн, єднайтеся!; внизу в лівому куті: 2-га Радянська друкарня, Пушкінська – 4. 2545-1 – 5000 экз.; у правому куті: Всеукраїнське Державне Видавництво – Київ.; над текстом видавничий знак Київської філії. На звороті вгорі праворуч фіолетовим чорнилом відбиток печатки прямокутної форми з текстом: Головна книжна палата Вст. № — 1919 р.; у площині відбитку фіолетовим чорнилом напис: 20/XI 20. – На всій площині зворотнього боку плаката надруковано чекові бланки Державного банку України. – Стан збереження аркуша добрий: посередині слід від згину. – Б. ц. 5000 пр.

455. Три роки соціальної революції: [Плакат] / Худож. [Б. В. Силкін]. – К.: Всеукрдержвидав, [1920]. – Літогр. кольор.; 77,5×58,1. – На лицевому боці аркуша вгорі посередині над рамкою назва плаката: Три роки соціальної революції.; внизу під зображальною композицією текст плаката: Колчака, Юденича, Петлюру – знищено. Напружіть всі сили і одрубайте контрреволюції останню голову – Врангеля.; вгорі за межами композиції в правому куті текст: Пролетарі всіх країн, єднайтеся!; внизу в межах композиції плаката в лівому куті текст: Всеукраїнське Державне Видавництво. Київ.; посередині: 2-а Радянська фото-літо-друкарня Київ, Пушкінська 4. – 2545/2 – 5000; внизу під рамкою композиції в лівому куті аркуша праворуч знак видавництва: В В Київська філія.; угорі у лівому куті за межами композиції фіолетовим чорнилом напис: Дар Академії Наук 19–10/XII–20. На звороті аркуша надруковані бланки Державного банку України. – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 5000 пр.

456. Уж деревня поумнела... / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губен. від., 1920. – Літогр. кольор.; 66×74. – На лицевому боці аркуша вгорі текст: *УКРАИНСКАЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ СОВЕТСКАЯ РЕСПУБЛИКА*; нижче посередині: *Пролетарии, всех стран!*; під кожним сюжетом зображення віршований текст: 1. *Уж деревня поумнела, Исполком без лишних слов, Чтоб в селе кипело дело, Выгнал вон всех кулаков.* 2. *Вмиг разверстка закипела, С хлебом поезд уж готов Не сидит никто без дела: Нет куркулей, нет панов.* 3. *Быстро все здесь изменилось И пошло на новый лад Беднота об'единилась И на сходе мир да лад.* 4. *Все у богача забрали Не мутит весь сход кулак, А из города прислали Ситец, спички и табак.*; внизу в лівому куті текст: *Одукроста № 2*; на правій половині між видавничими знаками два рядки тексту: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраинского издательства 1920 Г. Выдавецтво Одесского губернского відділу Всеукрвид. 1920 Р.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви та згини. – Б. ц Б. т.

– **457. Українські митарства:** [Плакат] / Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 55,3×78,8. – На лицевому боці аркуша вгорі посередині назва плаката: *Українські митарства*; під кожною з шести зображальних композицій плаката підтекстовка – під першою: *Ось, брате рідний, подивись, Як бідували ми колись; Царь царював, пани товстіли Та катували нас в ярмі, Кого горилкою троїли, Кого щоб не брикавсь, гноїли, А то й на крюк тягли в тюрмі.*; під другою: *Прийшла Керенщина. Рятуйте! Кому там воля, та не нам. Нам пісня та ж «панів годуйте» И «покоряйтесь» панам! Терпи, «таке-сяке ти бидло!» Терпять нам, мабуть, не обридло!;* під третьою: *Що далі – гірше. Калавур! На троні – гетьман, бісів кнур. Пан Скоропадський, п'яна тика. Панам – и честь и власть велика, Пани ж нас німцям продали Стогнали ми, як ті воли. Кто хоче, той нас в спину тика, – «Вези, тварюго!» – Ось коли Ми зраховались: – «ріжь, пали Всю проклятушу силу паньску Всю челядь іх лиху, поганьску! Пани нам сала залили!»;* під четвертою: *Але ж довірившись Петлюри І «самостійности» його, Ми на своїй узнали шкурі, Що самостійність – ого-го! Чи ми ж такого ждали лиха: Все – глитаям, и мед, и книш, А бідним – дуля; геть вы! киш! Пішла тут зновь неразбериха Всі потягнули – хто куди, И дотягнули до біди.*; під п'ятою: *Щоб не робив хозяйский дрюк з сіроми – наймита каліку, – Щоб, розлякавши всіх панів, Совітьський прапор червонів Над Україною до віку! Икона трудового царства, – Щоб пан, або його байстрюк Більш не тягнули нас на крюк, – Щоб зажилося нам, як не снилось, – Щоб більш нам лиха не чинилось, – Ось, брате рідний, чрез які Незабуваемо – тяжкі Промандрували ми митарства. Так стій – же, брате, до кінця, Щоб осіяла нас оця.*; під шостою: *Деникин, сішли нам на спину, Став так нівечить Україну, Що нам прийшлося – чи глину їж, Чи то ховайся в домовину, Чи боронись, хвативши ніж. Ми долго б, мабуть бідували, Та москалі нас зрятували: Як не совітьські б москалі, Ми всі б zostались босі, голі, На паньській плакали б землі І в паньській мучились неволі! Демьян Бідний.*; угорі над назвою ліворуч текст: *Українська Соціалістична Радянська Республіка.*; праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під композицією плаката на лівій половині текст: *№ 52 Зак 325 4979. 8 Сов. типо-лит. 3000 экз.*; на правій половині у два рядки текст: *Всеукраїнське видавництво Одеса, 1920 р.*; у три рядки: *Всеукраинское издательство Одесское Губернское отделение 1920 г.*; між цими текстами знак видавництва. – Цей плакат виконано за твором М. М. Кочергіна, який було перероблено та стилізовано. – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 3000 пр.

458. Фрол в спекулянтах: [Плакат] /Невідомий худож. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 74×65,5. – На лицевому боці аркуша вгорі посередині в рамці назва плаката: *Фрол в спекулянтах*; нижче під кожною з восьми зображальних композицій в рамці підтекстовки – перша: *На таких сьогодні мода, Осмеяв рабочий путь: Хитрый Фрол ушел с завода – На свободе «спекулятуть».*; друга: *Посо-сав в раздумьи палец, Усмехнулся на лету: – Мол, солидный капиталец Ни за грош приобрету.*; третя: *Грязь фабричную посчищу.. Фрол недаром головаст: Купит что-нибудь за тыщу. За три тысячи продаст.*; четверта: *Словом, вышло-б много толку, Да судьбина подвела Рассудительного Фролку – Тем, что Фролкам нет числа!*; п'ята: *Все не прочь пробратсья в баре И теперь, в конце концов, Нет народу на базаре. Не считая продавцов!*; шоста: *И к тому-ж, от этой моды (Удивительная блажь!) Ста-ли в городе заводы. Не сработал – не продашь!*; сьома: *Зубы, стало быть, на полку? Благовещенский не мил, Разбирает злоба Фролку: Сам себя перехитрил!*; восьма: *Этот тип вредней, чем гриб нам, Что обсел древесный ствол, Признавайтесь, на Рыбном Вам не раз встречался Фрол?*; внизу посередині під рамкою текст плаката: *Фролы спекулянты – позор рабочего класса!*; вгорі над рамкою на лівій половині текст: *Украинская Социалистическая Советская Республика.*; на правій половині: *Пролетарии всех стран, соединяйтесь!*; внизу в лівому куті аркуша текст: *Всеукраинское Державное издательство. Харьков. 1920 г.*; у правому куті в два рядки: *Издание Одесского губернского отделения Всеукраиздата 1920 Г. Издавництво Одеського губерньского відділу Всеукрвид. 1920 Р.*; під рамкою праворуч знак видавництва; ліворуч фіолетовим чорнилом відбиток прямокутної печатки з зображенням тризуба та текстом: *Національна Бібліотека Української Держави у Києві.* – Стан збереження незадовільний: краї аркуша мають глибокі розриви та незначні втрати, через центр по вертикалі слід від згну. – Б. ц. Б. т.

✓ **459. Шевченківське свято.** / Худож. [М. Л. Бойчук]. – К.: Вид. Дніпрсоюзу, 1920. – Літогр. кольор.; 89,8×57,3. – На лицевому боці аркуша вгорі на зображеному червоному прапорі напис: *ПОХОВАЙТЕ ТА ВСТАВАЙТЕ КАЙДАНИ ПОРВИТЕ І ВРАЖОЮ ЗЛОЮ КРОВЮ ВОЛ[Ю] ОКРОПІТЕ*; внизу під зображенням текст: *Шевченківське свято Київ. 1920 р. Київ*; в правому куті текст: *Друкарня Дніпрсоюзу Ч. 2.* – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні втрати, розриви та згини. – Б. ц. Б. т.

– **460. Як з хлібу зробити ситець?:** [Плакат] / Худож. ІС. – О.: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1920. – Літогр. кольор.; 71,5×62,8. – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті монограма художника: *ІС* в колі; під рамкою зображальної композиції назва плаката: *Як з хлібу зробити ситець?*; під нею текст плаката: *А це дуже просто і можна з хлібу робити не тільки ситець, але багато й иншого, що потрібно селянину в його господарстві. І з'уміє це зробити раніш усього сам селянин. Для цього необхідно узяти весь злишок свого хлібу й здати його на ссипний пункт по твердій ціні. Звідси хліб попаде прямо на фабрики і заводи у руки тому самому товаришу робітнику, котрий вироблює усе те, що потрібно селянину. Для того, щоб робочій добре робив, він повинен бути перш над усе ситим, а нагодувати його може тільки селянин. Ось і вийде діло так, як намальовано тут: в один кінець фабрики селянин всипує свій лишній хліб, а з другого кінця фабрики до нього вилетить все, що треба йому. Селяне, в організованім крамообміні залог вашого благополуччя. Селяне, весь свій лишній хліб здавайте по твердій ціні на ссипні пункти.*; праворуч під рамкою над назвою плаката текст: *Издание Одесского Губернского Отдела Всеиздата,*

Одесса, 1920 г.; ліворуч від назви під рамкою знак Одеського губернського відділу друку. – Стан збереження незадовільний: аркуш майже розірвано по центральній вертикалі, по периметру неглибокі розриви й незначні втрати. – Б. ц. Б. т.

461. Як Петлюра зраджував Україну: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Вид. Політупр. київ. окруж. військомату, 1920. – Літогр. кольор.; 89×63. – На лицевому боці аркуша вгорі назва плаката: *Як Петлюра зраджував Україну*; нижче під рамкою кожної з шести сюжетних композицій підтекстовка – перша: *1. Петлюра прохає помочі у німців*; друга: *2. Ось як німці помогали Петлюрі*; третя: *3. Петлюра увиходить в порозуміння з генералом Денікіном*; четверта: *4. Ось як Денікінці помогали*; п'ята: *5. Петлюра заключає союз з польською шляхтою*; шоста: *6. Ось як Червона Армія б'є Петлюру та поляків*; внизу під композицією плаката ліворуч текст: *Издание Ред. Изд. Отд. Политуправления Окровоенкомта*; посередині в рамці: *Всякий, срывающий плакат, совершает контр-революционное дело*; праворуч: *2-я Совет. типо-литография, Пушкинская, 4*; вгорі в лівому куті чорним чорнилом напис: *1/IX 20 Від кн. Палати дар*. – Цей плакат паралельно був виданий російською мовою. – Стан збереження незадовільний: краї аркуша мають глибокі й незначні розриви. – Б. ц. Б. т.

462. Vive la III-me Internationale: [Плакат] / Худож [О. В. Маренков]. – О.: Всеукрдержвидав, губер. від., 1920. – Літогр. кольор.; 69,3×46,8. – На лицевому боці аркуша в межах композиції на лівій половині текст плаката: *Vive la III-me Internationale. Prolétaires des tous les pays, unissez-vous! Nous avons commencé la lutte finale. Levez-vous debout Et finissez la sous le drapeau de l'Internationale. Пролетарі всіх країн єднайтесь. Бо се бій послідній і рішучий. Ми його зачали, а ти доверши, Клясс могучий! Пролетарии всех стран, соединяйтесь. День решительный наступил. Мы сражение завязали – подымайтесь Заключать его победой ваших сил*; вгорі над композицією на правій половині у два рядки текст: *Українська Радянська Соціалістична Республіка. Пролетарі всіх країн єднайтесь!*; внизу праворуч під композицією у два рядки: *Издание Одесского Губернского Отделения Всеукраинского 1920 Г. Издавництво Одеського Губернского Відділу Всеукрвид. 1920 Р.*; праворуч видавничий знак: *Губернский отдел печати – Одесса*. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви; через центр по вертикалі та горизонталі слід від згину. – Б. ц. Б. т.

1921

463. Від своєї Радянської Влади голодні чекають допомоги... / Худож. [О. В. Маренков]. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 53×66,5. – На лицевому боці аркуша вгорі ліворуч над рамкою текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтесь!*; внизу під зображальною частиною текст плаката: *Від своєї Радянської Влади голодні чекають допомоги. Врятує всіх зібраний в свій час проподаток*; внизу під рамкою – ліворуч: *1-а Радянська Хромо-літографія Вул. Шевченка 27 Зам № 2648 – 10000*; посередині: *Д. В. Ц. Київ – 1921 р.*; праворуч: *Державне видавництво*; внизу в правому куті плаката знак видавництва. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви. – Б. ц. 10000.

464. Виконано продподаток: [Плакат] / Невідомий худож. – Житомир: Всеукрдержвидав, Губерн. від., 1921. – Літогр. кольор.; 43,2028,2. – На лицевому боці аркуша посередині під рамкою першого клейма текст плаката: *Виконано продподаток: задиміли фабрики і заводи, розвивається промисловість, поліпшується також селянське гос-*

подарство; внизу під рамкою другого клейма: *Продподаток не виконано: стоять і руйнуються фабрики і заводи, збільшується розруха бідніс і селянське господарство*; внизу в лівому куті текст: *Всеукр. Видав. м. Житомир. 1921 р.*; у правому куті: *1-я Волин. Госуд. Литографія 47–5000 экз.* На звороті посередині олівцем напис: *1921.* – Стан збереження задовільний: угорі на лівій половині по краю аркуша незначні втра-ти. – Б. ц. 5000 пр.

465. В огні світової соціальної революції пролетаріат порвав пута неволі... / Художник АМ (О. В. Маренков). – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 76×58,4. – На лицевому боці аркуша в межах зображальної частини в лівому куті авторський підпис і дата: *АМ 21*; угорі, праворуч над рамкою зображальної частини плаката текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою зображальної частини текст плаката: *В огні світової соціальної революції пролетаріат порвав пута неволі. Нехай живе Комуністичний Інтернаціонал – факел постання пролетарів усього світу!*; нижче ліворуч текст: *2-а Радянська фото-літо-друкарня. Київ, Пушкінська 4. № 1516 – 10000*; посередині: *Д. В. Ц. – КИЇВ. – 1921 г.*; праворуч: *Державне видавництво Київ.*; у правому куті в межах зображальної композиції знак видавництва. – Стан збереження добрий, аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 10000.

466. Геть злодіїв з широкого шляху!: [Плакат] / Худож. Ю. Г. [А. Ю. Ганф]. – К.: Держвидав, [1921]. – Фотолітогр. кольор.; 60,6×45,6. – На лицевому боці плаката внизу ліворуч в межах зображення авторський підпис: *Ю. Г.*; вгорі над зображенням текст: *Геть злодіїв з широкого шляху!*; вгорі праворуч над цим текстом: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під зображенням текст: *Робітнику! Кожен бандит – дезертир видає з рук твоїх голодних дітей шматок хліба, руйнуючи залізницю й убиваючи харч-працівників*; у лівому куті текст: *2-га Радянська фото-літо-друк. Київ, Пушкінська 4. Д.В.Ц. – КИЇВ 228-1 – 10000*; вгорі в лівому куті олівцем напис: *1921 рік*; у правому куті знак видавництва з текстом: *КИЇВ Держ. Видавництво Київ.* На звороті внизу в правому куті олівцем напис: *1920 (II) Боротьба з розрухою.* – На звороті аркуша надруковані державні бланки податкової служби. – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша невеликі розриви. – Б. ц. 10000 пр.

467. Глядіть усі, як важко працює шахтьор у копальні!: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 88,3×66,2. – На лицевому боці аркуша над зображенням текст плаката: *Глядіть усі, як важко працює шахтьор у копальні!*; внизу під зображенням дві колонки: *Робітники й селяне збільшіть свої зусилля, оддайте лишню годину праці – вона піде на допомогу Шахтьору. Дайте хто що може: одягу, хліб чи працю своїх рук – вони полехчать муки Шахтьора Донбасу! Рабочие й крестьяне напрягите свои усилия, отдайте лишний час работы – она пойдет на помощь Шахтеру. Дайте кто что сможет: одежду, хлеб или работу своих рук - они облегчат муки Шахтера Донбаса!*; вгорі праворуч текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під зображенням посередині текст: *2-а Радянська фото-літо-друк. Київ, Пушкінська 4. 112-1 – 10000*; праворуч: *Р.В.Ц. КИЕВ*; між колонками тексту знак видавництва. – На зворотньому боці аркуша надруковані бланки продовольчих карток. – Стан збереження задовільний: по краях аркуш зім'ятий і має неглибокі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину. – Б. ц. 10000 пр.

468. Голод загрожує радянським республікам... / Худож. А. М. [О. В. Маренков]. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 70,3×47,6. – На лицевому боці аркуша внизу в правому куті зображальної частини авторський підпис: *А. М.*; угорі праворуч

над рамкою текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під зображальною частиною текст плаката: *Голод загрожуватиме радянським республікам. Доки не пізно – всі на боротьбу з голодом.*; внизу під рамкою – ліворуч: *1-а Радянська Хромо-літографія Вул. Шевченка 27. Зам. № 2593 – 2500*; посередині: *Д. В. Ц. Київ – 1921 р.*; праворуч: *Державне видавництво.*; вище знак видавництва. – Стан збереження добрий, є сліди від згину. – Б. ц. 10000.

469. Десять заповідей неможливого. Десять заповідей бандита: [Плакат] / Невідомий художник. – К.: Вид. Політупр. київ. військ. округу, 1921. – Літогр.; 78,6×55,3. – На лицевому боці аркуша в межах лівої композиції текст плаката: *Десять заповідей неможливого. 1) Радянська влада – це твоя власна влада. 2) Тільки Робітничо-Селянська влада визволить Україну від гнобителів. 3) Не слухай куркулів – це твої вороги і вороги Радянської влади. 4) Помагай всіма засобами своїй владі, це тобі на користь. 5) Будь зіркий, не давай зміцнитися куркулям та перефарбленим поміщикам. 6) Борись з бандитами – прихвостнями царських генералів. 7) Вивідуй, де куркуль ховає зброю, і сповіщай про це Радянську владу. 8) Вивідуй, де куркуль ховає хліб, і сповіщай про це Робітничо-Селянську Радянську владу. 9) Вивідуй, де ховається твій лютий ворог – бандит, і віддавай його в руки Радянській владі. 10) Зі зброєю в руках обороняй свою Радянську владу.*; в межах правої композиції: *Десять заповідей бандита. 1) Твоя влада – це влада царя, генералів та поміщиків. 2) Продавай Україну французьким лихварям та англійським хижакам. 3) Бреши на Робітничо-Селянську Владу. 4) Заважай Радянській владі будувати на Україні нове життя. 5) Борони інтереси поміщиків та куркулів, таких самих розбишак, як ти сам. 6) Приводь на Україну царських генералів. 7) Як тільки тобі треба хліба чи зброї – іди до куркуля. 8) Помагай куркулю ховати хліб, щоб цим морити голодом робітників. 9) Убивай безборонних та незброєних жінок, дідів та дітей. 10) Будь катом і зрадником неможливих селян та голодних робітників.*; угорі над кожною з двох композицій текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою лівої композиції ліворуч текст: *2-а Радянська фото-літодрук. Київ. Пушкінська 4. № 286 – 10.000*; посередині: *Д. В. Ц. Київ. – 1921 р.*; праворуч: *Издание Политуправления Киевского Военного Округа.*; внизу в межах правої композиції у правому куті знак видавництва з текстом: *Редакционно-издательский отдел Политуправления К. В. О.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. 10000 пр.

470. Заплати загально-громадянський податок на зміцнення селянського господарства... / Худож. М. І. Жук. – Чернігів: Вид. Губфінвід., 1921. – Дереворит; 43,3×69,8. – На лицевому боці аркуша вгорі над рамкою зображальної частини текст: *Чернігівський губфінвідділ. Заплати загально-громадянський податок на зміцнення селянського господарства. Уплати общегражданский налог на восстановление крестьянского хозяйства.*; внизу під рамкою лівого і правого зображальних сюжетів підтекстовки: *Податок не сплачено. Податок сплачено.*; нижче під орнаментальною стрічкою у дві колонки текст плаката: *Селянське господарство розвалено. Селянин самотужки не може його налагодити (купити сільсько-господарче знаряддя, худобу, насіння і тому інше). Коли ти виплатиш негайно загально-громадянський податок, то республіка купить тобі на ті гроші за кордоном сільсько-господарчого знаряддя, добру худобу, насіння; а також агроном допоможе тобі направити твоє зруйноване господарство. При допомозі кредитового товариства та сільсько-господарчого кооперативу ти одержиш усе необхідне на довгострочну позику. Крестьянское*

хозяйство разрушено. Крестьянин сам не в своих силах его восстановить [купить земледельческие орудия, скот, семена и т. п.]. Если ты внесешь немедленно общегражданский налог, то государство купит тебе за границей земледельческие орудия, породистый скот, семена и агроном окажет тебе помощь восстановить твое хозяйство. Через кредитное т-во и сельско-хозяйственный кооператив ты получишь все необходимое в долгосрочный кредит.; внизу на правій половині аркуша текст: Р. У. П. № 20. Чернигів. Держ.-Пайова друк. ім. «9-го січня 1905 р.» Тираж – 1500 пр. № 405, 1922 р. Гравюра і малюнок М. І. Жука.; вгорі в лівому куті чорним чорнилом проштемпельовано: 15385. – Б. С. Бутник-Сиверський подає цей плакат у своїй праці «Советский плакат эпохи гражданской войны 1918–1921», виданій у Москві 1960 року, на с. 444 під номером 2920. – Стан збереження добрий, аркуш дубльовано на марлю. – Б. ц. 1500.

471. 3 1-го по 7-е жовтня – тиждень здачі продподатку незаможними: [Плакат] / Невідомий худож. – Полтава: Всеукрдержвидав, Губерн. від., [1921]. – Літогр. кольор.; 38,4×51,3. – На лицевому боці плаката вгорі в лівому куті чорним чорнилом напис: *Просмотрено последующ. ВЦ. 6/Х – 21*, підпис; на підписі відбиток печатки: *Цензор печати*; вгорі над рамкою текст плаката: *3 1-го по 7-е Жовтня тиждень здачі продподатку незаможними.*; внизу під рамкою: *Незаможні Полтавщини! Дивіться як виконують продподаток незаможні Гадячського повіту! Всі беріть приклад з Гадячан, всі як один на ссипункт, всі як один здайте в цей тиждень продподаток.*; нижче на лівій половині текст: *3-я Сов. тип. Р.В.Ц. г. Полтава, № 873*; на правій половині: *Всеукр. Держ. Видавництво. – Полтава.* На звороті на прямокутнику білого паперу, наклеєного на основу аркуша, олівцем напис: *1921 (II) Продподаток.* – Стан збереження аркуша задовільний: по всьому периметру невеликі розриви, через центр аркуша по вертикалі слід від згину. – Б. ц. Б. т.

472. Как работали и работают слуги капитала? / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1921. – Цинкогр. кольор.; 53,4×41,1. – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч під зображальною частиною текст: *Пролетарии всех стран, соединяйтесь!*; нижче посередині назва плаката: *Как работали и работают слуги капитала? До февраля 1917 года.*; нижче у дві колонки текстова частина плаката: *Кто в годы царской свирепой реакции не верил в грядущую революцию и работая вместе с капиталом, выторговывал реформы и поправки у царя? – Большевики и эсеры. Кто во время империалистической войны участвовал в военно-промышленных комитетах вместе с фабрикантами и заводчиками? – Эсеры и меньшевики. До октября 1917 года. Кто продавал союзникам на пушечное мясо русских рабочих и солдат? – Эсеровский министр Керенский. Кто позволил Корнилову поднять бунт и двинуться против питерских рабочих? – Эсер Керенский. Кто вступил с ним в заговор и соглашение? – Помощник Керенского – эсер Савинков. Кто хотел отпустить Николая II за границу? – Эсер Керенский. Кто сидел на министерских креслах вместе с Милюковым, Гучковым, Коноваловым и Терещенко? – Эсеры: Керенский, Чернов, С. Маслов, Савинков, меньшевики: Церетелли, Скобелев, Гвоздев, Никитин, Зарудный, Малянтович. Кто позволил капиталистам во время войны саботировать производство, закрывать заводы, устраивать локауты? – Эсер Керенский со всеми меньшевистскими и эсеровскими министрами. Кто не давал крестьянам земли, усмирлял восстания, переполнял арестованными тюрьмы, защищал помещиков? – Эсеровские министры Керенский и Чернов. Кто заседал в Учредительном собрании, когда оно отказалось признать декреты о земле, мире и рабочем контроле? – Эсеры, меньшевики и кадеты. После октября 1917*

года. Кто сражался против рабочих и солдат на улицах Москвы в Октябрьские дни? – Юнкера по приказу эсеровской городской думы и городского головы эсера Руднева. Кто на украденные казенные деньги организовал среди спецов и служащих забастовки и саботаж, чтобы сорвать рабоче-крестьянскую власть? – Кадеты, эсеры и меньшевики. 1918 год. Кто в дни Брестского мира привел немецкие штыки на Украину, чтобы уничтожить Советскую власть? – Украинские эсер и меньшевик Голубович и Петлюра из рады (украинского учредительного собрания). Кому проложила путь украинская рада? – «Всеукраинскому Гетману», царскому генералу Скоропадскому. Кто устроил бунт чехо-словацких войск в Сибири и Поволжье? – Эсеры и меньшевики, созвавшие в Самаре с'езд и комитет членов учредительного собрания. Кто привел в Казань чехо-словаков и разграбил золотой запас, крайне необходимый нам для покупки за границей машин, товаров и продовольствия? – Эсеровский белогвардеец Савинков и Самарская учредилка. Кого породила Самарская Учредилка вместе с чехо-словаками? – «Верховного правителя земли русской» и царского адмирала Колчака». Кто отрезал Россию от Сибири и морил ее два года голодом? – «Сначала эсеры и чехо-словаки, потом их наследник Колчак». На чьи деньги устраивали эсеры и белогвардейцы в России заговоры, восстания взрывы мостов и железных дорог, поджоги продовольственных складов? – На деньги иностранных правительств и русских капиталистов. Кто сидел в Архангельском правительстве, призвавшем на наш север войска англичан, американцев, французов и сербов? – Эсерствующий народник Чайковский вместе с генералом Миллером. Кто организовал восстание в Ярославле, в помощь наступавшим с севера иностранцам и белогвардейцам? – Эсер Савинков и полковник Перхуров. 1919 год. Кто заседал в правительстве Колчака? – Министр эсер Михайлов и товарищ министра меньшевик Шумиловский. Кто ползал на брюхе и лизал пятки Деникину, посылал депутации генералу Бредову, заседал в деникинских городских думах? – Киевские и одесские меньшевики. Кто был пойман в Петрограде на конспиративной квартире шпионов Антанты? – Меньшевик Розанов. 1920 год. Кто организовал на французские деньги целую армию из русских белогвардейцев в помощь полякам? – Эсер Савинков и генерал Балахович. Кто помогал Врангелю в Крыму? – Эсеры. 1921 год. Кто в Париже вновь заключил союз с кадетами против русских рабочих и крестьян? – Бежавшие за границу русские эсеры. Кто призывает Европу не заключать с нами торговых договоров и тем самым мешает русским рабочим и крестьянам закупать там паровозы, машины и продовольствие? – Состоявшийся в Париже с'езд бывших членов учредилки, на котором присутствовали эсеры и кадеты во главе с Керенским, Черновым, Коноваловым и Милуковым. Кто во главе с генералом Козловским устроил бунт на броненосце «Петропавловск» в Кронштадте? – Эсеры и меньшевики. Кто под маской беспартийных вновь мешает рабочим наладить хозяйство и одолеть голод и безтоварье, призывая их к забастовкам? – Спекулянты, эсеры и меньшевики. На чьи деньги они работают? На деньги лондонских и парижских биржевиков. Кто от удовольствия потирает руки, любясь на работу своих верных лакеев меньшевиков и эсеров? – Помещики, генералы, попы, банкиры, лавочники и спекулянты. Что должны сделать рабочие и крестьяне? При выборах в Совет свои голоса отдать Коммунистам-большевикам. Ни одного голоса слугам капиталистов – меньшевикам и эсерам. **ТОВАРИЩИ РАБОЧИЕ! ВСЕ ГОЛОСУЙТЕ ЗА КОММУНИСТОВ!** Киевский Губернский Комитет К. П. (б) У.; внизу в лівому куті текст: Державне Видавництво КИЇВ; посередині: 2-я Советкая типография. 5000. – 998-2. Р.В.Ц. – Киев. 1921. – ; в лівому куті знак видавництва. – Стан збереження добрий, є згини аркуша посередині та горішньому краю. – Б. ц. 5000.

473. Коли не зібрано продовольчого податку...: [Плакат] / Невідомий худож. – Житомир: Всеукрдержвидав, [Губерн. від.], 1921. – Літогр. кольор.; 35,3×46,8. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною у три рядки текст плаката: *Коли не зібрано продовольчого податку буде голодати робітник і червоноармієць стануть фабриці ще гірше збільшуться злидні і безладдя*; унизу під рамкою у лівому куті текст: *Всеукр. Видав. м. Житомир. 1921.*; у правому куті: *1-я Волин. Государ. Литографія 47 – 5000 экз.* – Стан збереження аркуша задовільний: по периметру є незначні розриви. – Б. ц. 5000 пр.

474. Комуністична партія України створила робітниче-селянську Українську державу: [Плакат] / Худож. [О. В. Маренков]. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 57045. – На лицевому боці аркуша під зображальною частиною композиції назва плаката: *Коммуністична партія України створила Робітниче-селянську Українську державу*; під назвою дві колонки тексту плаката: *Трудящий люд всеї Росії в 1917 році повстав і звалив ката Миколу II. Здавалося, що коли вже не має царя, то вже не буде й неволі. Та це тільки так здавалося. Не було царя, та були його слуги – поміщики, капіталісти та купці, взагали все панство, царська згряя. Пани хотіли обдурити нарід, приспати його, щоб знову він на їх працював. Пани хотіли задушити волю. Порваті кайдани – пани знову хотіли скувати й накинути на працюючий люд. Пани хотіли з України зробити знову темницю, запродали тому капіталістові, котрий більше дасть. Руські пани собі хотіли продати Україну, а українське панство собі. Українські пани, Центральна Рада, Гетьманщина, Петлюра, – продавали Україну то німцям, то французам, всім хто давав панам гроши. Навіть польській шляхті, цій задрипанці, наймичці французькій Петлюра був запродав Україну. Позривав містки, розграбив майже все Правобережжя. Коммуністична партія підняла весь чесний працюючий люд, озброїла його, повела в бій і пани розбиті. Україна вільна, робітники й селяне повновладні господарі свого краю. Коммуністична партія створила Радянську владу, створила вільну Українську Соціалістичну Республіку. При братерській допомозі своєї сестрі Радянської Росії, Радянська Україна тепер не є Петлюровській крам для світових банкірів, а вільна суверенна держава, з якою рахуються навіть Європейські буржуї. Україна тепер сильна, цю силу дала їй коммуністична партія. Щоб ця сила не пропала, треба до Рад вибрати тільки коммуністів. Коммуністи дали волю України, їм же місце в Радах. Ні українські, ні російські меншовики та есери не мають права бути в Раді, вони лакеї панські, їхнє місце в панських кухнях. Гонімо ж геть всіх ворогів, вибравмо до Рад тільки коммуністів. Коммуністам всі голоси! Губком К.П.(Б.)У. Київщини.*; угорі у правому куті текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; унизу ліворуч: *2-а Радянська фото-літо-друк. Київ, Пушкинська 4. № 1051–3000*; по середині: *Д. В. Ц. – Київ – 1921*; праворуч у два рядки: *Державне Видавництво Київ*; над цим текстом знак видавництва. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви, через центр аркуша по вертикалі та діагоналі сліди від згину. – Б. ц. 3000 пр.

475. Наука и труд. Знание – сила: [Плакат] / Невідомий худож. – Житомир: Всеукрдержвидав, [Губерн. від.], 1921. – Літогр. кольор.; 74×53,2. – На лицевому боці аркуша внизу в межах композиції текст плаката: *Только Наука и Демократия Знание и Труд, вступив в свободный основанный на взаимном понимании тесный союз, осененные об щим Красным Знаменем символом мира всего мира все превозмогут все пересоздадут на благо всего человечества К. А. Тимирязев.*; внизу під композицією в лівому куті текст:

Всеукр. Видав. м. Житомир. 1921 р.; у правому куті: 1-я Волин. Государ. Літографія; посередині знак Державної літографії 1-ї Волинської філії. На звороті аркуша вгорі у правому куті фіолетовим чорнилом відбиток бібліотечної печатки овальної форми з нерозбірливим текстом; внизу на лівій половині олівцем напис: 1921(II) Освіта. – Б. ц. Б. т.

476. Оряся ж ти, моя ниво...: [Плакат] / Худож. А. М. [О. В. Маренков]. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 76×58. – На лицевому боці аркуша в межах композиції внизу посередині монограма художника: А. М.; вгорі текст плаката: 1861 (в лівому куті); 1921 (в правому); внизу посередині: *Оряся ж ти, моя ниво, Долом та горою, Та засійся, чорна ниво, Волею ясною. Т. Шевченко.*; вгорі праворуч над рамкою композиції текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу ліворуч під рамкою: 2-а Радянська фото-літо-друк. Київ, Пушкінська 4. 637 25000; посередині: Д.В.Ц. – Київ – 1921; праворуч: *Державне Видавництво Київ*; над текстом знак видавництва. – В композиції плаката є зображення Т. Г. Шевченка. – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. 25000 пр.

477. Парижская Коммуна умерла. Да здравствует мировая Коммуна! / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1921. – Цинкогр.; 51,3045. – На лицевому боці аркуша вгорі праворуч текст: *Пролетарии всех стран, соединяйтесь!*; посередині зображальної частини композиції текст плаката: *Парижская Коммуна умерла. 1871 50 1921 Да здравствует мировая Коммуна!*; внизу під зображальною частиною композиції плаката дві колонки тексту: *Сегодня у нас великий праздник! Впервые в обстановке мирного коммунистического строительства встречаем мы день Парижской Коммуны! 50 лет прошло со времени первой попытки французских рабочих овладеть государственной властью. Рабочие поняли, что им принадлежит неоспоримое право стать господином своей собственной судьбы! Парижский пролетариат отстаивал свое право на самозащиту. Он выгнал из Красного Парижа буржуазное временное правительство и своими мозолистыми, неопытными, но честными руками взялся строить свою жизнь! Вооруженные рабочие стали у кормила правления! Казалось невероятным, что-б простые литейщики, токари и чеканщики – безмянные представители пролетариата – могли создать своювласть! Это не была обычная правительственная клика! Парижская Коммуна была истинным правительством рабочих, которые под угрозой вражеских пушек СМЕЛО БОРОЛИСЬ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ТРУДА. Угнетенные вчера – победители сегодня, они взяли под свою защиту всех трудящихся, оградив их от власти капитала. «НАША ПОБЕДА – ВАША НАДЕЖДА!» – Так об'явила Коммуна крестьянам. «ДА НЕ БУДЕТ БОЛЕЕ НИ РАБОТЫ БЕЗ ОТДЫХА, НИ ОТДЫХА БЕЗ РАБОТЫ!». «ЗЕМЛИ – ДЛЯ КРЕСТЬЯН, СРЕДСТВ ПРОИЗВОДСТВА – ДЛЯ РАБОЧИХ, РАБОТЫ ДЛЯ ВСЕХ!» – Так написала на своем знамени Коммуна. КОММУНА об'явила конфискацию помещичьих земель. КОММУНА передала рабочим оставленные предпринимателями фабрики и заводы. КОММУНА ввела 8-часов. рабочий день. КОММУНА провозгласила отделение церкви от государства. КОММУНА открыла трудящимся доступ к образованию. Но в неслыханно трудных условиях пришлось Парижским рабочим строить свою жизнь. Париж был со всех сторон окружен тесным кольцом вражеских войск. Коммуна не могла поэтому распространить своего влияния на провинции и провинции не успели поддержать восставших Парижских рабочих. Осажденный Красный Париж, отрезанный от остальной Франции, оставался одиноким и геройски сражался, истекая кровью. Парижская Коммуна умерла. Но не была раздавлена живая революционная мощь рабочего класса, как того хо-*

тели душители Парижской Коммуны. На наших глазах возрождается Мировая Коммуна! Пролетарии всех стран устремились к красному знамени, выбитому палачами из рук Парижской Коммуны. И скоро оно будет реять над всем миром на трупах палачей рабочего класса. Сегодня, оглянувшись в прошлое, взвесив первые успехи нашей борьбы, мы уверенно и бодро продолжим свой освободительный путь! Но не забудем, что он был начат 18 марта 1871 года. СЛАВА ПАРИЖСКИМ КОММУНАРАМ! ДА ЗДРАВСТВУЕТ МИРОВАЯ РЕВОЛЮЦИЯ!; вище під рамкою зображальної частини текст – ліворуч: 2-я Советская фото-лито-типография, Киев, Пушкинская 4. № 794 – 5000; посередині: Д. В. Ц. Київ – 1921.; внизу в правому куті знак видавництва; під ним текст: Державне Видавництво. Київ – 1921. – Стан збереження задовільний, по краях аркуша незначні розриви. – Б. ц. 5000.

478. Поспішайте виконати розкладку!: [Плакат] / Худож. Р. Р [П. С. Рожанківський]. – Полтава: Всеукрдержвидав, Губерн. від., [1921]. – Літогр.; 52,5×46,6. – На лицевому боці плаката внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: Р.Р; угорі над зображенням текст плаката: 5-го травня починається продмісяць! Швидче виконайте розкладку!; унизу під зображенням у чотири рядки текст плаката: Робітничо-Селянська Республіка не може обійтися без хліба до нового врожаю, коли буде заведено продовольчий податок. Полтавщина повинна дати 13 мільйонів пудів хліба. Тільки виконавши цю багато зменшену розкладку селянство зможе перейти до податкової системи. Поспішайте виконати розкладку!; вгорі у правому куті текст: Пролетарі всіх країн, єднайтеся!; внизу у лівому куті: 3-я Сов. тип. № 241-485. Р.В.Ц. г. Полтава № 564.; у правому куті: Всеукр. Державн. Вид.-тво. Полтава. На звороті унизу на правій половині олівцем напис: 1921 [Б. С.] Продов. плак. – На плакаті зображено цех і працюючих робітників, які виготовляють сільськогосподарський реманент. – Стан збереження аркуша задовільний: по периметру аркуша невеликі розриви. – Б. ц. Б. т.

479. Поспішайте виконати розкладку!: [Плакат] / Худож. Р.Р [П. С. Рожанківський]. – Полтава: Всеукрдержвидав, Губерн. від., [1921]. – Літогр.; 52,5×46,6. – На лицевому боці плаката внизу в межах зображення у правому куті авторський підпис: Р.Р; угорі над зображенням текст плаката: 5-го травня починається продмісяць! Швидче виконайте розкладку!; унизу під зображенням шість рядків тексту плаката: Робітничо-Селянська Республіка не може обійтися без хліба до нового врожаю, коли буде заведено продовольчий податок. Полтавщина повинна дати 13 мільйонів пудів хліба. Тільки виконавши цю багато зменшену розкладку селянство зможе перейти до податкової системи. Поспішайте виконати розкладку!; вгорі у правому куті текст: Пролетарі всіх країн, єднайтеся!; унизу у правому куті: Всеукр. Державн. Вид.-тво. Полтава. 3-я Сов. тип. № 241-485. Р.В.Ц. г. Полтава № 564. На звороті аркуша внизу на лівій половині олівцем напис: Продподаткова (слово нерозбірливо) 12 примір. 1921 р.; у правому куті: 1921 (II) Продподаток. – На плакаті зображено зсипний пункт і селян, які здають державі хліб і отримують сільськогосподарський реманент. – Стан збереження аркуша незадовільний: по периметру аркуша невеликі розриви, посередині по горизонталі розрив до половини аркуша. – Б. ц. Б. т.

480. Продналог – шлях до поліпшення сільського господарства: [Плакат] / Невідомий худож. – Житомир: Всеукрдержвидав, [Губерн. від.], 1921. – Літогр. кольор.; 35,4×46,5. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною у прямокутній рамці два рядки тексту плаката: Продналог – шлях до поліпшення сільського господарства; внизу в лівому куті під рамкою текст: Всеукр. Видав. м. Житомир. 1921 р.;

у правому куті: *1-я Волин. Государ. Литографія – 47-5000 экз.* На звороті на правій половині олівцем напис: *Укр 1921.* – Стан збереження аркуша задовільний: внизу по краю невеликі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

481. Продналог – шлях до поліпшення становища сільського господарства: [Плакат] / Невідомий худож. – Житомир: Всеукрдержвидав, [Губерн. від.], 1921. – Літогр. кольор.; 71,4×44. – На лицевому боці аркуша вгорі в межах композиції у прямокутній орнаментальній рамці закомпонована в чотири рядки назва плаката: *Продналог – шлях до поліпшення становища сільського господарства*; посередині під зображальною частиною другого клейма підтекстовка: *Коли заплатиш продовольчий податок*; внизу під кожною з чотирьох композицій третього клейма підтекстовки – перша: *Збудуєш свою хату з кращого матерьялу*; друга: *Ти пустиш фабрики*; третя: *Будеш світить в хаті електричеством*; четверта: *Достанеш все потрібне для твого господарства*; внизу під композицією плаката в лівому куті текст: *Всеукр. Видав. м. Житомир. 1921 р.*; у правому куті: *Волин. Государ. Литографія – 47 – 5000 экз.* – Стан збереження аркуша задовільний: по краю незначні втрати та неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

482. Продподаток не зберем – усі з голоду помрем: [Плакат] / Невідомий худож. – Бахмут: Всеукрдержвидав, Донецьк. губерн. від., 1921. – Літогр. кольор.; 37,5×57,3. – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі посередині три рядки тексту плаката: *Продподаток не зберем – усі з голоду помрем*; внизу посередині три рядки тексту плаката: *Пропаде уся біднота – тож панам одна охота*; внизу під рамкою у правому куті текст: *Всеукраїнське Державне Видавництво Донецькій губерніяльній Відділ М. Бахмут 1921 Р.*; внизу в лівому куті в межах композиції знак друкарні: *Литографія Донбасса У.С.С.Р.* – Стан збереження плаката задовільний: по лівому краю аркуша невеликі розриви, через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину – Б. ц. Б т.

483. Путь к счастью трудящихся – через Советы... / Художник АМ (О. В. Маренков). – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 71×58,4. – На лицевому боці аркуша під рамкою зображальної частини розташовано авторський підпис – ліворуч: *А*; праворуч: *М*; угорі, праворуч над рамкою зображальної частини плаката текст: *Пролетарии всех стран, соединяйтесь!*; угорі під рамкою в межах зображення: *Да здравствует власть Советов!*; внизу під рамкою зображальної частини: *Путь к счастью трудящихся – через Советы, руководимые Коммунистической партией!*; унизу у лівому куті: *2-я Советская фото лито типография. Киев, Пушкинская 4. № 998-1-3000.*; посередині: *Р. В. Ц. – КИЕВ. – 1921 г.*; у лівому куті зображальної частини знак видавництва; під ним: *Державне Видавництво. Київ – 1921.* – Стан збереження добрий, аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 3000.

484. Рабочие Киева выбирайте в Совет Коммунистов!: [Плакат] / Худож. Ро. [Г. А. Розенфельд]. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 53,5×35,4. – На лицевому боці аркуша праворуч від центру композиції авторський підпис: *Ро.*; під зображальною частиною композиції текст плаката: *Рабочие Киева выбирайте в Совет Коммунистов! Улеглась буря. Наша жизнь начинает входит в нормальную колею, и киевский пролетариат, киевские рабочие и красноармейцы имеют возможность построить свой Совет. Много кровавых бурь и политических невзгод перенес Рабочий Киев, в своей борьбе за идею Советской власти. Картина пестрая и кровавая: Петлюра со своей шайкой разбойников и бандитов, немецкий наймит Скоропадский, прижавший под пятой рабочих и крестьян, царский помещик генерал Деникин с меньшевистско-эсэровскими приспешниками, польский пан, из-за плеч которого выглядывает всемир-*

ный капитал. С перерывами и перебоями, в море крови и страданий пролетариата рождалась Советская власть. Рабочему классу нужен был стойкий, умелый, героический руководитель. Революция поставила неустрашимого, испытанного вождя. Таким вождем явилась Коммунистическая партия. Эта партия всходила гордо и смело на эшафот во время проклятого царизма. Эта партия организовала русский и украинский пролетариат для победы над капиталом во время Великого Октября. Коммунисты – это те, кто смело бросили вызов предательской Центральной Раде и умирали 1917 году на подступах к арсеналу. Коммунисты это те, кого шомполовали немцы, кто вместе с возмущенными крестьянами и рабочими уходили в леса Киевицины и Волины и организовывали партизанскую героическую борьбу против Гетьманщины, Коммунистическая партия умирала на десятках фронтов крупных и мелких. Кровавые горизонты временно отошли в прошлое. Мы строим Советы. Получив возможность в успокоенной обстановке построить свой классовый орган власти – Совет – рабочие и красноармейцы должны решить самый основной вопрос: кому же управлять в Совете? Кого посылать в Совет? В Совет надо посылать тех, кто готов не только говорить, но и жертвовать собой во имя пролетарской диктатуры, во имя Советской власти. Не место в Совете тем «беспартийным», которые под маской политической невинности и наивности, таят нож против рабочего класса, против Советской власти во имя интересов генералов и помещиков. И помину не должно быть в Совете о меньшевиках и эсэрах, о вчерашних союзниках Петлюры, укопистах, готовых взорвать Советскую власть изнутри. Раньше чем отдать свой голос тому или иному кандидату, тому или иному списку, рабочий, красноармеец, крестьянин, советский служащий взвесит и поразмыслит: а кто же до сих пор руководил нашей борьбой. Кто неизмеримо больше, сильнее предан Советской власти? Ответ один: Коммунисты. Они организовали и довели до конца победу над всеми внешними врагами; они в условиях тяжчайших бедствий сумели изгнать фабрикантов и заводчиков из их предприятий; они сумели скрутить в бараний рог помещиков и отдать землю крестьянам. Коммунисты теперь смело шагают впереди всей трудовой страны с мощным кличем: «Победим на хозяйственном фронте». Клич могучий, клич организующий, клич призывный. Могучим средством организации рабочих масс для победы на фронте хозяйственной разрухи является Совет. Советы Рабочих, Крестьянских, Красноармейских Депутатов и созданные ими органы, вся система Советской власти, показали себя лучшими организаторами масс, для победы на военных фронтах. В годины тяжчайших испытаний они сплотили и организовали массы для победы. Результаты на лицо. Совет – боевик превращается теперь в Совет – хозяйственник. Накормить и одеть рабочих, отопить и пустить фабрики, спасти транспорт, дать деревне соль и мануфактуру – вот его боевые задачи дня. Способны ли руководить этой работой охающие и вздыхающие по учредилке – по власти буржуазии, меньшевики и эсэры, тоскующие по Петлюре укописты. Нет – и тысячу раз нет. Только партия коммунистов – только та партия, которая все время Революции руководила рабочим классом, трудовыми массами в борьбе за диктатуру труда, за Советскую власть, только эта партия способна, призвана руководить борьбой на новом фронте, на фронте труда, который неизмеримо опаснее военного. Товарищи Рабочие и Красноармейцы! Хотите ли Вы победы на трудовом фронте? Голосуйте за коммунистов. Хотите полной победы над капиталом. – Конечно. Так пошлите Коммунистов в Киевский Совет. И к тебе наш горячий призыв, женщина, вдвойне закабаленная. От семейного рабства, из под экономического ига мужа и отца, освободила тебя Совет-

ская власть. Широкий путь к творчеству, и к деятельности открыла тебе Коммунистическая партия. За кого же ты будешь голосовать при выборах в Совет. – Конечно, за Коммунистов. Все голосуют за Коммунистов! Да здравствует Коммунистическая партия! Да здравствует победа на хозяйственном фронте! Да здравствует мировая революция! Киевский Губернский Комитет К.П.(б.)У.; вгорі у правому куті текст: Пролетарии всех стран, соединяйтесь!; унизу посередині два рядки тексту: 2-я Сов. тип. 5000. Р.В.Ц. Киев 1921.; в лівому куті знак видавництва. – Стан збереження добрий: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

485. Сап: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 106×71. – На лицевому боці аркуша вгорі посередині назва плаката: Сап; під кожним з п'ятнадцяти зображень підтекстовки: 1. Угорі носова перетина сапатої коняки з вузликами й виразками. Внизу - шрами, що залишилися після того, як виразки загоїлися; 2. Сапові палічки, яких посіяно на картоплю з виразок сапатої коняки, розростаються на ній мільонами, наче краплі меду; 3. Такими малими здаються сапові палічки під мікроскопом, що побільшує їх у 2000 разів; 4. Коли ці палічки попадають в тіло коняки, вона захворює на сап: набрякають підщелепові залози, на шкурі робляться гулі-виразки, в носі на перетинці з'являються вузлики, виразки й шрами, з ніздрів протікає жовтувато-брудний виплив, кінь виснаджується і врешті гине.; 5. Людина також захворює на сап, коли їй в око, рот, ніс, або виразку на тілі попадуть сапові палічки (тоїжки конячі) від сапатої коняки, яка на неї пирхне або коли до виразок на конячі вона доторкнеться руками, або вип'є води з того відра, з якого пила і ця коняка. На людині з'являються скрізь на тілі виразки і вона в страшних муках помірає.; 6. Дужі коні заражаються від сапатих, коли п'ють разом з ними з їдного корита і разом з водою проковтують сапові палічки, що попадають у воду з ніздрів сапатої коняки вкуті з гноєм.; 7. Через це ніколи не напувай своїх коней з чужого відра, коли не знаєш, яких коней було наповано з цього відра: чужих, чи сапатих. В дорозі як що можна, завжди треба мати своє відро нікому для напування коней його не давати. 8. Не годуй своєї коняки зерном з чужої торби: на торбі разом з слиною та гноєм могли залишитися сапові палічки, які заразять її; 9. Не запрягай свою дужу коняку в зброю, що була на сапатій коняці, на збруї могли залишитись сапові палічки, які заразять твою коняку.; 10. Не запрягай з сапатою конякою дужу коняку – сапата, обнюхуючись із дужою, або пирхаючи до неї, або притулюючись до неї виразками на тілі, передасть дужій разом з гноєм сапові палічки і заразить її.; 11. Не паси на їдному пасовіськові з сапатими кінями дужих коней: сапаті, обнюхуючись із дужими, пирхаючи на них, залишаючи на траві гній з саповими палічками, заразять дужих; 12. Не припинай своєї коняки поруч з чужою конякою: вона може бути сапатою і заразить твою.; 13. Не станови в стайню разом з чужими кінями своєї коняки, а як-що постановити більше нікуди, краще припини на дворі – кінь холоду не боїться, а від сапу він загине.; 14. Сапатої коняки вилічити не можна. Через цю по всіх державах сапатих коней вбивають, щоб вони не заражували дужих коней та людей. Року 1889 за кордоном було знищено: – в Великобританії (частина Англії) 1380 сапатих коней, в Бельгії – 101, в Голландії – 24, в Данії – 42, Німеччині – 371, в Австрії – 1683, – а разом було вбито сапатих коней – 3601.; 15 Того-ж року 1889 в бувшій Російській Імперії було вбито сапатих коней – 12381 – трохи не в 4 рази більш од шости європейських великих та малих держав. Це – через те, що за кордоном – ветеринарів більш народ свідом щий Там громадяне знають, що треба робити, щоб не заразити коняку сапом, вірять ветеринару, не ховають от його сапатих коней і березуть своїх коней від цієї страшної

хвороби.; угорі над рамкою зображальної композиції ліворуч текст: *Київський ОКРВЕТУПР.*; праворуч: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою ліворуч: *1-а Радянська Хромо-літографія Вул. Шевченка 27 Зам. № 1104 – 10.000.*; посередині: *Д. В. Ц. Київ – 1921 р.*; праворуч: *Державне Видавництво. Київ*; над цим текстом знак видавництва. – Стан збереження незадовільний: по всьому аркуші неглибокі розриви і незначні втрати. – Б. ц. 10000.

486. Т-во «Час» у Києві. / Худож. Н. Ширшов. – К.: [Час], [1921]. – Літогр. кольор.; 94 × 66,5. – На лицевому боці аркуша внизу в правому куті авторський підпис: *Н. Ширшов.*; угорі текст: *Т-во «Час» у Києві*; унизу, у лівому куті: *Д. У. Д. Київ Ч. 607. «Київ-Друк», 4-А, друк, 3. Ч. 1487–500.* – Київською 4-ю друкарською фабрикою було видано 500 примірників такого самого плаката тільки із зазначенням на лівому, вільному від зображення полі, всіх видів товарів, що пропонувалися покупцям мережі магазинів видавництва «Час», а також перелік книжкових видань, що вийшли друком (всього 161 назва). – Стан збереження задовільний, по лівому краю є втрати, аркуш дубльовано на папір. – Б. ц. 500 пр.

487. 1871 – 1921. [До п'ятидесятиріччя Французької революції]: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: Держвидав, 1921. – Цинкографія кольор.; 71 × 48. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою лівої зображальної композиції у два рядки текст плаката: *1871 – Люто помстилася французька буржуазія над комунарками.*; під рамкою правої зображальної композиції: *1921 – Пролетаріят зриває останні шматки темного імперіалістичного запинала капіталістичної брехні!*; угорі над кожною з двох композицій текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою лівої композиції ліворуч текст: *2-а Рад. друк. Зам. № 765 – 5000.*; праворуч: *Д.В.Ц. Київ – 1921.*; посередині знак видавництва; під ним текст: *Державне видавництво. Київ – 1921.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

488. Фабрика минулого. Фабрика майбутнього: [Плакат] / Худож. невідомий. – К.: Держвидав, 1921. – Цинкографія кольор.; 47 × 70. – На лицевому боці аркуша внизу під рамкою лівої зображальної композиції текст плаката: *Фабрика минулого.*; під рамкою правої зображальної композиції: *Фабрика майбутнього.*; 5000 пр.; – угорі над кожною з двох композицій текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою лівої композиції ліворуч текст: *2-а Рад. друк. Зам. № 766 – 5000.*; праворуч: *Д.В.Ц. Київ – 1921.*; посередині знак видавництва; під ним текст: *Державне видавництво. Київ – 1921.*; над видавничим знаком і праворуч під ним фіолетовим чорнилом дві печатки з текстом: *Бібліотека Українського Наукового Інституту книгознавства.* – Стан збереження задовільний; аркуш наклеєно на марлю. – Б. ц. 5000 пр.

489. Чим допоміг ти Донбасу: [Плакат] / Худож. Зюлі. – К.: Держвидав, 1921. – Літогр. кольор.; 70 × 58. – На лицевому боці плаката внизу в межах композиції в лівому куті авторський підпис: *Зюлі*; угорі посередині авторський текст: *Чим допоміг ти Донбасу*; праворуч над рамкою текст: *Пролетарі всіх країн, єднайтеся!*; внизу під рамкою в лівому куті: *2-а Радянська фото-літо-друк. Київ, Пушкінська 4. № 112-2 – 2000*; посередині: *Д.В.Ц. – КИЇВ – 1921*; у правому куті олівцем напис: *1921 (II) Промислов*; в межах композиції внизу в правому куті фіолетовим чорнилом відбиток печатки видавництва; під ним текст: *Державне Видавництво Київ.* – Стан збереження добрий; аркуш наклеєно на картон. – Б. ц. 2000 пр.

490. Акційне товариство «Село – техніка»: [Плакат] / Худож. М. [П]. Машалов. – Б. м. Б. в., 1922. – Літогр. кольор.; 58,1 × 71,5. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення у правому куті дата й авторський підпис: 1922 г. – М. Машалов; угорі композиції текст: *Акційне товариство «Село – техніка»*; внизу під зображальною частиною плаката сім рядків тексту: *«Підожди, Потане. Де ти таку добру віялку та плуга купив?» – «Як де, а в своєму Акц. Т-ві «Село – Техніка.» – Ти ж казав, що в тебе грошей нема?» – «Эге ж і нема. Я вніс тільки завдаток, бо це бачите наше селянське т-во не капіталіста якого небудь, котрий дере всі гроші зараз. Вступи тільки до «Село – Техніки» членом-пайциком і бери машини набор.» – «Не вирите - ідіт «Село – Техніку» тай роспитаите».*; внизу під рамкою в лівому куті: *Р.Ц. № 800 зак. № 1883*; у правому куті: *Типо-литографія В.Р.С.У.В.О. – тираж 5000 экз.* На звороті аркуша на лівій половині олівцем напис: 1922. – Стан збереження аркуша задовільний: по всьому периметру невеликі розриви; вгорі та внизу краї аркуша підклеєно картоном. – Б. ц. 5000 пр.

491. В кооперації наша доля!: [Плакат] / Невідомий худож. – Полтава: Вид. спілки спожив. т-в., 1922. – Літогр. кольор.; 52 × 65,5. – На лицевому боці аркуша вгорі назва плаката: *В кооперації наша доля!*; під першим клеймом текст: *Приватний крамарь дбає тільки про те, щоб обдурити селянина. Він обмірює та обважує, щоб нажитися селянським потом і кров'ю.*; під другим: *Ось до чого веде панування приватної торгівлі!*; під третім: *Кооперативне товариство дбає тільки про добробут своїх членів. Воно купує та продає всі продукти чистою вагою та мірою, щоб дати як найбільшу користь працівникові – селянинові.*; під четвертим: *Ось до чого веде розвиток кооперації!*; внизу в два рядки текст: *Єднайтеся в кооперативні товариства! Тільки в них купуйте все необхідне та тільки через них збувайте здобутки своєї праці!*; в лівому куті: *3-я Рад. друк. № 403 – 711. Р.Ц. Полтава № 1782. Тираж – 1000 экз.*; у правому куті: *Видання Полтавської Спілки Споживч. Т-в. 1922 р.* – На звороті аркуша посередині на прямокутному клаптику паперу, наклеєному на основу, олівцем напис: *Торговля, коопер. 1922.* – Зворотній бік аркуша містить невдалий літографський відбиток. – Стан збереження аркуша задовільний: угорі на правій половині глибокий розрив, по периметру невеликі розриви. – Б. ц. 1000 пр.

492. Гній – наймогутніший спосіб підвищення врожаю: [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Книгоспілка, [1922]. – Літогр. кольор.; 65,8 × 48. – На лицевому боці аркуша вгорі на правій половині в межах зображення текст плаката: *Гній наймогутніший спосіб підвищення врожаю*; під зображальною частиною на прямокутному полі підтекстовка: *На Харківській С-Г. Досвідній станції 2400 пуд. Гною внесені в 1915 році = дали прибавки на 1 дес. в 1916 р жита 40 п. в 1917 р ярої пшениці 25 п. в 1918 р ячменю 25 п. в 1920 р жита 20 п. в 1921 р ярої пшениці 8 п в 1922 р ячменю 10 п*; внизу під рамкою в лівому куті текст: *Типо-Лит. В.Т.У им. тов. Дунаева Москва.*; праворуч ближче до центру знак видавництва; посередині два рядки тексту: *Всеукраїнська кооперативна книготорговельна та видавнича спілка «Книгоспілка» Складено відділом Пристосування Харківської Досвідної Станції*; у правому куті: *Главлит. № 41441. Тираж 5000.* – На звороті вгорі ліворуч олівцем напис: 12; праворуч *СХ 1923.* – Стан збереження добрий: по периметру аркуша окремі неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

493. Крамар міцний обманом, кооператив – паями...: [Плакат] / Худож. М. [М.] Щеглов. – Х.: Книгоспілка, [1922]. Літогр. кольор.; 49,4×66,2. – На лицевому боці аркуша внизу в межах зображення в лівому куті авторський підпис: *М. Щеглов*; угорі на лівій половині в межах зображення текст: *Крамар міцний обманом*; внизу в два рядки: *Кооператив – паями Несіть паї до кооперативу!*; внизу під рамкою в лівому куті: *Главлит № 51,263 Тираж 7.000*; праворуч знак видавництва: «Книгоспілка»; посередині текст: *Всеукраїнська кооперативна книготорговельна та видавнича спілка «Книгоспілка»*; у правому куті: *Типо-Литографія В.Т.У. имени тов. Дунаева. Москва. Советская (Б. Полянка), 9*. На звороті аркуша на правій половині олівцем напис: *1922 Кооп.* – Стан збереження аркуша задовільний: по всьому периметру невеликі розриви і проколи, внизу в лівому куті два глибоких розриви. – Б. ц. 7000 пр.

494. Купуйте тютюнові вироби лише державних фабрик тютюнового тресту України!: [Плакат] / Невідомий худож. – Полтава: Вид. контори тютюн. тресту України, 1922. – Літогр. кольор.; 63,9×51,6 – На лицевому боці аркуша в межах композиції, поділеної на чотири частини, текст плаката – в лівій горішній у шість рядків: *Купуйте тютюнові вироби лише державних фабрик тютюнового тресту України!*; внизу в правій частині в дев'ять рядків: *Купуйте їх тільки по споживчих товариствах, бо лише через кооперативи одержите ви найкращі та найдешевші вироби тютюнового тресту*; в лівій долішній частині підтекстовка до зображення: *Оце!.. Не послухався добрих людей, не купив цигарок тютюнового тресту України, так мене таким тютюном крамарь наділив що аж дихати не можна.*; у правій горішній частині: *Бач! Як почав я все купувати в споживчому товаристві, то завше маю і гарний і дешевий тютюн тютюнового тресту України*; внизу під рамкою плаката в лівому куті текст: *3-я Совтип. № 508 – 893. Полтава Р.Ц. № 1938.*; у правому куті: *Видання Полтав. Контори Тютюнового Тресту України Вересень року 1922.*; у правому куті фіолетовим чорнилом напис: *510*. На звороті аркуша посередині на прямокутному клаптику, наклеєному на основу, олівцем напис: *Кооперація, торгівля 1922.* – Стан збереження задовільний: через центр по вертикалі та горизонталі сліди від згину, краї аркуша мають неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

495. Міжнародний ярмарок у Празі 3 – 10 вересня 1922 року: [Плакат] / Худож. Wavřina. – Прага: Jan Ziegloser, [1922]. – Фотомеханічний кольор. друк; 62,7×91,7. – На лицевому боці аркуша в межах зображення внизу в лівому куті авторський підпис: *Wavřina*; вгорі у три рядки текст плаката: *Міжнародний і взірцевий ярмарок Прага від 3. – 10. вересня 1922 р.*; внизу в межах зображення у правому куті знак видавця: *Jan Ziegloser, Praha Vinograd, 1905*; у правому куті під зображенням: *Jan Ziegloser*. На звороті аркуша вгорі на лівій половині олівцем напис: *Укр 1922.* – Стан збереження задовільний: аркуш наклеєно на папір. – Б. ц. Б. т.

496. Як дбаєш, так і маєш: [Плакат] / Невідомий худож. – Полтава: Вид. спілки спожив. т-в, 1922. – Літогр. кольор.; 46,4×65. – На лицевому боці аркуша вгорі назва плаката: *Як дбаєш, так і маєш.*; під першим клеймом у три рядки текст: *І чого воно в цій крамниці на дверях завжди висить замок? – А того, що члени товариства не внесли паїв; товариство-ж, не маючи коштів, не змогло добути краму, необхідного для членів.*; під другим клеймом: *– А чого в цьому товаристві цілий день двері не зачиняються? – Бо всі члени цього товариства внесли паї; а Правління товариства, маючи кошти, добуває краму, потрібного для членів, і задовольняє їхні потреби.*; ліворуч третього: *Коли хочеш мати користь од свого споживчого товариства внеси в товариство – незалежний пай!*; праворуч: *Вносьте паї, беріть діяльну участь у житті свого товариства, і тоді ми*

досягнемо того, чого досягли наші товариші – кооператори по інших країнах.; внизу під зображальною частиною композиції плаката в лівому куті текст: *Р.Ц. м. Полтава, № 1775. – 3-я Радянська друкарня № 389 – 672.*; у правому куті: *В[-во П]олтавської Спілки Спож. Т-в. 1922 р.* На звороті вгорі на правій половині на прямокутному клаптику паперу, наклеєному на основу, олівцем напис: *Торговля кооперація 1922. – Стан збереження аркуша задовільний: по периметру неглибокі розриви та втрата незначної частки аркуша з текстом унизу в правому куті. – Б. ц. Б. т.*

1923

497. Київський контрактний ярмарок 15/II – 1/IV 1923 р.: [Плакат] / Худож. Б. С. Романовський. – Warszawa: E. i K. Kozianski, [1923]. – Цинкогр. кольор.; 70×90,2. – На лицевому боці аркуша на нижній рамці правого кута зображальної частини композиції авторські підпис, напис і дата: *B. Romanovsky. Kiew 1922*; угорі в межах зображення текст плаката: *15/II–1/IV*; внизу на правій половині: *1923*; під зображальною частиною у видовженому прямокутному полі текст плаката: *Київський контрактний ярмарок Ярмарковий комітет: Київ, Хрещатик 28 телеграми Київ, контракти.*; ліворуч від українського тексту –: *Kijowskie targi kontraktowe przedstawicielstwo targów w Posce: Warszawa przedstawicielstwo handlowe U.S.S.R. w Polsce.*; праворуч від українського тексту: *kontract-jahrmarkt Kiew Vertretung des jahrmarktausschusses: Berlin handelsmission U.S.S.R. Prag Handelsmission U.S.S.R.*; внизу посередині під рамкою текст: *Zakl/ Graf. E. i D-r. K. Kozianskich w Warszawie*; внизу в правому куті фіолетовим чорнилом відбиток овальної печатки з текстом: *Всеукраїнський Ім. Т. Шевченка Істор. музей.* На звороті аркуша на правій половині посередині олівцем напис: *1923.* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

498. Київський контрактний ярмарок 15 лютого – 1 квітня 1923 р.: [Плакат] / Невідомий худож. – К.: [Правда, 1923]. – Літогр. кольор.; 91,5×73,3. – На лицевому боці аркуша вгорі в межах зображення посередині над гербом УРСР текст: *Пролетарі всіх країн єднайтеся!*; на лівій половині вгорі: *Київський*; на правій половині: *1923 Контрактний ярмарок*; нижче укр. та рос.: *15 лютого – 1 квітня приймають участь Державні установи, кооперативні організації, приватні особи і підприємства, а теж найбільші закордонні фірми. Відвод місць і справки: Ярмарковий К-т – Київ, Хрещатик 28.*; внизу під рамкою текст: *По вопросам о рекламе на Киевской контрактной ярмарке 1923 г. обращатся в изд. «Правда» при К.Г.И.У. Киев ул. Ленина 19. Трест-Киев-Печать Хромо-лит. №7. Киев Р.У.П. – 5000 экз.* На звороті аркуша ліворуч і вгорі від центру олівцем напис: *1923.* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша згини і неглибокі розриви. – Б. ц. Б. т.

499. Приватний крамар для непмана: [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Книгоспілка, 1923. – Літогр. кольор.; 66,5×51. – На лицевому боці аркуша в межах композиції внизу в правому куті текст плаката: *Приватній крамар для непмана, А Робкооп – робітникам Все постачає непогано І кожен знижку має там. Як на базарі купувати Сім'ї не вистачить платні, А в Робкоопі будеш мати Крам у кредит і по ціні.*; у лівому куті знак видавництва; внизу на рамці композиції текст: *Всеукраїнська кооперативна книготорговельна та видавнича «Книгоспілка»*; у правому куті під рамкою: *Укрголовліт 1205/б. з. 1102 т. 5000 Харків. Літ. Книгоспілка.* На звороті внизу в правому куті олівцем напис: *1923 Кооп.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають незначні втрати та неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

500. Робітники землі!: [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Б. в., 1923. – Літогр. кольор.; 71,4×53,3. – На лицевому боці аркуша під горішньою частиною композиції текст плаката: *Робітники землі! Сільське господарство – головніше заняття селян України – ніколи не приносило таких великих прибутків, як господарство в Німеччині, Англії та по інших державах. А війни та голод ще й надірвали його. Всі повинні заходитись біля того, щоб як найскоріш його відновити. Без Вас цього не зробиш; з Вашою ж допомогою ця велика справа посуватиметься легше і з більшим успіхом. Помагати цьому ділу можна, між иншим, даючи відповіді на запитання про стан сільського господарства – помножуючи знання про нього. Статистики вже багато працювали й нині працюють над збиранням різних відомостей, корисних для всіх. Їм потрібні люде, що бажають взяти участь у праці на користь села, докладно та правдиво розказуючи про те, що знає кожний з Вас. А знати треба всім: знання позбавить нас помилок, полекшить загальні зусилля. Громадяне! Хто з Вас хоче допомогти громадській справі, – справі відновлення сільського господарства, – записуйтеся в дописувачі (кореспонденти) Центрального Статистичного Управління України у Вашого районного статистика, який досконало розкаже, що повинен робити дописувач та для чого. Пам'ятайте: в знатті – сила, і кожний може побільшити цю силу! До праці! Центральне Статистичне Управління України, 1-е липня 1923 року м. Харків. Центральне Статистичне Управління України;* на правій половині внизу над орнаментальною стрічкою текст: *исполн. Агентизо Харьков;* під орнаментом у правому куті: *Харьков типо-лит В.Р.С. УВО им. Фрунзе;* в лівому куті під орнаментом: *Р.У.П. № 3386 Зак. № 3236 Т. 8000.* На звороті посередині олівцем напис: *1923;* внизу в правому куті чорною фарбою проштемпельовано: *6511.* – Стан збереження задовільний: по периметру аркуша неглибокі розриви, по всій площині жовті плями. – Б. ц. 8000 пр.

501. Своєчасним ремонтом машин забезпечимо виконання планів третьої більшовицької весни: [Плакат] / Худож. В. Д. Фатальчук. – Х.: Всеукр. худож. вид-во АХЧУ, 1923. – Літогр. кольор.; 79,5×53. – На лицевому боці аркуша внизу під зображальною частиною композиції текст плаката: *Своєчасним ремонтом машин забезпечимо виконання планів третьої більшовицької весни;* ліворуч над текстом аббревіатура: *МуаП ВУАПМИТ;* у лівому куті під композицією плаката текст: *Всеукраїнське Художнє В-во АХЧУ За ориг. худ Фатальчука;* посередині: *Ціна 28 коп.;* у правому куті: *Укрліт 11816 Зам. 594-15000 пр. «УПО» хромоліт ім. Дзержинського.* На звороті аркуша внизу ліворуч від центру чорною тушшю проштемпельовано: *1138;* в лівому куті фіолетовим чорнилом овальної форми відбиток печатки з нерозбірливим текстом. – Ц. 28 к. 15000 пр.

502. Страхова каса: [Плакат] / Невідомий худож. – Х.: Укр. робітник, [1923]. – Літогр. кольор.; 70,2×52,3. – На лицевому боці аркуша в межах зображення вгорі та під кожним з шести сюжетів композиції текст плаката: *Страхова каса видає допомогу: породіллям на випадок недуги інвалідам в разі смерті годівника безробітним на похорон;* під зображальною композицією: *Заводи, фабрики, підприємства, установи і т. инш. це є платники страхових внесків;* внизу в лівому куті текст: *Всеукраїнське робітничє кооперативне видавництво «Український робітник»;* у правому куті: *Укрголовліт Ч. 3820/б. Зам. Ч. 1380 – 5000 прим. 1-А Держ. літо-друк. Харків.* На звороті посередині олівцем напис: *Финансы 1923;* вгорі у правому куті синім чорнилом проштемпельовано: *334.* – Стан збереження задовільний: краї аркуша мають окремі неглибокі розриви. – Б. ц. 5000 пр.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

У покажчику подаються за алфавітом усі прізвища, які зустрічаються у вступній статті, бібліографічному описі та примітках. Якщо прізвище зустрічається у вступній статті і основній частині, спочатку наводиться номер відповідної сторінки, а потім, через крапку з комою – номер опису. В дужках після номера опису вказується участь кожної особи (в тому числі й авторів репродукованого твору) в створенні видання з приміткою: (вид.) – видавець, (перс.) – персоналія. Прізвища наведені у сучасному написанні, поруч подається їх написання у виданні. Розкриті псевдоніми та криптоніми, пов'язані посиланнями на справжнє прізвище.

- А. Ж. *див.* Ждаха А. А.
А. М. *див.* Маренков О. В.
Алфьоров (Алферів) М. Ф. 66
Андрейчин А. 381 (вид.)
Андрущенко К. А. 382 (вид.)
Антоній Печерський (засновник Києво-Печер. монастиря) (перс.) 82, 108
Антонович В. Б. 98 (перс.)
Антропов О. П. 64
Анчовський М. 175 (перс.)
Апсіт О. П. с. 16; 396, 400 (перс.), 412
- Балабан (Болобанъ) Г. А. с. 9; 159 (перс.)
Балахович (*див.* Булак-Балахович)
Балицький с. 6
Баранович Л. с. 9; 111 (перс.)
Барбон П. 174, 175 (перс.)
Батовський З. (Batowski Z.) 373 (перс.)
Басістий В. 380 (перс.)
Бенедикт Хефтен (*див.* Хефтен Бенедикт)
Бенціяновський (Бенціяновскій) Я. К. с. 12; (вид.) 219 – 229, 401, 436
Беретті В. І. 26 (перс.)
Беринда П. 160 (перс.)
Беркос М. А. 372 (перс.)
Бедний (Бідний) Д. 457

Білецький П. О. с. 8; (перс.) 29, 33, 35, 36, 208
Богомазов О. К. 218
Бойцов П. С. 22 (перс.)
Бойчук М. Л. 459
Бокань М. 242
Борис (князь Ростов., св.) 197 (перс.)
Боровиковський Л. І. с. 8; 62, 63
Боскет де 186 (перс.)
Бредов Н. Е. 472 (перс.)
Бугаєвич І. В. с. 5
Будьонний С. М. (Буденний) 445 (перс.)
Булак-Балахович С. Н. 472 (перс.)
Бурачек М. Г. с. 6, 14; 22, 26
Бутник-Сіверський Б. С. с. 16

В. Д. 384
Вайс Е. с. 6
Варава Гр. 383, 387, 388, 389
Васильківський (Васильковскій) С. І. с. 12; 361–372, 378
Вахрушов Ф. М. 5
Величко С. с. 8; 35 (перс.)
Вериківський (Вериковський) М. І. 428 (перс.)
Вероцький В. с. 6
Вжещ (Вржещ Е., Wrzeszcz E.) Є. К. с. 14; 239
Вигодний М. 175 (перс.)
Винниченко В. К. с. 12
Вільборг (Вильборгъ) А. І. (вид.) 239, 374
Вінйоль Ч. де 20 (перс.)
Воїнова Н. с. 8; 42 (перс.)
Володимир (вел. князь Київ., св.) 197 (перс.)
Вороний М. К. 427 (перс.)
Врангель П. М. (перс.) 416, 441, 447, 455, 472
Вржещ *див.*: Вжещ Є.К.

Гайда П. 428 (перс.)
Галімський В. М. с. 14; 25
Галятовський І. с. 8; 38 (перс.)
Галяховський Д. 116
Гануляк Г. Г. с. 12–13; 337–357 (вид.)
Ганф Ю. А. 466
Гвоздев 472 (перс.)
Ге М. М. с. 8; 73
Геврик Т. 128 (перс.)
Генюк (Genjuk) І. В. с. 14; 236–238
Гізель І. 104 (перс.)

Гліб (князь Муром., св.) 197 (перс.)
Гліер (Гліер) Р. М. 428 (перс.)
Гоголь М. В. с. 13; 71 (перс.), 234
Голіке (Голике) Р. Р. (вид.) 239, 374
Голубець М. 29 (перс.)
Голубович В. 472 (перс.)
Гончар Г. (козак) 72 (перс.)
Горбенко Є. В. 114 (перс.)
Горіненко А. 380 (перс.)
Горленко В. П. 288 (перс.)
Городецький В. В. 22 (перс.)
Грабовський П. А. 427 (перс.)
Градовський (див. Вигодний М.)
Гранберг с. 15; 376–378 (вид.)
Грач Г. І. 56
Гриневич Т. с. 13; 337–350
Грінченко М. М. с. 12; 383
Гросман А. І. с. 15; 6–18 (вид.)
Грушевський М. С. с. 12; 217 (перс.)
Губіцька Н. 380 (перс.)
Гуцал О. 185
Гучков О. І. 472 (перс.)

Дед 54

Демянчук Д. 380 (перс.)
Денікін (Деникин) А. І. (перс.) 416, 423, 457, 461, 472, 484
Депорт с. 13–14
Дженнер (Дженер) Е. (перс.) 397, 398
Добровольський О. с. 13
Довбня В. М. 382 (вид.)
Дохман (перс.) 384, 390
Драгоманов М. с. 12
Дресслер А. 375 (вид.)
Дунін-Борковський П. Д. 292 (перс.)
Дурдуківський С. (перс.) 427, 428
Дятлов П. с. 12; 359–372 (вид.)
Дяченко М. с. 11

Єфімов Б. Ю. 440, 442, 443, 444 (перс.)
Єфрем (єпископ Переяславський, св.) 163 (перс.)

Жариков Н. Л. 47 (перс.)
Ждаха А. А (Ждаха-Смаглій) с. 10–11; 243–264
Жолтовський П. М. с. 8; 59, 60, 203 (перс.)
Жук М. І. 470

З-кий С. 400

Заборовський Р. с. 15; (перс.) 127, 179

Забочень М. С. с. 5–6, 15; 232 (перс.)

Загірня М. *див.* Грінченко М. М.

Залеський Б. (перс.) 303, 314

Зальцер С. З. 433

Запаско Я. П. (перс.) 160, 165

Зарудный 472 (перс.)

Зейденберг (Зайденберг) С. М. с. 15; 1

Земка Т. Л. (*див.* Л. М.)

Зільберштейн І. С. 284 (перс.)

Зіта (архікнягиня) с. 13

Зограф Н. Ю. 73 (перс.)

Золотов Г. О. с. 6; 199, 200

Зубрицький Н. 169, 170 (перс.)

Зюлі (Зюли) [псевд.?] 489

І. С. 460

Іванович Й. 198

Ілля 104

Ісаєвич Я. Д. 165 (перс.)

Їжакевич (Іжакевич, Ижакевич, Izakewicz I.) І. С. с. 14; 19, 28, 235

Йорданс Я. 68 (перс.)

Калачинський П. с. 9; 112 (перс.)

Калнишевський (Кальнишевський) П. І. с. 10; (перс.) 50 – 52, 209, 330

Кандиба О. І. *див.* Олесь О.

Капустін Г. 4

Кара-Васильєва Т. В. 136 (перс.)

Кармалюк (Кармелюк) У. Я. с. 8; (перс.) 45, 251

Квітка-Основ'яненко Г. Ф. 371 (перс.)

Керенський О. Ф. (перс.) 454, 472

Киркевич В. с. 6

Кисіль А. Я. с. 8; 47 (перс.)

Кобець О. с. 12

Кобилянська О. Ю. с. 12; 230 (перс.)

Коваленко О. К. 427 (перс.)

Козачківський (Козачковський) А. С. 105

Козловський В. І. с. 14

Козловський А. Р. 472 (перс.)

Колчак О. В. (перс.) 455, 472

Кольценко *див.*: Єфімов Б. Ю.

Конашевич-Сагайдачний (Сагайдачний) П. К. с. 9; 161 (перс.)

Кондзелевич Й. 189
Коновалов О. І. 472 (перс.)
Корнілов Ф. В. 472 (перс.)
Корнякт К. (перс.) 29, 174
Короленко В. Г. 217 (перс.)
Королів-Старий В. с. 11, 13; 19–28 (уклад.)
Корчак-Новицький М. Т. 396 (вид.)
Косач О. П. *див.* Пчілка О.
Косач-Квітка Л. П. *див.* Українка Леся
Котарбінський В. О. с. 14
Котляревський І. П. с. 15; 6–18, 240 (перс.), 438
Коцюбинський М. М. с. 12; 240 (перс.)
Кочергін М. М. с. 16; 457 (перс.)
Кочубей В. Л. (перс.) 241, 287, 365
Кочубей М. В. (Кочубеївна) 241 (перс.)
Кочубей П. А. 287 (перс.)
Кошиць О. А. 428 (перс.)
Красицький Ф. С. 217
Красовський М. 32 (перс.)
Красовський О. с. 14
Красовський П. 175 (перс.)
Кричевський В. Г. 371 (перс.)
Кроковський І. 114 (перс.)
Кропивницький М. Л. 377 (перс.)
Куликов І. (И.) С. с. 15; 2
Куліш П. О. 291 (перс.)
Кульженко С. В. с. 6, 11, 12; 230 (вид.), 265–281 (вид.)

Л. М. *див.* Леонтій Монах
Лажечников О. І. (А. И.) с. 15; 374 (вид.)
Лазаревський М. М. 314 (перс.)
Лангіш (Лангишівна) В. Г. с. 8; 30 (перс.)
Левин М. І. 392 (вид.)
Левицький (Ніс-Левицький) Г. К. 65 (перс.), 117, 168
Левицький Д. Г. с. 8; 65
Левицький М. П. с. 11
Леонтій Монах (гравер) 160
Леонтій Свічка (*див.* Свічка Леонтій)
Леонтович М. Д. (перс.) 427, 428
Лизогуб Я. К. 177 (перс.)
Липський І. М. *див.*: Єфімов Б. Ю.
Лисенко Є. П. (Лисенкова Ф.) с. 8; 44 (перс.)
Лисенко М. В. 428 (перс.)
Литовченко Л. І. с. 6
Лінчевський А. В. 240 (перс.)

Логвин Г. Н. 127 (перс.)

Лосенко А. П. с. 8; 67

Ляницький О. 32

М *М див.* Машалов М. П.

Маєвська (Т. О. ?) 288 (перс.)

Мазепа І. С. с. 8, 9, 10; (перс.) 39–40, 167, 177, 181, 216, 241 (авт.), 373 (перс.)

Мазепа (Мазепина) М. с. 8; 40 (перс.)

Макарій (гравер) 171

Маковський (Маковській) В. Є (Е). 374

Маковський О. В. (А. В.) с. 15; 374 (вид.)

Максимович І. 165 (перс.)

Максимович Т. 76 (перс.)

Малаков Д. В. 22 (перс.)

Малянтович 472 (перс.)

Мамонтов К. К. 416 (перс.)

Манастирський А. І. с. 13; 358

Маневич А. А. с. 14

Маренков О. В. 410, 462, 463, 465, 468, 474, 476, 483

Марко Печерський, Гробокопач (Пещерний) 106 (перс.)

Мартинович П. Д. с. 8, 15; 6–18, 72

Мартос І. П. 242 (перс.)

Марусин Г. *див.* Гануляк Г.

Маслов С. 472 (перс.)

Масляников (Масляніков, Масляниковъ) В. Л. с. 12; 219–229, 266 (перс.), 337–349 (перс.)

Мате В. В. 325, 331

Махно Н. І. 435 (перс.)

Машалов (Мошалов) М. П. 397, 398, 490

Меленський А. І. (перс.) 19, 24, 28

Мигура (Мігура) І. Д. с. 9; 114, 167

Микешин М. Й. с. 8; 25 (перс.), 71, (перс.) 285, 315

Миклашевський М. А. с. 8; 37 (перс.)

Микола II (рос. імператор) (перс.) 472, 474

Милорадович М. І. с. 8; 41 (перс.)

Милуков П. М. 472 (перс.)

Миславський І. 203

Михайлів Ю. С. с. 6; 427, 428

Михайлов І. А. 472 (перс.)

Міллер Е. К. 472 (перс.)

Мокій 118

Мусієнко П. Н. 217 (перс.)

Нарбут Г. І. с. 16; 436

Нечуй-Левицький І. С. с. 12; 359 (перс.)

Николаєв В. М. 25 (перс.)
Нікітін 472 (перс.)
Ніщинський П. І. 380 (перс.)
Новицький Я. П. 96 (перс.)

Обидовський І. с. 9; 113 (перс.)
Огієвська І. В. 372 (перс.)
Олександр І (рос. імператор) 66 (перс.)
Оленський Ф. 175 (перс.)
Олесь О. 427 (перс.)
Онацький Н. Х. с. 6, 14; 403–409
Оренштайн Я. К. с. 7, 11, 12, 13; 282–336 (вид.)
Орлов М. М. с. 14; 23
Острозький (Острожський) К. К. с. 8; (перс.) 46, 208

П (гравер) 104
Павлуцький Г. Г. 114 (перс.)
Палєєвський П. 175 (перс.)
Палій (Палііха, Пальєвна) Ф. 36 (перс.)
Панцер с. 13, 14
Панькова А. 380 (перс.)
Пасічняк М. 380 (перс.)
Пашков П. К. 407 (вид.)
Перхуров 472(перс.)
Петлюра С. В. (перс.) 416, 439, 444, 445, 455, 457, 461, 472, 474, 484
Петровський П. 238 (перс.)
Петрушевський П. с. 11
Пимоненко М. К. с. 14; 379
Пілсудський (Пілсуцький) Ю. 444 (перс.)
Пісковський А. 380 (перс.)
Погрібняк М. С. 382
Познанський В. с. 9; 191
Полегенький С. О. с. 6
Полубинський О. 115
Поль (Пол) О. П. (перс.) 56, 126, 134, 214
Попельська Т. В. с. 14; 21
Потик М. 233 (перс.)
Придворов Є. О. *див.* Бєдний Д.
Пєтрак Я. В. с. 6, 13; 351–356
Пушкар М. 365 (перс.)
Пушкін О. С. 241
Пчілка О. 240 (перс.)

Равицький М. Г. 420 (перс.), 445–446 (вид.)
Растреллі В. В. 23 (перс.), 27 (перс.), 61 (перс.), 129

Рєпін І. Ю. 241, 327
Рєпніна В. М. 284 (перс.)
Римлянин П. 175 (перс.)
Різниченко В. 241–242 (вид.)
Рожанківський П. С. 478, 479
Розанов С. Н. 472 (перс.)
Розвадовський В. К. с. 14–15; 1 (перс.), 2 (перс.), 3
Розенфельд Г. А. (Розе) 484
Розумовський К. Г. (перс.) 154, 155, 242
Романов О. Є. с. 14; 20, 27
Романович І. с. 8; 42 (перс.)
Романовський (Романовській, Romanovsky) Б. С. с. 14; 233, 234, 497
Ромашка 435 (перс.)
Руднєв 472 (перс.)

С-зкий 400 (перс.)
Савінков Б. В. 472 (перс.)
Сагайдачний П. К. (див. Конашевич-Сагайдачний)
Сакович К. с. 9; 161 (перс.)
Сала Е. 22 (перс.)
Самійленко В. І. 240 (перс.)
Самойлович І. С. с. 8; (перс.) 35, 80
Свічка Л. Н. с. 8; 198 (перс.)
Силкін Б. В. с. 16; 416, 455
Синицький М. с. 11
Сінкевич (Сенькович) Д. 166
Скобелев М. І. 472 (перс.)
Скоропадський (Скоропадский) П. П. (перс.) 457, 472, 484
Сластїон (Сластьон) О. Г. 6 (перс.)
Слюзарова К. 380 (перс.)
Собко М. П. (Н. П.) 66 (перс.)
Соколов (Соколів) І. І. с. 8; 69
Солонина С. В. с. 8; 43 (перс.)
Софія Олексіївна (цариця) 113 (перс.)
Спаський В. В. 421, 452 (перс.)
Старицький М. П. 240 (перс.)
Старцев Й. Д. 167 (перс.)
Степовий Я. С. 427 (перс.)
Степовик Д. В. (перс.) 115, 164
Стефанік В. С. с. 12; 240 (перс.)
Стеценко К. Г. с. 16; (перс.) 427, 428
Страхов А. Й. с. 16
Стрельбицький І. (Й.) 165
Ступіна О. С. 370 (перс.)
Судомора О. І. 386, 394, 395, 397, 398
Супрун О. С. 252 (перс.)

Тарасевич Л. с. 9; 106–109 (перс.), 113, 163 (перс.), 164

Тарасевич О. 115

Тарновський В. В. (перс.) 36, 92, 287

Терещенко М. І. 472 (перс.)

Терлецький П. с. 9; 164 (перс.)

Тиміш (лірник) 376 (перс.)

Тімірязев (Тимирязев) К. А. 475

Ткаченко Ф. Л. 98 (перс.)

Толстая А. І. 314 (перс.)

Томасевич С. с. 13

Трильовський К. с. 11

Тропінін В. А. с. 8; 68

Турбацький Є. с. 13; 357

Тютюнник Ю. 435 (перс.)

Українка Леся (перс.) с. 12; 240, 360

Ускова А. О. 293 (перс.)

Факторович М. Д. 68 (перс.)

Фатальчук В. Д. 501

Фельдман В. А. с. 14; 24

Феодосій Печерський (перс.) 82, 108

Филипович І. 103 (перс.)

Франко І. Я. с. 6, 12; 231 (перс.), 383, 432

Франц Йосиф Карл (архікнязь) с. 13

Хаджийський М. 377 (перс.)

Хаєс Е. с. 13

Ханенко В. І. 80 (перс.)

Хвостенко-Хвостов О. В. с. 16; 417, 419

Хефтен Бенедикт 165 (перс.)

Хмелевський Й. Ц. 240

Хмельницький Б. М. (перс.) 25, 34, 263

Хмілевський *див.* Хмелевський

Холодовський М. І. (Холодовській, Cholodowski M.) с. 14; 232

Хоткевич Г. М. 240 (перс.)

Церетелі І. Г. 472 (перс.)

Чайковський М. В. 472 (перс.)

Чапківський О. (перс.) 427, 428

Черкавський М. 180

Чернов В. М. 472 (перс.)

Чоколов І. І. (вид.) 383, 387, 388, 389, 399, 402

Чорторійські (князі) 373 (перс.)

Шайнберг Н. М. 444 (вид.)

Шевченко Т. Г. с. 6, 8, 10–12, 15, 16; 70, 76 (перс.), 98, 218 (перс.), 242, 243–281 (перс.), 282–316, 358–360, 375, 380 (перс.), 392–395 (перс.), 411, 436 (перс.), 443(перс.), 476

Шедель Й.-Г. 179, (перс.) 181, 182

Шереметев Б.П. (Шеремет, Szeremet В. Р.) с. 9, 164 (перс.)

Широцький (Шероцький) К. В. с. 6; 29-216 (уклад.)

Ширшов Н. 486

Шиян І. 325 (перс.)

Шкуро А. Г. 416 (перс.)

Шмідт 66 (перс.)

Шумиловський Л. І. 472 (перс.)

Щеглов М. М. 493

Щепкін М. С. 294 (перс.)

Щирський І. с. 9; 103 (перс.), 112–114

Ю. Г. див. Ганф Ю. А.

Ю. М. див. Михайлів Ю. С.

Юденич М. М. 455 (перс.)

Яцюк В. М. с. 6

Kozianski E. 497 (вид.)

Kozianski K. 497 (вид.)

P.R див. Рожанківський П. С.

Strzelbicki див. Стрельбицький І.

Ziegloser J. 495 (вид.)

Wavřina 495

Wrzeszcz E. (див. Вжещ Є. К.)

СПИСОК ІМЕН ХУДОЖНИКІВ

У списку в алфавітному порядку подані усі прізвища архітекторів, художників, фотохудожників, які зустрічаються у вступній статті та основній частині бібліографічного покажчика з розкриттям у сучасному написанні прізвища, імені та по батькові, дати і місця народження та смерті, основного напрямку діяльності.

АЛФЬОРОВ (Алферів), Микола Федорович (1780-і рр. – 1840-і рр.) – російський архітектор і гравер.

АНТРОПОВ, Олексій Петрович (14 (25). 3. 1716, Петербург – 12 (23). 6. 1776, Петербург) – російський і український живописець, портретист, брав участь у розписах Андріївської церкви в Києві (1752–1755).

АПСІТ (Апсітіс) Олександр Петрович (25. 3 (6. 4). 1880, Рига – 1944, Німеччина) – графік, карикатурист, ілюстратор, плакатист, один із перших значних майстрів радянського політичного плаката.

БАРБОН Петро (? , Італія – 1588, Львів) – львівський архітектор, широко застосовував у будівництві форми італійського Відродження.

БЕРЕТТІ Вікентій Іванович (3 (14). 6. 1781 – 6 (18). 8. 1842, Київ) – російський та український архітектор, визначний представник класицизму.

БЕРКОС Михайло Андрійович (3. 9. 1861, Одеса – 20. 12. 1919, Харків) – український живописець-пейзажист, педагог, працював у Харкові.

БОГОМАЗОВ Олександр Костянтинович (14 (26). 3. 1880, с. Ямпіль Харків. губ., тепер райцентр Сум. обл. – 3. 6. 1930, Київ) – український живописець, працював у Києві.

БОЙЦОВ Петро Самойлович (? –?) – московський архітектор кінця 19 – початку 20 ст. Переможець конкурсу 1897 р. на спорудження міського музею старовини і мистецтв у Києві.

БОЙЧУК Михайло Львович (30. 10. 1882, с. Романівка, тепер Терноп. обл. – 1939) – український художник-монументаліст, професор, один з засновників Української академії мистецтв (1917), створив свою школу монументального живопису.

БОКАНЬ Мик. (? –?) – український фотохудожник початку 20 ст.

БОРОВИКОВСЬКИЙ (БОРОВИК) Лука Іванович (? – 15 (26). 4. 1775) – український живописець, іконописець, батько і вчитель В. Л. Боровиковського.

БУРАЧЕК Микола Григорович (14 (16). 3. 1871, с. Святичів Поділ. губ., тепер смт Хмельниц. обл. – 12. 8. 1942, Харків) – український живописець, пейзажист.

- В. Д. (? – ?) – графік-плакатист 1920-х рр.
- ВАЙС Еміль (WAIB, Emil) (? – ?) – німецький живописець і гравер кінця 19 – початку 20 ст.
- ВАРАВА Гр. (? – ?) – український плакатист 1920-х рр.
- ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ Сергій Іванович (19 (31). 10. 1854, м. Ізюм, тепер Харків. обл. – 24. 9 (7. 10). 1917, Харків) – український живописець, працював переважно в жанрі пейзажу, автор значної кількості полотен, присвячених історії України.
- ВАХРУШОВ Феодосій Михайлович (26. 2 (10. 3). 1870, Тотьма – 8. 12. 1931, там само) – російський живописець, пейзажист, портретист, брав участь (1900-і рр.) у розписі Успенського собору в Києві.
- ВЖЕЩ (ВРЖЕЩ, Wrzeszcz) Євген Ксаверійович (1853, Київ. губ. – 5.4.1917) – польський та український живописець, пейзажист, жив і працював у Києві.
- ВИГОДНИЙ (ГРАДОВСЬКИЙ) М. (? – ?) – архітектор, працював у Львові в 17 ст.
- ГАЛІМСЬКИЙ (GALIMSKI) Владислав Михайлович (27. 6. 1860, Київ – 9. 2. 1940, Бидгощ, тепер Польща) – польський та український живописець, автор численних пейзажів Польщі та України, у 1894 – 1917 рр. мав у Києві художню студію.
- ГАЛЯХОВСЬКИЙ Данило (1674 – 1709) – український гравер, майстер мідьориту, жив і працював у Києві.
- ГАНФ Юлій Абрамович (27. 5 (8. 6). 1898, Полтава – 21. 6. 1973, Москва) – графік, плакатист, карикатурист, ілюстратор.
- ГЕ Микола Миколайович (15 (27). 2. 1831, Воронеж – 1 (13). 6. 1894, хутір Іванівський Чернігів. губ., тепер м. Шевченко Бахмац. р-ну Чернігів. обл.) – російський живописець.
- ГЕНЮК Іван Васильович (? – ?) – український живописець кінця 19 – поч. 20 ст., жив у Києві.
- ГОРОДЕЦЬКИЙ Владислав Владиславович (23. 5 (4. 6). 1863, с. Шолудьки, тепер Вінн. обл. – 3. 1. 1930, Тегеран) – український архітектор.
- ГРАЧ (ГРАЧОВ) Георгій Іванович (вересень 1860 – 1893, с. Бурашево Тверської губ.) – гравер.
- ГРИНЕВИЧ Т. (? – ?) – український художник кінця 19 – початку 20 ст.
- ГУЦАЛ О. (? – ?) – український фотохудожник початку 20 ст.
- ДЕД (ДІД, ДЄД) (? – ?) – український скульптор кінця 18 – початку 19 ст., жив у Полтаві.
- ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Одо (1883, Чернівці – 1917, Київ) – український графік, працював у Львові.
- ДЯЧЕНКО М. (? – ?) – український живописець і графік, працював на початку 20 ст.
- ЄФІМОВ Борис Юхимович (справж. – Фрідлянд; 15(28). 9. 1900, Київ – ?) – російський графік, плакатист, карикатурист.
- ЖДАХА (ЖДАХА-СМАГЛІЙ) Амвросій Андрійович (6 (18). 12. 1855, Ізмаїл – 8. 9. 1927, Одеса) – український графік і живописець, працював переважно у книжковій ілюстрації, жив в Одесі.
- ЖУК Михайло Іванович (20. 9. 1883, м. Каховка, тепер Херсон. обл. – 7. 6. 1964, Одеса) – український графік, живописець, поет, працював в Одесі.

З-КИЙ С. – художник, плакатист, працював в 1920 рр.

ЗАЛЬЦЕР Семен Зельманович (1898, Одеса – 1941 р., там само) – український графік, плакатист, жив в Одесі, Києві і Харкові.

ЗЕЙДЕНБЕРГ (ЗАЙДЕНБЕРГ) Савелій Мойсейович (16 (28). 4. 1862, Бердичів Київ. губ. – 1942, Ярославль) – український та російський живописець.

ЗОЛОТОВ Григорій Олександрович (24. 1. 1882, с. Перше Плесно, Воронеж. губ. – 15. 4. 1960, Павлоград Дніпропетр. обл.) – український живописець і графік.

ЗУБРИЦЬКИЙ (ЗУБРЖИЦЬКИЙ) Никодим (1688, Галичина – 1724(?), Чернігів?) – український гравер. Був ієромонахом, дяком Крехівського монастиря. Працював у Львові (з 1691), Києві (1705–1709) та Чернігові (1709–1724).

ЗЮЛІ (? –?) – художник-плакатист 1920-х рр.

ІС (? –?) – графік-плакатист 1920-х рр.

ІВАНОВИЧ Йосип (? –?) – український живописець другої пол. 17 ст., жив і працював в м. Лубнах.

ІЛЛЯ (ІШЯ) (? –?) – український гравер 17 ст., працював у Львові (поч. 1630 рр.) та в Києві (1636–1656).

ЇЖАКЕВИЧ Іван Сидорович (6 (18). 1. 1864, с. Вишнополь Київ. губ. – 19. 1. 1962, Київ) – український живописець, графік.

КАПУСТІН Г. (? –?) – російський художник другої половини 19 ст.

КОЗАЧКІВСЬКИЙ Аверкій Симонович (? –?) – український гравер першої половини 18 ст., працював у Києві.

КОЗЛОВСЬКИЙ Володимир Іванович (? –?) – український живописець, працював у Києві на початку 20 ст.

КОНДЗЕЛЕВИЧ Йов (1667, м. Жовква, тепер Нестеров Львів. обл. – бл. 1740) – український живописець, ієромонах (з 1693).

КОТАРБІНСЬКИЙ Вільгельм Олександрович (30. 11. 1849, Нерубов, Польща – 4. 9. 1921, Київ) – польський живописець.

КОЧЕРГІН Микола Михайлович (9. 5. 1897, с. Всесвятське, тепер територія Москви – 10. 5. 1974, Москва) – російський графік, плакатист.

КРАСИЦЬКИЙ Фотій Степанович (24. 8. 1873, с. Зелена Діброва, тепер Черкас. обл. – 2. 6. 1944, Київ) – український живописець і графік.

КРАСОВСЬКИЙ О. (? –?) – художник кінця 19 – початку 20 ст.

КРАСОВСЬКИЙ Петро (? –?) – український архітектор італійського походження, працював у Львові в другій половині 16 ст.

КУЛИКОВ Іван Семенович (1875 – ?) – художник, навчався у АХ в 1896 – 1902 рр.

ЛМ (? – ?) – український гравер першої третини 17 ст. Існує припущення, що цією монограмою підписував свої штихи український освітній і церковний діяч, письменник і друкар, монах Києво-Печерської лаври Земка Тарасій Левкович (? – 1632)

ЛАЖЕЧНИКОВ Олександр Іванович (1870 – ?) – російський живописець кінця 19 – початку 20 ст.; видавець.

ЛЕВИЦЬКИЙ (НІС-ЛЕВИЦЬКИЙ) Григорій Кирилович (бл. 1697, с. Маячки, Полтав. губ. – 19. 5. 1769) – український живописець і гравер.

ЛЕВИЦЬКИЙ Дмитро Григорович (1735, Київ – 16. 4. 1822, Санкт-Петербург) – український та російський живописець.

ЛЕОНТІЙ МОНАХ (? –?) – чернець Києво-Печерської лаври, український гравер, працював у Києві в першій половині 17 ст., монографією ЛМ позначені гравюри з 1626 по 1629 р.

ЛОСЕНКО Антон Павлович (10. 8. 1737, Глухів, Черніг. губ. – 4. 12. 1773, Санкт-Петербург) – російський живописець та рисувальник, українець за походженням.

ЛЯНИЦЬКИЙ Олександр (? –?) – український живописець 17 ст., автор іконостаса церкви Трьох святих у Львові.

МАКАРІЙ (? –?) – український гравер 18 ст. Працював при Київській лаврській друкарні (1730–1750).

МАКОВСЬКИЙ Володимир Єгорович (7. 2. 1846, Москва – 21. 2. 1920, Петроград, тепер Санкт-Петербург) – російський живописець.

МАКОВСЬКИЙ Олександр Володимирович (24. 3. 1869, Москва – 1924, Петроград, тепер Санкт-Петербург) – російський живописець, видавець.

МАНАСТИРСЬКИЙ Антон Іванович (2. 11. 1878, с. Завалів, тепер Терноп. обл. – 15. 5. 1969, Львів) – український живописець.

МАНЕВИЧ Абрам Аншелович (25. 11. 1881, м. Мстислав, Білорусія – 30. 6. 1942, Нью-Йорк) – український живописець.

МАРЕНКОВ Олексій Васильович (1888 – 1944, Москва) – російський та український графік, плакатист.

МАРТИНОВИЧ Порфирій Денисович (7. 3. 1856, с. Костянтинівка, Харків. губ. – 15. 12. 1938, Красноград) – український живописець, графік.

МАРТОС Іван Петрович (1754, м. Ічня, тепер Черніг. обл. – 5 (17). 4. 1835, Петербург) – російський скульптор, представник класицизму.

МАСЛЯНИКОВ Віктор Леонідович (1877, Кам'янець-Подільський – 20. 4. 1944, Київ) – український живописець.

МАТЕ Василь Васильович – (6. 3. 1856, pobl. м. Вержболова, тепер м. Вірбаліс, Литва – 22. 4. 1917, Петроград) – гравер.

МАШАЛОВ М. П. (? –?) – художник, плакатист. 1928 р. брав участь у Першій виставці Чернігівської філії АХЧУ, що відбулася в Чернігові.

МЕЛЕНСЬКИЙ Андрій Іванович (1766, Москва – 1833, Київ) – український архітектор, представник класицизму.

МИГУРА Іван Детесович (в чернецтві ІЛАРІОН) (? –?) – український гравер початку 18 ст. Архідиякон Києво-Печерської лаври (1709–1712), ігумен Миколаївського Крупицького монастиря поблизу Батурина.

МИКЕШИН Михайло Йосипович (21. 2. 1835, с. Максимівка, Смолен. губ. – 31. 1. 1896, Санкт-Петербург) – російський скульптор, графік.

МИСЛАВСЬКИЙ Іван (? –?) – український іконописець 17 ст., розписував іконостас церкви с. Бакумівки на Полтавщині.

МИХАЙЛІВ Юхим С. (1885 – 1935, Херсон. обл.) – український живописець.

МОКІЙ (? –?) – український гравер 18 ст., працював у Києві.

НАРБУТ Георгій Іванович (25. 2. (9. 3) 1886, хутір Нарбутівка, тепер с. Нарбутівка Глухівського р-ну Сум. обл. – 23. 5. 1920, Київ) – український графік.

НІКОЛАЄВ Володимир Миколайович (1847, Царське село, тепер м. Пушкін – 29. 10 (11. 11). 1911, Київ) – український архітектор, працював у Києві (з 1872), директор Київського художнього училища (1901–1911).

ОЛЕНСЬКИЙ Ф. (? – ?) – скульптор, працював у Львові в 18 ст.

ОНАЦЬКИЙ Никанор Харитонович (9. 1. 1875, с. Хоменкове, тепер Липоводолин. р-н Сум. обл. – 2. 7. 1940) – український живописець та поет.

ОРЛОВ Микола Миколайович (1824 – ?) – живописець, вільний слухач АХ з 1844, жив у Києві.

П. (? – ?) – український гравер 17 ст.

ПАВЛУЦЬКИЙ Григорій Григорович (1861, Київ – 13. 3. 1924, там само) – український мистецтвознавець, архітектор, професор Київ. університету (з 1897).

ПАЛЄЄВСЬКИЙ П. (? – ?) – архітектор, працював у Львові в 18 ст.

ПИМОНЕНКО Микола Корнилович (25. 2. (9. 3). 1862, Київ – 13 (26). 3 1912, Київ) – український живописець.

ПОГРІБНЯК Микола Степанович (5. 12. 1885, с. Козацьке, тепер Черкас. обл. – 30. 5. 1965, Дніпропетровськ) – український живописець, графік, збирач українського народного орнаменту.

ПОЗНАНСЬКИЙ В. (? – ?) – український художник 17 ст.

ПОПЕЛЬСЬКА Т. В. (? – ?) – український живописець, жила в Києві. 1918 р. брала участь у Виставці картин Київського товариства художників, що відбулася в Києві.

ПСТРАК Ярослав Васильович (24. 3. 1878, м. Гвіздець, тепер смт Івано-Франків. обл. – 1916, Харків) – український живописець і графік.

РАСТРЕЛЛІ, Варфоломій Варфоломійович (Бартоломео-Франческо) (1700, Париж (?) – 1771, Санкт-Петербург) – російський архітектор італійського походження

РЕПІН Ілля Юхимович (5. 8. 1844, м. Чугуєв, тепер Харківська обл. – 29. 9. 1930, Куоккала, тепер Репіно) – російський живописець.

РИМЛЯНИН Павло (Паоло); (? , Рим – 1618, Львів) – український архітектор, італієць за походженням. У цехових книгах Львова вперше згадується 1585 р., широко застосовував у будівництві форми італійського Відродження.

РОЖАНКІВСЬКИЙ П. С. (? – ?) – художник, плакатист, 1926 р. брав участь у Виставці картин Полтавської філії АХРР, що відбулася в Полтаві.

РОЗВАДОВСЬКИЙ В'ячеслав Костянтинович (12 (24). 9. 1875, Одеса – 18. 1. 1943, Ташкент) – український живописець, педагог.

РОЗЕ (РОЗЕНФЕЛЬД) Григорій Абрамович (1900 – 1942) – російський та український графік, плакатист, карикатурист, з кінця 1920-х рр. жив у Москві. Загинув на фронті під час Великої Вітчизняної війни.

РОМАНОВ Олексій Є. (? – ?) – київський художник, вільний слухач АХ, неklasний художник з 1860, жив в Києві 1917 р.

РОМАНОВСЬКИЙ Борис Сергійович (1879 – 1948) – живописець, графік, художник театру і кіно.

САЛА Еліа (1864 – 1920) – скульптор, архітектор, графік. Приїхав до Києва з Мілана в 1890-х рр.

СИЛКІН Борис Васильович (? – ?) – український графік, плакатист 1920-х рр. Працював художником політвідділу Київського окружного військкомату.

СІНКЕВИЧ Діонісій (? – ?) – український гравер кінця 17 – поч. 18 ст. Працював у Крехові, а потім у Львові між 1688 і 1732 рр.

СЛАСТІОН (СЛАСТЬОН) Опанас Георгійович (2 (14). 1. 1855, м. Бердянськ, тепер

Запоріж. обл. – 24. 9. 1933, м. Миргород, Полтав. обл.) – український живописець, графік, архітектор, мистецтвознавець, етнограф.

СОКОЛОВ Іван Іванович (10. 6. 1823, Астрахань – 12. 11. 1910, Харків) – російський живописець.

СПАСЬКИЙ Василь Васильович (1873 – 1923) – український художник, плакатист.

СТАРЦЕВ Йосип Дмитрович (? – ?) – російський архітектор другої половини 17 ст., у 90-х рр. працював у Києві, видатний представник українського бароко.

СТРАХОВ (БРАСЛАВСЬКИЙ) Адольф Йосипович (6 (18). 10. 1896, Катеринослав, тепер Дніпропетровськ – 3. 1. 1979, Харків) – український скульптор і графік.

СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ (СТРІЛЬБИЦЬКИЙ), Іван (? – ?) – гравер кінця 17 – початку 18 ст. Працював у Києві й Чернігові.

СУДОМОРА Охрім Іванович (19. 3. 1889, м. Бориспіль, тепер Київ. обл. – 13. 10. 1968, Київ) – український графік, плакатист.

ТАРАСЕВИЧ Леонтій (близько 1650, Ужгород (?) – 1710, Київ) – український гравер, рисувальник. Працював у Вільні, Чернігові, Москві та Києві.

ТАРАСЕВИЧ (ТАРАСОВИЧ), Олександр (у чернецтві АНТОНІЙ) (бл. 1640, Ужгород (?) – 1727, Київ) – український гравер, рисувальник. Працював у Вільні, Києві.

ТКАЧЕНКО Федот Леонтійович (1819 – бл. 1885) – художник, колишній кріпак, вчитель малювання в Полтавській гімназії.

ТОМАСЕВИЧ Степан (1859, с. Микулинці, тепер у складі м. Снятина Івано-Франків. обл. – 1932) – український живописець і графік.

ТРОПІНІН Василь Андрійович (19 (30). 3. 1776 (1780 ?), с. Карпово Новгород. губ. – 3 (15). 5. 1857, Москва) – російський живописець.

ТУРБАЦЬКИЙ Євген (? – ?) – художник, карикатурист початку 20 ст.

ФАТАЛЬЧУК Володимир Дмитрович – (8. 6. 1903, м. Горохів, тепер Волин. обл. – 20. 2. 1981, Київ) – український графік, плакатист.

ФЕЛЬДМАН, Валентин Августович (4 (16). 3. 1864, поблизу Санкт-Петербурга – 26. 2. 1928, Київ) – український архітектор і художник.

ФИЛИПОВИЧ Іван (? – ?) – український гравер 18 ст. Працював у Львові між 1745 і 1763 рр.

ХВОСТЕНКО-ХВОСТОВ Олександр Веніамінович (справж. – Хвостенко) (5 (17). 4. 1895, слобода Борисівка, тепер Белгород. обл. – 16. 12. 1968, Київ) – український художник театру, графік, плакатист.

ХМЕЛЕВСЬКИЙ Йосип Целестіанович (1849 – 1924) – український фотограф-художник. Працював у Полтаві, власник фотоательє.

ХОЛОДОВСЬКИЙ, Михайло Іванович (1855, Полтав. губ. – ?) – український живописець, жив в Києві.

ЧЕРКАВСЬКИЙ М. (? – ?) – фотограф-художник початку 20 ст.

ШЕВЧЕНКО Тарас Григорович (25. 2. (9. 3). 1814, с. Моринці Київ. губ., тепер Звенигород. р-ну Черкас. обл. – 26. 2. (10. 3). 1861, Санкт-Петербург) – український поет, громадський діяч, живописець, гравер.

ШЕДЕЛЬ Йоган Готфрід (1680 Вандсбек, поблизу Гамбурга, Німеччина – 10 (21). 2. 1752, Київ) – російський та український архітектор.

ШМІДТ (? –?) – російський архітектор 19 ст., працював у Казані, був губернським архітектором.

ЩЕГЛОВ Михайло Михайлович (17 (29). 9. 1885, Самара – 5. 10. 1955, Сімферополь) – український графік, плакатист.

ЩИРСЬКИЙ Іван (в чернецтві Інокентій) (близько 1650, ймовірно Чернігів – 1714, м. Любеч, тепер смт Черніг. обл.) – український гравер, поет, культурний і релігійний діяч.

ШИРШОВ Н. (? –?) – художник-плакатист 1920 рр.

WAVŘINA (? –?) – чеський художник, плакатист поч. 20 ст.

ПОКАЖЧИК ЗОБРАЖЕНИХ ОСІБ

У покажчику в алфавітному порядку наводяться усі зображені особи з розкриттям у сучасному написанні прізвища, імені та по батькові, дати і місця народження та смерті, основного напрямку діяльності.

АНТОНІЙ ПЕЧЕРСЬКИЙ (983 , Любеч, тепер смт Ріпкин. р-ну Черніг. обл. – 1073, Київ) – засновник (1051) та перший ігумен Києво-Печерського монастиря. Пам'ять преподобного Антонія відзначається 16/3 травня, 23/10 червня та 10 вересня/28 серпня **82, 108**

БОРИС (? – 1015) – святий мученик, князь Ростовський, молодший син Володимира Святославича. Пам'ять мученика Бориса відзначається 6 серпня/24 липня та 15/2 травня **197**

ВОЛОДИМИР (? – 1015) – Великий князь київський, хреститель Київської Русі, син Святослава Ігоревича **197**

ГАЛЯТОВСЬКИЙ, Іоанікій (? – 12. 1. 1688, Чернігів) – український письменник, церковно-освітній та громадський діяч **38**

ГЛІБ (близько 984 – 1015) – святий мученик, князь Муромський, молодший син Володимира Святославича. Пам'ять мученика Гліба відзначається 6 серпня/24 липня та 15/2 травня **197**

ДУНІН-БОРКОВСЬКИЙ, Петро Дмитрович (2. 1. 1822 – 1. 10. 1846) – український поміщик, чоловік української поетеси О. І. Псьол **292**

ЄФРЕМ ПЕЧЕРСЬКИЙ (? – бл. 1098) – преподобний, єпископ Переяславський. Пам'ять преподобного Єфрема відзначається 10 лютого/28 січня та 11 жовтня/28 вересня **163**

КАЛНИШЕВСЬКИЙ (КАЛНИШ), Петро Іванович (близько 1690 – 1803) – останній кошовий Запорізької (Нової) Січі (1765–1775) **330**

КАРМАЛЮК (КАРМЕЛЮК) Устим Якович (10. 3. 1787, с. Головчинці, Вінниц. обл. – 22. 10. 1835, с. Шляхові Коричинці, Хмельн. обл.) – ватажок селянських повстань на Поділлі **45, 251**

КИСІЛЬ Адам Григорович (1580 – 23. 4 (3. 5). 1653) – український магнат, Брацлавський, потім Київський воєвода, з 1643 член Львівського братства, заснував монастир в с. Низкиничі, побудував на свої кошти ряд церков на Волині **47**

КОБИЛЯНСЬКА Ольга Юліанівна (27. 12. 1868, м. Гура-Гумора, Буковина – 21. 3. 1942, Чернівці) – українська письменниця, громадська та культурна діячка **230**

КОРНЯКТ, Костянтин (? , о. Крит – 1603, Львів) – грецький купець, голова львівського братства **29**

КОЦЮБІНСЬКИЙ Михайло Михайлович (5 (17). 9 1864, Вінниця – 12 (25). 4 1913, Чернігів) – український письменник, культурний діяч **240**

КОЧУБЕЙ Василь Леонтійович (1640 – 14 (25). 7. 1708) – Генеральний писар (1687 – 1699), Генеральний суддя (1699 – 1708) Лівобережної України **287**

КОЧУБЕЙ Мотря Василівна (близько 1688 – ?) – донька В. Л. Кочубея, дружина Генерального судді Чуйкевича (з 1707) **241**

КРАСОВСЬКИЙ Микола (1645 – 30. 12. 1698, Львів) – секретар, потім синьйор (голова) Ставропігійського братства **32**

КРОКОВСЬКИЙ Іоасаф (? – 1718, Київ) – український освітній і церковний діяч, професор, ректор Києво-Могилянської академії (1693 – 1694), митрополит Київський (з 1707) **114**

КУЛІШ Пантелеймон Олександрович (літ. псевд.: Хуторянин, Панько, Казюка, Данило Юс та ін.); (27. 7 (8. 8). 1819, м. Вороніж, Сум. обл. – 2 (14). 2. 1897, хутір Мотронівка, Черніг. обл.) – український письменник, історик, етнограф **291**

ЛАНГІШ Варвара (? – 1635) – львівська патріціанка 17 ст., дочка члена Львівського братства Гаврила Лангіша **30**

ЛИСЕНКО Єфросинія Панасівна (? – після 1771) – друга дружина Генерального судді Ф. І. Лисенка **44**

МАЄВСЬКА Терезія Олександрівна (? – ?) – поміщиця, жила на Полтавщині у 1843 **288**

МАЗЕПА Іван Степанович (близько 1644, с. Мазепинці, Київ. губ. – 2. 10. 1709, с. Варниця поблизу м. Бендер) – політичний та культурний діяч, гетьман України (1687 – 1708) **39, 167**

МАЗЕПА Марина (в чернецтві Марія Магдалина); (? – ?) – дівоче прізвище Мокієвська, мати гетьмана України Івана Мазепи, ігуменя київського Вознесенського монастиря (з 1705) **40**

МАРКО ПЕЧЕРСЬКИЙ (? – ?) – преподобний Марко, монах Києво-Печерської лаври 11–12 ст. Пам'ять преподобному Марку відзначається 11 січня/29 грудня **106**

МИКЛАШЕВСЬКИЙ Михайло Андрійович (? – 1706) – Генеральний осавул (1685), полковник чернігівський (1690 – 1695), фундатор Михайлівського та Георгієвського храмів Києво-Видубицького монастиря, загинув у битві зі шведами в Несвіжі **37**

МИЛОРАДОВИЧ Михайло Ілліч (? – 25. 9. 1726) – полковник гадяцький (1715–1726) **41**

НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ Іван Семенович (справж. прізвище – Левицький; 13 (25). 11. 1838, м. Стеблів, тепер смт Корсунь-Шевченк. р-ну Черкас. обл. – 15. 6. 1918, Київ) – український письменник, етнограф, фольклорист, літературний критик **359**

ОСТРОЗЬКИЙ Костянтин (Василь) Костянтинович (1526–1608) – князь, київський воєвода, український магнат, діяч культури, засновник Острозької друкарні **46, 208**

ПАЛІЙ, Феодосія (? – ?) – друга дружина полковника фастівського С. П. Палія (справж. прізвище Гурко) (1604-і – 1710) **36**

ПЧІЛКА Олена (справж. прізвище, ім'я, по батькові – Косач Ольга Петрівна; 17 (29). 7. 1849, м. Гадяч, тепер Полтав. обл. – 4. 10. 1930, Київ) – українська письменниця, фольклорист, етнограф **240**

РОМАНОВИЧ Іван (28. 8 (9. 9). 1694 – 18. 4 (1. 5) 1777) – служив у Генеральній військовій канцелярії при гетьманах І. Скоропадському та Д. Апостолі, сотник монастирищенський (з 1728), полковий суддя (з 1763) **42**

САМІЙЛЕНКО Володимир Іванович (літ. псевд.: В. Сивенький, Іваненко, Полтавець, Смутний, Л. Сумний та ін.); (22. 1 (3. 2). 1864, с. Великі Сорочинці, тепер Миргород. р-ну Полтав. обл. – 12. 8. 1925, Боярка, тепер смт Київ. обл.) – український письменник **240**

САМОЙЛОВИЧ Іван Самійлович (? , с. Ходорків, тепер Попільн. р-ну Житомир. обл. – 1690, м. Тобольськ, тепер Тюмен. обл., Росія) – наказний полковник, полковник Чернігівського полку, генеральний суддя (1669–1672), гетьман Лівобережної (1672–1687) та Правобережної (1674 – 1687) України **35**

СВІЧКА Леонтій Назарович (Левко Назаренко); (? – 5 (18) 8. 1699, м. Пирятин, тепер Полтав. обл.) – Лубенський полковий осавул (1665, 1679, 1682–1688), полковий суддя (1672), полковник (з 1688), учасник Кримських (1687, 1689) та Азовського (1696) походів **198**

СОЛОНІНА Сергій Васильович (близько 1660 – до 1737, с. Булахове) – полковий хорунжий київський (з 1696), полковник київський, сотник остерський (1709–1728), бунчуковий товариш (1736) **43**

СТАРИЦЬКИЙ Михайло Петрович (2 (14). 12. 1840, с. Кліщинці, тепер Чернобаїв. р-ну Черкас. обл. – 14 (27). 4. 1904, Київ) – український письменник, театральний, культурно-громадський діяч **240**

СТЕФАНІК Василь Семенович (14. 5. 1871, с. Русів, тепер Снятин. р-ну Івано-Франків. обл. – 7. 12. 1936, там само) український письменник, громадський діяч **240**

УКРАЇНКА ЛЕСЯ (справж. прізвище, ім'я, по-батькові – Косач-Квітка Лариса Петрівна); (13 (25). 2. 1871, м. Новоград-Валинський, тепер Житомир. обл. – 19. 7 (1. 8). 1913, м. Сурамі, Грузія, похована в Києві) – українська поетеса, громадська діячка, дочка Олени Пчілки **240, 360**

УСКОВА Агата (Агафія) Омелянівна (1828–1899) – дружина коменданта Новопетрівського укріплення, майора І. О. Ускова, який всупереч царській забороні дав можливість Шевченкові писати і малювати **293**

ФЕОДОСІЙ ПЕЧЕРСЬКИЙ (бл. 1036, м. Василів, тепер м. Васильків, Київ. обл. – 3. 5. 1074, Київ) – учень преподобного Антонія, засновник уставного монастирського життя на Русі, давньоруський церковний письменник-полеміст, ігумен Києво-Печерського монастиря (з 1060-х рр.). Пам'ять преподобному Антонію відзначається 16/3 травня, 27/14 серпня, 10 вересня/28 серпня та 15/2 вересня **82, 108**

ФРАНКО Іван Якович (27. 8. 1856, с. Нагуєвичі, тепер с. Івана Франка Дрогоб. р-ну Львів. обл. – 28. 5. 1916, Львів) – український поет, письменник, вчений, громадський діяч **231, 432**

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ, Богдан (Зиновій) Михайлович (близько 1595, м. Чигирин, тепер Черкас. обл. – 27. 7 (6. 8). 1657, там само; похований у с. Суботіві, тепер Чигирин. р-ну Черкас обл.) – гетьман України (1648–1657), державний діяч, полководець **25, 34, 263**

ХОТКЕВИЧ Гнат Мартинович (літ. псевд. – Гнат Галайда; 19 (31). 12. 1877, Харків – 8. 10. 1938) – український письменник, актор, мистецтвознавець **240**

ШЕВЧЕНКО Тарас Григорович (25. 2. (9. 3). 1814, с. Моринці Київ. губ., тепер Звенигород. р-ну Черкас. обл. – 26. 2. (10. 3). 1861, Санкт-Петербург) – український поет, громадський діяч, живописець, гравер **76, 218, 282–286, 314–315, 443, 476**

ЩЕПКІН Михайло Семенович (6 (17). 11. 1788, с. Красне, Белгород. обл., тепер село Яковлев. р-ну, Белгород. обл. – 11 (23). 8. 1863, Ялта, похований в Москві) – російський та український актор **294**

ПОКАЖЧИК НАЗВ ЗОБРАЖЕНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ
ТА АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК

У покажчику наводяться географічні назви місцевостей та назви архітектурних пам'яток, зображених у виданнях. У алфавітному порядку подається географічна назва місцевості, а в її межах – назва краєвиду або архітектурної пам'ятки.

Ак-Тау (ряд гір на о. Мангишлак) *див.* Мангишлак

Барсакельмес (острів у північній частині Аральського моря)

Краєвид (мал. Т. Г. Шевченка) **300**

Буковина

Краєвид з лісорубами (фотогр. поч. 20 ст.) **332**

Город (тепер село на р. Рибниці Косів. р-ну Івано-Франків. обл.)

Краєвид гори над р. Рибниці (фотогр. поч. 20 ст.) **335**

Густиня (тепер село Прилуц. р-ну Черніг. обл.)

Трапезна церква Густинського монастиря (мал. Т. Г. Шевченка) **295**

Дніпро

Вир Пекло на Ненаситецькому порозі (мал. В. В. Мате ?) **331**

Дніпровські плавні (мал. С. І. Васильківського) **368**

Камінь Дзвіниця (офорт) **329**

Краєвид (мал. Б. С. Романовського) **234**

Краєвид (мал. С. І. Васильківського) **366**

Жаб'є (село Верховин. р-ну Івано-Франків. обл.)

Краєвид (фотогр. поч. 20 ст.) **336**

Жовква (Львів. обл.)

Василіанський (Крехівський) монастир:

Миколаївська церква (штих Д. Сінкевича) **166**

Покровська церква (штих Д. Сінкевича) **166**

Преображенська церква (штих Д. Сінкевича) **166**

Троїцька церква (штих Д. Сінкевича) **166**

Казань

Пам'ятник на честь загиблих російських воїнів (мал. М. Ф. Алфьорова) **66**

Карабутак (тепер село Карабутак. р-ну Актюбин. обл., Казахстан)

Форт та річка Карабутак (мал. Т. Г. Шевченка) **299**

Карпати *див.* Буковина

Київ

Андріївська церква (мал. О. Є. Романова) 27

Аскольдова могила (мал. І. С. Їжакевича) 28

Братський монастир:

Старий академічний корпус (штих І. Щирського) 112, 114 (штих І. Д. Мигури), 181, 182

Церква Богоявлення (штих І. Д. Мигури) 167

Будинок губернатора (фотогр. 1920 р.) 413

Вантажне депо (фотогр. 1920 р.) 413

Дерев'яний міст (фотогр. 1920 р.) 413

Залізнична станція Київ-Вантажний (фотогр. 1920 р.) 413

Залізничний міст (фотогр. 1920 р.) 413

Кисво-Печерська лавра:

Панорама з боку Дніпра (штих 18 ст.) 107, 162

Малярна (Північна) вежа (фотогр. поч. 20 ст.) 183

Успенський собор (штих 18 ст.) 108–110, 114, (штих І. Д. Мигури) 167

Троїцька надвратна церква (штих І. Д. Мигури) 167

Церква Усіх Святих на Економічних воротах (штих І. Д. Мигури) 167

Московська брама верхня (фотогр. поч. 20 ст.) 186

Купецький сад (мал. Т. В. Попельської) 21

Ланцюговий міст (мал. О. Є. Романова) 20, (фотогр. 1920 р.) 413

Миколаївський (Військовий) монастир (мал. І. С. Їжакевича) 19

Миколаївський собор (штих І. Д. Мигури) 167

Міський музей (мал. М. Г. Бурачека) 22

Пам'ятник Б. Хмельницькому (мал. В. М. Галімського) 25

Пам'ятник Хрещення (мал. В. А. Фельдмана) 24

Русанівський міст (фотогр. 1920 р.) 413

Сахарний завод (див. Цукровий завод)

Софійський монастир:

Брама Заборовського (фотогр. поч. 20 ст.) 179

Тетерівський міст (фотогр. 1920 р.) 413

Університет (мал. М. Г. Бурачека) 26

Царський сад (мал. М. М. Орлова) 23

Церква Спаса на Берестові (мал. І. С. Їжакевича) 19

Цукровий завод (фотогр. 1920 р.) 413

Четверта гімназія (фотогр. 1920 р.) 413

Козелець (Черніг. обл.)

Комора і стодоли на Покорщині 18 ст. (фотогр. поч. 20 ст.) 183

Коростишів (Житомир. обл.)

Житловий будинок (фотогр. поч. 20 ст.) 187

Львів

Будинок Анчовського на площі Ринок (фотогр. поч. 20 ст.) 175

Будинок К. Корнякта на площі Ринок (фотогр. поч. 20 ст.) 174

Луцьк

Караїмська церква (фотогр. поч. 20 ст.) 180

- Мангишлак** (півострів у Каспійському морі, Казахстан)
Далісмен-Мула-Ауліє або «Могила святого Далісмена» (мал. Т. Г. Шевченка) **313**
Кок-Суйру. Центральна частина Пн. Ак-Тау (мал. Т. Г. Шевченка) **298**
Мангишлацький сад (мал. Т. Г. Шевченка) **316**
Мис Тюк-Карагай (мал. Т. Г. Шевченка) **303**
Новопетрівський форт (тепер форт Шевченка, Мангишлацька обл., Казахстан)
(мал. Т. Г. Шевченка) **301, 302**
- Марківка** (Ямпіл. р-н, Вінниц. обл.)
Ратуша (фотогр. поч. 20 ст.) **178**
- Переяслав-Хмельницький** (Київ. обл.)
Вознесенський собор (?); (штих І. Д. Мигури) **167**
- Полтава**
Хрестовоздвиженський монастир (мал. Т. Г. Шевченка) **296**
Вулиця міста та Хрестовоздвиженський монастир (мал. С. І. Васильківського) **365**
- Полтавщина**
Ріка Псьол (мал. С. І. Васильківського) **364**
Козаче подвір'я (мал. С. І. Васильківського) **363**
Село (мал. С. І. Васильківського) **369**
Підторжя [базар] (мал. С. І. Васильківського) **370**
Ромоданівський шлях (мал. С. І. Васильківського) **372, 378**
- Почаїв** (Кременец. р-н, Тернопіл. обл.)
Почаївська лавра (штих) **170**
- Раїм** (Казахстан)
Укріплення на р. Сирдар'ї (мал. Т. Г. Шевченка) **297**
- Сатанів** (Хмельниц. обл.)
Синагога (фотогр. поч. 20 ст.) **176**
- Устеріки** (Чернівецька обл.)
Краєвид (фотогр. поч. 20 ст.) **333**
- Черемош**
Водоспад **334**
- Чернігів**
Будинок полкової канцелярії (фотогр. поч. 20 ст.) **177**
Брама Троїцько-Іллінського монастиря (фотогр. поч. 20 ст.) **185**
- Чортомлицька Січ**
Краєвид (офорт) **326**
- Фельштин** (тепер с. Гвардійське, Хмельниц. р-н, Хмельниц. обл.)
Будинок заїжджого двору (фотогр. поч. 20 ст.) **188**
- Харків**
Гребля Квітки-Основ'яненка (мал. С. І. Васильківського) **371**

ПОКАЖЧИК ВИДАВНИЧИХ ТЕКСТІВ-ПОЯСНЕНЬ ДО ЗОБРАЖАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПОШТІВКИ

Видавничі тексти до зображальної частини на поштівках у покажчику подаються за алфавітом у формі, наведеній у виданні.

- Автопортрет. Олійними фарбами. Малярські твори Т. Шевченка. **282**
Автопортрет із свічкою. Офорт 1860 р. Малярські твори Т. Шевченка. **283**
Автопортрет пером із 1843 р. Малярські твори Т. Шевченка. **284**
Автопортрет Шевченка. Офорт 1860. Малярські твори Т. Шевченка. **286**
Академічний тезис (програм диспутовий) Кінця XVII в. ритий на міді Щирським з панорамою Київа і видом на Січ Запорозьку. **113**
Алегоричне розпяття. Куншт XVIII в. з лаврської малярської школи в Київі. **88**
Алферів. Архітектурний краєвид. **66**
Ап. Петро. Робота Гр. Левицького полов. XVIII в. **168**
Апостоли худ. Миславського з Білгородки, Київ. пов. XVII в. **203**
- Б. Романовський: Дніпро. 234**
Б. Романовській: Михайло Потыкъ. Legeda. 233
Бабуся з хлопчиком. Олівцем. Малярські твори Т. Шевченка. **289**
Берег Аральського моря. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. **300**
Біля Печерської Лаври в Київі. **184**
Богдан Хмельницький. З старої церковної стінописи в Київській Лаврі. **34**
Богородиця посилає майстрів у Київ. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р. **108**
Божниця караїмська в Луцьку. Фотогр. М. Черкавського **180**
Бондарівна. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. **262**
Брама Заборовського в Софійській катедрі в Київі. **179**
Брама монастира св. Тройці у Чернигові, фотогр. О. Гуцала. **185**
Брама Печерської фортеці в Київі. **186**
Будинок в Коростишові на Волині. **187**
Будинок Київської Академії по реставрації Шеделя. З штиху полов. XVIII в. **182**
- В. А. Фельдман. Пам'ятник Хрещення. 24**
В. Е. Маковській. Дівчата 374

- В. М. Галімський Пам'ятник Богданові Хмельницькому. 25
 Вази Межигірської порцеляни. 151
 Верба. Власноручні офорти Т. Шевченка. 316
 Весна на Полтавщині. Малюнок Сергія Васильківського. 365
 Вид камінистої гори над рікою Рибницею в Городі. Карпати. 335
 Вид Ненаситецького порога. Запорожська Січ. 331
 Вид Чортотлицької Січи. Запорожська Січ. 326
 Виносний хрест XVIII в. з Поділля. 124
 Відкриття Шимонові про заснування Печерської церкви. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р. 109
 Відлига на Полтавщині. Малюнок Сергія Васильківського. 369
 Водопад Черемоша. Карпати. 334
 Вознесення, з іконостасу в Богородчанах, в Галичині. 189
 Воскресення Христове XVII в. в Львівському Національн. Музеї. 75
 Вратниця з іконостасу в Козелецькій катедрі. 61
 «Вчитесь, брати мої, думайте, читайте, чужому навчайтесь, свого не цурайтесь». 218
- Г. Капустін. Сніговиця. 4
 Гайдамака з бандурою. Збірка Я. Новицького. 96
 «Гамалія», приписувалося Т. Шевченкові. 98
 Гей, не дивуйте, добрі люди. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 248
 Герб Гедеона Балабана з його «Літургіаріону» 1604 р. 159
 Гетьман Іван Мазепа. З портрету Підгаєцького замку в Галичині. 39
 Гребля Квітки-Основ'яненка коло Харкова. 371
 Гуцул. 321
 Гуцулка. 322
 Гуцулки. 323, 324
- Газда із Коломийського. 317
 Ге. Голгота. 73
- Д. Левицький. Портрет його батька, українського ритовника, Г. Носа-Левицького. 65
 Дар Гетьм. Мазепи на Божий Грїб в Єрусалимі. 216
 Дарохранилище на престольне XVIII в. в Чернігівському Церковн. муз. 212
 Дарохранилище XVII-XVIII в. Середня з Чернігівського церк. музею, бічні з муз. Київської Академії. 215
 Двоє святих. Образ Боровиковського. 63
 «Деїсус». Належав Гетьм. Ів. Самойловичові. В збірці В. Ханенка у Києві. 80
 Дерев'яна постать І. Христа з косьми і в одежі. В музеї Київської Академії. 53
 Дерев'яний надгробок з Ямпільського пов. на Под. 58
 Дерев'яні кар'ятиди роботи різьбара Деда на Полтавщині (XVIII в.). 54
 Детайль до образу покрови в Сулимівці. Переяславськ. пов. 85
 Деталь кахльової груби з дому сестри гетьмана Розумовського в Козельці. 154
 Джан-гіс-агач. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 304
 Дівчина. 318

- Дім Анчовського на Ринку у Львові XVI в. 175
 Дім військової канцелярії часів Мазепи в Чернігові. 177
 Дім К. Корнякта на Ринку у Львові (XVI в). 174
 «До дому». М. К. Пимоненко 379
 Добри-вечір тобі зелена діброва. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 260
 Долисмен-мула-ауліе. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 313
- Е. Вржещ: Луг в квітах. 239
 Евг. Турбацкий. Війна. 357
- Євангелиє фундоване Кальнишевським в Пустовійтівку на Полтавщині. 209
 Євангелська бляха Київської роботи XVIII . 204
 Євангелська бляха Київської роботи XVIII в. (в Печерській Лаврі). 205
- Жабіє над Черемошом. Карпати. 336
 Жіночий портрет з домовини; в Муз Львівської Ставропігії. 31
- З Вірші на герб запорожський і самий герб з кн. Саковича «На погреб Гетм. Сагайдачного» Київ 1620 р. 161
 З картини «Дівчина» артиста-маляра И. С. Куликова. 2
 З картини «Жнива» артиста-маляра В. К. Розвадовського. 3
 З картини «При сварці» артиста-маляра С. М. Зайденберга. 1
 Заголовок «Євангелия» р. 1706 (Київ) ритий Дан. Галяховським. 116
 Заїзд в Фельштині на Под. 188
 Запорожець. Фігурка в збірці О. Поля в Катеринославі. 56
 Запорожець в степу. Малюнок Сергія Васильківського. 361
 Запорожець Іван Шиян. Запорожська Січ. 325
 Запорожці бавляться. З музею в Катеринославі. 97
 Запорожці готовлять ся до морського походу. Запорожська Січ. 328
 Запорожці пишуть лист до Султана. Запорожська Січ. 327
 Засвітали козаченьки в поход з полуночі. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 246
 За Сібіром сонце сходить, хлопці не зівайте... Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 251
 Здвиженський монастир у Полтаві. Сепія. Малярські твори Т. Шевченка. 296
 Золота медаль з портр. і гербом кн. Василя Константина Острожського. 208
 Зразки черепляного посуду з Полтавщини. 156
 Зустріч св. Єлисавети з Марією. З Сулимівки. 84
- І. Генюк: З поля. 236
 І. Генюк. На узліссі. 238
 І. Генюк. Хутір. 237
 І. Їжакевич: З гостей. 235
 І. С. Їжакевич. Аскольдова Могила. 28
 І. С. Їжакевич «Спас на Берестові». 19
 Ів, Соколів. Рвуть вишні. 69

- Іван Нечуй-Левицький. 359
- Іван Франко. 231
- Іконостас 1689 р. перед вівтарем стрітення в Київській Софії. 128
- Іконостас церкви св. Андрія у Києві. 129
- Іоаникій Галятовський. Український письменник XVII в. 38
- Іс. Христос з Поділля. В Київському музеї. 194
- «Істина» й «Почитаніє родителів» Штихи Н. Зубрицького з «Итіки» 1712 р. (Київ). 169
- Ів. Романович, сотник в Манастирищу. † 1777 р. 42
- Кадило й дароносиця XVIII в. В муз. Київської Академії. 213
- Камінь Дзвінниця над Дніпром. Запорожська Січ. 329
- Камяна «фігура» (хрест) при дорозі з полудневого Поділля. 55
- Карабутак. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 299
- Карпати. 332
- Кахлі поч. XVIII в. з побутовими сценами. 152, 153
- Кахльова груба з дому сестри Розумовського в Козельці. 155
- Келих церковний. З Січової Покровської церкви. Музей Пола в Катеринославі. 214
- Київська Академія і її студенти з ректором Ійоасафом Кроковським. Штих полов. XVIII в. 114
- Київська Академія і студенти. Штих Щирського р. 1697–1702. 112
- Килим XVIII в. Полтавський Земський музей. 139
- Килим XVIII в. Полтавський Земський музей. 140
- Килим XVIII в. Полтавський музей. 141–148
- Козак. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 264
- Козак бандурник з школярських кунштів, в бібліот. Печерської лаври. 93
- Козак з бандурою з школярських кунштів, у Лаврській Книгозбірні. 95
- «Козак Мамай». Тип запорожця. Стародавнє мальовання. (В музеї В. Тарновського). 92
- Козак-побідник. Малюнок XVIII в. 101
- Козача оселя на Полтавщині. Малюнок Сергія Васильківського. 363
- Кокь-Суйру. Олівцем. Малярські твори Т. Шевченка. 298
- Комора і стодоли XVIII в. на Покорщині в Козельці. 183
- Краєвиди риті Л. Тарасевичем. В «Патерику» 1702 р. 163
- Крехівський Манастир в Галичині: Штих Д. Сеньковича, р. 1669. 166
- Л. Кочубей. Олійними фарбами. Малярські твори Т. Шевченка. 287
- Легінь. 319
- Леся Українка. 360
- Лірник Тиміш з під Полтави. 376
- Лосенко. Капеллянець. 67
- Любов до Бога і до людей. Мальовані двері XVIII в. 103
- М. Холодовський: Стояча вода. 232
- М. Г. Бурачек. Міський музей. 22
- М. Г. Бурачек. Університет. 26

- М. М. Орлов. Старий Київ з Царського саду. 23
- М. С. Щепкін. Олівецем 1858 р. Малярські твори Т. Шевченка. 294
- Магдалена Мазепина. Мати гетьмана Мазепи. 40
- Маєвська (?). Олійними фарбами. Малярські твори Т. Шевченка. 288
- Мазепинський Будинок Київської Академії до реставрації Шеделея. З штиху XVIII в. 181
- Малюнок з книги Кунштів XVIII в. 59
- «Мамай» серед своїх діл. 94
- Мартинович. Баби печуть хліб. 72
- Межигірська порцеляна. 150
- Микешин М. «Страшна помста». 71
- Мис Тюк-Карагай. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 303
- Мих. Миклашевський, полковник Стародубський † 1706 р. 37
- Мих. Милорадович. Полковник Гадяцький † 1726. 41
- Мідна брама Софійського собору кінця XVII в. 211
- Младенці Ісус та Іван. Штих Григ. Левицького (полов. XVIII в.). 117
- Могила останнього гетьмана України Кирила Розумовського в Батурині († 1803 р.). 242
- Московка й чумак. В муз. Харківськ. Універс. 100
- Мотря Кочубеївна, донька генерального судді В. Кочубея. 241
- На Волині.** Малюнок Сергія Васильківського. 362
- Надгробок Адама Киселя, Київського воєводи. З полов. XVII в. в Нискеничах на Волині. 47
- Надгробок Кн. К. Острожського XVI в. в Великій церкві Київської Лаври. 46
- Невідома пані. Малярські твори Т. Шевченка. 293
- Невідомий скрипак. Різнобарвним олівецем. Малярські твори Т. Шевченка. 290
- Новопетровський форт з боку Хивинського шляху. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 302
- Новопетровський форт із боку моря. Акварель. Малярські твори Т. Шевченка. 301
- О. Кобилянська.** 230
- О. Є. Романов. Андрієвська Церква. 27
- О. Є. Романов. Цеповий міст на Дніпрі. 20
- Облога Озівська. Штих Л. Тарасевича в книзі «Слова Шереметі». 164
- Образ покрови Богородиці в Новгородку на Чернігівщині. 79
- Образ св. Трійці XVII в. в муз. Київської Ак. 196
- Обрус вишиваний, кінця XVIII в. в Китаїві під Київом. 138
- Ой, біда, біда, чайці небозі... Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 263
- Ой, запив козак запив. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 250
- Ой, на горі огонь горить. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 254
- Ой, на горі та женьці жнуть... Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 256
- Ой, не гаразд запорожці не гаразд вчинили... Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 243
- Ой, не знав козак ой данезнав Супрун... Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 252
- Ой, не світи місяченьку. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 249
- Ой, ти, дівчино. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 261

- Ой, у полі могила. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 257
- Ой, у полі, ой, у полі тай у Баришполі. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 244
- Останнього Кошового Січи, Калнишевського везуть на заслання. Запорожська Січ. 330
- П. Д. Дудін-Борковський. Олійними фарбами. Малярські твори Т. Шевченка. 292
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Ацест Енею як би брату... 14
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Відкіль такі це гольтіпки?... 10
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Гай, гай, ой дей же його кату!.. 7
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Дидона зараз одгадала... 13
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Еней був парубок... 6
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Еней і сам так розходився... 11
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Еней тоді купався в бразі... 12
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Невтесом всі його дражнили... 18
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Нептун іздавна був дряпичка... 8
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Послухайте лиш, молодці... 17
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Прийшов Ентелл перед Дареса... 15
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Юпитер, все допивши з кубка... 9
- П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського. Як між собою боги сварились... 16
- П. О. Куліш. Олійними фарбами. Малярські твори Т. Шевченка. 291
- Павук XVIII в. в Київській Софії. 206
- Паліха з внуками. Портрет в муз. Вас. Тарновського у Чернігові. 36
- Паситесь сірі воли. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 259
- Пасічник «Рудий Панько» з журн. «Искусство» за 1911 р. 91
- Підторже на Полтавщині. Малюнок Сергія Васильківського. 370
- Плащаниця XVIII в. в Київській Академії. 195
- Плащаниця з Січової церкви. В Катеринославському муз. 135
- Плід страждань Христових. XVIII в. в Харківському Університеті. 190
- Покров з Переяславського. Покровського собору. 201
- Покрова Богородиці. Образ Боровиковського. 62
- Покрова Богородиці в Сулімівці, перясл. пов. 86
- Портрет гетьм. Їв. Самойловича. З літопису Величка. 35
- Портрет Кармалюка. Перша половина XIX віку. 45
- Портрет Корнякта, голови Львівського братства в кінці XVI віку. 29

- Портрет Львівської патріціанки Лангишівни († 1635 р). **30**
 Портрет Т. Шевченка (Ним самим рисований). **285**
 Портрет Т. Шевченка (Ним самим рисований). **315**
 Портрети Львівських міщан XVII й XVIII вв. З домовини в Львівській Ставропігії. **32**
 Посуд з глини XVIII в Полтавському земському муз. **158**
 Почаївський міднорит поч. XIX в. з давнішого зразка, почат. XVIII віку. **173**
 Прачка. **320**
 Пречиста Діва XVIII в. з Поділля. **192**
 Пречиста Діва з Лівобережжя. **193**
 Приїзд іконників з Царгороду в Київ. Штих Л. Тарасевича з «Патерика» 1702 р. **107**
 «Притча про багача» з «Учительної Євангелії» Київ 1637 р. **162**
 Притча про блудного сина. Сцена I. Малярські твори Т. Шевченка. **305**
 Притча про блудного сина. Сцена II. Малярські твори Т. Шевченка. **306**
 Притча про блудного сина. Сцена III. Малярські твори Т. Шевченка. **307**
 Притча про блудного сина. Сцена IV. Малярські твори Т. Шевченка. **308**
 Притча про блудного сина. Сцена V. Малярські твори Т. Шевченка. **309**
 Притча про блудного сина. Сцена VI. Малярські твори Т. Шевченка. **310**
 Притча про блудного сина. Сцена VII. Малярські твори Т. Шевченка. **311**
 Притча про блудного сина. Сцена VIII. Малярські твори Т. Шевченка. **312**
 Прор. Захарія Деревляна постать з Покровської церкви в Ромнах, збудованої Кальнишевським. **50**
 Професорська катедра з старої Київської Академії (поч. XIX в.). **132**
 Птах пелікан. Сімболічний образ XVIII в. **87**
- Раїм. Сепія. Малярські твори Т. Шевченка. **297**
 Ранок на Дніпровій плавні. Малюнок Сергія Васильківського. **368**
 Ратуш XVIII в. в м. Марківці, Ямп. пов. на Под. **178**
 Різблений аналой з Січової церкви. Музей Поля в Катеринославі. **126**
 Різблений з дерева хрест, XVII віку. **119**
 Різблений образ Розпяття, страстий і 12 апостолів. В харківському Університеті. **122**
 Різблений поставник в одній з Київських церков. **121**
 Річка Псьол на Полтавщині. Малюнок Сергія Васильківського. **364**
 Розпяття з Наддніпрянщини, Кінця XVII в. в Київському муз. **198**
 Розпяття Ісусове з муз. Іст. Філь. Т-ва у Харкові. **49**
 Ромоданський шлях. Малюнок Сергія Васильківського. **372**
- С. Васильківській. «Шлях Ромодан» **378**
 Св. Аарон. Постать з церкви Кальнишевського в Ромнах, (тепер у Полтаві). **52**
 Св. Ап. Андрій. Образ Антропова. **64**
 Св. Варвара. Куншт. XVIII в. **60**
 Св. Давид. Штих А. Козачковського полов. XVIII в. **105**
 Св. Іван Хреститель. Деревляна фігура з церкви Кальнишевського в Ромнах. **51**
 Св. кн. Володимир, Борис і Гліб. В Київському муз. **197**
 Св. Миколай XVIII в. з Поділля. **77**
 Св. Михайло XVIII в. з Поділля. **76**

- Св. Священослужителі, з Рогатинського іконостасу в Галичині. 78
- «Селянська біда» Малювання поч. ХІХ в. в муз. кам'янецького іст-археолог. т-ва. 99
- Сергей Васильковскій. «Шлях Ромоданъ». 378
- Сергій Солонина. Портрет кінця ХVІІІ в. 43
- Синагога в Сатанові на Поділлі. 176
- Сімболічне розп'яття ХVІІІ в. в Київському муз. 202
- «Сковородинський псалом» (на Полтавщині). Малюнок Сергія Васильківського. 367
- Скриня і столи з Хотинщини в Київському муз. (ХІХ в.). 133
- Соглядатаї з землі обітованої. Поч. ХVІІІ в з Сулимівки. 83
- Сплив Білого Черемоша з Чорним під Устеріками. Карпати. 333
- Срібні царські двері з Софіївського собору в Києві. 207
- Ставник церковний, в муз. Київської Академії. 125
- Стогне вітер вільний в полі. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 247
- Стоїть явір над водою. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 258
- Страсти Христові. Образ В. Познанського ХVІІ в. 191
- «Страшний суд» ХVІ–ХVІІ в в муз. Київської Академії. 81
- Т. Гриневич. Український орнамент. 337 – 350**
- Т. Шевченко: «Перебендя: старий, сліпий Хто його не знає..» Мал. А. Манастирський. 358
- Т. В. Попельська. Купецький Сад. 21
- Т. Г. Шевченко. Казка Оригінальний офортъ поета. 375
- «Та немає гірше»... З музею Харківського університету. 90
- Тарелі Межигірської порцеляни. 149
- Титул з книги «Меч духовний» Київ 1664 р. 111
- Титул з книги: «Мир з Богом чоловіку» Київ 1669 р. 104
- Титул «Правила», у Києві 1752 р. 172
- Титул «Часослова», Київського видання 1742 р. 118
- Титулова Карта з «Київського Апостола» 1757 р. робота черця Макарія. 171
- Титулова Карта Київського Патерика 1661 р. 110
- Титулова карта одного з закордонних видань. Штих Олександра Тарасевича. 115
- Товариство українських артистів під орудою М. Л. Кропивницького в 1885 році «По ревізії». 377
- Трапезна церква Густинського монастиря. Сепія 1845 р. Малярські твори Т. Шевченка. 295
- Три сестриці. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 253
- Тропинин. Книжники. 68
- У діброві чорна галка. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 245
- Українське старовинне вишивання та мережки. 265 – 281
- Український гетьман Іван Мазепа. 373
- Український краєвид. Шитя поч. ХІХ в (в Харківському Університетському муз.). 137
- Українські письменники: 1) М. Коцюбинський, 2) В. Стефаник. 3) Леся Українка. 4) Г. Хоткевич. 5) В. Самійленко. Вгорі: М. Старицький і О. Пчілка. 240
- Успення печерське. Кінця ХVІІ в. в музеї Київської Академії. 82

- Ф. Вахрушов. Відлига. 5**
- Фелон з Покровської Січової церкви (в муз. Поля в Катеринославі). 134**
- Фелон Київської роботи 1748 р. В Полтавському муз. 136**
- Фігурований вулик з Чернігівщини (XIX в.). 57**
- Фігурований глиняний посуд для напоїв з Полтавщини. 157**
- Фотій Красицький. Дід. 217**
- Фрасина Лисенкова. Портр. кінця XVIII в. 44**
- «Фрасобливиий Христос» Деревляна церковна різьба XVIII в. в муз. Істор. Фільол. Т-ва у Харкові 48**
- Фундаторка монастиря Підгаєцького на Волині, Портрет XVII в. 33**
- Хата в с. Білоусівці, Гайс. пов. на Под. 88**
- Хрещення Господнє XV–XVI в. в Львівському Національн. Музеї. 74**
- Христос благословляє дітей; з української барокової традиції в XX в. Стінопись Г. Золотова. 199**
- Христос Виноградар. Запрестольний образ Г. Золотова. 200**
- Худ. В. Масляніков «Безконечні квітки» Київщина, Таращ, пов. с. Бродок. 225**
- Худ. В. Масляніков «Вітряк» Київщина, Таращ, пов. с. Черепин. 224**
- Худ. В. Масляніков Гуцульщина Яблон. пов. с. Пистень. 227 – 228**
- Худ. В. Масляніков Гуцульщина Яблон. пов. с. Шешори. 229**
- Худ. В. Масляніков «Жоржина» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів. 223**
- Худ. В. Масляніков «Конинка у квітках» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів. 220**
- Худ. В. Масляніков «Рожи» Київщина. Таращ, пов. с. Лобачів. 219**
- Худ. В. Масляніков «Серця» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів. 226**
- Худ. В. Масляніков «Теліпан з квітками» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів. 221**
- Худ. В. Масляніков «Трилисник» Київщина, Таращ, пов. с. Лобачів. 222**
- Хуртовина на Дніпрі. Малюнок Сергія Васильківського. 366**
- Царські двері з Козелецького собору. 130**
- Царські двері із сценою «Древа Есейового» XVIII в. 120**
- Царські двері кінця XVIII в. В муз. Харківського Університету. 131**
- Частина головного іконостасу в Київській Софії (1747–1754). 127**
- Частина іконостасу в військовому соборі св. Миколая у Києві (Кін. XVII в.). 123**
- «Чистота» Печерський листок XVII в. 160**
- Чорнобривець. Український артист-маляр Амвросій Ждаха. 255**
- Чудо Почаївське, рис. Зубрицького. 170**
- Шевченко. Калмуки. 70**
- Шевченко дивиться на киргиза, що грає з кішкою. Сепія. Малярські твори Т. Шевченка. 314**
- Штих Йос. Стельбицького з книги Максимовича «Путь Креста Господня» Новгородок 1712 р. 165**
- Штих Л. Тарасевича кінця XVIII в. З Києво Печерського «Патерика» 1702 р. 106**
- Штих присвячений артистом І. Мігурою гетьманові Мазепі, котрий тут стоїть перед своїх добрих діл. 167**

Ювілерські вироби XVIII в. 210

Янгол Смерти. З «Субітника» поч. XIX в. 102

Яр. Пстрак: В ніч під Рождество. 352

Яр. Пстрак: Великодне стрілянє. 355

Яр. Пстрак: Колядники. 351

Яр. Пстрак: Обливаний понеділок. 356

Яр. Пстрак: Сьвятковий вечер. 353

Яр. Пстрак: Сьвяченє паски. 354

ЗНАКИ ВИДАВНИЦТВ І ВИДАВЦІВ

Подаються знаки, вміщені на поштових картках та плакатах, які увійшли до покажчика. Тексти-пояснення наводяться за правописом і мовою видань та за алфавітом місцезнаходження видавництва (спочатку вітчизняні, а потім зарубіжні).

Донецьк

19 літографія Донбасса У.С.С.Р.

Житомир

Всеукраїнське Видавництво м. Житомир ВВД Філія

Київ

Всеукраїнське Державне Видавництво.
Київська філія

Державне Видавництво. Київ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО.

Государственное Издательство.
Киев.

Видавництво Дніпросоюзу

Видання Дніпровського Союзу Споживчих Союзів України «Дніпросоюз»

Видавництво «Квітка»

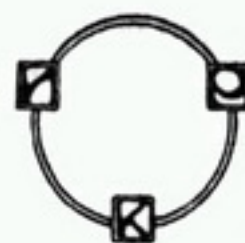
Редакційно-видавничий Відділ Політуправління Київського Військового округу

Видання Просвітньо-Гігієнічного відділу № 31 Головного Військово-Санітарного управління, Київ

Издательство «Разсвѣтъ», Кієвъ

Видавництво «Час» у Києві

(На поштівках серії (№ 1–10) «Малюнки А. Ждахи до українських народних пісень» видавництва «Час» (1911 р.) вміщено знак у вигляді штандарту)

Одеса

Видання Губерніяльного відділу Друку.
Одеса

Видавництво Одеського Губернського
Відділу Всеукраїдава

Полтава

Видання Полтавської спілки спожив-
чих товариств

Харків

Всеукраїнська кооперативна книготор-
гівельна та видавнича спілка «Книго-
спілка»

Всеукраїнське видавництво. Харків.
Художній відділ УКПРОСТА

Всеукраїнське державне видавництво.
Харків

Всеукраїнське робітниче кооперативне
видавництво «Український робітник».
Харків

Издание Просветительно-Гигиеничес-
кого Отдела Главного Военно-Санитар-
ного управления Украины. Харьков

[Видання] Харківського Окружного
Військового Санітарного Управління

Прага

Jan Ziegloser. Praha. Vinohrad

[Невідоме видавництво. Прага.]

Санкт-Петербург

Изданіе художниковъ: А. В. Маковска-
го и А. И. Лажечникова

Видавництво Общини Св. Євгеніі Чер-
воного Хреста

Стокгольм

Акционерное Общество Гранбергъ въ
Стокгольмѣ

ЛІТЕРАТУРА

Аполлон. Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура: Терминолог. слов. / Кол. авт.: В. Г. Арсланов, Т. Л. Астраханцева, А. Л. Баталов и др.; Под общ. ред. А. М. Кантора. – М.: Эллис Лак, 1997. – 736 с.: ил.

Аркас М. М. Історія України–Русі / Вступ. сл. і комент. В. Г. Сарбея. – Факс. вид.– К.: Вища шк., 1990. – 456 с.: іл.

Бабуріна Н. И. Русский плакат, вторая половина XIX в. – начало XX в. – Л.: Худож. РСФСР, 1988. – 190 с.: ил.

Багрий Р. С., Мельник Б. В., Свешнікова І. О. Львівський історичний музей: Путівник. – Л.: Каменяр, 1976. – 248 с.: іл.

Белічко Ю. В. Українське радянське мистецтво періоду громадянської війни. – К.: Мистецтво, 1980. – 183 с.: іл. – (Нариси з історії укр. мистецтва).

Білецький П. О. «Козак Мамай» – українська народна картина. – Л.: Вид-во Львів. ун-ту, 1960. – 32 с., 8 арк. іл.

Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII ст. – К.: Мистецтво, 1981. – 159 с.: іл. – (Нариси з історії укр. мистецтва)

Білецький П. О. Український портретний живопис XVII–XVIII ст.: Проблеми становлення і розвитку. – К.: Мистецтво, 1969. – 319 с.: іл.

Бугасвич І. В. Українські листівки та філокартія: Нотатки колекціонера – К.: Мистецтво, 1971. – 92 с.: іл.

Бутник-Сиверский Б. С. Советский плакат эпохи гражданской войны 1918–1921. – М.: Изд-во Всесоюз. кн. палаты, 1960. – 696 с.: ил.

Величко С. В. Літопис: В 2 т. / Пер. з книжної укр. мови, вступ. ст., комент. В. О. Шевчука; Відп. ред. О. В. Мишанич. – К.: Дніпро, 1991. – (Давньоруські та давні укр. літописи).

Т. 1. – 371 с.: іл.

Т. 2. – 642 с.: іл.

Вітчизняні стародруки у зібранні Державного музею книги і друкарства УРСР: Каталог. – К.: Час, 1991. – 55 с.: іл.

Волинська ікона XVI – XVIII ст.: Каталог та альбом / НАН України, Ін-т історії України; Авт.-упоряд. С. Кот та ін.; Під ред. С. Кота. – К.; Луцьк: ТОВ «Спадщина», 1998. – 102 с.: іл.

Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / НАН України, Ін-т укр. археогр.,

Ін-т історії України; Вступ. ст. В. А. Смоля, П. С. Соханя. – К.: Наук. думка, 1992. – 543 с.: іл. – (Пам'ятки іст. думки України).

Давнє українське мистецтво 12 – 18 століть: Кат. розширеної експозиції Держ. музею укр. образотв. мистецтва УРСР / Уклад. Л. М. Довга та ін.; Авт. вступ. ст. Л. Г. Членова – К., 1988. – 77 с., 12 арк. іл.

Дей О. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.). – К.: Наук. думка, 1969. – 559 с.

Дніпропетровський державний художній музей російського та українського мистецтва: Кат. граф. творів / Відп. ред. М. П. Скрипник. – [Д], 1959. – 173 с.: іл.

Дорошенко Д. І. Нарис історії України: В 2 т. – Репр. вид. 1966. – К.: Глобус, 1992.

Т. 1. – 238 с.

Т. 2. – 349 с.

Енциклопедія українознавства: В 2 т. / НТШ; Гол. ред.: В. Кубійович, З. Кузеля. – Париж; Мюнхен; Нью-Йорк.

Т. 1, ч. 1–3. – 1949. – 1230 с.

Т. 2, ч. 1–10. – 1955–1984. – 4015 с.

Жаборюк А. А. Український живопис доби середньовіччя. – К.; О.: Вища шк. Голов. вид-во, 1978. – 199 с.: іл.

Жолтовський П. М. Визвольна боротьба українського народу в пам'ятках мистецтва XVI–XVIII ст. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – 147 с.: іл.

Жолтовський П. М. Малюнки Києво-Лаврської іконописної майстерні: Альбом-каталог. – К.: Наук. думка, 1982. – 288 с.: іл.

Жолтовський П. М. Словник-довідник художників, що працювали на Україні в XIV–XVIII ст. // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – Вип. 7 / 8. – С. 189 – 232.

Жолтовський П. М. Український живопис XVII–XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1978. – 327 с.: іл.

Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в XVI–XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1983. – 178 с.: іл.

Забочень М. С. Открытки издательства «Рассвет» // Среди коллекционеров. – 1992. – № 1. – С. 48–58

Забочень М. С. Видавництво «Рассвет»: Кат. карток. Ч. 1. – Дрогобич, 1999. – 24 с.

Забочень М. С., Полегенький С. І. Каталог ілюстрованих поштових карток Ярослава Пстрака, виданих за життя художника у 1904–1914 роках. – Дрогобич, 1994. – 67 с.: іл. – (Кат. поштових карток укр. художників; Вип. 1).

Забочень М. С., Поліщук О. С., Яцюк В. М. Україна у старій листівці: Альбом-каталог / Ред.: М. В. Луків, В. О. Коваленко; Худож. ред. Л. І. Андрієвський. – К.: Криниця, 2000. – 507 с.: іл. – (На спомин рідного краю).

Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва: Кат. стародруків, виданих на Україні: В 2 кн., 3 ч. – Л.: Вид-во при Львів. ун-ті.

Кн. 1. (1574–1700). – 1981. – 135 с.: іл.

Кн. 2, ч. 1. (1701–1764). – 1884. – 131 с.: іл.

Кн. 2, ч. 2. (1765–1800). – 1984. – 127 с.: іл.

Запаско Я. П. Нові матеріали до словника українських граверів // Високе призначення радянського мистецтва. – Л.: Вид-во при Львів. ун-ті, 1975. – С. 72–75.

Звід пам'яток історії та культури України: Енцикл. вид. у 28 т. / Редкол.: В. Смолій (голов. ред.) та ін.; НАН України, Ін-т історії України. – К.: Голов. ред. Зводу пам'яток історії та культури при вид-ві «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 1999. – Кн. I, ч. I: Київ, А – Л (ч. 1) / Упоряд.: В. Горбик та ін.; Відп. ред. П. Тронько. – 580 с.

Золотоверхова І. І. Український радянський кіноплакат 20–30-х років. – К.: Наук. думка, 1983. – 126 с.: іл.

Іван Франко в ілюстрованій поштовій листівці: За матеріалами колекції М. С. Забоненя: Кат. виставки / Упоряд.: Б. З. Якимович (авт. передм.) та ін.; Наук. ред. Я. Д. Ісаєвич. – Л., 1987. – 95 с.: іл.

Из украинской старины / Рис. С. И. Васильковского и Н. С. Самокиша; Поясн. текст Д. И. Эварницкого. – СПб.: Изд. Маркса, 1900. – 100 с., 26 л. ил.

Исторические деятели юго-западной России в биографиях и портретах. Вып. 1 / Сост. В. Б. Антонович и В. А. Бец по коллекции В. В. Тарновского. – К., 1883. – IV, 81 с., 20 л. ил.

Історія українського мистецтва: В 6 т. / Гол. Ред. М. П. Бажан. – К.: УРЕ, 1966 – 1970.

Т. 1. – 1966. – 455 с.: іл.

Т. 2. – 1967. – 471 с.: іл.

Т. 3. – 1968. – 440 с.: іл.

Т. 4., кн. 1. – 1969. – 363 с.: іл.

Т. 4., кн. 2. – 1970. – 435 с.: іл.

Т. 5. – 1967. – 479 с.: іл.

Т. 6. – 1968. – 451 с.: іл.

Історія української культури / Ред. І. Крип'якевич. – К.: Либідь, 1994. – 651 с.

Кара-Васильєва Т. В. Літургійне шитво України XVII–XVIII ст.: Історіографія, типологія, стилістика. – Л.: Свічадо, 1996. – 231 с.: іл.

Каталог гравюр XII–XX ст. з фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР / Уклад. С. П. Костюк. – К.: Наук. думка, 1989. – 46 с., 80 іл.

Каталог експозиції Харківського державного музею образотворчого мистецтва / Передм. В. Яценка; Уклад. М. Крижанівська та ін. – Х.: Держ. вид.-во образотв. мистецтва, 1954. – 144 с.: іл.

Київ: Альбом. – Прага: Депорт і Панцер, [1914]. – 3 с., 24 арк. іл.

Київ: Енцикл. довідник / За ред. А. В. Кудрицького. – К.: УРЕ, 1981. – 736 с., 14 арк. іл.

Київський державний музей українського мистецтва: Кат. худож. творів (Експозиція) / Упоряд. З. Виноградова та ін. – К.: Держ. вид.-во образотв. мистецтва і муз. л-ри УРСР, 1958. – 99 с., 65 іл.

Київський державний музей українського мистецтва: Путівник. – К.: Держвидав, 1960. – 215 с.: іл.

Книга і друкарство на Україні / Авт. кол.: О. І. Дей, Я. Д. Ісаєвич, Г. І. Коляда та ін. – К.: Наук. думка, 1965. – 314 с.

Книговедение: Энцикл. словарь. – М.: Сов. энцикл., 1981. – 661 с.

Кожин Н. А. Украинское искусство XIV – нач. XX вв.: Очерки: В 2-х ч. – Львов, 1958.

Крип'якевич І. П. Історія України. – Л.: Світ, 1990. – 519 с.

Кульженко С. В. Пол века у печатного станка. – К., 1904. – 60 с.

Логвин Г. Н. З глибин: Гравюри укр. стародруків XVI–XVIII ст. – К.: Дніпро, 1990. – 407 с.: іл.

Логвин Г. Н. По Україні: Стародавні мистецькі пам'ятки. – К.: Мистецтво, 1968. – 461 с.: іл.

Любченко В. Ф. Львівська скульптура XVI–XVII століть. – К.: Наук. думка, 1981. – 214 с.: іл.

Львівська державна картинна галерея: Кат. худож. творів / Уклад. О. Чарновський та ін. – К.: Мистецтво, 1955. – 109 с., 5 арк. іл.

Львівський музей українського мистецтва: Живопис. Скульптура. Графіка: Альбом / Авт. вступ. ст. та упоряд. Г. Д. Якущенко, Я. Й. Нановський. – К.: Мистецтво, 1975. – 18 с.: іл. – (Художні музеї України).

Львівський портрет XVI–XVIII ст.: Кат. виставки / Авт. вступ. ст. та упоряд. В. А. Овсійчук. – К.: Мистецтво, 1967. – 69 с.: іл.

Малаков Д. В. Архітектор Городецький. – К.: Кий, 1999. – 240 с.: іл.

Малярські твори Т. Шевченка в шести серіях // Наше минуле. – 1919. – № 11 / 12. – С. 240.

Меженко Ю. А. Бібліографія української книги, її завдання, обсяг і методи створення // Наук. зб. Б-ки АН УРСР. – К., 1946. – № 1.

Мистецтво України: Енцикл. в 5 т. / Редкол.: Кудрицький А. В. (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 1995.

Т. 1: А – В. – 400 с.

Митці України: Енцикл. довідник / Упоряд. М. Г. Лабінський, В. С. Мурза; За ред. А. В. Кудрицького. – К.: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 1992. – 847 с.

Мусієнко П. Н. Фотій Красицький. – К.: Мистецтво, 1975. – 71 с.: іл.

Нарбеков В. Южно-русское религиозное искусство XVII – XVIII вв.: (По памятникам церковной старины, бывшим на выставке XII археологического съезда в Харькове). – Казань: Типо-литогр. Имп. ун-та, 1903. – 115 с.: ил.

Образотворче мистецтво Радянської України. 1917–1966: Бібліогр. друк. творів / Редкол.: В. М. Скачков (відп. ред.), М. І. Багрич, М. І. Зубар; Передм. М. І. Зубаря. – Х.: Ред.-вид. від. Книжкової палати УРСР, 1968. – 611 с.

Овсійчук В. А. Українське малярство X – XVIII століть: Проблеми кольору / НАН України; Ін-т народознавства. – Л., 1996. – 481 с.: іл.

Огієнко І. І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарисів та приміт. М. С. Тимошик. – К.: Либідь, 1994. – 448 с.: іл. – (Пам'ятки іст. думки України).

Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культ. життя укр. народу. – К.: Довіра, 1992. – 140 с.: іл.

Омельчук В. Ю. Національна бібліографія України: Тенденції розвитку, проблеми розробки // Бібл. вісник. – 1995. – № 5. – С. 1–13.

Онацький Є. Українська мала енциклопедія: [В 16 т.]. – Буенос-Айрес, 1957–1967. – 2147 с.

Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР: Иллюстрированный справочник-каталог: В 4 т. / Ред. кол.: Н. А. Жариков и др. – К.: Будівельник, 1983 – 1986.

Т. 1. – 1983. – 157 с.: ил.

Т. 2. – 1985. – 336 с.: ил.

Т. 3. – 1985. – 337 с.: ил.

Т. 4. – 1986. – 335 с.: ил.

Петров Н. Альбом достопримечательностей церковно-археологического музея при Киевской Духовной Академии. Вып. I: Коллекция синайских и афонских икон пресвященного Порфирия Успенского. – К.: Тип. школы печ. дела, 1912. – 17 с., 21 л. ил.

Полтавський державний художній музей: Каталог / Під ред. О. Литвинова. – К.: Держ. Вид-во образотв. мистецтва і муз. л-ри, 1958. – 58 с.

Полтавщина: Енцикл. довідник / Ред. А. В. Кудрицький та ін. – К.: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 1992. – 1024 с.: іл.

Попович М. В. Нарис історії культури України. – К.: «АртЕк», 1999. – 728 с.

Свєнціцька В. І., Сидор О. Ф. Спадщина віків: Укр. малярство XVI–XVIII ст. у муз. колекціях Львова. – Л.: Каменяр, 1990. – 72 с.: іл.

Свєнціцький І. Іконопис Галицької України XV – XVI віків. – Л.: Печатня О. О. Василіян у Жовкві, 1928. – 100 с.: іл.

Словник художників України / Ред. М. П. Бажан та ін. – К.: УРЕ, 1973. – 273 с.: іл.

Степовик Д. В. Іван Щирський: Поет. образ в укр. бароковій гравюрі. – К.: Мистецтво, 1988. – 160 с.: іл.

Степовик Д. В. Історія української ікони X – XX століть. – К.: Либідь, 1996. – 440 с.

Степовик Д. В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво барокко. – К.: Наук. думка, 1986. – 235 с.

Степовик Д. В. Олександр Тарасевич. – К.: Мистецтво, 1975. – 135 с.

Степовик Д. В. Українська графіка XVI – XVIII століть: Еволюція образної системи. – К.: Наук. думка, 1982. – 331 с.

Тарас Шевченко. Мистецька спадщина: В 4 т. / Ред. кол.: О. І. Білецький та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961 – 1963.

Т. 1, кн. 1: 1830–1847. – 1861. – XXVI с., 153 арк. іл., 63 с.

Т. 1, кн. 2: 1830–1847. – 1861. – 192 арк. іл., 108 с.

Т. 2: 1847–1850. – 1863. – 193 арк. іл., 95 с.

Т. 3: 1851–1857. – 1864. – 177 арк. іл., 110 с.

Т. 4: 1857–1861. – 1863. – 129 арк. іл., 174 с.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АХ	–	Академія художеств
АХРР	–	Асоціація художників революційної Росії
АХЧУ	–	Асоціація художників Червоної України
Б.н.	–	без номера
В.В.	–	Всеукраїнське видавництво
В.Р.С.У.В.О.	–	Военно-редакционный совет Управления военного округа
ВУЦИК	–	Видавничий комітет, відділ розповсюдження та постачання літератури. Видавничий комітет, Всеукраїнського Видавничого Комітету при Ц.В.К.Р. та С.Д.У. (Київ)
ДБЛ	–	Державна бібліотека СРСР імені В. І. Леніна
ДМШ	–	Державний музей Тараса Шевченка
ДПБ	–	Державна публічна бібліотека імені М. Є. Салтикова-Щедріна
К.В.О.	–	Київський військовий округ
К.П.(Б.)У.	–	Комуністична партія більшовиків України
НАН України	–	Національна академія наук України
НБУВ	–	Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського
НХМ	–	Національний художній музей
п., о.	–	полотно, олія
Р.Ц.	–	Редакційний Центр
СХ	–	Спілка художників
ХОВСУ	–	Харківське окружне військово-санітарне управління
Ц.В.К.Р. та С.Д.У.	–	<i>див.</i> : ВУЦИК

ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ І. ПОШТОВІ КАРТКИ	17
ПОШТОВІ КАРТКИ, ВИДАНІ В УКРАЇНІ	17
Кам'янець-Подільський	17
Видання Народної виставки картин 1905 р.	17
Живописні твори з пересувних виставок	17
Київ	18
Видавництво «Глобус»	18
Живописні твори українських художників	18
Друкарня А. І. Гросмана	18
П. Д. Мартинович. Малюнки до «Енеїди» Котляревського.	18
Видавництво «День»	23
Київ у творах живопису	23
Серія I	23
Серія II	24
Серія III	25
Київ – Коломия	26
Видавниче товариство «Друкар» – «Галицька накладня»	26
Українське мистецтво	26
Серія I. Портрети	26
Серія II. Різьби	30
Серія III. Малярство академічне 18–19 ст.	32
Серія IV. Ікони I	36
Серія V. Народне малярство	38
Серія VI. Штихи	41
Серія VII. Снісарство	45
Серія VIII. Шиття і тканини	48
Серія IX. Кераміка	50
Серія X. Штихи II	52
Серія XI. Будівництво цивільне	56
Серія XII. Ікони II	60
Серія XIII. Металеві вироби	63

Видавництво «Квітка»	65
<i>Твори Ф. Красицького</i>	65
Видання Комітету зі святкування пам'яті Т. Шевченка	65
Видавництво «Криниця»	66
<i>Малюнки українських писанок</i>	66
<i>Українські письменники</i>	68
Видавництво «Рассвет»	68
<i>Твори українських художників</i>	68
Видання часопису «Рідний край»	70
Видання В. Різниченка	71
<i>На руїнах минулої слави Батурина</i>	71
Видавництво «Час»	71
<i>Малюнки до українських народних пісень</i>	71
<i>Серія I</i>	71
<i>Серія II</i>	74
<i>Українське старовинне вишивання та мережки</i>	77
Коломия	81
Видання Я. Оренштайна	81
<i>Малювальні твори Т. Шевченка</i>	81
<i>Серія I. Автопортрети</i>	81
<i>Серія II. Портрети</i>	82
<i>Серія III. Краєвиди з України</i>	84
<i>Серія IV. Краєвиди із заслання</i>	84
<i>Серія V. Притча про блудного сина</i>	86
<i>Серія VI. Різні малюнки</i>	88
<i>Серія VII. Власноручні офорти Т. Шевченка</i>	88
<i>Гуцульські типи</i>	89
<i>Запорозька Січ</i>	90
<i>Карпати</i>	91
Львів	92
Видання Г. Гануляка	92
<i>Український орнамент</i>	92
<i>Різдвяні картки за творами Я. Пстрака</i>	95
<i>Великодні картки за творами Я. Пстрака</i>	95
<i>Окремі поштові картки видання Г. Гануляка</i>	96
Видавництво Союзний базар	96
<i>Твори А. Манастирського</i>	96
ПОШТОВІ КАРТКИ, ВИДАНІ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ	97
Відень	97
Видання П. Дятлова	97
<i>Портрети українських письменників</i>	97
<i>Животисні твори С. Васильківського</i>	97
Видавництво Центрального управління Українського Легіону	100
<i>Українські державні діячі</i>	100

Санкт-Петербург	101
Видання О. Маковського та О. Лажечникова	101
Видавництво Общини св. Євгенії Червоного Хреста	101
Стокгольм	101
Акціонерне товариство Гранберг	101
<i>Українські тити</i>	101
<i>Окремі поштові картки</i>	102
Невідоме видавництво	102
РОЗДІЛ II. ПЛАКАТ	103
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	147
СПИСОК ІМЕН ХУДОЖНИКІВ	157
ПОКАЖЧИК ЗОБРАЖЕНИХ ОСІБ	164
ПОКАЖЧИК НАЗВ ЗОБРАЖЕНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ ТА АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК	168
ПОКАЖЧИК ВИДАВНИЧИХ ТЕКСТІВ-ПОЯСНЕНЬ ДО ЗОБРАЖАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПОШТІВКИ	171
ЗНАКИ ВИДАВНИЦТВ І ВИДАВЦІВ	181
ЛІТЕРАТУРА	186
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	191

Наукове видання

Фоменко Діна Дем'янівна
Цинковська Ірина Іванівна
Юхимець Гліб Миколайович

Аркушеві образотворчі видання
у фондах Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського
(1904–1923)

Бібліографічний покажчик

Дизайн *Г. М. Юхимець, Т. С. Павлюк*
Редактори *Н. Г. Солонська, А. Я. Яиченко*
Технічний редактор *Н. М. Маслакова*
Комп'ютерна верстка *Т. С. Павлюк*
Комп'ютерний набір *Г. М. Юхимець*

Підп. до друку 26.04.2002. Друк офс. Формат 60x90/8. Папір офс. Ум. друк. арк. 36,0. Обл.-вид. арк. 20,2.
Наклад 500 прим. Зам. 9.

Друкарня Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

